

**TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**JAPONYA VE FİNLANDİYA’DA ÖĞRETMEN
YETİŞTİRME VE ATAMA SİSTEMİNİN TÜRKİYE
İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

EDA ABBASİOĞLU

13705004

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. ERKAN TABANCAI

İSTANBUL

2017

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

JAPONYA VE FİNLANDİYA'DA ÖĞRETMEN
YETİŞTİRME VE ATAMA SİSTEMİNİN
TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

EDA ABBASİOĞLU

13705004

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. ERKAN TABANCALI

İSTANBUL

2017

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

JAPONYA VE FİNLANDİYA'DA ÖĞRETMEN
YETİŞTİRME VE ATAMA SİSTEMİNİN
TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

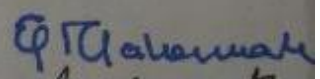
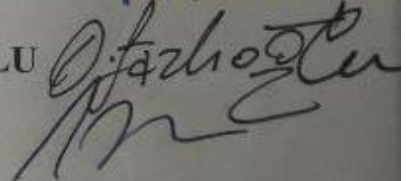
EDA ABBASIOĞLU

13705004

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 26.12.2017

Tezin Savunulduğu Tarih: 18.12.2017

Tez Oy Birliği ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. ERKAN TABANCAI	
Jüri Üyeleri	: Prof. Dr. ÖZGE HACİFAZLIOĞLU	
	: Doç. Dr. AYDIN BALYER	

İSTANBUL

ARALIK, 2017

ÖZ

JAPONYA VE FİNLANDİYA’DA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE ATAMA SİSTEMİNİN TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Eda ABBASİOĞLU

Aralık, 2017

Eğitim sistemini geliştirmeye yönelik yapılacak herhangi bir düzenlemede ilk akla gelen, eğitim sisteminin vazgeçilmez ve en önemli öğelerinden biri olan öğretmenlerin yetiştirilmesi, seçimi ve atanması ile hizmet içi eğitimi geliştirme gibi düzenlemelerdir. Bu araştırma, Japonya ve Finlandiya’da öğretmen yetiştirme, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarına öğretmen adayı seçme, atama ve hizmet içi eğitim sistemlerinin incelenmesi ve sonuçta da Türkiye’ye yönelik öneriler geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. Karşılaştırmalı eğitim araştırması olan bu betimsel çalışmada, Japonya ve Finlandiya’nın eğitimde yakaladıkları büyük başarı bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden olmaları ve bu başarının asıl sebebinin öğretmenler olarak gösterilmesi dikkate alınmış, bu ülkelerin araştırma için iyi bir örneklem olacakları düşünülmüştür. Çalışma kapsamında seçilen ülkelerin eğitim sistemleri ve öğretmen yetiştirme sistemleri ile ilgili ülke ve dünya alanyazınında internet ve üniversite kütüphanelerinden ulaşılan makale, tez, bildiri ve raporlar belge tarama modeli ile yatay yaklaşım kullanılarak ayrı ayrı paralel bir şekilde incelenmiş, güncel verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Örnek olarak seçilen bu iki ülkenin eğitim sistemleri ayrı ayrı betimlenmiş, sonrasında bu ülkelerde ve Türkiye’de öğretmenlerin hizmet öncesi süreçte nasıl yetiştirildiği, mesleğe nasıl seçilip atandıkları, hizmet içi eğitim süreçleri ve meslek dahilinde sahip oldukları hak ve sorumluluklar benzer başlıklar altında paralel olarak incelenerek üç ülkedeki öğretmen yetiştirme, seçme, atama ve hizmet içi eğitim sistemi karşılaştırılmış ve tespit edilen benzerlik ve farklılıklar irdelenmiştir. Çalışma sonunda Japonya ve Finlandiya’daki öğretmen yetiştirme sistemine öğrencilerin Türkiye’de olduğu gibi tek bir sınav ile seçilmediği, ilk aşama olan sınavdan sonra mülakat ve uygulamalı sınavların da yapıldığı; hizmet öncesi verilen eğitimde uygulamaya çok önem verilerek Türkiye’den farklı olarak atama sürecinde yerel uygulamalara da gidildiği ve atama koşullarının daha fazla nitelik gerektirdiği saptanmış, hizmet içi eğitimin daha çok özendirildiği, öğretmenlerin ekonomik ve sosyal anlamda daha önde oldukları belirlenmiştir. Tüm bu bulguların ışığında Türkiye’de değişmesi önerilen hususlar ele alınmış ve daha sonraları bu konu üzerine yapılacak çalışmalar için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yetiştirme, Japonya, Finlandiya, Türkiye, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmen Seçimi, Öğretmen Ataması, Hizmet Öncesi Eğitim, Hizmet İçi Eğitim

ABSTRACT

A COMPARATIVE STUDY OF TEACHER TRAINING AND APPOINTMENT SYSTEM IN JAPAN, FINLAND AND TURKEY

Eda ABBASIOĞLU

December, 2017

The first thing comes to mind while realizing a regulation aimed to make an improvement in the system of education is related to the regulations which concern educating, selecting, appointing and improving in-service training activities of teachers who are one of the most essential and irreplaceable elements of the education system. This study is realized under the purposes of analyzing the procedures of training, selection, appointment and in-service education systems of teachers, which are in-use in Japan and Finland, and by this way developing proposals devoted to the current system regarding these activities in Turkey. Japan and Finland are selected and elaborated as sample countries in this comparative-descriptive education research due to being one of the pioneer countries and having great success in education which is thought to be thanks to teachers. Within the context of this study, it is aimed to reach up-to-date data by analyzing the papers, dissertations, assertions and reports published inland or around the world and reached from the internet or university libraries prepared for elaborating the education and teacher training systems of these countries via general survey model, and horizontal approach is preferred to analyze the data correspondingly. These two sample countries' educational systems are described individually, then these countries' systems are compared with the system in-use in Turkey for teacher training, selecting, appointing, in-service education and teachers' rights and responsibilities are analyzed under the same headings, and the determined similarities and differences are also analyzed. At the end of the study, it is observed that instead of applying only the single exam system for selecting candidates as in Turkey, Japan and Finland have the interviewing and application exam stages which follow the exam stage accepted as the first stage of selecting a teacher. Moreover, it is seen that, these countries give great importance to the application phase realized in pre-service stage and in contrast to Turkey in appointment period the candidates are asked regional requirements which show that the terms of appointment necessitates more qualifications. Furthermore, it is inferred that in-service education is supported and the socio-economic situation of teachers is better. Finally, by taking all these data into consideration, the weak points recommended to be changed in the education system of Turkey are discussed and proposals are developed for studies to be held on this topic.

Key Words: Teacher training, Japan, Finland, Turkey, Teaching Profession, Selecting Teachers, Appointment of teachers, Pre-service Training, In-service Training

ÖNSÖZ

Çalışmanın hazırlanmasında yön verici katkı ve tavsiyelerinden dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Erkan Tabancalı'ya göstermiş olduğu ilgi, sabır ve destekten ötürü teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez yazım aşamasında bana doğrudan ve dolaylı olarak katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. İbrahim Kocabaş ve Doç. Dr. Hasan Basri Gündüz'e de ayrıca teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Bu zorlu süreçte birikimlerini benimle paylaşarak bana moral kaynağı olan ve kendisinden çok şey öğrendiğim Dr. Uğur Akpur'a ve bu çalışmanın tamamlanmasında büyük destek veren Çetin Erdoğan, Duygu İlkdoğan Serbes, Meryem Yeltekin Karaman ve Onur Uludağ'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Tüm eğitim hayatım boyunca olduğu gibi bu süreçte de yanımda olan ve emeklerini asla ödeyemeyeceğim, beni her koşulda destekleyen annem, babam ve kardeşlerim Ender Abbasioglu, Esma Abbasioglu Ünalır ve Uğur Ünalır'a sevgi ve teşekkürlerimin az olacağı kanaatindeyim.

Ayrıca, lisansüstü eğitimim boyunca olduğu gibi bu çalışma süresince de kaynak taramadan çalışmanın son kez gözden geçirilmesine kadar tüm aşamalarda desteklerini esirgemeyen ve çalışmamı tamamlamam konusunda beni motive eden Gökhan Akkaya'ya çok teşekkür ederim.

İstanbul; Aralık, 2017

Eda Abbasioglu

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiii
1. BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Önem	3
1.3. Amaç	4
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar	5
2. BÖLÜM	
LİTERATÜR TARAMASI	6
2.1 Karşılaştırmalı Eğitim	6
2.1.1. Eğitim	6
2.1.2. Toplumsal Sistemler ve Eğitim Sistemi	7
2.1.3. Karşılaştırmalı Eğitim Kavramı	8
2.1.4. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları ve Yararları	8
2.1.5. Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımları ve Yöntemleri	9
2.2 Öğretmenlik Mesleği	11
2.2.1. Öğretmenlik Kavramı ve Öğretmenlik Mesleği	11
2.2.2. Öğretmen Hak ve Sorumlulukları	12
2.2.3. Öğretmen Nitelikleri ve Rollerı	13
2.3 Öğretmen Eğitimi	14

2.3.1. Hizmet Öncesi Eğitimi	14
2.3.2. Hizmet İçi Eğitim	15
2.3.3. Atama Uygulamaları	16
3. BÖLÜM	
YÖNTEM	18
3.1. Araştırma Modeli	18
3.2 Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	18
4. BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM	19
4.1. Japonya Eğitim Sistemi	19
4.1.1 Japonya Eğitim Sisteminin Amaç ve İlkeleri	20
4.1.2 Japonya Eğitim Sisteminin Yapısı	21
4.1.2.1 Eğitim Yönetiminin Yapılanması	21
4.1.2.2 Örgün Öğretimin Kademelendirilmesi	25
4.1.2.2.1 Okul Öncesi Eğitim	26
4.1.2.2.2 İlköğretim (Shogoikko)	26
4.1.2.2.3 Ortaöğretim (Kotogakko)	27
4.1.2.2.4 Yükseköğretim (Daigaku)	30
4.1.2.3 Yaygın Eğitim	31
4.1.2.4 Japon Eğitim Sisteminin İşleyişi	31
4.2 Japonya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemi	34
4.2.1 Hizmet Öncesi Eğitim	34
4.2.1.1 Öğretmen Eğitimi için Öğrenci Seçimi	35
4.2.1.2 Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi	37
4.2.1.3 Yüksekokul ve Enstitü Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi	39
4.2.1.4 Öğretmen Olmanın Diğer Yolları	39
4.2.1.5 Kademelere Göre Öğretmenlik Sertifikaları	40
4.2.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi	42
4.2.2.1 Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları	42
4.2.2.2 Öğretmen Atama Sınavı	43
4.2.2.3 Atama Yapan Kurumlar	44
4.2.3 Hizmet İçi Eğitim	44
4.2.3.1 Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar	45

4.2.3.2 Hizmet İçi Eğitim Türleri	46
4.2.4 Öğretmenlik Mesleği.....	51
4.2.4.1 Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları	51
4.2.4.2 Öğretmen Özerkliği	54
4.3 Finlandiya Eğitim Sistemi.....	55
4.3.1 Finlandiya Eğitim Sisteminin Amaç ve İlkeleri.....	56
4.3.2 Finlandiya Eğitim Sisteminin Yapısı	57
4.3.2.1 Eğitim Yönetiminin Yapılanması	57
4.3.2.2 Örgün Öğretimin Kademelendirilmesi	58
4.3.2.2.1 Okul Öncesi Eğitim	59
4.3.2.2.2 İlköğretim.....	62
4.3.2.2.3 Ortaöğretim.....	63
4.3.2.2.3.1 Genel Ortaöğretim	64
4.3.2.2.3.2 Mesleki Ortaöğretim	66
4.3.2.2.4 Yükseköğretim.....	68
4.3.2.3 Yaygın Eğitim.....	74
4.3.2.4 Finlandiya Eğitim Sisteminin İşleyişi.....	75
4.4 Finlandiya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemi.....	79
4.4.1 Hizmet Öncesi Eğitim	80
4.4.1.1 Öğretmen Eğitimi İçin Öğrenci Seçimi	82
4.4.1.2 Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi	86
4.4.1.3 Lisansüstü Düzeyde Öğretmenlik Eğitimi	88
4.4.1.4 Öğretmen Olmanın Diğer Yolları	89
4.4.1.5 Kademelere Göre Öğretmen Sertifikaları	89
4.4.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi.....	91
4.4.2.1 Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları	92
4.4.2.2 Öğretmen Atama Sınavı.....	92
4.4.2.3 Atama Yapan Kurumlar.....	92
4.4.3 Hizmet içi Eğitim	93
4.4.3.1 Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar	94
4.4.3.2 Hizmet İçi Eğitim Türleri	94
4.4.4. Öğretmenlik Mesleği.....	96
4.4.4.1 Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları	97

4.4.4.2 Öğretmen Özerkliği	98
4.5 Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sistemi	101
4.5.1 Hizmet Öncesi Eğitim	104
4.5.1.1 Öğretmen Eğitimi İçin Öğrenci Seçimi	105
4.5.1.2 Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi	107
4.5.1.3 Pedagojik Formasyon Eğitimi	108
4.5.1.4 Öğretmen Olmanın Diğer Yolları	110
4.5.1.5 Kademelere Göre Öğretmenlik Sertifikaları	111
4.5.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi.....	116
4.5.2.1 Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları	116
4.5.2.2 Öğretmen Atama Sınavı.....	117
4.5.2.3 Atama Yapan Kurumlar	121
4.5.3 Hizmet İçi Eğitim.....	121
4.5.3.1 Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar	123
4.5.3.2 Hizmet İçi Eğitim Türleri	124
4.5.4 Öğretmenlik Mesleği.....	126
4.5.4.1 Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları	126
4.5.4.2 Öğretmen Özerkliği	130
4.6 Japonya, Finlandiya ve Türkiye Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması	131
4.6.1 Hizmet Öncesi Eğitim Açısından Karşılaştırma	131
4.6.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi Açısından Karşılaştırma.....	136
4.6.3 Hizmet İçi Eğitim Açısından Karşılaştırma	137
4.6.4 Öğretmenlik Mesleği Açısından Karşılaştırma	140
5. BÖLÜM	
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	143
5.1 Sonuçlar	143
5.2 Öneriler	146
5.2.1 Uygulayıcılar İçin Öneriler	146
5.2.2 Araştırmacılar İçin Öneriler.....	148
KAYNAKÇA.....	150
ÖZGEÇMİŞ.....	164

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Japonya’da İlk ve Ortaokul Öğretmenliği Eğitimindeki Lisans Dersleri ve Ders Kredileri.....	38
Tablo 2. Japonya’daki Öğretmenlik Sertifikası Koşulları.....	41
Tablo 3. Japonya’da Öğretmenliğe Giriş Sınavı Aşamaları ve Sınav İçeriği.....	44
Tablo 4. Japonya’da Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Türleri.....	46
Tablo 5. Finlandiya Okul Sisteminin Yapısı.....	59
Tablo 6. Finlandiya Üniversiteye Giriş Sınavının Kapsamı.....	84
Tablo 7. Finlandiya Üniversiteye Giriş Sınavı Sonuç Belgesi Örneği.....	85
Tablo 8. Finlandiya’da Sınıf ve Alan Öğretmenliği Eğitimi Dersleri ve Kredileri....	90
Tablo 9. Finlandiya’da Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları.....	97
Tablo 10. LYS’de Yer Alan Testler ve Kapsamları	106
Tablo 11. YGS’de Derslere Göre Soru Sayıları.....	106
Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme Programı Kapsamında Verilen Dersler.....	112
Tablo 13. Sınıf Öğretmenliği Programı Alan Dersleri ve Krediler.....	113
Tablo 14. Sınıf Öğretmenliği Programı Meslek Dersleri ve Krediler.....	114
Tablo 15. Sınıf Öğretmenliği Programı Genel Kültür Dersleri ve Krediler.....	115
Tablo 16. KPSS’de Uygulanacak Testler, Süre ve Soru Sayıları.....	118
Tablo 17. Aday Öğretmen Performans Değerlendirmesi.....	119
Tablo 18. Aday Öğretmenlik Süreci Sonunda Yapılan Yazılı ve Sözlü Sınavlar.....	120
Tablo 19. Türkiye’de Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları.....	127
Tablo 20. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programına Öğrenci Seçme Sisteminin Karşılaştırılması.....	133

Tablo 21. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmen Seçme ve Atama Sisteminin Karşılaştırılması.....	137
Tablo 22. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar.....	139
Tablo 23. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları.....	141
Tablo 24. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmenlik Kariyer Basamakları..	142

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1. Japon Okul Sistemi.....	25
Şekil 2. Finlandiya’da Öğretmen Adayının Seçimi, Yetiştirilmesi, Atanması ve Hizmet İçi Eğitimi.....	82

KISALTMALAR

Bu araştırmada yer alacak kısaltmalar aşağıdaki anlamları ile kullanılmıştır:

MEXT	: Japonya Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
FBNE	: Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu
Ar-Ge	: Araştırma ve Geliştirme
ECTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ECEC	: Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı
CIMO	: Finlandiya Uluslararası Hareketlilik Merkezi
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
AB	: Avrupa Birliği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
YGS	: Yükseköğretime Geğiş Sınavı
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavı
ALES	: Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
UECE	: Japonya Üniversiteye Giriş Sınavı
JFSAT	: Japonya Eski Üniversiteye Giriş Sınavı
ÖABT	:Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, problem, araştırmanın amacı ve önemi açıklanmış sonrasında ise sınırlılıklar ve araştırmada kullanılan kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsanlığın varlığından günümüze, tüm ulusların geleceklerini şekillendirmek ve uluslarını her anlamda daha ileri düzeye taşımak adına vazgeçemediği en önemli olgu eğitimidir; günümüzde yaşanan hızlı gelişme ve değişimler ulusları her alanda etkilediği gibi eğitim alanında da etkilemiştir. Her ulus kendi kültürüne, sosyal ve politik değerlerine özgü bir eğitim sistemi benimsemekte ve bu sistemin daha da geliştirilmesi adına çeşitli uygulamalara gitmekte, eğitim alanında reformlar yapmaktadır. Bu sistemin geliştirmesinde ise eğitim sisteminin en stratejik parçalarından biri olan öğretmenlerin eğitilmesi büyük önem arz etmekte tüm dünyada bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye’de öğretmenler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 36. Maddesi gereği eğitim öğretim hizmetleri sınıfına tabii olmuş, bu kişilerin eğitimi ile ilgili yükümlülük 2547 YÖK Kanunu çerçevesinde üniversitelere bırakılmıştır. Türkiye’de öğretmen olmak isteyen orta öğretim mezunu öğrenciler 2 aşamalı merkezi bir sınava tabi tutulmakta, aldıkları puanlara göre Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından öğretmenlik eğitimi veren bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilmekte; yerleştirildikleri eğitim fakültelerinde seçmiş oldukları alanlara ve düzeylerine göre farklı öğretmenlik meslek ve alan bilgisi dersleri, pedagoji eğitimi ve uygulamalı dersler almaktadırlar. Ayrıca eğitim Fakültesi mezunu olmayıp öğretmen olmak isteyen Fen Edebiyat Fakültesi mezunu adaylar da pedagojik formasyon sayesinde öğretmen olabilmektedir.

Öğretmenler gelecek nesillerin şekillenmesinde büyük etkiye sahip olduklarından bu göreve seçilecek insanların da bu etki göz önüne alınarak seçilmesi ve bu kişilerin nitelikli birer öğretmen olarak yetiştirilmesi her toplum gibi Türkiye için de büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye de diğer ülkeler gibi öğretmenlerden

beklentisini yüksek tutmakta ve öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirerek nitelikli olmalarını istemektedir. Türkiye, öğretmenler sayesinde daha sonraki nesillerde insan kalitesi artırılabilir, eğitimde yakaladığı başarı ile adından söz edilen bir ülke haline gelebilecektir. Tüm bunlar göz önüne alındığında bu göreve seçilecek olan insanların seçimi ve nitelikli olarak yetiştirilmesinin büyük öneme sahip olduğu görülmekte, Türkiye de diğer ülkelerde olduğu gibi eğitim alanında sürekli yenilikler yapmaktadır.

Günümüze kadar yapılan çalışma ve uygulamalar sonucunda ezberletici ve bilgi aktarıcı klasik öğretmen anlayışı yerini sadece alan bilgisi ile yetinmek yerine genel kültürünü de geliştirmek adına kendini sürekli yenileyip gelişmeleri takip ederek bunları sınıf ortamına taşıyabilen, modern teknoloji ile yeni eğitim yöntem ve metotlarını kullanabilen ve de mesleki güncel bilgileri takip ederek bunlardan yararlanabilen öğretmenlerin eğitim sistemine nasıl kazandırılabilir sorusunu beraberinde getirmiştir. Ayrıca eğitim fakültesine seçilirken kişilik özellikleri göz ardı edilen öğrencilerin haricinde bu fakültelerden mezun olmayan öğrencilere de pedagojik formasyon almaları halinde öğretmenlik yapabilme hakkının verilmesi mesleğin niteliğini azaltmakta, öğrencilerin uygulamalı eğitimleri kalabalık gruplarla ve gereğine uygun olarak yapamamasına neden olmaktadır. Ayrıca Türkiye’de yapılan atama sınavının içeriği ile ücretli öğretmenlik kavramı ile ülkede öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerin genelde sisteme yeni alınan öğretmenler üzerine yoğunlaşması ve bu eğitimlerin nitelik yönünden değeri tartışılmaktadır.

Kısacası, günümüzde yaşanan eğitim sorunlarının çözülmesinde en büyük önem taşıyan unsur öğretmen olduğundan, iyi öğretmen yetiştirebilmek adına öğretmen yetiştirme sisteminin geliştirilmesi tüm dünyada özellikle son 30 yılda çok önemli hale gelmiş; Türkiye’de ise merkezîyetçi bir yapı dahilinde yapılan değişiklikler çok sık yapıldığından geçici çözümlerle sonuçlanıp sistematik ve bilimsel bir sonuca varamamıştır (Meriç, 2004).

Şahin’in de (2006) belirttiği gibi, öğretmen eğitimine ilişkin yapılan yenilikler genellikle ülke gereksinimleri göz önüne alınarak yapılmakta ve kalitenin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Öğretmenlik eğitimi genelde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim olarak iki başlık altında ele alınmakta; hizmet öncesi alınan lisans eğitimi kadar, göreve başlandıktan sonra hizmet içi eğitim kapsamında alınan eğitimin de önemli olduğu

vurgulanmaktadır. Bu eğitimler öğretmenleri mesleki ve bireysel yönden gelişmeye teşvik etmeli, onların mesleki gelişimlerini sadece mesleğe yeni başladıklarında değil aynı zamanda meslek yaşamları boyunca desteklemelidir. Bu kapsamda, Türkiye’deki öğretmen eğitiminin hem hizmet içi hem de hizmet öncesi boyutları ele alınıp eğitimde başarılı görülen ülkelerle rekabet edebilecek ve/veya onlara ayak uyduracak düzeyde eğitim almış bireylerin yetiştirilmesi için ve yukarıda bahsi geçen sorunların çözüme ulaştırılması için, öğretmenlerin gelişimine çok büyük önem verilmeli, dünyadaki farklı öğretmen yetiştirme uygulamalarından haberdar olunmalı ve yeni eğilimler sürekli takip edilmelidir. Bu nedenle, özellikle eğitim sistemlerinde büyük başarı yakalamış olan, bu başarıyı nitelikli öğretmen yetiştirmeyle ilişkilendiren ve bu konuda çok sayıda araştırma ile gündeme gelen Finlandiya ve Japonya’daki öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesinin, Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sisteminde geliştirilebilecek yönlerin saptanmasına olumlu katkı sağlayacağı öngörülerek bu çalışmada, sözü geçen bu iki ülke ile Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sistemleri karşılaştırmalı eğitim yaklaşımı ile betimlenmeye çalışılmış; böylece bu ülkelerdeki benzer sorunlara nasıl çözüm getirildiği incelenmiş, bu sayede Türkiye’deki uygulama eksiklikleri veya değişmesi gereken unsurlar hakkında bilgi edinileceği düşünülmüştür.

1.2. Önem

Küresel gelişmelerin takibinin sağlanmasında karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının incelenmesinin son derece önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ülkeler özellikle kendilerinden daha önde olan ülkelerin sistemlerini takip edip inceleyerek kendilerinin yaptıkları düzeltilmesi gereken hataların farkına varıp, kendilerini geliştirmeleri gereken yönleri kolaylıkla tespit edebilmekte ve başka ülkelerden örnek alabilmektedirler. Türkiye’nin de kalkınması için en önemli unsurlardan biri olan eğitimin daha iyi düzeye getirilmesi ve bu açıdan Türkiye’nin dünyadaki gelişmiş sistemlere ayak uydurması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmenin yolu ise Türkiye’de geliştirilmesi gerektiği düşünülen hususların eğitim açısından gelişmiş olan ülke sistemlerinin incelenerek, çıkan sonuçların Türkiye ile karşılaştırılması ve bunlardan yararlanabilmekten geçer. Bu husus göz önüne alınarak yapılmış olan bu araştırmanın, Türkiye’deki öğretmen yetiştirme, seçme, atama ve hizmet içi eğitim sistemini irdeleyerek uygulanmakta olan programlar üzerinde düşünülmesini sağlayabileceği, öğretmenlik eğitimi uygulamaları hakkında yapılacak bilimsel

alışmalara yol gösterebileceği, seçilen ülkeler göz önünde bulundurularak Türkiye'deki uygulama eksikliklerinin saptanabileceği öngörülerek, bu çalışmanın gerekli önlemlerin alınması açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Bu alışma ile ayrıca, eğitim açısından yakaladığı başarılarla kendilerini dünyaya ispat edebilmiş ülkelerin ğretmen yetiştirme ve atama sistemlerinin Türkiye'ye uygulanabilirliği konusunda yapılacak başka çalışmalara katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

1.3. Amaç

Bu araştırmada, eğitimde başarısı dünyaca kabul gören iki ülkede, Japonya ve Finlandiya'da uygulanan ğretmen yetiştirme sürecindeki hizmet öncesi eğitim, ğretmen seçme ve atama ile hizmet içi eğitim aşamaları ile bu ülkelerdeki eğitim sistemlerinin genel özelliklerinin de ele alınması sonucunda Türkiye'deki sistem ile bu ülkelerdeki sistemlerin benzerlik ve farklılıkların saptanması ve Türkiye'ye öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Japonya, Finlandiya ve Türkiye ğretmen yetiştirme sisteminde hizmet öncesi eğitim aşamasında öğretmenlik eğitimi nasıl yapılmaktadır?
2. Japonya, Finlandiya ve Türkiye ğretmen yetiştirme sisteminde öğretmenlik mesleğine seçilme ve atama uygulamaları nasıldır?
3. Japonya, Finlandiya ve Türkiye'de eğitim personeline verilen hizmet içi eğitim uygulamaları nasıldır?
4. Japonya, Finlandiya ve Türkiye'de ğretmelerin hak ve sorumlulukları nelerdir?
5. Japonya, Finlandiya ve Türkiye'de ğretmen yetiştirme, atama uygulamaları arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye, Finlandiya ve Japonya'daki ğretmen yetiştirme ve atama süreçleri ile hizmet öncesi ve hizmet içi uygulamaları ile sınırlı olup, Temmuz 2017'ye kadar olan uygulamaları kapsamaktadır.

1.5. Tanımlar

Öğretmen: Genel kültürün yanı sıra özel alan bilgisi ve öğretmenlik eğitimi alarak yetişmiş her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim-öğretim hizmetlerini yürütenleri ifade eder.

Öğretmen Yetiştirme: Genel anlamıyla hizmet öncesi öğretmenlik eğitimi, öğretmen seçimi ve atanması, hizmet içi eğitim ile mesleki hak ve sorumluluklar ile öğretmen özerkliğini ifade etmektedir.

Atama Sistemi: Öğretmen seçme ve atama koşullarını, öğretmen atama sınavını ve atama ile sorumlu olan kurumları kapsamaktadır.

2. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Karşılaştırmalı Eğitim

Eğitim bilimlerinin alt dalı olan karşılaştırmalı eğitim farklı ülkelerde iki veya daha fazla eğitim sisteminin birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıklarını tanımlayarak, özellikle benzerlikleri açıklamakta ve bu sayede eğitim alanında faydalı bilgiler sunan ve eğitim politikasının saptanmasında önemli rol oynayan bir disiplindir. Bu disiplin sayesinde dünyada farklı yerlerde karşılaşılan eğitim problemleri incelenmekte ve bu problemlere ilişkin farklı çözüm yollarının olabileceği görülmektedir. Karşılaştırmalı eğitime 1900'lerden beri önem verilmekte, bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır; ancak bu çalışmalar açısından bir kıyaslama yapıldığında Türkiye'de yapılan çalışmaların diğer ülkelere göre daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalar sayesinde Türkiye'de karşılaşılan eğitim ile ilgili sorunların diğer ülkelerde nasıl çözüldüğü üzerinde durulmaktadır (Erdoğan, 2003).

2.1.1. Eğitim

Diğer canlılarda olduğu gibi insanların da hayatlarını devam ettirmeleri için gereksinimlerini belirli ölçülerde karşılamaları gerekmektedir; insanların bu gereksinimlerini toplumdan edindiği davranışlarla karşılama sürecine ise eğitim denilmektedir. Eğitim bulunan çağdaki gereksinimleri karşılayacak şekilde geliştirilince insanlar daha üretken olup hem kendilerini hem de toplumu mutlu etmiş olmaktadır (Bal ve Başar, 2014).

Şişman (2013), eğitim kavramının tanımının terbiye, irfan, maarif, talim, tedris gibi kavramları kapsadığını ve bu kavramla ilgili ortak bir tanım yapılamadığını belirterek genel olarak eğitimi insanın bütün yönleriyle geliştirilmesi olarak tanımlamış ve eğitimin yaşam boyu süren bir süreç olduğunu vurgulamıştır.

Toplumsal çeşitli alanlarda ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi için eğitim çok önemli olup, özellikle gelişmiş ülkeler eğitim planlamasını toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücüne yönelik yapmakta böylelikle nitelikli insan gücü açığı veya yetiştirilmiş insan gücü fazlalığının önüne geçilmektedir. Bu anlamda toplumun kalkınmışlık düzeyi ile eğitim doğrudan ilişkilendirilmekte, eğitimin hem arz hem de talep konusu olduğu görülmektedir. Eğitim hem bireyin gelişmesini sağlamak hem de ekonomik büyüme ve kalkınmaya etki etmektedir (Gümüş ve Şişman, 2012).

2.1.2. Toplumsal Sistemler ve Eğitim Sistemi

Her biri bir diğeriyle ilgili olan çeşitli öğelerin ortak amaçları elde etmek amacıyla beraber çalışmasının yarattığı bir bütün olarak tanımlanan sistem kavramı, doğa bilimleri ve sosyal alanlar gibi çeşitli alanlarda karşımıza çıkmaktadır. İnsanların yerleşik hayata geçmesi ile birlikte toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla birçok sistem kurulduğu gibi eğitim programları, öğretmenler, yöneticiler, finansal ve fiziksel kaynaklar ve teknoloji gibi öğeleri barındıran eğitim sistemi de yönetim yapısı içinde bir bütün oluşturmaktadır. Temel ögesi insan olduğundan dolayı sosyal, çevresiyle etkileşim içinde olduğundan dolayı ise açık bir sistem olan eğitim sisteminin geliştirilmesi için yönetsel ve örgütsel anlamda gelişim sağlanmalıdır (Şişman, 2013).

Toplumsal sistemlerden biri olan eğitim sisteminde temel sistem okullardan, merkezle okul arasında işbirliği sağlayan aracı üst sistemlerden ve hepsinin üstünde bulunan üst sistemlerden oluşmaktadır. Sistem kuramı kapsamında doğup çalışan bu sistemlerin kendi içlerinde üst sistemleri olduğu gibi alt sistemleri de bulunmaktadır. Eğitim Sisteminin yapılandırılması ve tanınmasında genellikle Genel Sistemler Kuramı, Toplumsal Sistemler Kuramı ve Açık Sistemler Kuramı adında üç tür sistem kuramına başvurulmakta ancak konusu insan olan eğitim sisteminin yapılandırılmasında Toplumsal Açık Sistem Kuramının uygulanması daha doğru bulunmaktadır. Eğitim sistemi, bir toplumdaki tüm üyelerin eğitimden faydalanmasını sağlamak için devlet tarafından kurulmuş olan ve ülke çapında yayılmış bulunan eğitim örgütleri ile okullar bütününden oluşmaktadır. Bu sistem varlığını sürdürmek için eğitim hizmeti, bilgi ve teknoloji gibi ürünler üretmekte ve karşılığında aldığı vergi payı ile yaşaması için gerekli olan girdileri sağlamaktadır (Başaran ve Çınkır, 2011).

Günümüz Türk eğitim sisteminin yapısına ilişkin düzenlemeler Osmanlı Devleti döneminde başlatılmış olup Cumhuriyet kurulduktan sonra da gelişmeye devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğramış, 652 sayılı kanun hükmünde kararnameyle MEB örgüt ve yönetim yapısı merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı olmak üzere belirlenmiştir (Şişman, 2013).

2.1.3. Karşılaştırmalı Eğitim Kavramı

Türkoğlu (1985) karşılaştırmalı eğitim kavramını farklı kültür ve ülkelerdeki eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasına yardım eden ve bunlar arasındaki benzerlikleri açıklayarak eğitim üzerine faydalı öneriler sunan bir disiplin olarak tanımlarken; Erdoğan'a (2003) göre yalnızca eğitim sistemlerinin karşılaştırılması ve incelenmesi yetersiz olmakta, eğitimi etkileyen sosyal ve siyasal etkenler gibi temel ve yan etkenlerin de araştırılması gerekmektedir. Erdoğan (2003), ayrıca karşılaştırmalı eğitimin, eğitim politikalarının saptanmasında da yardımcı rol oynadığını belirtmekte, bunun bir eğitim sistemini olduğu gibi kopyalamak anlamına gelmediğinin altını çizmekte ve bu alanın eğitim bilimlerinin alt olarak sınırlandırılmaması gerektiğini belirterek sosyal bilimlerin bir çok alanıyla olan ilişkisinin altını çizmekte ve karşılaştırmalı eğitimin disiplinler arası bir alan olduğunu vurgulamaktadır.

Demirel (1996) ise eğitim bilimleri kapsamında yapılan karşılaştırmalı çalışmaları, olguların belli görüş açılarına ya da ölçütlere göre değerlendirilmesi ile bunların arasındaki benzerlik ve farklılıkların saptanması esasına dayandırmaktadır.

Şişman (2013), karşılaştırmalı eğitimin amaçlarını farklı ülkelerdeki eğitim sistemleri, süreçler ve uygulamaların sonuçlarını tanımlamak; bu sonuçlardan yararlanarak kendi eğitim sistemlerini geliştirmeye çalışmak, toplumlar arası ilişkileri geliştirmek ve birçok ülke için eğitim ile ilgili genel sonuçlara ulaşmayı sağlamak olarak özetlemiştir. Buna göre farklı ülkelerdeki eğitim sistemleri çok boyutlu olarak, birbirlerinden ayrı veya birlikte tüm öğeleriyle incelenebilmektedir.

2.1.4. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları ve Yararları

Erdoğan (2003), karşılaştırmalı eğitimin eğitim sistemleri ile ilgili problemler ve uygulamalar hakkında bilgi sağlayarak bunlar üzerinde yorum yapılmasını mümkün kılmak ve farklı ülkelerdeki eğitim ile ilgili gelişmelerin incelenmesine fırsat vererek

eğitim politikasının oluşumuna yardımcı olmak gibi amaçlarının olduğundan bahsederken; King (1979) bunlara ek olarak bu alanın insanları kültürel anlamda geliştirmek ve çok yönlü olmalarını sağlamak ile eğitim bilimlerini bilimsel yönden geliştirmek gibi amaçları da olduğunu belirtmektedir.

Demirel (1996) bu alanın, daha çok eğitim alanındaki sorunlara çözüm bulmak amaçlı kullanıldığını vurgulayarak, bu alanın özellikle 19. yüzyılın başlarında eğitim reformlarının sağlanması üzerindeki etkilerine değinmekte ve karşılaştırmalı eğitimin amaçlarını, eğitim sorunlarına yönelik veriler elde etmek; eğitim ile ilgili hususlarda hipotezler, yöntem ve teknikler ile sonuçlar geliştirmek; eğitim politikası saptamada yararlı olacak görüşü kazandırmak; bir ülkenin eğitim sisteminin geliştirilmesinde uygulamalı ve kuramsal boyutta katkı sağlamak olarak özetlemektedir.

İnsanlar karşılaştırmalı eğitim sayesinde daha duyarlı hale gelerek diğer ülkelerdeki mevcut eğitim sistemleri hakkında bilgi edinebilmekte ve karşılaştıkları sorunlarla farklı ülkelerin de karşılaştığını fark ederek çözümlerin nasıl sağlandığını inceleyebilmektedir. Okullarla ilgili yapı ülkenin siyasal yapısını yansıttığından insanlar eğitimin ülke kalkınması üzerindeki rolünü daha belirgin görebilmekte, toplumu daha iyi anlayabilmekte ve geleceğe yönelik tahminler yapabilmektedir. Ayrıca Karşılaştırmalı Eğitim Bilimleri sayesinde Eğitim Bilimleri gelişip zenginleşebilmekte; dolayısıyla siyasal bilimciler, antropologlar, uluslararası ilişkilerle ilgili çalışanlar gibi çeşitli mesleklerden insanlar bu alandan faydalanabilmektedir (Erdoğan, 2003).

2.1.5. Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımları ve Yöntemleri

Karşılaştırmalı eğitim adı altında yapılan çalışmalarda, eğitim yönetimi, eğitimin finansmanı, eğitim programları, eğitimdeki tarihsel gelişmeler ve eğitim toplum ilişkileri uluslararası bir anlayışla ele alınmaktadır. Karşılaştırmalı Eğitim çalışmaları ilk çağlardan beri yapılmasına rağmen, 19. yüzyıl sonlarında bir bilim dalı olarak ortaya çıkmış; Marc Antoine Jullien Karşılaştırmalı Eğitim üzerine 1817 yılında yazdığı eserden dolayı ilk karşılaştırmalı eğitimci olarak kabul görmüştür. Aynı dönemin önde gelen isimlerinden çoğu tarihçi veya filozof ünvanı taşıyan Horrace Mann, Arnold, Victor Cousin, Henry Barnard ve William Torrey Harris ise kendi ülkeleri dışındaki ülkelere yaptıkları gezilerde bu ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyerek edindikleri bilgiler ışığında kendi ülkelerinde eğitim reformları

yapılmasını sağlamıştır. 20. yüzyılda öne çıkan Michael Sadler ile William Torrey Harris önceki çalışmalardan farklı olarak sosyolojik boyutlara da değinmiş, Kandel eğitim ile ilgili karşılaşılan sorunların çoğunun evrensel olduğuna dikkat çekerek çözüm için karşılaştırma yapılması gerektiğini vurgulamış, Nicholas Hans ise ideal eğitimin nasıl olması gerektiğini araştırarak bunun için karşılaştırmalı eğitimin ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. 1960'lerden sonra daha bilimsel bir çerçeveye oturtulmak istenilen bu alanda yeni çalışmalar yapılmış; Horald Noah, Max Eckstein ve C. Arnold Anderson ile Türk eğitim politikası konu edinen çalışmaları ile Andreas Kazamias gibi isimler ön plana çıkmıştır. Bu dönemde eğitimin sosyoloji, psikoloji, ekonomi ve antropoloji gibi diğer alanlarla ilişkisi daha fazla araştırılarak, farklı ülkeleri kıyaslama ve tanıma yoluna gidilmiştir. Türkiye'de de bu alanın akademik olarak ele alınışı 60'lı yıllar sonrasına denk gelmiş, 1967'de Ankara Üniversitesi'nde Mukayeseli Eğitim dersi verilmeye başlanmış; 70'lerden sonra Mukayeseli Eğitim Araştırmaları Enstitüsü kurulmuştur. 80'lerde bu alanda Adil Türkoğlu, Özcan Demirel ve Ferhan Oğuzkan Türkiye'de yaptıkları karşılaştırmalı eğitim çalışmaları ile adlarını duyurmuştur. 1990'ların başında küreselleşme teriminin ortaya çıkmasıyla bir ülkede yaşanan değişim ve gelişmelerin diğer ülkeleri de etkilediği görüşü yayılmış ve ortak sorunlar için ortak çözüm yolları arayışına gidilmiş, eğitim alanında standartlaşma çalışmaları başlamıştır. Türkiye'de de bu çalışmalar ve küreselleşmenin gerektirdiklerine bağlı olarak Dünya Bankası'nın sağladığı krediler yoluyla çeşitli projeler yapılmıştır (Erdoğan, 2003).

Eğitime etki eden faktörler ikiye ayrılmakta, coğrafi faktörler en önemli doğal faktör olarak ele alınırken sosyal faktörler arasında demografik faktörler, dil faktörü, din faktörü, ırk faktörü, sosyal sınıf faktörü ile ekonomik ve teknolojik faktörler bir bütün halinde birbirleriyle etkileşimleri açısından ele alınmaktadır (Demirel, 1996). Eskilerde tanımlayıcı ve olması gerekenin aktarılması ile sınırlı olan Karşılaştırmalı Eğitim yöntemleri, sonraları problem çözme odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Karşılaştırmalı eğitim ile ilgili çalışmalarda dört tür yaklaşımın kullanıldığı görülmekte, bu çalışmada da kullanılan yatay yaklaşıma göre farklı ülkelerin eğitim sistemleri belli unsurlar açısından paralel olarak bir bütün içerisinde incelenmektedir. Diğer bir yöntem olan dikey yaklaşımda, eğitim sistemi tarihsel gelişim açısından incelenmekte iken, problem çözme yaklaşımında eğitim sisteminde var olan bir problemin çözümü için bir teknik belirlenip uygulanmakta, (Erdoğan, 2003) problem

daha bütüncül bir şekilde ele alınarak uluslararası ilişkiler de tanımlanmaktadır (Demirel, 1996). Son yaklaşım olan örnek olay yaklaşımında ise bir ülkedeki eğitime ilişkin gözlemlerin başka ülkelerdeki eğitim sorunlarına çözüm olabileceği düşünülmekte, incelenen ülkenin eğitim sistemleri ile ilgili karşılaştırma yapmak yerine bu sistem bir bütün içinde verilmekte, yorum ve karşılaştırma okuyucuya bırakılmaktadır (Demirel, 1996; Erdoğan, 2003).

2.2. Öğretmenlik Mesleği

Tarih boyunca toplumlar gittikçe artan ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasında bir işbölümüne ihtiyaç duymuş ve işbölümü yaparak bir araya gelen insanların belli işlerde uzmanlaşması ile meslekleşme başlamıştır. Aydın'a (2006) göre her uğraş meslek kabul edilmemekte, bir uğraşın meslek kabul edilmesi için mesleğin toplum ihtiyacını karşılarken kendine has yöntem ve teknikler geliştirmesi, sistemli bir eğitim alınarak özel bilgi ve becerileri gerektirmesi, maddi kazanç sağlaması ve etik değerler ile ilkelere sahip olması gerekmektedir.

Öğretmenliğin bu bağlamda kaçınılmaz bir ihtiyaç olan eğitimi sağlayarak insanlara ve topluma yarar sağladığı, öğretmenliğin kendine has yöntem ve teknikler geliştirdiği, öğretmenlerin özel bir eğitim yoluyla bilgi ve beceri kazandığı ve bu yola maddi kazanç sağladığı ve toplumca kabul gören etik değerler ve ilkelere sahip olduğu; kısacası meslek olma koşullarını sağladığı görülmektedir.

Eğitim sistemlerindeki en önemli parçalardan birisi öğretmenler olup, öğretmenliğin meslek olarak seçilmesi bazı sosyal, ekonomik ve psikolojik etkenler ile ilişkilidir (Bursalıoğlu, 2012). Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze Türkiye'de öğretmenlik mesleğinde büyük gelişmeler görülmüş olup, eskiye oranla öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri daha çok öğrenci tarafından tercih edilmektedir (Erdoğan, 2003).

2.2.1. Öğretmenlik Kavramı ve Öğretmenlik Mesleği

Eğitim sistemini yaşatan insan güçlerinden biri olan öğretmen, öğrencilerine eğitim amaçlarına uygun davranışlar kazandırmakla görevlidir (Başaran ve Çinkır, 2011). Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (1973) öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetimle görevli özel uzmanlık isteyen bir meslek olarak tanımlanmış, öğretmenlerin bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri dahilinde yapmakla sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Sınıf içi öğretimi etkileyen önemli etken öğretmen olup, bu kişi öğrencilerin başarıya ulaşması için sınıfta alanında uzman bir önder konumunda bulunmaktadır. Öğretmenler öğrencilerle doğrudan iletişim halinde olduğundan dolayı, gösterdikleri tüm davranışlar hem öğrenciler hem de çevre tarafından doğrudan veya dolaylı olarak gözetlenmekte; bu nedenle öğretmenler yasal, kültürel ve mesleki özellik olan etik değerler konusunda çok duyarlı olmak zorundadırlar (Ada ve Baysal, 2012).

2.2.2. Öğretmen Hak ve Sorumlulukları

Öğretmenler birer devlet memuru olduklarından dolayı anayasaya ve eğitim ile ilgili yasalara uygun davranmak zorundadır. Öğretmen herhangi bir siyasi faaliyette bulunamadığı gibi yurttaşlar arasında herhangi bir sebeple ayırım yapmamalı, diğer öğretmenlerle işbirliği sağlamak ve görevin gereklerine uygun davranmak zorunda olmalı, görevini özenle yaparken üstlerine karşı sorumlu olduğu unutmamalı, mal beyanı yapmalı, görevinden çıkar sağlamamalı, görevleri ile ilgili gizli bilgileri başkalarına açıklamamalıdır. Öğretmenler yasa ve yönetmeliklere uygun koşulları yerine getirerek görev yeri değişikliği isteyebilmektedir. Öğretmen isterse devlet memurluğundan yasal yollarla çekilme veya emeklilik isteme hakkına sahip olup, memurluktan çıkarılmaya sebebiyet verecek bir suç işlemesi halinde ise disiplin kurulu ve mahkeme kararıyla memurluktan çıkarılabilmektedir. Öğretmenlere, eşlerine ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklarına sağlık güvencesi devlet tarafından sağlanmaktadır. Öğretmenler de diğer devlet memurları gibi yıllık izin hakkından yararlanabilmektedir. Devlet Memurları Kanunu'na göre yıllık izin, mazeret izni ve aylıksız izin olmak üzere üç çeşit izin hakkı bulunmakta, diğer devlet memurlarında da olduğu gibi 10 yıl hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenler yılda 20 gün, 10 yıldan fazla olanlar ise 30 gün yıllık izin kullanabilmektedir. Öğretmenler yıllık izinlerini yaz tatili ile ara tatillerde kullanmak durumunda olup okul dönemi içerisinde hastalık ve mazeret izni dışında izin kullanamamaktadırlar. Bunların dışında öğretmenlere doğum izni ve askerlik izni, birinci dereceden kan bağıının olduğu akrabaların evlilik veya ölüm durumunda ayrıca 5 gün resmi izin verilmektedir. Öğretmenler, birinci dereceden yakın bir akrabalarının hastalığı durumunda ise 6 aya kadar aylıksız izin kullanabilmektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre Öğretmenler Eğitim Öğretim Hizmetleri sınıfında yer almakta; buna göre göreve 9. Derece ile başlayarak her sene bir kademe olarak yükselmekte; lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenler ayrıca bir kademe

ilerletilmektedir. Öğretmenler haftalık maaş karşılığında okuttukları ders saatinin üstünde derse girerse ayrıca bu ek derslerin her biri için ek ders ücreti almakta; bunların dışında öğretmenlere çocuk yardımı veya aile yardımı ödeneği de verilebilmektedir (MEB, 1965).

2.2.3. Öğretmen Nitelikleri ve Roller

Öğretmenlerde aranan nitelikler genellikle öğretmenden ne beklendiği ile ilgili olup, bu nitelikler ülkeye, topluma göre değişebilmektedir. Öğrencilere model olduğu düşünülen öğretmenlerin davranışlarının yanı sıra kişilik özellikleri de mesleki becerisi kadar önem taşımaktadır. Bu anlamda öğretmenin kişisel ve mesleki açıdan sahip olması gereken nitelikleri Arslan ve Özpınar (2008) şöyle özetlemiştir: öğrenciye rehberlik eder; okulu kültür merkezi durumuna getirip gelişimine katkı sağlar; araştırmacı, sorgulayan, kendini yenileyen ve geliştiren kişilik özelliklerine sahiptir; eğitim-öğretimde yeni teknolojilerden yararlanır ve günlük hayatında eğitim teknolojilerini kullanır; insan ilişkilerinde uzmandır; mesleki sorumluluklarını yerine getirip yasa ve eğitimle ilgili mevzuatı takip eder; öz değerlendirme yapar; müfredatı yeteri kadar tanır; etkinlik geliştirip uygular; bireysel farklılıklara duyarlıdır ve farklı öğretim yöntemleri kullanır; öğrenci merkezli eğitim yapar; materyal geliştirir ve bunları sınıfta kullanır; alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri kullanır; ölçme sonuçlarını yorumlayarak öğrencilere dönüt verir; ailelerle ilişki kurup velilerle işbirliği yapar; çevre olanaklarından yararlanır.

Öğretmenlerin bu niteliklere yönelik görevlerini yerine getirirken bazı roller sergilemeleri gerekmektedir. Öğretmenin rolü genel olarak ondan beklenen davranışların bütünü olarak ifade edilmekte, esasında bu rol kişinin öğretmenlik anlayışına dayanmakta, dolayısıyla öğretmenin yöneticilerden, öğrencilerden, öğrenci velilerinden, çevreden ve toplumdan olan beklentileri bu rolü büyük ölçüde etkilemektedir. Öğretmen rolleri genellikle çevre ve okuldaki roller olmak üzere ikiye ayrılmakta; öğretmenden hem çevrenin kalkınmasına katkı sağlanması ve kendisini kamu hizmetine adanması hem de çevredeki bireylerden farklı yaşayış tarzı davranması beklenmekte; ayrıca okulda bilgi yayıcılık, disiplinlilik, yargıcılık ve sırdaşlık gibi görevleri üstlenmesi beklenmektedir (Bursalıoğlu, 2012).

Öğretmenlerin rollerine ilişkin beklentiler mesleki etiğin ilkelerine işaret etmekte bu ilkeler birçok rolü kapsamaktadır. Bunlara göre öğretmenler görevleri ile ilgili bilgi,

beceri ve tutumları eksiksiz kazanmış olmalı, mesleki yöntem ve tekniklerini sürekli geliştirmeli, kamu hizmeti sorumluluğunun bilincinde olmalı, öğrencilere adil davranıp eşitlik ilkesine uyarak sınıf ortamında adaleti sağlamalı, öğrencilerine sağlıklı ve güvenli bir öğrenme ortamı sunarken doğru ve dürüst olarak usulsüz davranışlardan kaçınmalı, gelişime açık olup ilerlemeye istekli olmalı, bireysel farklılıklara değer ve inançlara saygı duymalı ve sunulan kaynakları etkin ve verimli kullanmalıdır (Aydın, 2006).

2.3. Öğretmen Eğitimi

Günümüzde öğretmenlik özel uzmanlık bilgi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmekte; Türkiye’de kültüre göre sadece bir kazanç kapısı olarak değil, kutsal bir meslek olarak da görülmektedir. Eğitimin ömür boyu süren bir süreç olduğu düşünüldüğünde eğitimcilik görevi üstlenen öğretmenlerin yetiştirilmesinde sadece hizmet öncesi eğitimin ele alınmasının yetersiz olduğu görülmektedir. Mesleğe başladıktan sonra da öğretmen hem Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sunulan hizmet içi eğitimler sayesinde kendini geliştirmeli hem de sadece buna bağlı kalmayarak kendini geliştirmek için çeşitli yollar bulmalıdır (Şişman, 2013).

2.3.1. Hizmet Öncesi Eğitimi

Türkiye’de hizmet öncesi eğitim kapsamında üniversitelerde bulunan Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme görevini üstlenmiş (YÖK, 1981) ve bu iş bir uzmanlık alanı haline gelmiştir ancak bu durum beraberinde öğretim elemanı, fiziksel ve teknolojik donanım açısından eksiklik yaşayan Eğitim fakültelerinin ne kadar nitelikli öğretmen yetiştirebildiği sorusunu da akıllara getirmektedir (Özoğlu, 2010). Öğretmen olmak isteyen öğrenciler öncelikle orta öğretimi bitirmekte, sonrasında ise lisans düzeyinde eğitimlerine devam edebilmek için ÖSYM tarafından ilk aşaması Mart ikinci aşaması ise Haziran ayında yapılan iki aşamalı merkezi bir sınava başvurmakta, ilk aşamada yapılan sınavdan belli bir baraj puanı alamayan öğrenciler ikinci aşamaya kabul edilmemektedir. Öğrenciler bu sınavlardan aldıkları puana göre üniversite ve alan tercihi yapmakta yerleştirme işlemi ÖYSM tarafından gerçekleştirilmektedir. Beden Eğitimi, Müzik ve Resim gibi özel yetenek gerektiren alanlarda öğretmenlik yapabilmek için adaylar yine diğer tüm adaylar gibi ilk aşamaya girmektedir; ancak farklı olarak bu aşamada alınması gereken baraj puanı daha düşük tutulmakta ve ikinci aşama olarak aday üniversitelerin kendi

bünyelerinde yaptığı özel yetenek sınavına girmektedir. Yerleştirme puanı ilk aşama sınavın 40'ı, ikinci aşamada yapılan sınavın ise % 60'ı alınmakta ve bu nota adayın orta öğretim diploma notunun 0,6 ile çarpılmış hali eklenerek hesaplanmaktadır (ÖSYM, 2016).

Sınav aşamasını geçtikten sonra öğrenciler öğretmen olabilmek için lisans eğitime başvurmakta; eğitim süresi bir yıl süren yabancı dil eğitimi dışında dört yıldan oluşmaktadır (YÖK, 1981). Bu süre boyunca öğrenciler bölümlerinde bulunan öğretim elemanları tarafından yazılı ve sözlü olarak değerlendirmelere tabi tutulmakta alınan her bir ders için ayrı bir değerlendirme yapılmaktadır (Şahin, 2006). Eğitim Fakültesi mezunu olmak yerine Fen Edebiyat Fakültesi mezunu olan öğrenciler de alanlarıyla ilgili öğretmenlik yapmak istemeleri halinde pedagojik formasyon sertifikası alarak öğretmen olma olanağını kullanabilmektedir (MEB, 2001). Bu eğitim kapsamında öğretmen adaylarına 11'i meslek dersi olmak üzere toplam 13 ders verilmekte; eğitimi başarıyla tamamlayanlar bir sertifika ile ödüllendirilmektedir (YÖK, 2009; akt. Memduhoğlu ve Topsakal, 2008).

Ayrıca, okullarda yeterli sayıda öğretmen bulunmaması durumunda yukarıda belirtilen koşulları taşımayor olsa bile ders saati ücreti karşılığında ücretli öğretmen veya sözleşmeli öğretmen çalıştırılmakta, bu kişilerden sadece yükseköğrenim görmüş olma şartı aranmaktadır (MEB, 2006a).

2.3.2. Hizmet İçi Eğitim

Hizmet içi eğitim, öğretmenlerin mesleklerin yapmaya başladıkları andan itibaren mesleki bilgi ve becerileri ile performanslarını artırmak için yapılan her türlü eğitim etkinliğini kapsayan bir kavramdır. Mesleğe başlamadan önce alınan hizmet öncesi eğitim atama aşamasında gerekli görülmekte ancak eğitim sisteminde meydana gelen çeşitli değişiklikler kimi bilgilerin işlevini geçersiz kılabilmekte, öğretmenin mesleğini verimli bir şekilde yapabilmesi için hizmet öncesi eğitim yeterli görülmemekte; hizmet içi sürekli eğitim ve öğrenme zorunlu hale gelmektedir (Şişman, 2013). Öğretmenler meslekleri gereği sürekli kendini geliştirmeli, alanına yönelik yenilikleri takip ederek uzmanlaşmalıdır (Başaran ve Çınkır, 2011).

Devlet Memurları Kanunu'na (1965) göre ilk kez memurluğa atananlar aday memur olarak adlandırılmakta, en az bir en çok iki yıl süren bu süre boyunca adaylık eğitimini tamamlayan memur yemin töreninde yemin etmesinin ardından memurluğa

başlamaktadır. Öğretmenler de adaylık eğitimleri boyunca Milli Eğitim Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmesine İlişkin Yönetmelik'e göre adaylık eğitimini tamamlamaktadır. Adaylık eğitimi tamamlanana kadar memur izin kullanamamakta, görev yeri değişikliği isteyememekte ve başarısız olması durumunda memurluğa atanmamaktadır.

Türkiye'de öğretmenlere yönelik Hizmet İçi Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda bulunan Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu başkanlığa bağlı olarak hizmet veren 7 adet Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu bulunmakta bu enstitüler, sadece öğretmenlere değil eğitimle ilgilenen tüm personele yönelik hizmet sunmaktadır (MEB, 2013a).

Milli Eğitim Temel Kanunu'na (1973) göre öğretmenlerin öğrenimlerini artırmak için yaz okulları ve akşam okulları açılmakta, hizmet içi eğitim ve seminerler düzenlenmektedir. Bu tür eğitimlere katılarak yeterli krediyi tamamlayan öğretmenlere kurum tarafından belge veya diploma verilmektedir.

Türkiye'de yapılan öğretmen hizmet içi eğitimleri genellikle eğitim konusunda uzman birinin konuşma yapmasına dayalı, iletişimin sınırlı tutulduğu dinleme odaklı alışmalardır (Bayrakçı, 2009). Eğitim konuları genellikle ihtiyaca göre belirlenmeyip merkezin karar verdiği bir konunun anlatımına odaklı yapılmaktadır (Saban, 2000). Genellikle gönüllülük esasına dayalı yapılan bu eğitimlerden sonra geri dönüt alınmamakta ve katılımcılar eğitim sonrası etkileşimde bulunmamakta ve alınan bazı eğitimler yönetim kademesinde ön koşul olmak dışında maaşa veya ünvana katkı sağlamamakta bu da yapılan eğitimin verimini azaltmaktadır (Bayrakçı, 2009).

2.3.3. Atama Uygulamaları

Türkiye'de öğretmen atamaları Anayasa'da, Devlet Memurları Kanunu'nda ve eğitim ile ilgili yasalarda yer alan ilkelere göre yapılmakta atama konusunda tarafsız davranmak ve herkese eşit fırsat tanımak, eleme ve seçme işlemlerine göre uygun olan adayların seçilmesi, işe alınanların adaylık sürecinden geçmesi iş güvencesi ve elverişli çalışma ortamı sağlanarak emeğin değerini verme, yükselme hakkı tanıma gibi bazı ilkeler pek çok gelişmiş ülke tarafından kullanıldığından evrensel sayılmaktadır (Başaran ve Çinkır, 2011).

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na (MEB, 1965) göre Türkiye'de öğretmen olmak için öncelikle adayın devlet memuru olma şartlarını yerine getirmesi gerekmektedir. Bu koşullar genel koşullar ve özel koşullar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel koşullar arasında Türk vatandaşı olmak, on sekiz yaşını doldurmuş olmak, görev ile ilgili gerekli öğrenimini tamamlamış olmak, kamu haklarından yoksun bulunmamak, yüz kızartıcı bir suç ile hükümlü bulunmamak, askerlik ile ilgisi olmamak, görevini yapmaya engel teşkil edecek bir sakatlığı bulunmamak yer alırken, özel koşullar daha çok görevini yapmasına ilişkin öğrenim gördüğü alanla ilgili bir diplomaya sahip olmak ve işe alan kurumca hazırlanan atama koşullarına uymak yer almaktadır. Yine bu kanuna göre öğretmene ihtiyaç duyulan branş ve öğretmen sayısı Milli Eğitim Bakanlığı'na Devlet Personel Daire Başkanlığı'na bildirilmekte, basın ve yayın organları buna ilişkin gerekli duyuruları yapmakta ve adaylar gerekli şartları sağlamak için başvuru yaparak atama sınavı niteliğinde kullanılan KPSS'ye (Kamu Personeli Seçme Sınavı) girmektedir.

Eğitim Fakültesi mezunu olmayıp da Fen Edebiyat Fakültesi mezunu olan adayların öğretmenliğe atanması için KPSS'ye girip en az atanacakları alanlara uygun olan taban puanlarını alarak başarılı olmanın yanı sıra Meslek Bilgisi ve uygulama derslerini alarak pedagojik formasyon eğitimini tamamlamış olmaları gerekmektedir (MEB, 2001).

Sınav sonucuna göre aday 40 adet tercihte bulunmakta ayrıca isterse tercih dışı atanma hakkını kullanabilmektedir. Atama sonuçları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından elektronik ortamda ilan edilerek ayrıca ataması kabul edilen adaya durum bir tebligat ile bildirilmekte, aday atandığı ilde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne giderek kimlik ve adli sicil belgesini ibraz etmektedir. Bildirilen yasal süre içerisinde göreve başlamayan adayların atamaları iptal edilerek bir yıl süreyle yeni bir öğretmenlik başvurusu kabul edilmemektedir (MEB, 2015).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli ve verilerin ne şekilde elde edilip çözümlendiği belirtilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu betimsel araştırmada, Türkiye, Finlandiya ve Japonya eğitim sistemlerindeki öğretmen yetiştirme ve atama uygulamaları yatay yaklaşım kullanılarak ayrı ayrı paralel bir şekilde incelendiği ve bu sistemler arasındaki benzerlik ve farklılıklar var olduğu biçimiyle irdelendiği için doküman incelemesi ve belge tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma konusu ile ilgili temel bilgilerin elde edilmesinde kullanılan yerli ve yabancı resmi belgeler ve bilimsel çalışmalara dayanan kaynaklara, üniversite kütüphaneleri ve internet aracılığıyla yapılan alanyazın taraması ile ulaşılmış; elde edilen veriler Finlandiya ve Japonya'daki eğitim sistemleri ile öğretmen yetiştirme, seçme, atama ve hizmet içi eğitim sistemlerinin açıklanmasını; bunların birbirleri ve Türkiye'deki uygulamalarla kıyaslanmasını kapsayan alt problemlere yanıt olacak şekilde ele alınmıştır. Karşılaştırmalı eğitim sistemleri, başka ülkelerin tecrübelerinden yararlanma olanağı sağlamanın yanında var olan sorun ve sistemin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağından dolayı öncelikle Finlandiya ve Japonya'nın eğitim sistemleri açıklanmış; daha sonrasında bu ülkelerdeki öğretmen yetiştirme, seçme, atama ve hizmet içi eğitim sistemleri kendi içlerinde ayrı ayrı incelenerek, iki ülke birbirleriyle ve Türkiye ile kıyaslanmış, Türkiye'deki farklı veya eksik yönler ortaya konulmuş ve gerekli önlemlerin alınması adına önerilerde bulunulmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bunların Türkiye ile kıyaslanması sonucu yapılan yorumlar yer almaktadır. Japonya ve Finlandiya öğretmen yetiştirme ve atama sisteminin anlaşılmasında öncelikle ön bilgi olarak bu iki ülkenin eğitim sistemleri ile ilgili bilgi verilip daha sonra bu iki ülkenin öğretmen yetiştirme ve atama uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıklar irdelenerek Türkiye ile kıyaslanmıştır.

4.1. Japonya Eğitim Sistemi

En gelişmiş ekonomik düzeye sahip ülkelerden biri olan Japonya’da topluma ve kurulu düzene saygı, toplumsal amaçların bireysellikten üstün tutulması, bireyin düzenli çalışma alışkanlığı kazanması gibi unsurlar Japon geleneğinin temelini oluşturmakta, bunları sağlayacak olan eğitime bu nedenle büyük önem verilmekte ve bu bağlamda ulusal bütçeden eğitime ayrılan pay askeri harcamaların 1,5 katına denk gelmektedir (Milliyet, 2015).

Demirel (2000), Japonların temel eğitim anlayışının insan unsuruna dayandığını vurgulamakta, herkesin eğitilebileceği anlayışına diğer ülkelerden önce sahip olduklarını, eğitim sürecini okulla sınırlı tutmayıp eğitim sürecini saygın bir sanat dalı gibi ele aldıklarını belirtmektedir.

1970’lerden günümüze Japonya eğitim alanında dünya çapında yakaladığı başarı ile birçok gelişmiş ülkenin dikkatini çekmeyi başarmıştır (Fujita, 2007). Japonya, öğrencilere hem bilimsel hem kültürel hem de sanatsal anlamda çok iyi denilebilecek bir eğitim sunarken onları öğrenmeye motive ederek, onların etkili bir çalışma alışkanlığı kazanmalarını sağlamakta; olumlu bir öğrenme ortamını oluştururken disiplinin sağlanmasına ve ana dil eğitimine önem vermekte; okul içi ve dışında öğrencilerin eğitim için ayırdıkları zamanlarını etkili kullanmaları için yardımcı olmakta ve mezun olan öğrencilere iş imkanları sağlamaktadır (Leestma ve diğ., 1987).

Bakioğlu ve Gökmen (2014), Japonya’da eğitime verilen öneme vurgu yaparak bunun sebebini öğrencilerin sosyal ve ekonomik statüye ulaşmalarının sağlanmasına dayandırıp, öğretmen-öğrenci-aile ortak çalışmalarının eğitimdeki güçlüklerin önüne geçtiği hususu üzerinde durmakta, Japon eğitimcilerin bireysel yaratıcılık ile grup çalışmaları arasında bir dengenin kurulmasıyla ilgilendiklerini, 21. yüzyıl ile toplumsal ihtiyaçlar arasında bağ kurmaya çalıştıklarını belirtmektedir. Bu çalışma ayrıca okul hayatının ve eğitimin çocukların ve gençlerin hayatına hükmetmesini, genel eğitimin tek tip sistemle yürütülmesini, okullardaki öğrenci yoğunluğunun Japon asıllı olmasını ise Japon eğitimin ayırt edici belli başlı özellikleri olarak vurgulamıştır.

Uçar ve Uçar (2004) ise Japon eğitim sisteminin ülkenin kalkınmasındaki etkisini vurgulayarak eğitim sisteminin işbirliğini artırmasını, yerel yönetimlerin eğitime dahil edilmesini ve özel sektörün de eğitime büyük destek vermesini bu ülkedeki eğitim sisteminin en önemli özellikleri olarak belirtmişlerdir. Japonya’daki eğitim sisteminin hem kendi kültürlerine hem çağa uygun olması dışında merkeziyetçi yapıya sahip olmamasına rağmen demokratik olmasının ise başarılı bir eğitim sistemi oluşturulmasının temel sebepleri olarak ele almışlardır.

Aynı şekilde Tösten ve Ekinci (2012) de Japonya’nın gelişmişliği ve hızlı kalkınması ile dikkatleri üzerine çeken bir ülke olduğunu belirterek, Japon eğitim sisteminin sağladığı nitelikli iş gücü, lider yetiştirme ve teknoloji geliştirme konularını bu başarının en büyük sebepleri olarak göstermişlerdir.

4.1.1. Japonya Eğitim Sisteminin Amaç ve İlkeleri

Japonya’da eğitimin yasal dayanakları, temel ilke ve hedefleri 1946’da kabul edilen anayasaya ve 1947 tarihli Temel Eğitim Kanunu’na dayanmaktadır. Anayasada kabul gören temel eğitim ilkeleri arasından en önemli olanı fırsatta eşitlik ilkesi olup 15 Aralık 2006 yılında çıkarılan yeni kanun bir önceki uluslararası ilkeleri de kapsamaktadır (MEXT, 2015). Anayasada yer alan ulusal eğitim politikasına göre herkes yeteneğine uygun ve eşit bir eğitim hakkına sahip olmakla birlikte temel eğitim tüm kız ve erkek çocukları için zorunlu ve ücretsizdir (The Constitution of Japan, 1946).

Japonya Temel Eğitim Kanunu’na (Basic Act on Education, 2006) göre eğitimdeki hedefler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- a) Öğrencilere kapsamlı bir kültür ve bilgi birikimi sağlamak
- b) Öğrencilerin gerçeği arayan, sağlıklı ahlaklı bireyler olarak yetişmelerini sağlamak
- c) Geleneklerine ve kültürüne bağlı ve saygılı, ülkesini seven ancak bunun yanı sıra diğer ülkelere ve onların kültürlerine de saygı duyan ve dünya barışını destekleyen bireyler yetiştirmek
- d) Çevre duyarlılığı kazandırarak çevreyi koruyan ve ona saygı duyan bireyler yetiştirmek
- e) Öğrencilere başkalarına ve değerlere saygılı olmayı öğretmek
- f) Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerini sağlamak
- g) Öğrencilere sorumluluk, adalet ve toplumsal eşitlik duygusu kazandırmak

Tüm bu hedefler bağlamında eğitimin temel amacı; kişiliği tam olarak gelişmiş, barışçı ve demokratik bir ruha sahip, çevresine ve insan haklarına saygılı, akıl ve ruh sağlığı yerinde bireyler yetiştirmek olarak belirtilmiştir (Basic Act on Education, 2006). Japonlar okul sayesinde kazanılacak değerlerin okul dışında da sosyal ve ekonomik anlamda büyük başarı getireceğine inanmakta; Buda ve Konfüçyüs'ün eser ve görüşlerine büyük önem vermektedirler (Kıral, ve Kıral, 2009; Leestma ve diğ., 1987).

4.1.2. Japonya Eğitim Sisteminin Yapısı

Bu başlık altında Japonya'daki eğitim yönetiminin yapılanması, örgün öğretimin kademelendirilmesi, yaygın eğitim ve eğitim süreci ve işleyişinden bahsedilecektir.

4.1.2.1. Eğitim Yönetiminin Yapılanması

Japonya'da ikinci dünya savaşından sonra eğitim sisteminde büyük değişiklikler olmuş, savaş sonrası ekonomi hızla gelişirken özellikle ortaöğretim ve yükseköğretimde hızlı gelişmeler görülmüştür. 1867 yılında eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılarak dışa kapalı olma devri bitirilmiş, Batıya ve onu geçirdiği modernleşme sürecine ilgi başlamıştır. Bu dönemde Japonya dünyanın dört bir yerine heyetler gönderip araştırmalar yaptırmış, eğitim almaları için gelişmiş ülkelere öğrenciler göndermiştir. 1871'de Eğitim Bakanlığı'nın kurulmasının ardından 1872'de çağdaş eğitim sistemi kabul edilmiş ve buna göre yönetsel yapılanmada ulusal, yerel ve özel olmak üzere 3 farklı eğitim düzeyi oluşturulmuştur (Telci, 2011).

En üst seviyede bulunan ulusal eğitim yönetimi düzeyinde eğitim hizmetleri sorumluluğu Eğitim-Kültür-Spor- Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'na (Monbusho) verilmiş olup bunu il (bölge) ve ilçe (belediye-yerel) eğitim kurulları takip etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, yaşam boyu öğrenmeye teşvik edici bir rol üstlenerek akademik, sportif, kültürel aktiviteleri desteklemekte; okul eğitim sistemi ve eğitimin yönetimi ile ilgili plan ve projeleri yürütmekte, okul binalarının sağlanması gibi fiziksel koşulların yanı sıra öğretmen maaşları ve eğitimin finanse edilmesi gibi mali koşulların sağlanmasında da belirleyici kurum olarak öne çıkmaktadır. Yerel yönetimler de eğitim sisteminde doğrudan yer almakta; bölge eğitim kurulları ve belediyeler okul açabilmekte ve bu okulları yönetebilmektedir. 47 il bulunan Japonya'da her bir ile ait birer Bölge (İl) Eğitim Kurulu (Prefecture) bulunmakta bunların her biri de kendi içlerinde 3000'in üzerinde ilçe eğitim yönetimlerini yani Yerel (Belediye) Eğitim Kurullarını barındırmaktadır. İllerde bulunan Eğitim Kurulları 4 yıllık süre için valilik tarafından atanan 5'er kişiden ve bir adet İl Eğitim Denetçisinden oluşmakta, bu denetçi kendi aralarından biri olabilmekte ve kurulun aldığı kararların uygulanmasından sorumlu kişi olarak görev yapmaktadır. İlçelerde ise yine 4 yıllığına belediye başkanı tarafından atanan yine 5'er kişilik İlçe Eğitim Yönetimi ile ilgili bir birim oluşturulmakta bu topluluk da yine kendi içlerinden birini denetçi seçmektedir (MEXT, 2008).

Temel Eğitim Kanunu'na göre eğitim yönetimi ulusal ve yerel yönetimlerin işbirliği ile yürütülmelidir. Ulusal yönetim eğitimde fırsat eşitliğini sağlayıp eğitim standartlarını ülke genelinde devam ettirip artırırken, yerel yönetimler de kendi bölgesel koşulları göz önüne alarak eğitimi devam ettirmekle görevlidir (Basic Act on Education, 2006). Ulusal Yönetim düzeyinde görevli olan Eğitim Bakanlığı ülke genelinde uygulanacak olan öğretim programının temel konularını oluştururken her okul bunu baz alarak kendi okul öğretim programını oluşturur (Kazuo, 1990).

Bölge Eğitim Kurulları, orta öğretimin ikinci kademesinin, özel eğitim veren okulların ve yaşam boyu öğrenme merkezleri ile müzeler ve kütüphanelerin yönetiminde aktif rol almakta, farklı bölgelerde okullar kurarak, öğretmenlere sertifikalar vermekte ve belediyeye ait okullarda ilk ve ortaokullara öğretmen atamaktadır. İlk ve orta öğretimin yönetiminden sorumlu olan Yerel Eğitim Kurulları ise ilk ve ortaöğretim ilk kademe okulları ve belediyelerin açtığı sosyal ve kültürel eğitim kurumlarını yönetmek, bakanlığın onayladığı listeden bu okullarda okutulacak

kitapları seçmek, öğretmenlerin atanmasında veya görevinden alınmasında Bölge Eğitim Kuruluna öneri sağlamak, eğitim için gereken fiziksel koşulları sağlamak, okul takvimleri ile tatilleri düzenlemek, danışma ve rehberlik hizmetleri sağlamak gibi sorumlulukları yerine getirmektedirler (OECD, 2001).

Okullar kendi yönetimlerinde bağımsız davranabilmekte; okul içinde ise kararları okul yönetimi için atanan müdür tek başına almayıp okulda sık sık yaptığı toplantılarda karar sürecine eğitim personelini ve diğer görevli personeli de katarak ortak bir karara varmaktadır (Bakioğlu ve Gökmen, 2014; Saito, 2012).

Eğitimle ilgili ilk kapsamlı devlet planı 21 Temmuz 2008’de yapılmıştır. Okul Eğitimi Kanunu okul sisteminin yönetimi ile, Sosyal Eğitim Kanunu eğitim aktivitelerinin düzenlenmesi ile, Yerel Eğitim Yönetiminin İşlevleri Üzerine Kanun ise yerel eğitim yönetimi sistemleriyle ilgili olarak çıkarılmıştır (MEXT, 2015).

Japon eğitim sisteminin temeli çalışkanlık, sürekli kendini sorgulama ve düzenli çalışma alışkanlığının kazanılmasına dayanmakta ve bu bağlamda tüm alanlarda başarılı olma sebepleri azim ve kararlılıkla bağdaştırılmaktadır. Japonlar sürekli olarak eğitimi daha iyileştirmek yolunda çalışmalar yapmakta bu amaçla da on yılda bir eğitim sistemini değerlendiren reformlar yapmaktadırlar (Binici, ve diğ., 2005).

2004 yılında yapılan reformla sunulan planda 5 yeni öneri dikkati çekmektedir; Temel Eğitim Kanunu’nun iyileştirilmesi, akademik becerilerin geliştirilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılmasının yanı sıra özel mesleki okulların açılması, okul ve yönetiminde eğitimin önemini temel alacak şekilde bir değişiklik ve ulusal hazinenin zorunlu eğitim harcamaları için paylaşılması yönünde sistem değişikliği; böylece yerel yönetimler fon ve para kaygısından kurtulmuş olacaktır (MEXT, 2008).

Bu gelişmelerin dışında bakanlıkta iki temel planlama dikkati çekmektedir. İlki 2008 yılında yapılan planlama diğeri ise 2013 yılında yapılan planlamadır. 2008 planlamasının önemli hususları eğitime olan sosyal katkı ve çabayı güçlendirmek için yatay işbirliği, topluma dayalı ödün vermeden ömür boyu öğrenme gerçekleştirmek için dikey bağlantılar ve de ulusa ve yerel yönetimlerin rollerinin açıklanmasıdır. Bu plana göre yönelimler şöyle özetlenebilir (MEXT, 2015):

a) Eğitimi geliştirmek için toplumda sorumluluk duygusu uyandırmak; okullar arası işbirliği, okul-aile işbirliğini ve aile eğitimini geliştirmek, ömür boyu öğrenmeyi sağlamak

b) İnsanların bağımsız bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için onların güçlü taraflarını geliştirmek, farkındalık yaratmak, özel yetenekleri desteklemek, okul yönetiminin ve öğretmenlerin niteliklerini artırmak ve okul öncesi eğitime değer vermek

c) Üniversite eğitime önem vermek, fonları ve aktiviteleri desteklemek, eğitimin kalitesini artırmak

d) Eğitim ortamını güvenilir bir ortama dönüştürerek yüksek kalitede eğitimi destekleyen çevre oluşturmak ve eşit fırsatlar yaratmak.

Bu yönelimler kapsamında yapılan büyük değişikliklerden biri önceleri engelli öğrencilerin engel çeşidine göre açılan körler okulu, sağır okulu, zihinsel engelliler okulu, fiziksel engelliler okulu gibi okullarda yapılan değişikliklerdir. Son zamanlarda birden fazla engeli olan öğrenciler de planlama içine alınıp Okul Eğitim Kanunu'nda değişiklikler yapılmış ve 2007 yılında sistemdeki bu okullar tek bir isimde birleşerek Özel Eğitime İhtiyacı Olanlar Okulu olmuştur (MEXT, 2015).

İkinci göze çarpan planlama ise 4 Haziran 2013 tarihinde kriz önleyici olarak ortaya konulan 4 temel yönelimden oluşmaktadır. Bunlar (MEXT, 2015):

a) Hızlı değişen topluma bireyin ayak uydurabilmesini sağlamak için yardımcı olma: Cumartesi sınıflarının artırılması, 6+3+3+4 sistemini geliştirmek, üniversiteler giriş sistemini ve müfredatı geliştirmek

b) İnsan kaynaklarını geliştirme: İngilizce'nin ilkokula dahil edilmesi, yurtdışına daha fazla öğrenci göndermek için devlet-özel okul işbirliğinin artırılması

c) Öğrenmeyle ilgili herkesin ulaşabileceği bir güvenlik ağı oluşturmak;

* okul öncesi masraftan kurtulma,

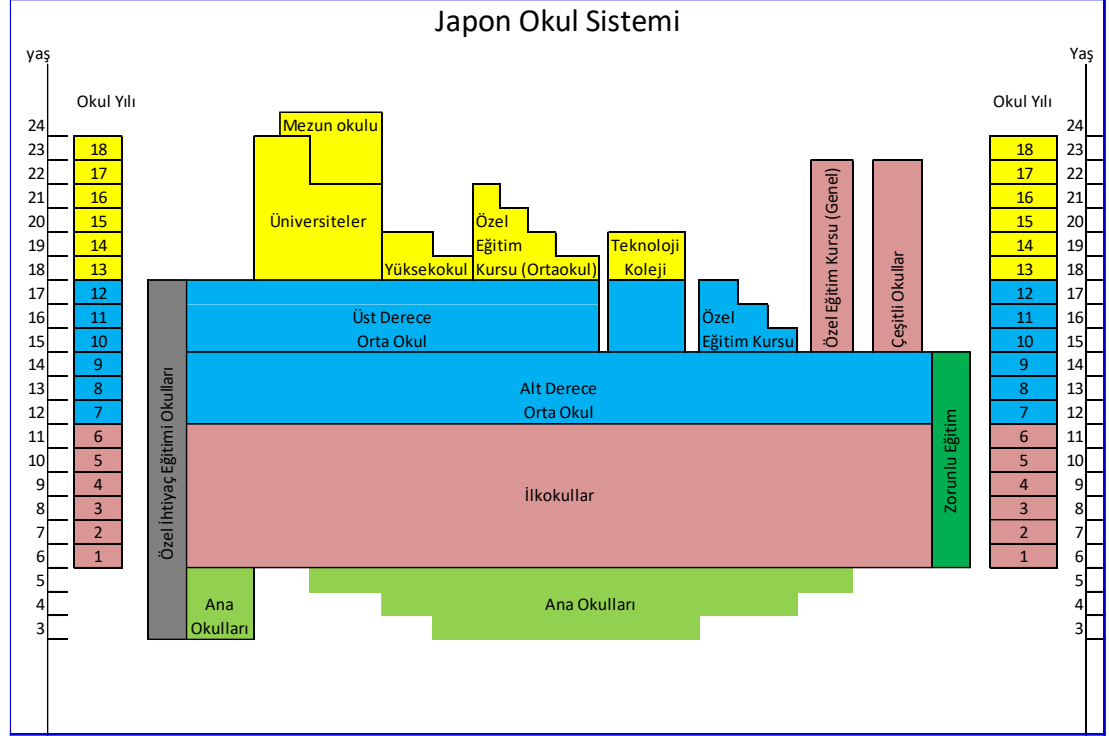
* lise masraflarını azaltma ve düşük gelirli burs imkanı

* tüm okullar için depreme dayanıklı binalar tasarlanması

d) Okullar arası ve okul- çevre arası işbirliği ve koordinasyonu artırmak, olarak açıklanmıştır.

4.1.2.2. Örgün Öğretimin Kademelendirilmesi

Japon okul sisteminin kademelendirilmesi, öğrenci yaşları ve okul yaşları ile zorunlu eğitim süresi Eğitim Bakanlığı'ndan alınan veriler göz önüne alınarak Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1 Japon Okul Sistemi

Kaynak: next.go.jp adresinden alınan tablodan 02.12.2015 tarihinde uyarlanmıştır.

Yukarıdaki şekil eğitimin yaşa göre nasıl planlandığını ve 15 yaşına kadar eğitimin zorunlu olduğunu ortaya koymaktadır. Japonya'da çocuklara 6 yaşına kadar okul öncesi eğitim verilmektedir. 6-12 yaş aralığını içeren ilkökul 6 yıl sürmekte, 12-18 yaş aralığını içeren süre ise ortaokul aşamasına denk gelmektedir. Ortaöğretim alt derece ortaokul ile lise de denilebilecek üst derece ortaokul olmak üzere iki aşamadan oluşmakta, ilk üç yıl zorunlu eğitim kapsamına girmektedir. İlk aşamadan sonra öğrenciler 3 yıl daha ikinci aşamayı devam ettirip ortaöğretimi tamamlayarak üniversiteye devam edebilmekte; teknolojiyle ilgili okullarda ya da özel bir alanla ilgili mesleki okullarda devam edebilmekte ya da uzaktan öğretim ile yarı zamanlı öğretim seçeneklerini değerlendirebilmektedir. Teknoloji okulunu seçenler ardından 2 yıllık teknoloji kolejine gidip 20 yaşında mezun olabilmektedir. Meslek okullarını seçenler için iki seçenek bulunmaktadır; öğrenci 18 yaşında okulu bitirebilmekte ya da belli bir mesleğe yönelik genel bir kursa 23 yaşına kadar devam edebilmektedir.

Üniversiteler 4+2 ya da lisansüstü eğitime devam etmek isteyenler için 4+3 olmak üzere iki farklı sistemden oluşmakta, eğitim 7 yıl kadar sürebilmektedir. Ayrıca öğrencilere uzaktan eğitim hakkı tanınmakta ya da sadece 2 yıl sürecek üniversite 1 ve 2. sınıflarının eğitimini içeren bir seçenek sunulmaktadır.

Japonya’da örgün eğitim okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaokul (alt derece ortaokul) ve lise (üst derece ortaokul) olmak üzere iki kademedен oluşаn ortaöğretim ile yükseköğretimden oluşmaktadır.

4.1.2.2.1. Okul Öncesi Eğitim

Japonya’da çocuklar anaokullarına (yochien) 3,4 veya 5 yaşında kayıt olabilmekte; bu okullarda 1-3 yıl süresince eğitim alabilmektedirler. Anaokullarının yanı sıra kreşler ve gündüz bakım evleri (hoikusho) de bebekler ve okul öncesi çağıdaki öğrencileri eğitime kabul etmektedir ancak anaokulları Milli eğitim Bakanlığı’na (MEXT) bağılı olmasına rağmen kreşler Sağlık Bakanlığı’na bağılı olarak hizmet vermektedir (Bakioğlu ve Gökmen, 2014; Numano, ve diğ., 2002).

Okul öncesi kademede anaokullarının yanı sıra devlete ait veya özel günlük bakım merkezleri bulunmaktadır. Günlük Bakım Merkezleri okul olarak adlandırılmamasına rağmen Japonya’da 3-5 yaş arası çocuklar anaokulunda ya da 0-5 yaş arası çocukların büyük bir bölümünün katıldığı yerel yönetimlerce işletilen günlük bakım merkezlerinden birinde en az bir yıllık eğitim alırlar (Kazuo,1990).

Anaokullarına öğrenciler sınav yolu ile alınmakta olup, bu okullarda öğrenciye günlük bakım hizmeti sunmanın yanı sıra çocuğun bedensel ve ruhsal gelişimine yardımcı olmak amaçlanmakta; bu kapsamda ana okul programları sağlık, sosyal yaşam, doğa, sanat, el sanatları, müzik ve ritim derslerini içermektedir (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011).

2013 yılı Milli Eğitim Bakanlığı (MEXT) verilerine göre Japonya’da ana okullarına kayıt oranı, katılımın zorunlu olmamasına rağmen, % 54.8 iken, ülkede 13.043 anaokulu bulunmakta, 1.583.610 okul öncesi öğrencisi ile 111.111 öğretmen sistemde yer almaktadır.

4.1.2.2.2. İlköğretim (Shogoikko)

Japon ilkokullarında eğitimin amacı öğrencilere temel bilgileri kazandırmanın yanında onların zihinsel ve bedensel gelişimlerini olumlu bir şekilde yönlendirmek,

onların el becerilerini geliştirmek, onlara Japon geleneklerini öğreterek vatandaşlık sevgisi kazandırmaktır. Altı yıl süren ilkokullara çocuklar 6 yaşına geldiklerinde kayıt olmakta böylece zorunlu eğitim sürecine girmiş bulunmaktadır (MEXT, 2008). Zorunlu eğitim süresince belli okullarda öğrenci yığılmasını önlemek amacıyla, öğrencilere yaşadıkları bölgelerdeki okullara devam etmek zorunluluğu getirilmiştir (Telci, 2011).

Japonya’da öğrenciler ilkokulda yeteneklerine göre ayrılmamakta, hepsine eşit davranılmakta bu da öğrencilerin farklı becerilere sahip öğrenciler ile uzun zaman geçirmelerine sebep olmaktadır; bu durum Japonya’nın eğitim sisteminin başarılı olmasının sebeplerinden biri olarak görölmektedir (Cummings, 1989).

Sadece özel ilkokullara giriş sınavla yapılmakta olup devlete ait ilkokullar öğrencileri eğitim sistemine sınavsız olarak almaktadır. Japonya’da ilkokullara kayıt oranı % 99.96 iken, ölkede 21.131 ilkokul, 6.676.920 öğrenci, 417.553 öğretmen bulunmaktadır (MEXT, 2013). İlkokullarda Japon Dili, Sosyal Bilimler, Aritmetik, Fen, Hayat Bilgisi, Müzik, Resim ve El Sanatları, Ev işleri, Beden Eğitimi, Ahlak Eğitimi, Görgü ve Çiçek Düzenleme Sanatı gibi özel etkinlikler ile Karma Çalışma ve Yabancı Dil dersleri verilmekte, ilkokullarda sınıf atlama otomatik bir şekilde gerçekleşmektedir (MEXT, 2008). Sınıfta kalma durumu olmamasına rağmen lise ve hatta üniversite sınavlarına hazırlık bu aşamada başlamaktadır. Her eğitim-öğretim dönemi sonunda karne verilmekte yani bir öğretim yılı boyunca öğrenci toplamda 3 adet karne almaktadır (Özen ve diğ., 1996).

4.1.2.2.3. Ortaöğretim (Kotogakko)

Ortaöğretim, alt dereceli ortaokullar (chugakko) ile lise olarak da adlandırılabilcek olan üst dereceli ortaokullardan oluşmaktadır. Ortaokullarda Japon Dili, Sosyal Bilimler, Fen, Müzik, Resim, Beden Eğitimi, Ahlak Eğitimi dersleri devam etmekte olup Aritmetik yerine Matematik dersine geçilmekte, bunun dışında ise Endüstriyel Sanatlar ve Ev İşleri, Sosyal Etkinlikler ile İngilizce gibi seçmeli dersler programa dahil olmaktadır. Ortaokullarda sınıflarda klima ve ısıtma sistemi bulunmamakta iklim koşullarına göre öğrenciler kışın kalın giyinip yazın şort ve t-shirt ile derslere gelebilmektedirler. Genel olarak erkek öğrenciler Prusya tarzı siyah sert ve yüksek yakalı üniformalar veya İngiliz tarzı takım elbiseler giyerken, kızlar İngiliz denizci üniformalarına benzer türde üniformalar giymekte herhangi bir kozmetik ürünü veya takı kullanamamaktadır. Erkek öğrenciler asker tıraşı olmakta, kızlar ise ya

geleneksel tarzda saçlarını toplamakta ya da saçlarını kulak memesi hizasını geçmeyecek kadar kısa kestirmektedirler. Okullarda temizlik personeli bulunmadığından öğrenci ve öğretmenler temizlik saatinde tüm okulu beraber temizlemektedirler. Kantin bulunmayan Japon okullarında küçük bir mutfakta hazırlanan öğlen yemeklerini öğrenciler sınıflarına büyük kovalarla taşıyıp servis yapmakta ve hep beraber yemektedirler (Walko, 1995). Her öğlen yemeğinde süt bulunmakta, öğretmen veya nöbetçi öğretmenin afiyet olsun anlamına gelen “itadakimasu” kelimesini söylemesi üzerine yemeğe başlanmaktadır. Yemek sonrası temizlik ve düzenin tekrar sağlanması görevi yine öğrenciler tarafından dayanışma içinde yapılmakta, öğrencilere böylelikle takım çalışmasının önemi de bu dönemlerde öğretilmektedir (Ekinci, 2010).

Ortaöğretimin ilk kademesi olan 3 yıllık ortaokullar zorunlu eğitim kapsamında bulunmakta, liselerde ise eğitim zorunlu olmayıp gündüz eğitim, yarı zamanlı eğitim (gündüz veya akşam) veya uzaktan eğitim şeklinde alınabilmektedir (Numano, ve diğ., 2002). Buna rağmen Japonya’da sınavlardan başarılı bir şekilde geçebilmenin yolunun okullarda başarılı olmaktan geçtiği inancı ile öğrenciler kendi istekleriyle okullarına devam etmektedirler (Binici, ve diğ., 2005).

Devlet ortaokuluna devam edecek öğrencilerin hangi okula gidecekleri Eğitim Kurulları tarafından coğrafi koşullara göre belirlenmekte olup öğrencilerin verilen eğitim dışında kitap ve öğle yemeklerini de ücretsiz sunan bu okullara katılımı zorunludur. Bu okulların amacı öğrencileri lise eğitimine hazırlamak, onların bedensel ve zihinsel gelişimlerini sağlamak, Japon geleneklerini öğretmek ve öğrencilerin iyi birer vatandaş olmalarını sağlamaktır. Ortaokul başarı puanı ortaokul ve üniversitelere geçişte önemli rol oynadığından öğrenciler geç saatlere kadar okulda bulunan çeşitli kulüp ve etkinliklere katılarak aynı zamanda liselere onları hazırlayan *juku* adındaki dershanelere devam etmektedirler (Juku, 2016).

Ortaokulu bitiren öğrenciler liselere geçiş için Mart ayında ülke çapında uygulanan bir başarı sınavı sonucuna göre liselere yerleştirilmektedir (Türk, 2004). Liseler verilen eğitime göre genel eğitim veya mesleki eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. Yükseköğrenime devam etmek isteyen ve henüz bir kariyer tercihi bulunmayan öğrenciler genel eğitim veren bir liseye devam etmekten, belirli bir mesleki alanı seçmiş olan öğrenciler ilgilendikleri alanlara göre mesleki ve özel alan eğitimi ile ilgili eğitim veren okullara yerleşmektedirler (Numano, ve diğ., 2002).

Sınıflarda etkili bir iletişim kurulması ve ders saatlerinin etkin bir şekilde tutulması amacıyla sınıf mevcutları düşük tutulmaktadır. Liselerde genel eğitime yönelik zorunlu Japon dili, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen, Beden Eğitimi, Sağlık ve Ev Ekonomisi derslerinin yanı sıra özel bir alana yönelik mesleki dersler ile seçmeli dersler verilmektedir. Haftada en az 1 ders saati ders dışı etkinliklere ayrılmaktadır. Lise birinci sınıf genel eğitim ile ilgili derslerden oluşurken ikinci yıl dersler üniversite hazırlık ve meslek dersleri diye ayrılmaktadır. Liselerde kredili sisteme göre zorunlu ya da seçmeli olarak alınan derslerin en az 80 krediye ulaşması gerekmektedir (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011).

Ortaöğretim ilk kademede olduğu gibi liselerde de benzer kurallar işlemektedir, her bir lisenin kendine özgü bir üniforması olmakta öğrencinin üniforması üzerindeyken sakız çiğnemesi, abur cubur yemesi ya da yürürken kitap okuması gibi davranışlar saygısızlık olarak kabul edilmekte ve öğrencilerden bu tür davranışları sergilemekten kaçınmaları beklenmektedir. Her gün ders bitiminde hep beraber temizlik yapılmakta, temizlik sonrası iki saat kulüp çalışmalarına ayrılmaktadır. Kulüpler yüzme, futbol, judo gibi spor kulüpleri ile kaligrafi, İngilizce, matematik gibi kültür kulüpleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğrenciler, sosyalleşmek için büyük önemi olduğu düşünülen bu kulüplerden sadece birine üye olmakta ve daha sonra kolay kolay kulüp değiştirememektedir. Kulüp çalışmaları sayesinde üst sınıflar ile alt sınıflardaki öğrenciler yan yana gelmekte; üst sınıftaki öğrenciler alt sınıflardakilere model olmaktadır (Johnson ve Johnson, 1996).

2013 yılında Japonya’da ortaokullara kayıt oranı % 99.96 iken, liselere kayıt oranı % 98.4’tür. Alt Derece Ortaokul kademesinde 10.628 ortaokul, 3.536.182 öğrenci ile 254.235 öğretmen varken lise kademesinde 4981 lise, 3.319.640 öğrenci ile 235.062 öğretmen bulunmaktadır (MEXT, 2013).

Zorunlu eğitim bittikten sonra herhangi bir engeli bulunan öğrenciler ihtiyaçları dahilinde Özel Eğitim Okullarına geçebilmektedirler. Daha önceleri engele göre ayrı okullar (Körler Okulu, Sağırılar Okulu vb.) bulunmaktayken 2007 yılında Özel Eğitim Okulu adı altında bu okullar birleştirilmiş, ve bu okullar anaokulu, ilkokul, ortaokul ile lise kademelerini barındıracak hale gelmiştir. Öğrenci ihtiyaçlarına göre müfredat hazırlanıp ekipman ve tesisler belirlendiğinden dolayı bu okullara ayrılan masraflar diğer okullardan çok daha fazla olmaktadır. Engel durumu çok ağır olmayan çocuklara ise normal okullarda özel sınıflar veya kaynak odalarında özel

eğitim imkanı sunulmaktadır (MEXT, 2015). Ülkede, 1080 Özel Eğitim Okulu'nun yanı sıra bu okullara kayıtlı 132.570 öğrenci ile bu okullarda öğretmenlik yapan 77.663 öğretmen bulunmaktadır (MEXT,2013). Devlet liselerine ayrılan ödenekler mevcut öğrenci sayısına göre belirlenerek, özel liselerin varlığını sürdürebilmesi için gerekli yardımlar hükümet tarafından yapılmaktadır. Her yıl TV ve basında liselerin genel durumu tartışılarak liselerdeki eğitim öğretim değerlendirilmektedir (Tozlu, 2003).

4.1.2.2.4. Yükseköğretim (Daigaku)

Lise eğitimini tamamlayan öğrenciler için yükseköğretime geçiş iki aşamalı bir sınavla gerçekleşmekte olup, ilk aşamada öğrencilerin ülke çapında girdikleri sınav sonucuna, ikinci aşamada ise her üniversitenin kendi belirlediği özel koşullara göre öğrenciler üniversitelerdeki bölümlere yerleştirilmektedir. Sınavda başarılı olamayan öğrencilere “Ronin” denilmekte ve bu öğrenciler bir sonraki yıl hazırlanarak sınava tekrar girmektedir (Küçükcan ve Bekir, 2009).

Yükseköğretim kurumlarında eğitim –öğretim Nisan-Eylül ve Ekim-Mart dönemi olmak üzere iki dönemden oluşmaktadır. Mext verilerine göre Japonya’da 782 üniversite, 359 yüksekokul (Tanki-daigaku) ve 57 teknoloji okulu (Koto-semangakko) bulunmakta bu okullar da sırasıyla 2.868.872, 138.260 ve 58.226 öğrenci ile 178.669, 8631 ve de 4336 öğretmen içermektedir (MEXT, 2013).

Bunların yanı sıra 1985’ten itibaren radyo ve TV yoluyla eğitim sunan açık öğretim üniversitesi öğrencilere yaz dönemlerinde seminerler verilmektedir (Telci, 2011). Ülkedeki en prestijli üniversiteler Tokyo Üniversitesi ve Kyoto Üniversitesi gibi devlet üniversiteleri olup, genel olarak en başarılı öğrenciler devlet üniversitelerini tercih etmekte; öğrencilerin % 72 gibi büyük bir bölümü ise özel üniversitelerde yüksek öğrenim görmektedir (Aksu, 2009).

Yükseköğretim kapasitesi en yüksek ülkelerden biri olan Japonya’da yükseköğretim kurumları 2 yıllık yüksekokullar, Teknoloji Kolejlere, 4 yıllık üniversiteler ile lisansüstü eğitim veren yüksek araştırma enstitüleri olmak üzere dört tür olarak görülmektedir (bkz. Şekil 1). Üniversite harçlarının oldukça yüksek olmasından dolayı, hükümetin yanı sıra vakıflar da devlete ait yükseköğretim kurumlarına ulusal ve yerel fonlar sağlarken, özel yükseköğretim kurumlarına ait masrafların üçte biri devlet tarafından karşılanmakta geri kalan masraflar öğrenci harçları ve özel fonlar

ile finanse edilmektedir. Ayrıca yerel yönetimler de öğrencilere burslar ve krediler yoluyla eğitim desteği vermektedirler (Kıral ve Kıral, 2009).

Yüksekokullarda eğitim süresi iki-üç yıl olarak değişmekte mezunlara ön-lisans diploması verilmektedir. 1962'den beri hizmet veren Teknoloji yüksekokullarına (Teknoloji Kolejleri) ortaokuldan veya liseden mezun olan öğrenciler başvurabilmekte, lise mezuniyet şartı aranmamaktadır. Bu okullarda eğitim ortaokul mezunları için beş yıl, lise mezunları için ise 2 yıl sürmekte; mezun olanlar yardımcı ünvanı kazanmaktadır. Bu okullara başvuran öğrenci sayılarının sürekli artması ülkenin teknolojik gelişmesinin sebeplerinden biri olarak gösterilebilmektedir. Fakültelerde lisans eğitimi dört yıl sürmekle birlikte tıp ve diş hekimliği ve veterinerlik bölümlerinde lisans eğitimi ise altı yıl sürmektedir. Benzer bir şekilde yüksek lisans tüm alanlarda iki yıl sürmekte iken doktora eğitimi tıp, diş hekimliği ve veterinerlik bölümlerinde dört yıl olarak belirlenmişken diğer tüm bölümler için beş yıl sürmektedir (MEXT, 2013).

Üniversiteler öğrencilere ileri derecede akademik bilgi sunarak öğrencilerin iyi bir meslek sahibi kişiler olmalarını amaçlarken, yüksekokullar öğrencilerin teknik alanda bilgi ve beceri kazanmasını sağlayarak onların teknik bir alanda meslek sahibi olmalarını sağlamayı amaçlar (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011).

4.1.2.3. Yaygın Eğitim

Japon eğitim felsefesi tüm halkın ömür boyu eğitilmesine dayandığından bu eğitimin hem özel hem de resmi kurumlar tarafından verilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Yaygın eğitim veren kurumlar halk evleri, gençlik merkezleri, çocuklar için doğa merkezleri, müzeler, kütüphaneler, beden eğitimi merkezleri ile eğlence merkezleri olarak çeşitlenmekte; bunlar arasından halk evleri büyük bir öneme sahip olup, bir çok belediyede bulunmakta, çeşitli eğitim faaliyetleri düzenleyerek bireylerin kültür düzeylerini yükseltmektedirler (Uçar ve Uçar, 2004).

4.1.2.4. Japon Eğitim Sisteminin İşleyişi

Japonya'da 1947'de yürürlüğe giren Temel Eğitim Kanunu'na göre 6+3+3+4 sistemi benimsenmiş; zorunlu eğitim 1907 yılında 4 yıldan 6 yıla çıkarılmıştır, 1941'de zorunlu eğitimin 8 yıl olmasına karar verilmiş ancak 2. Dünya Savaşı nedeniyle o dönemlerde bu karar uygulanamamış, 1947'de ise savaşın bitmesi ile bu süre 6+3 sistemiyle 9 yıla çıkarılmıştır (Hideo, 2005; akt. Telci, 2011).

Zorunlu öğretim ilk 9 yıllık süreye dahil olan 6-15 yaş arası öğrencileri kapsamakta bu sürenin ilk 6 yılını ilkokul, son üç yılını ortaokul kademesi oluşturmaktadır. 1948 yılında yarı zamanlı ve tam zamanlı liseler kurulmuş olup, 1961’de benzer kurslar sisteme eklenmiştir. 1962’de ortaokul sonrası 5 yıllık bir eğitim süresini kapsayan Teknoloji Okulları sisteme dahil olmuştur (MEXT, 2013). 1948’de ortaokulun ikinci aşaması 3 yıl süren tam zamanlı ya da dört yıl veya daha fazla süren ve gündüz veya akşam eğitimi seçenekleri bulunan yarı zamanlı diye seçeneleştirilmiş, 1961’de ise posta yoluyla ders notları, ödev ve projelerin iletilmesi usulüne dayalı en az 4 yıl süren uzaktan eğitim sisteme eklenmiştir. 1962’de zorunlu eğitimden sonra 5 yıl süreli teknoloji okulları eğitim vermeye başlamıştır (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011). Özel İhtiyaç Eğitimi Okulları ise engelli öğrencilerin eğitim sistemine dahil olmasına olanak sağlamıştır. Üniversiteler 1949’da benimsenen sisteme göre yürütülmekte olup, iki yıllık yüksekokul sistemi 1964 yılında kalıcı olarak sisteme eklenmiştir. Zorunlu eğitimin ücretsiz verildiği Japonya’da okullaşma oranları okul öncesi dönem için % 54.8; ilkokul için % 99,96; ortaokul için % 99,96; lise için % 98,4; yükseköğretim için ise % 53.2’dir (MEXT, 2013).

İlk ve ortaokul binaları ayrı olup bazı okullarda ayda 2-3 defa Cumartesi günleri de yarım gün eğitim yapılmaktadır. Japonya’da bir eğitim-öğretim yılı 1 Nisan-31 Mart gibi uzun bir süreye denk gelmekte, Nisan-Temmuz, Eylül-Aralık ve Ocak-Mart olmak üzere üç dönem eğitim verilmekte; bu dönemler arasındaki tatiller kısa olduğundan iş günü sayısı 240 güne denk gelmekte, bunun 30 günü gezi, festival ve spor karşılaşmaları ile mezuniyet törenlerine ayrılmaktadır (MEXT, 2008). Dersler 45 dakika olarak ayarlanmış olup ders saatleri sabah 8:30’da başlayıp 15:30’da bitecek şekilde düzenlemiştir (Gedik, 2007; Kıral ve Kıral, 2009).

Okulların %90’ında jimnastik salonu, % 75’inde ise yüzme havuzu bulunurken; tüm okullarda eğitim amaçlı radyo televizyon sistemi kurulmuş olup birçok sınıfta bilgisayar ve internet erişimi de sağlanmaktadır (Gedik, 2007; Kıral ve Kıral, 2009). İlköğretim kademesindeki sıradan bir okul binasında kütüphane, fen ve bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, ev işleri atölyesi, piyano ve diğer müzik aletlerinin bulunduğu müzik odaları bulunmaktadır (Mmtaylor, 2016).

Öğrencilerin okula ayakkabı ile girmesine izin verilmemekte, onlara çalışma alışkanlığı kazandırmak için ilkokullarda temizlik ve yemek dağıtma görevi öğretmen ve öğrenciler tarafından beraberce yapılmaktadır. Her okulda bir adet

beslenme uzmanı bulunmakta, öğlen yemeklerinde öğrenciler arasında yapılan iş bölümüne göre bir grup öğrenci yemekhaneye gidip yemekleri getirirken diğerleri sınıf içinde yemek yenilecek şekilde sınıfta düzenlemeler yapmakta; iş bitince hep birlikte yemeğe başlamaktadırlar (Tekışık, 2006).

Bunlara ek olarak ilkokullarda belli bir kıyafet giyme zorunluluğu bulunmamaktadır (Uçar ve Uçar, 2004). Ancak, öğrencilerin okudukları okulu simgeleyen bir sembolü veya okula ait şapkayı üstlerinde bulundurmaları gerekmektedir (Gedik, 2007; Kırıl ve Kırıl, 2009).

Yabancı dil eğitimi 7. sınıfta başlamakta, ilkokulda verilmemektedir. 2013 yılında bir öğretmene ortalama olarak okul öncesi düzeyde 15, ilkokul düzeyinde 18, ortaöğretimde 13, yükseköğretimde 11 öğrenci düşmektedir (OECD, 2014). Ders kitabı olarak bakanlık tarafından seçilen ilk ve orta öğretim ders kitapları öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmakta; lisede yarı zamanlı okuyan öğrenciler ile özel ihtiyaçları olan öğrencilerin kitap masraflarının bir kısmı hükümetçe karşılanırken diğer lise öğrencileri bu masrafı kendileri karşılamaktadırlar (MEXT, 2015). Japonya’da eğitime yapılan harcamalar sadece hükümet tarafından karşılanmaktansa hükümet, bölge eğitim kurulları ve yerel yönetimler arasında paylaşılmakta, harcamaların çoğunluğu zorunlu eğitim için harcanmaktadır (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011).

Okullara giriş sınavlarının sonucu olarak öğrenciler okul sonrası zamanlarının büyük bir kısmını Juku ve Yobiko (CRAM okulları) denilen özel dershanelerde geçirmektedirler. Jukular öğrencileri liselere giriş sınavına hazırlarken Yobikolar lise öğrencilerin üniversite sınavına hazırlamaktadır (Telci, 2011). Bu kurumlar öğrenci velileri tarafından finanse edilmekte ve devlet okullarındaki eğitim-öğretimi destekler nitelikte hizmet vermektedirler. Jukular akşamları ve hafta sonları aktif olmakta; müzik, hattatlık gibi becerileri kazandırmaya yönelik akademik olmayan jukular ile okul derslerine ve sınavlara destek niteliğinde hizmet veren akademik jukular olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar (Özen ve diğ., 1996).

Tüm bu sisteme rağmen zamanla toplumda özgürlük olgusu önem kazandıkça, okullar çocukları sınırlayıcı ve zorlayıcı bir kurum olarak görülmeye başlamış ve kuralların katı olması ile öğrencilerin çok çalışmaya zorlanması olumsuz tepkiler yaratmaya başlamıştır. Özellikle öğrenciler sınav sistemlerinden dolayı zamanlarının çoğunu dershanelerde ve okullarda geçirmekte bu da hem öğrencinin hem de ailelerinin psikolojilerini ve ekonomilerini etkilemektedir (Uçar ve Uçar, 2004).

4.2. Japonya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile eğitim sistemleri arasındaki ilişki göz önüne alındığında, Japonya’nın okul, aile, toplum ve sanayi arasındaki işbirliğini eğitim sistemi yoluyla iyi kurarak kısa sürede hem ekonomik hem de eğitim alanında büyük başarı yakaladığı görülmektedir. Bu başarının sırrı ise yerel yönetimler ile özel sektörün de katılımının sağlanması ile finansal problemlerin ortadan kaldırılmasına, eğitimle ilgilenen tüm kurumlar arasında işbirliği sağlanmasına ve bilimsel gelişime açık olmaya dayanmaktadır (Uçar ve Uçar, 2004).

Japon kültüründe okul, öğrencilerin iyi bir vatandaş olarak yetişecekleri yer olarak görülmekte, eğitimdeki başarı hikayesinin arkasında yatan temel sebeplerden biri olarak sistemin en önemli parçalarından biri olan öğretmenler ön plana çıkmaktadır. Japon toplumu öğretmenlerin akademik bilgi ve becerilerine, özellikle liselere ve üniversitelere giriş sınavları aşamalarında, çok güvenmekle birlikte onlara yüksek bir sosyal statü ve maaş sunmakta bu kapsamda onlardan beklentilerini yüksek tutmaktadır. Topluma göre öğrenciye ahlaki ve toplumsal değerleri kazandıracak kişiler öğretmenlerdir. Özellikle bayanların uzun süreli çalışabileceği bir meslek olan öğretmenliğe olan ilgi, kişilere kazandırdığı statü dışında son yıllarda maaşların da yükselmesiyle daha da artmış, dolayısıyla işe giriş için rekabet başlamıştır (Kinney, 1998). Numano, ve diğ., (2002) de yüksek statülü bir meslek olarak görülen öğretmenliği yapabilmek için ortaya çıkan ve süregelen rekabete dikkat çekerken Kinney (1998) bu rekabete girmeyi göze alarak sisteme yeni katılan öğretmenlerin %90’ının dört yıllık öğretmenlik öğrenimine sahipken, bu sayının büyük çoğunluğunun eğitim haricinde başka bir alanda daha uzmanlaştıklarını ifade ederek, özellikle ilk ve ortaokullardaki öğretmenlerin daha deneyimli olmasına dikkat edildiğinin altını çizmektedir.

4.2.1. Hizmet Öncesi Eğitim

Japonya’da öğretmen yetiştiren ilk kurum 1872 yılında kurulmuş olup ilkökul öğretmenliği ile ilgili hususlarda yapılan düzenlemelerin ardından ortaokul öğretmenliği üzerine çalışmalar yapılmıştır. İlk zamanlar Amerikan okulları bu konuda örnek alınmış ve Amerika’dan getirilen ders kitapları Japonca’ya çevrilerek kullanılmıştır. İlk uygulama okulu 1983 yılında açılmış; 1986 yılına kadar 2 yıllık eğitim üzerine kurulmuş olan ilkökul öğretmenliği sistemi devam etmiş ancak sadece erkek öğrenciler bir sınav yoluyla bu sisteme dahil edilmiştir. Ortaokul öğretmeni

yetiştirme sistemi ise 1983'te 3.5 yıl süren bir eğitim ile başlamış olup kızların sisteme dahil edilmesi de yine aynı yıl gerçekleşmiştir (Meriç, 2004). Günümüzde ise öğretmen yetiştirme temelde iki şekilde gerçekleşmektedir; öğrenciler ya eğitim fakültelerine devam etmekte ya da açık sistem denilen sistem sayesinde öğretmenlik eğitimi alabilmektedir (Mete, 2013).

İkinci dünya savaşı sonrası eğitim reformu ile öğretmen eğitiminin üniversitelere dahil edilmesiyle meslek akademik anlamda önem kazanmış, eğitim fakülteleri ya da bölümleri ile yüksekokullar öğretmenlik eğitimi verebilmiştir (Hayakawa, 1986). Günümüzde 7 tanesi özel olan 65 yüksekokul ve fakülte, yılda yaklaşık 31.000 ilk ve ortaokul öğretmeni yetiştirmektedir (JED, 2016). Ayrıca 582 üniversite, 423 enstitü, 385 teknik okul Mayıs 2008'den itibaren öğretmen yetiştirme ile ilgili dersleri vermektedir (Numano, 2010; akt. Bakioğlu ve Gökmen, 2014).

2008 yılında bakanlık tarafından yapılan planlamada üniversitelerdeki eğitime daha çok önem verilmesi gerektiği üzerinde durularak eğitimin kalitesinin artırılması gerektiği vurgulanmış, 2013 planlamasında ise üniversiteye giriş sistemi ve müfredatın geliştirilmesi gerektiği hususları ele alınmıştır (MEXT, 2015).

4.2.1.1. Öğretmen Eğitimi için Öğrenci Seçimi

Yükseköğretime geçiş diğer tüm alanlarda olduğu gibi öğretmenlik için de iki aşamalı bir sınavla gerçekleşmektedir; ilk aşamada öğrenciler ülke çapında bir sınava tabi tutulmakta, ikinci aşamada ise öğrencilerin başvurduğu üniversiteler kendi giriş koşullarını belirlemektedir; Bu iki aşama sonunda alınan puana göre üniversiteler öğrencileri öğretmenlikle ilgili bölümlere yerleştirmektedir (MEXT, 2013).

Devlet üniversitelerinden birinde eğitim almak isteyen öğrenciler ise ulusal çapta yapılan ve daha önceleri JFSAT (Joint First Stage Achievement Test) olarak bilinen ancak daha sonra ismi UECE (University Entrance Center Examination) olarak değiştirilen bir üniversiteye giriş sınavına katılmak zorundadırlar (Webapp, 2016).

Bakanlık bu sınavın yapılması için Üniversiteye Giriş Sınavı Merkezi (National Center for University Entrance Examinations) denilen ulusal bir kurumu görevlendirmiştir. Bu kurum sınava kayıt olma aşamasından sınavın tamamlanmasına kadar tüm sorumluluğu üstlenmektedir. Özel üniversiteleri tercih edecek olan öğrenciler bu alanlardan istedikleri testi tercih edebilmekte, ancak bu sınava girmek zorunda değildirler. Bu sınavda 20 farklı alanla ilgili komite

kurulmakta, bu komitelerin her birinde başbakan veya üniversite dekanlarının seçtiği 5-7 fakülte üyesi yer almaktadır. Bu kişiler gizli tutulmakta, ailelerine bile görevlerini açıklamalarına izin verilmemektedir. Komite üyeleri sınav sorularını hazırlarken sınav içeriği ve sınavın zorluk seviyesinin bakanlık müfredatında belirlenen ölçütlere uygun olmasına dikkat etmektedir (Britton ve Raizen, 2012).

Her yıl Ocak ayının ortasına denk gelen bir haftada 2 gün süren bu sınav kış ayına denk geldiğinden sınav tarihinde nadiren de olsa erteleme olmaktadır. Ancak sınav yılda bir kez yapılmakta ve bu sınavı kaçıranlar için telafi niteliğinde herhangi bir sınav daha yapılmamaktadır. 14-15 Ocak 2012’de yapılan sınava 3400’ü 2011 yılından beklemeli öğrencilerden oluşan yaklaşık 555.500 kişi katılmış olup, sınav 709 yerde aynı anda yapılmış; 19-20 Ocak 2014 yılında ise bu sayı 560.672 olarak saptanmış, aynı anda 693 yerde sınav yapılmıştır. (NCTUA, 2016). Sınav ücretli olup Mart 2015’te üç veya daha fazla alanda test olmak isteyen öğrencilerden sınav ücreti olarak 18000 Japon Yeni alınmıştır (Nippon, 2016).

Sınavda Japon dili, Yabancı Dil, Matematik ve Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Yurttaşlık Bilgisi alanları olmak üzere 6 alana ait çoktan seçmeli testler bulunmakta; sınav toplamda 29 testten oluşmaktadır. Sınav sonrasında sorular gazete ve televizyon yoluyla yayımlanmakta, sınav sırasında öğrenciler işaretledikleri cevapları bir kağıda yazarak daha sonra yayınlanacak olan cevaplarla kıyaslayabilmektedir; böylece öğrenciler üniversiteye başvuru yapacakları puanı sonuç kağıtları ellerine gelmeden hesaplayabilmektedir. Sınava giren diğer öğrencilerin durumunu bilmemek hesapları biraz karıştırdığından dolayı dershaneler öğrencilere hesaplama yapmakta ve üniversite seçiminde yardımcı olmakta, isteyen öğrenciler sonuçlarını dershanelere göndererek bu hizmetten yararlanmaktadır (NCTUA, 2016).

İlk aşamada başarılı olan öğrenciler için üniversitelere başvuru süresi kısa olduğundan öğrencilerin tercihlerini gecikmeden yapması gerekmektedir. Bu öğrenciler ikinci aşamada başvurdukları üniversitelerle mülakat yapmaktadır (Wu, 1993). Özel üniversitelere başvuran öğrencilere ilk aşama olan UECE sınavına girmek genellikle şart koşulmamasına rağmen, ikinci aşamaya herkesin katılımı zorunludur. Bu sınavlar her üniversitenin kendi vereceği eğitimi göz önüne alarak bireysel olarak hazırladığı sınavlar olup, ilk aşamada yapılan sınava göre aday öğrenci açısından daha zorlayıcı olabilmektedir. Sınavın içeriği sadece üniversiteden üniversiteye değişmemekte aynı zamanda üniversite içindeki bölümlere göre

değişebilmektedir. Üniversiteler arasından en zor sınavı yaptığı düşünülen Tokyo Üniversitesi gibi en iyi ve en prestijli olanlar, sınavlarında öğrencileri seçme konusunda çok titiz davranarak en iyi öğrencileri sistemlerine kabul etmekte; genellikle Tokyo Üniversitesi'ne başvuran öğrencilerin yarısı sisteme kabul edilmeyip ronin (beklemeli öğrenci) konumuna düşmekte bir sonraki sene tekrar üniversite sınavlarına başvurmaktadır (Webapp, 2016).

Yapılan iki aşamalı sınav sonunda üniversiteler genellikle her iki aşamanın %50'sini alarak sonucu belirlemektedir; ancak bu durum bazı üniversiteler için %40 ilk aşama, %60 ikinci aşama olarak hesaplanabilmektedir. Tokyo Üniversitesi ise tamamen özerk davranarak ulusal sınavın %20'sini kendi yaptığı sınavın ise %80'ini alarak sınav sonucunu belirlemektedir (Wu, 1993).

4.2.1.2. Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi

Japonya'da üniversitelerin yaklaşık %80'lik bölümünde öğretmen yetiştiren bölümler bulunmakta, lisans mezunları için sertifikalı öğretmenlik programları açılmaktadır (Meriç, 2004). Lisans eğitimleri Nisan-Eylül ve Ekim-Mart dönemi olmak üzere senelik iki dönemden oluşmaktadır. Dört yıl süren lisans eğitimi sonrasında iki yıllık yüksek lisans da yapılabilir (MEXT, 2013).

Okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademelerinde öğretmen olmak isteyen lisans mezunu öğrencilere birinci sınıf sertifika verilmektedir. Lisans mezunları öğretmenlik yapmak isteyenler için ise lisans mezuniyeti ile ikinci sınıf sertifika için yeterli görülmedikçe birinci sınıf sertifika için yüksek lisans mezuniyeti şartı koşulmaktadır. 4 yıllık normal bir öğretmenlik kursunda ilk ve ortaokul öğretmenliği için alınması gereken ortak dersler ve bu derslere yönelik tamamlanması gereken krediler bulunmaktadır. Bu kapsamda alınan genel eğitim dersinde her iki grubun da 48-52 krediyi tamamlamasını gerektirirken; beşeri bilimler, sosyal bilimlerle doğa bilimleri her iki grubun da alması gereken en az 12 kredilik derslerdir. Ayrıca her iki grupta yabancı diller derslerinden 8-12 krediyi, beden eğitimi ise 4 krediyi tamamlaması beklenirken, öğretmenlik dersini tamamlamak için yasal sınır ilkokul öğretmenliği grubu için 16 iken ortaokul öğretmenliği için öğretmenlik yapılacak alanlara göre değişmektedir; bazı konular 32 kredi içerirken diğerleri 40 krediyi bulmaktadır. Mesleki eğitim dersleri adı altında her iki gruba da eğitimin sosyal ve felsefi temelleri, eğitim psikolojisi, çocuk psikolojisi, ahlaki eğitim, öğretim metodları ve uygulamalı eğitim dersleri verilmekte; bu derslerden alınması gereken

kredi ilköğretim için 32-36 kredi iken ortaokul için yasal sınır 14 kredi olmasına rağmen 2 kredisi uygulamalı eğitim olmak üzere 18-26 krediden oluşmaktadır. Bunların yanı sıra ilköğretimde öğretmenlik yapacak grup için uygulamalı eğitim en az 4 hafta (4 kredi) sürmekteyken, ortaokul grubu için 2 hafta (2 kredi) yasal olarak yeterli görülmektedir; yine de eğitim fakülteleri bu grubun da diğerleri kadar tecrübeye sahip olmaları gerektiğini düşünerek 4 haftalık uygulamalı eğitimi bu gruba da uygulamaktadırlar (Tabata ve Griek, 1999).

Tablo 1. Japonya’da İlk ve Ortaokul Öğretmenliği Eğitimindeki Lisans Dersleri ve Ders Kredileri

	Ders	İlkokul Öğretmenliği İçin Alınması Gereken Kredi	Ortaokul Öğretmenliği İçin Alınması Gereken Kredi
Genel Eğitim Dersleri	Beşeri Bilimler	En az 12	En az 12
	Sosyal Bilimler	En az 12	En az 12
	Doğa Bilimleri	En az 12	En az 12
	Yabancı Diller	8-12	8-12
	Beden Eğitimi	4	4
Mesleki Eğitim Dersleri	Eğitimin Sosyal ve Felsefi Temelleri	28-32	14-22
	Eğitim Psikolojisi		
	Çocuk Psikolojisi		
	Ahlaki Eğitim		
	Öğretim Metotları		
Öğretmenlik		16	32-40 (alana göre değişmektedir)
Uygulamalı Eğitim		4	2 (Yasal sınır) - 4 (Uygulanan)

Kaynak: Çalışmacı tarafından Tabata ve Griek (1999) kaynağına göre 28.05.2016’da uyarlanmıştır.

Yukarıda verilmiş olan Tablo 1’de ilk ve ortaokul (alt ve üst derece)kademelerinde görev yapması gereken öğretmenlere lisans düzeyinde verilen dersler ile bu derslerin kredi sayısı verilmiştir.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi her iki kademede görev yapacak olan öğrencilere verilen Genel Eğitimi Dersleri adı altında verilen Beşeri Bilimler, Sosyal Bilimler, Doğa Bilimleri, Yabancı Diller ve Beden Eğitimi dersleri ortak kredi sayısına sahipken; Mesleki Eğitim Dersleri olan Eğitimin Sosyal ve Felsefi Temelleri, Eğitim Psikolojisi, Çocuk Psikolojisi, Ahlaki Eğitim ve Öğretim Metodları dersleri her iki grubun aldığı ortak dersler olmasına rağmen kredi sayılarında farklılık görülmektedir. Aynı şekilde Öğretmenlik Dersi ortak alınmasına rağmen ilkökul kademesinde bu dersin kredisinin daha yüksek olduğu; aynı durumun Uygulamalı Eğitim dersinde de görülmesine rağmen ortaokul grubunda olanlar için de bu dersin kredisinin 4 olarak uygulanarak uygulamanın öneminin göz önüne alınarak bu ders için eşitliğin sağlandığı görülmektedir.

4.2.1.3. Yüksekokul ve Enstitü Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi

Ortaokul veya lise mezunlarının eğitim görmek için başvurabildiği teknoloji yüksekokullarında eğitim ortaokul mezunları için 5 yıl, lise mezunları ise 2 yıl sürmekte mezun olanlara ön lisans diploması verilmektedir (MEXT, 2013). İlk ve ortaokul kademesinde çalışmak isteyen öğrencilerin alması gereken ikinci sınıf sertifika için ortaöğrenim sonrası bir üniversite ya da yüksekokulda 62 kredilik 2 yıl süren bir eğitim alınması gerekmektedir (Tabata ve Griek, 1999).

Japonya’da üniversiteler özellikle araştırmacı yetiştirmeye yoğunlaşmış olduğundan öğretmen yetiştirmek için Eğitim Bakanlığı tarafından Hyogo, Joetsu ve Tokushima adı altında 3 uzmanlık enstitüsü kurulmuş olup sadece birkaç üniversite bu enstitülerle denk sayılabilecek türden eğitim vermektedir. Çok az öğretmen bu özel enstitülerde öğretmenlik eğitimini tamamlayabilmekte bu mezunlar yüksek lisans mezunu sayılmaktadır. Ancak bu enstitüler çok az öğretmen yetiştirme kapasitesine sahip olduğundan dolayı bu enstitülerin öğretmenlik mesleği üzerine etkisinin çok fazla olduğu söylenememektedir (Honigsfeld ve Cohan, 2006).

4.2.1.4. Öğretmen Olmanın Diğer Yolları

Japonya’da Açık Sistem denilen bir sistem sayesinde lisansını öğretmenlik üzerine yapmayıp da farklı lisans programlarından mezun olanlar da farklı kredileri içeren

lisans veya yüksek lisans programlarına devam ederek ya da yarı zamanlı kurslara giderek öğretmen olabilme şansına sahiptir (Meriç, 2004).

Öğretmen olmanın bir diğer yolu ise gönüllülüğe dayalı programlara katılan bireylerin yardımcı öğretmen olarak görev yapabilmesidir; özellikle sınıf mevcudunu azaltmak ya da ek desteğe ihtiyacı olan öğrencilere bu desteği sağlamak için Japonya’da birçok yarı-zamanlı öğretmen bu yolla mesleğe katılmıştır (Fujita, 2007).

Bakanlık tarafından öğretmenlik sertifikası tanınan Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenler her ilde öğretmenlik yapabilirken, ihtiyacın çok fazla olması durumunda ilçeler tarafından 5 yıl süreli geçici sertifika verilen öğretmenler sadece bu sertifikayı aldıkları yerde yardımcı öğretmen statüsünde çalışabilmektedir (MEXT, 2008).

Bunların dışında Japonya’da İngilizce öğretimini daha nitelikli hale getirmek amacıyla, ana dili İngilizce olan öğretmenler JET Program (Japon Değişim ve Öğretim Programı) denilen bir program yoluyla sisteme dahil edilmiştir. Ancak İngilizce öğrenmeye olan talep çok fazla olunca ana dili İngilizce olan kişilere olan ihtiyaç artmış bunun sonucunda da Japonya’da öğretmenlik eğitimi almayan ancak başka ülkede bu eğitimi alan ve öğretmenlik deneyimine sahip olan Yabancı Dil öğretmenleri, bu program sayesinde ortaokul, lise ve üniversite kademelerinde kısmi zamanlı eğitimci olarak görev yapma hakkını elde etmişlerdir. Böylece öğrenciler ana dili İngilizce olan öğretmenlerle iletişim kurma şansını elde etmiş ve dil öğrenme motivasyonları artmıştır (Aldemir ve Er, 2012).

4.2.1.5. Kademelere Göre Öğretmenlik Sertifikaları

Öğretmenlik için gereken yasal koşullar öğretmenlik yapılacak kademeye göre farklılık gösterirken öğretmen olarak atanabilmek için alınması gereken sertifikalar geçici ve kalıcı süreli sertifika olarak ayrılmakta, sürekli sertifikaların ise birinci ve ikinci sınıf sertifika olmak üzere 2 türü bulunmakta ve bu sertifikalar tüm ülkede geçerli olmakta, bu sertifikaya sahip olan öğretmenler asil öğretmen olarak işe başlamaktadır. Sadece verildiği illerde geçerli olan ve 5 yıl süresi olan geçici süreli sertifika alınması için yüksekokula en az 1 yıl devam etme koşulu aranmakta (Türkoğlu, 1998; akt. Telci, 2011), bu sertifikalar sadece öğretmen ihtiyacının çok fazla olduğu durumlarda bölge eğitim kurulları tarafından verilmekte ve atanan öğretmenler yardımcı öğretmen olarak atanmaktadır (MEXT, 2008).

Aşağıda verilen tabloda Japonya’da öğretmen olabilmek için istenilen sertifika çeşitleri ile kademelere göre sertifika koşullarının nasıl düzenlendiği verilmiştir.

Tablo 2: Japonya’daki Öğretmenlik Sertifikası Koşulları

	Öğretmenlik Sertifikası	Şartlar		
		Temel Şart	Krediler	
			Mesleki Eğitim Dersleri ^a	Öğretmenlik ile İlgili Dersler
Okul Öncesi	Birinci Sınıf	Lisans Mezuniyeti	28	16
	İkinci Sınıf	Lise sonrası 2 yıl süren 62 kredilik eğitim	18	8
İlkokul	Birinci Sınıf	Lisans Mezuniyeti	32	16
	İkinci Sınıf	Lise sonrası 2 yıl süren 62 kredilik eğitim	22	8
Ortaokul	Birinci Sınıf	Lisans Mezuniyeti	14	40 ^b or 32 ^c
	İkinci Sınıf	Lise sonrası 2 yıl süren 62 kredilik eğitim	10	20 ^b or 16 ^c
Lise	Birinci Sınıf	Yüksek Lisans Mezuniyeti	14	62 ^b or 52 ^c
	İkinci Sınıf	Lisans Mezuniyeti	14	40 ^b or 32 ^c

Kaynak: Tabata ve Griek (1999) kaynağından 16.05.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

* Özel kurumlar daha fazla kredi gerektirirken devlet kurumları normal şartlarda dört yılda tamamlanabilecek 124 kredi ile 159 kredi gerektirmektedir. Tek bir sertifika almış olmakla yetinmeyenler çalışmalarını genelde 160-180 hatta 200 krediye tamamlayabilmektedirler.

^a Ortaöğretim programlarında 2 haftaya denk gelen 2 kredi ile ilköğretim programlarında 4 haftaya denk gelen 4 kredi dahil edilmiştir.

^b Sosyal bilimler, fen bilimleri, endüstriyel sanatlar ile mesleki eğitim derslerini verebilmek için gerekli,

^c Japonca, matematik, müzik, sanat, beden eğitimi, sağlık, İngilizce, din dersi öğretmek ve danışmanlık ve rehberlik sağlamak için gerekli

Tablo 2’de de görüldüğü gibi okul öncesi ilkokul ve ortaokul kademelerinde öğretmenlik yapabilme koşullarından olan birinci sınıf sertifika için temel gereksinim lisans mezuniyeti iken, ikinci sınıf sertifika için ortaöğrenim sonrası bir üniversite ya da yüksekokulda 62 kredilik 2 yıl süren bir eğitim alınması gerekmektedir. Lisede öğretmenlik yapabilmek için alınması gereken birinci sınıf sertifika için koşul yüksek lisans mezuniyeti iken lisans diploması ikinci sınıf sertifika olarak kabul edilmekte; tüm kademelerde birinci sınıf sertifika daha saygın görülmektedir. Bunlara ek olarak müstakbel öğretmenlerin alanları ile ilgili eğitim çalışmalarına yönelik belirli sayılarda krediyi tamamlamış olmaları beklenmektedir. Ortaöğretim kademesinde özellikle belli alanlarda öğretmenliğin gerektirdiği kredi daha fazla olabilmektedir; sosyal bilimler ve fen bilimleri alanları Japonca, Matematik gibi alanlara göre daha fazla kredi gerektirmektedir. Tüm bu sertifikaların dışında belediyelerden alanında başarılı olanlara 10 yıl süreyle verdiği özel eğitim sertifikaları da bulunmaktadır ve bunlar yenilenebilmesine rağmen sadece verildikleri bölge sınırlarında öğretmenlik yapmak için geçerlidir (Tabata ve Griek, 1999).

4.2.2. Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi

Bu başlık altında Japonya’daki öğretmen seçme ve atama koşulları, öğretmen atama sınavı ve atama yapan kurumlar ele alınacaktır.

4.2.2.1. Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları

Öğretmenler işe alındıkları zaman daimi kadroya atandıklarından ömür boyu iş güvencesini elde etmekte; kıdeme göre terfi ettirilmekte ancak performansa göre başarı ödülleri almamaktadırlar. Öğretmenler ömür boyu bu mesleği sürdürebilmekte olduğundan ve de öğretmen istihdamları il ya da okul düzeyinde yapıldığından seçme atama esnasında çok dikkatli ve titiz davranılmakta; adayların mesleki becerisi dışında mesleğe olan tutumları ve uygulamalı çalışmalar da göz önüne alınmaktadır (Mete, 2013).

Japonya’da her okula atanan öğretmen sayısının o okuldaki sınıf sayısından fazla olması koşulu bulunmaktadır (MEXT, 2008). 1985 yılında kadroların % 51’ini yeni

mezunlar, geri kalan % 41'i ise önceki yıllarda mezun olanlar, atama sınavını ilk girişte kazanamayanlar ya da ilk zamanlarında öğretmenliği tercih etmeyip başka işlerde tecrübe kazandıktan sonra öğretmenliğe geçenler oluşturmaktaydı. Ancak günümüzde Japonya'da öğretmenlik mesleğine başlamak için kanunlar çerçevesinde belirlenen akademik şart olan lisans mezuniyeti sağlansa bile, Bakanlık denetiminde öğretmen alımları gerçekleştiren Bölge Eğitim Kurulu bunu yeterli görmeyip ek koşullar sunarak öğretmenlik yapabilmek için lisans başarı durumuna göre hazırlanan ayrı bir sertifika istemektedir. Herhangi bir bölge eğitim kurulundan alınan bu belge her yerde geçerli olmakla beraber öğretmen adayları aynı zamanda sıkı bir çalışma gerektiren ve Eğitim Bakanlığı'nca açılarak İl Eğitim Kurullarınca yapılan atama sınavlarına girmektedir. Bu sınav sayesinde yoğun rağbet gören boş öğretmenlik kadroları için adaylara eşit koşullarda rekabet etme olanağı sağlanmaktadır (Kinney, 1998).

Ortaokulda öğretmenlik yapacak olan adayların, ilkökul kademesine başvuranlardan farklı olarak, ayrıca bir sağlık testinden geçmeleri gerekmektedir. Bir diğer önemli unsur olan yaşta atanma sınırı birçok kurum tarafından 30 yaş ve altı olarak belirlenmiş olup Japonya'da sadece iki kurum bu yaş sınırı şartını aramamaktadır (JED, 2016).

Özel okullara başvuran adaylar ise bu şartlara ek olarak okulların istediği özel şartları da sağlamak zorundadırlar (Juku, 2016).

4.2.2.2. Öğretmen Atama Sınavı

Sadece 1 yıl geçerli olan ve genel kültür, alan ve meslek bilgisini içeren ve yılda 3 kez yapılan atama sınavı aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi iki aşamadan oluşmaktadır; ilk aşama ülke çapında yapılmakta ve genel eğitim bilgileri ve uzmanlık alanıyla ilgili yazılı bir sınav ile beden eğitimi, resim ve müzik alanlarında ise beceri testlerinden, ikinci aşama ise üniversiteler tarafından yapılan mülakattan oluşmaktadır (Semerci, 2000).

Yazılı sınav pedagojik teori ve metotlar, eğitim psikolojisi, rehberlik ve danışmanlık, alan bilgisi, eğitim mevzuatı, eğitim yönetimi, sınıf yönetimi, okul kültürü gibi bölümlerden oluşmaktadır. Mülakatta ise adaydan ders anlatması istenilip uygulama gözlemlenmektedir. Sınavı geçen adaylar il çapında sınav sonucuna göre sıralanır ve ihtiyacı olan okullara öncelik verilerek okullara atanırlar (Fujita, 2007). Yeni atanan

bu öğretmenler 6 aylık stajyerlik sürecinden sonra kamu görevlisi olma hakkını elde ederek asil öğretmen olarak atanabilmektedir (Semerci, 2000).

Tablo 3. Japonya’da Öğretmenliğe Giriş Sınavı Aşamaları ve Sınav İçeriği

	SINAV TÜRÜ	İÇERİK
1. AŞAMA	YAZILI SINAV	GENEL KÜLTÜR
		ALAN BİLGİSİ
		MESLEK BİLGİSİ
	BECERİ TESTİ	BEDEN EĞİTİMİ
		RESİM
		MÜZİK
2. AŞAMA	MÜLAKAT	ÖRNEK DERS ANLATIMI (UYGULAMA)

Kaynak: Semerci (2000) kaynağından 16.04.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Japonya’da var olan dershanecilik anlayışı bu sınavlarda da kendini göstermekte, özel dershaneler öğrencilere öğretmenliğe giriş sınavlarına hazırlanmaya yönelik kurslar açmaktadır (Fujita, 2007).

4.2.2.3. Atama Yapan Kurumlar

Japonya’da her bir boş öğretmenlik kadrosuna en az 5 kişi başvurmakta, adaylar arasından istenilen tüm şartları sağlayanlar lisans derecesi dışında atama sınavı ve mülakat gibi bazı ek koşullara göre seçilip atanmaktadır (JED, 2016). Belediyelere bağlı okullarda ilk ve ortaokul (alt ve üst derece) kademelerine öğretmen atamasını Bölge Eğitim Kurulları yaparken Yerel Eğitim Kurulları da öğretmenlerin atanmasında veya öğretmenlerin görevlerinden alınmasında Bölge Eğitim Kuruluna öneri sunmakla görevlidir (OECD, 2001).

4.2.3. Hizmet İçi Eğitim

1978 yılında Shogo (1983) tarafından yapılan bir araştırmada öne çıkan Japon öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının hizmet öncesi eğitimin yetersiz olduğu görüşü günümüzde geçerliliğini korumakta yerel eğitim kurumları ve Bakanlık da aynı görüşe katıldığından öğretmenlerin çoğu hizmet içi eğitime yönelmiş bulunmaktadır. Ayrıca sürekli eğitim Japon kültüründe kendini geliştirme adına

büyük öneme sahip olduğundan özellikle öğretmenlikte hizmet öncesi eğitim ile ilgili zayıf noktaların hizmet içi eğitim ile dengelendiği düşünülmektedir. 2004 yılında yapılan reform kapsamında sunulan planlamalardan biri olan 2008 yılı planlamasında ömür boyu öğrenmenin önemi vurgulanıp öğretmen niteliklerinin artırılmasına da değinilmiştir (MEXT, 2008).

Bakanlık yaptığı her yenilikten okulları ve öğrencileri haberdar etmek üzere okullara yayınlar göndermekte; çalıştaylar düzenlemektedir. Okullarda aylık toplantılar yapılarak öğretmenlerden geri dönütler alınıp fikir alışverişleri yapılmaktadır (Trelfa, 1998; akt. Telci, 2011). Ayrıca Japon okullarındaki öğretmen odaları öğretmenlerin fikir alışverişinde bulunabileceği ve işbirliği içinde çalışabilecekleri ortamlar olarak hazırlanmıştır; çalışma ofisi olarak hazırlanan bu odalarda her bir öğretmenin kişisel çalışma masası bulunmakta okul müdürü tarafından en kıdemli, tecrübeli ve başarılı öğretmenler arasından seçilen başöğretmenin masası odanın en baş kısmında herkesin görebileceği bir konumda yer almaktadır (Ekinci, 2010).

4.2.3.1. Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar

Japonya’da seviyeye ve öğretmenlerin bulundukları kariyer basamağına göre verilen hizmet içi eğitimden Bakanlık, Bölge Eğitim Kurulları veya Belediyeye bağlı olan eğitim kurumları sorumludur. Her bölgede öğretmen eğitim merkezleri bulunmakta ve bunlar öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programları hazırlayarak bunları uygulamayı amaçlamaktadır. Bu merkezlerde daimi statüde çok az kişi çalışmakta, genellikle hizmet içi eğitim seminerleri okul müdürleri veya tecrübeli öğretmenlerce verilmektedir (Fujita, 2007).

Japonya’da 10 tanesi belediyeye ait olmak üzere 57 adet eğitim merkezi bulunmaktadır. Hizmet içi eğitimde önemli bir kaynak oluşturan ve rehberlik-danışmanlık hizmetleri sunan bu merkezlerden Hiroşima Belediyesine bağlı olan eğitim merkezinde 1985’te 21 farklı kategoride 159 farklı eğitim programı sunulmakta; programlar 1-5 gün süren pedagoji, okul yönetimi, eğitim teknolojileri, öğrenci danışmanlığı ve sınıf yönetimi üzerine verilmekteydi. Aynı merkezde 2006 yılında 5’i yönetici olmak üzere 28 adet tam zamanlı çalışan ile kendi bulundukları bölgede çoğu öğretmene ve yöneticiye hizmet eden uzmanlar bulunmaktadır (Honigsfeld ve Cohan, 2006).

4.2.3.2. Hizmet İçi Eğitim Türleri

Japonya’da hizmet öncesi eğitimin yetersiz olduğu görüşü nedeniyle hizmet içi eğitime çok önem verilmiş ve bu şekilde hizmet öncesi eğitim aşamasındaki açığın kapatılabileceği düşünülmüştür (MEXT, 2008).

Tablo 4. Japonya’da Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Türleri

JAPONYA'DA ÖĞRETMENLERE YÖNELİK HİZMETİÇİ EĞİTİM TÜRLERİ										
		1. yıl	5. yıl	10. yıl	15. yıl	20. yıl	25. yıl	30. yıl	35. yıl	
Ulusal Düzeyde Yapılan Eğitimler	Liderlik Eğitimi	Yurt Dışında Eğitim	Öğretmen Eğitim Merkezi Kursları							
			Öğretmenlere Yönelik Eğitimler			Müdür ve Müdür Yardımcılarına				
		Gelecekte Açılacak Bir Derse Yönelik Rehberlik Amaçlı Eğitim, Liderlik Eğitimi veya Teknolojik Gelişmelere (vb.)								
		Yurt Dışı Görevlendirme Projesi								
	Acil Durumlara Yönelik Eğitim	* Genç Öğretmenlere Yönelik Yurtdışı Eğitim * Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya Arasında Vatandaş Değişimi * Genç Öğretmenlerin Amerika Birleşik Devletlerine Gönderilmesi				Kısa Süreli Yurtdışı Seyahati				
		Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Eğitim ile AIDS vb. Hastalıklar veya İlaçların Kötü Amaçlı Kullanımını Önlemeye Yönelik Toplantılar vb.								
Bölge Eğitim Kurullarının Verdiği Eğitimler (İçerdiği Bakanlık Belirlemektedir)	Mesleğe Başlayanlara Yönelik Eğitim	Kıdemli Öğretmenlere Yönelik Eğitimler								
		5 Yıl Kıdemlilere Verilen	10 Yıl Kıdemlilere Verilen	20 Yıl Kıdemlilere Verilen						
		Rehberlik Öğretmenlerine Verilen Eğitim Yeni Başlayan Öğretmenlere Planlama & Koordinasyon ile Eğitimle İlgili Konular Eği Müdür Yardımcılarına Verilen Eğitim Müdürlere Verilen Eğitim Bir Üniversite, Eğitim Enstitüsü veya Özel Kuruluşa Uzun Süre Eğitim Amaçlı Gönderilme Öğretim Yönergeleri ve Öğrenci Rehberliği Üzerine Özel Eğitimler (Eğitim Merkezlerince Verilir)								
Belediyelerin Verdiği Eğitimler	Belediye Eğitim Kurullarının Verdiği Eğitimler									
Okulların Verdiği Eğitimler	Okullarda Eğitim									
Öğretmenlerin Verdiği Eğitimler	Eğitim Çalışmaları Gruplarının Verdiği Eğitimler Öğretmenlerin Yaptıkları Bireysel Çalışmalar									

Kaynak: Fujita (2007) kaynağından 17.04.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Fujita (2007), Japonya’daki hizmet içi eğitim sisteminin çok boyutlu, sürekli ve sistematik bir şekilde işlediğini belirtmiş ve hizmet içi eğitim türlerini Tablo 4’teki

gibi özetlemiştir. Bu tablodan anlaşıldığı gibi hizmet içi eğitimler 5'e ayrılmakta ilk tür olan ulusal düzeydeki eğitim de kendi içinde düzenli yapılan eğitimler ile acil durumda yapılan eğitimler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Diğer türler kendi aralarında eğitimi veren kuruluşa veya kişiye göre gruplanmıştır.

Bakanlık, bölge eğitim kurulları veya belediyeye bağlı olan eğitim kurumları kontrolünde olmak üzere farklı seviyelerde ve farklı kariyer basamaklarında verilen hizmet içi eğitimin 5 çeşidi vardır (Fujita, 2007):

* Öğretmenlere yönelik yapılan düzenli eğitimler ile teknolojik bir gelişme veya bir hastalık gibi herhangi bir konu üzerine ülke çapında verilen eğitim: Katılımcılardan bu eğitimlerde öğrendikleri bilgileri kendi okullarında sunumlar yoluyla paylaşmaları beklenmektedir.

*Her yıl yeni atanan öğretmenler ile 5-10-20 yıl kıdemi olan öğretmenlere, rehberlik öğretmenlerine, müfredat koordinatörlerine, müdür ve müdür yardımcılara Bölge Eğitim Kurullarınca verilen eğitim: Bu eğitimler 200.000'den fazla nüfusa sahip bölgelerde her yıl düzenlenmektedir. Bu eğitimler kapsamında ayrıca her bölge ve büyük şehirden seçilen 10'ar öğretmen bir veya iki yıllık bir süre eğitim almak üzere bir üniversiteye, enstitüye veya özel bir kuruluşa yönlendirilmektedir. Bu eğitimlerden özellikle mesleğe yeni başlayanlar ile 10 yıl kıdemi olan öğretmenlere yönelik olanlar zorunlu olup, ayrıca müdür ve müdür yardımcılara yönelik liderlik eğitimleri de verilmektedir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenler 1 yıl boyunca iki aşamalı bir eğitime tabi tutulurlar. Bu kişiler ilk aşamada 60 günü okulda olmak üzere haftada iki gün ders verdikten sonra ikinci aşamada hafta bir gün ders verip bir mentor eşliğinde öğretmenlik mesleği ile ilgili rol ve sorumlulukları öğrenirler. Bu aşamada yeni atanan tüm öğretmenlerin eğitim merkezleri tarafından verilen okul dışındaki seminerler, okul ziyaretleri, sosyal aktiviteler ve çeşitli çalışma aktivitelerine katılmaları gerekmektedir. Okul içi ve okul dışı aktivitelere katılması zorunlu olan diğer öğretmen grubu ise 10 yıl kıdemli öğretmenlerden oluşur; bu öğretmenler de 20 gün boyunca okulda örnek ders anlatma, materyal geliştirme, kendi performanslarını değerlendirme, müdür ve müdür yardımcıları ile kıdemli diğer öğretmenlerle tartışmalar yapmakta, aynı zamanda okul dışında da öğretmen eğitimi merkezlerinde verilen seminer ve çalışma aktivitelerine katılmaktadır.

* Belediye Kurullarınca verilen eğitimler: Bu eğitimler belediyelerin bulundukları yerlerde dönemsel olarak önem kazanan konular üzerine odaklandığından belediyeden belediyeye farklılık göstermektedir. İsteyen öğretmenler gruplar oluşturarak eğitim seminerleri, sempozyumlar ve çalışma aktivitelerine katılabilmektedir.

* Okul düzeyinde verilen eğitimler: zaman zaman okullarda ders çalışma seminerleri düzenlenmekte bu seminerler okul öğretmenlerine ya da tüm öğretmenlere yönelik olabilmektedir. Tüm öğretmenleri kapsayan seminerler olması durumunda üniversitelerde görev yapan profesörler ya da öğretim elemanları konuk konuşmacı olarak çağırılmakta, seminerin yapılacağı okula, yüzlerce öğretmenin katılacağı ve tüm gün süren çalışma aktiviteler için, bakanlık ya da yerel eğitim kurumları maddi destek vermektedir. Genellikle böyle bir programda sabah örnek ders anlatımları gösterilirken öğleden sonra bunlar üzerine tartışma grupları oluşturulmakta ve/veya konuk konuşmacının konuşması dinlenmektedir.

* Tüm bölgeyi kapsayan çalışma gruplarında bulunan öğretmenlerin kontrolünde verilen ve resmi olmayan hizmet içi eğitim ile öğretmenlerin bireysel çalışmaları: bu tür hizmet içi eğitimlerde öğretmenler kendi pedagojik gelişimleri için ilk adımı kendileri atarlar. Bu eğitimde gönüllü öğretmenlerin hazırladığı çeşitli seminerler ve çalışma aktiviteleri bulunmakta isteyen öğretmenler bunlarda aktif rol almaktadır.

Japonya’da yeni atanan öğretmenler mesleğe başladıkları ilk yıl en az 20 günlük hizmet içi eğitime tabii tutulmaktadırlar. Öğretmenlerin beş yılda bir almak zorunda oldukları kursların içeriğini mesleğe hazırlayıcı programlar, alan dersin öğretimine yönelik kurslar, eğitim programları, rehberlik ve danışmanlığa yönelik kurslar ile okul yöneticiliğine ve öğretim yöntem ve tekniklerinin öğretimine yönelik kurslar oluşturmaktadır (Ekinci, 2010).

Japonya’da mesleğe yeni başlayan ilköğretim öğretmenleri için stajyer öğretmen eğitimi Eğitim Hizmetleri Personeli İçin Özel Düzenlemeler Kanunu ile birlikte 1989’da uygulanmaya başlanmış olup, aynı eğitim ortaokullar için 1990’da, liseler için 1991’de, okul öncesi kademedeki öğretmenlik yapacaklar için ise bir sonraki yıl olan 1992’de verilmeye başlamıştır. Bakanlık ve bölge eğitim kurulları 12 farklı şehirde stajyerlik programları uygulamaktadır (Bayram, 2010; Tabata ve Griek, 1999).

İlk yıl stajyer öğretmen olarak görev yapmakta olan öğretmenlerin haftada 10 saat derse girmenin yanı sıra haftada bir gün eğitim merkezlerindeki eğitime katılmaları gerekmektedir (Kinney, 1998). Yaklaşık 300 saate denk gelen stajyerlik döneminde aday öğretmen eğitimi yılda en az 90 günlük eğitimden oluşmakta; 60 gün okulda eğitim alan adaylar geri kalan 30 gün ise derslere ve seminerlere katılarak bu süreci tamamlamaktadır (Tabata ve Griek, 1999). Mesleğe ilk yıl stajyer olarak atanan öğretmen için ilk yıl deneme süreci olarak görülen süre bitse bile sonraki yıllarda da eğitim devam etmektedir (Fujita, 2007).

Hizmet içi eğitimler Japonya’da öğretmenlerin kendileri tarafından istenilen zaman başlatılmakta olup öğretmenlikle ilgili kuruluşlar bu eğitim için sponsor olarak kullanılabilmektedir. İşe yeni başlayan öğretmenler dahil aynı şehirdeki tüm öğretmenlerden oluşan gruplar öğretim yöntem teknikleri ile müfredatı tartışmak üzere bir araya gelmektedir (Honigsfeld ve Cohan, 2006).

Yaygın olan bir diğer yöntem ise uygulama sınıflarında öğretmenlerin birbirlerine ders anlatıp geri dönüt almalarıdır Japonya’daki hizmet içi eğitim yaklaşımlarından en yaygın olan bu yöntem yine Japonya’da Jugyokenkyu adıyla ortaya çıkan yaklaşımdır. Sözlük anlamı olarak Jugyo kelimesi ders, kenkyu kelimesi ise çalışma veya araştırma anlamına geldiğinden bu yaklaşım ders araştırması yaklaşımı olarak da bilinmektedir. Bu yaklaşıma göre öncelikle öğrencilere neyin kazandırılmak istendiği düşünülerek bir amaç belirlemek gerekmektedir. Belirlenen hedef doğrultusunda öğretmenler 4-6 kişilik bir grup oluşturarak işbirliği halinde ders içeriğini detaylı şekilde anlatan bir ders planı hazırlamaktadır. Bir sonraki aşamada ise gruptan bir öğretmen dersi öğrencilere anlatırken grubun diğer üyeleri dersi dikkatli bir şekilde gözlemleyerek, hazırlanan ders planı kopyası üzerine, önemli gördükleri hususları not ederler. Ders sonunda yapılan gözlemler ve alınan notlar diğer öğretmenlerle tartışılarak ortak bir görüşte anlaşılır ya da dersin paylaşılan görüşler doğrultusunda yeniden hazırlanarak anlatılmasına karar verilmesi ile süreç başa döner ve belli bir süre sonra gruptan başka bir öğretmenin dersi anlatmasıyla süreç durmadan ilerler. Bu çalışmalar genellikle 3-4 hafta süren 10-15 saatlik grup çalışması gerektirir (Fernandez, 2002; Jacobs, 2012).

Eğitim merkezleri, tam zamanlı verdikleri hizmet dışında şehrin ileri gelen profesörlerini, hakimlerini vb. konuşmacı olarak programlara dahil etmektedirler (Hayakawa, 1986). Bu merkezlerde 6. yılı olanlara 3 günlük bilgi tazeleme programı;

müdürlere yıllık 4-8 gün süren okul yönetimi programı verilmekte, bu programlar seminer, tartışma ve örnek olay incelemesinden oluşmaktadır. Bunların dışında bu merkezlere, kendi seçtikleri özel projelerde 6 aylık programlara katılmak isteyen 6 öğretmen ile çalıştıkları yerlerden aldıkları izin aralıklarında kendi projesi üstünde 3 ay çalışmak isteyen 22 kişi de katılmaktadır. Japonya’da okul sadece bilgi aktarımı yapılan yer olarak görülmeyip karakter gelişimi, ahlak gibi kavramların da kazanıldığı yer olarak görüldüğünden, eğitim yöneticileri özellikle öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerini istemekte ve bu nedenle onları hizmet içi eğitime yönlendirmektedirler (JED, 2016).

Ayrıca isteyen öğretmenlerin yüksek lisans yapması desteklenmekte, 2001’den beri uygulanmakta olan (Jacobs, 2012) Lisans Üstü Eğitim için Öğretmenliğe Ara Verme Sistemi ile devlet okullarında çalışan öğretmenler lisansüstü eğitim yapabilmekte ve bu süre boyunca isterse ücretli izinli sayılmakta ve sadece yüksek lisansı ile ilgilenerek ücret aldığı halde öğretmenlik görevlerini yapmama hakkını kullanabilmektedir (MEXT, 2013).

Hizmet içi eğitim veren kuruluşlardan biri de öğretmenlik mezunlarının kurduğu fuzuku diye bilinen organizasyonlardır. Bunlar öğretmen adaylarına uygulamalar yaptırarak fakültelere eğitim ile ilgili materyaller sağlamaktadır. Aday olmayıp hali hazırda öğretmenlik mesleği yapanlar da kendi yaşadıkları veya çalıştıkları yerdeki bu okullara gidip araştırma veya uygulama derslerinden yararlanabilmektedir. Yine devlete ait olmayan kurumlarda çalışan öğretmenlere hizmet içi eğitim veren bir diğer kurum olan JALT (Japan Association for Language Teaching) dil öğretimi ve öğrenimi üzerine odaklanmış 3800’den fazla üyesi ile 37 yerde şubesi olan bir kuruluştur. JALT da yaptığı yayınlar, dil öğretiminde sınıf uygulamaları ve teorik gelişmeler üzerine düzenlediği seminer ve konferanslar ve her yıl yaptığı toplantılar ile öğretmenlerin hizmet içi eğitimine büyük katkı sağlamaktadır (Lamie, 1998).

Bayram (2010) Japonya’da her yıl yaklaşık bir milyon öğretmenin katıldığı 8000 eğitim etkinliğinin düzenlendiğini belirtmekte, bu eğitimlerin içeriğinin ise konu öğretimi, eğitim programı, özel etkinlik, ahlak eğitimi, ve rehberlikten oluştuğunu ifade etmekte; ayrıca Bakanlığın yılda yaklaşık 5000 öğretmeni yurtdışına göndererek, bu öğretmenlerin bakış açılarının geliştirilmesine katkıda bulunduğunun da altını çizmektedir. Tablo 4 de de görüldüğü gibi özellikle yeni atanan

öğretmenlere kendilerini geliştirmeleri için ilk yıllarında yurtdışında eğitim alma imkanı sunulmaktadır.

Lamie (1998) de bu yurtdışı programlarının temelinin 1979'a dayanmakta olduğunu, o zamanlar öğretmenlerin bu program dahilinde 2 ay süresince öğretim tekniklerini geliştirmek amaçlı İngilizce dili eğitimi almaları için Amerika ve İngiltere'ye veya ana dil olarak İngilizce'nin kullanıldığı başka bir ülkeye gönderildiklerini ifade etmektedir. Bakanlık bu program sayesinde öğretmenlere seminerlere katılma, okulları ziyaret etme gibi olanaklar sunmuş böylece farklı öğretim teknikleri öğrenmelerini ümit etmiştir. 1988 yılında programın süresi 2 aydan 6 aya, 1990 yılında ise 1 yıla çıkarılmıştır.

Okulların yönetiminde büyük yetki sahibi olan okul müdürlüğü görevi çok saygın bir görev olmakla birlikte yüksek statülü bir görev olarak da görülmektedir. Yine de okullarda işbirliğine dayalı sistemin yerleşmiş olması sayesinde müdür ve öğretmen ayrımına dayalı hiyerarşik bir ayrım baskın olarak görülmemekte, okul müdürleri daha çok liderlik rolü üstlenmekte, gerektiğinde okuldaki öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri vermektedirler. Ayrıca okulda en kıdemli, deneyimli ve başarılı öğretmenlerin arasından müdür, bir başöğretmen seçmektedir. Bu unvan için öğretmenlerin ayrıca bir sınava girmeleri ya da bunun ile ilgili bir eğitim almaları gerekmemekte; seçilen başöğretmen öğretim ile ilgili hususlarda diğer öğretmenlere rehberlik yaparak yönetim kademesine yardımcı olmaktadır (Ekinci, 2010).

4.2.4. Öğretmenlik Mesleği

Bu başlık altında öğretmenlik mesleği, Japonya'da görev yapan öğretmenlerin hak ve sorumlulukları ile özerklikleri açısından ele alınacaktır.

4.2.4.1. Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları

Günümüzde Japonya'da prestij açısından öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerle kıyaslayan bir çalışma bulunmamakla birlikte bu konuyla ilgili 1975'te yapılan bir araştırma o dönemlerde ilkokulda müdürlük ve öğretmenlik mesleklerinin, ele alınan 82 meslek arasından, 18. sırada bulunduğunu belirtmiş, ilk üç sırada ise hakimlerin, büyük şirket yöneticilerinin ve profesörlerin yer aldığını vurgulamıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre okul müdürlerinin prestijlerinin muhasebeci ve yazarlardan daha fazla olduğu; ilkokul öğretmenlerinin ise inşaat ve makine mühendislerinden daha saygın olduğu görülmektedir (Ken'ichi, 1979).

Ingersoll (2007), Japonya’da öğretmen maaşının yüksek olması, öğretmenliğin saygın bir meslek olması, öğretmen özerkliğine izin verilmesi, meslektaşlarla işbirliği içinde olmanın sağlanabilmesinden dolayı bu mesleğin kişisel gelişimi de sağlayabilmesi gibi nedenlerden ötürü, öğretmenliğin iyi bir fırsat olarak görüldüğünün ve bu mesleği terk etme oranının oldukça düşük olduğunun altını çizmektedir.

Fujita, (2007) ise öğretmenlik mesleğinin verdiği mutluluğun sebeplerine odaklanarak bu nedenleri başarma duygusu, eski öğrencilerle kopmayan iletişim ile öğretmenlerin kendi deneyimlerini ve hayat felsefelerini öğrencilere aktarabilmesi olarak açıklayarak bu nedenlerden dolayı öğretmenlerin kendilerini bu meslekte mutlu hissettiklerinin altını çizmiştir. Öğretmenlerin arasında işi bırakanların ise çok yoğun çalışmaktan kaynaklanan sürekli yorgunluktan dolayı işi bırakmak istediklerini ancak bu nedenin öğretmenlerin çoğunu işi bırakacak kadar mutsuz etmediğini ifade etmiş; sadece 0,6 oranında öğretmenin ilk yıldan sonra işten ayrıldığına dikkat çekmiştir. Japonya’da öğretmenlerin çoğu emekli olana kadar meslekten ayrılmamakta; aynı şekilde başka işe geçme de çok az görülmektedir. Belli bir alanda öğretmen açığının olması durumu acil bir durum olarak görülmekte, bunun sonucunda son çare olarak diğer öğretmenler kendi alanları dışında derslere girebilmekte ancak bu sayı çok az olduğundan bu durum önemli bir sorun olarak görülmemektedir. Ingersoll (2007), alan dışı derse girme durumunun ortaöğretim seviyesinde nerdeyse hiç olmadığı ve alan dışı derse giren öğretmenlerin %3’ünü ana dil, % 1’ini matematik, % 2’sini fen bilimleri, % 5’ini ise sosyal bilimler ders öğretmenlerinin oluşturmakta olduğunun altını çizmiştir.

Çalışılan bölge sınırları içerisinde çeşitli tarihlerde okuldan okula rotasyon yapılarak her okulun farklı öğretmenlerden yararlanması sağlanmaktadır. İşten çıkarma sadece etik olmayan bir durumun sergilenmesi halinde nadiren gerçekleşen bir durumdur (JED, 2016).

Özellikle ortaokulda çalışan öğretmenler hafta sonu dahil her gün okula gelmekte, son zamanlarda ayda bir Cumartesi günü tatil yapmaktadır. Sabah 8:00’de başlayan mesai akşam 17:00’akadar sürmekte ancak öğretmenler 19:00’a veya daha geç saatlere kadar okulda kalmakta, Pazar günleri de geldikleri halde fazla mesailer için ayrı bir ücret almamaktadırlar (Walko, 1995). Ekinci (2010) de yine 15:30’da biten derslerin ardından başlayan kulüp aktivitelerinin ise 17:00’de bittiğini belirterek,

kulüp aktiviteleri bittikten sonra da öğretmenlerin 2 - 4 saat arası daha okulda kalarak okuldaki masalarında o gün yapılan çalışmaları değerlendirdiklerini ve bir sonraki gün yapılacak çalışmalara yönelik planlamalar yaptıklarını belirtmiş; okulda geçirilen bu ek mesai için öğretmenlerin her hangi bir ücret almadıklarını da ekleyerek, bu gönüllü ek mesainin yapılmayıp okuldan erken ayrılmanın Japon kültüründe okuldan kaytarma davranışı olarak görüldüğünün ve ayıplandığının altını çizmektedir.

Öğretmenlerin mesai saatleri fazla olmasına rağmen bu saatler aynı zamanda esneklik göstermektedir. Yani ilkökul öğretmenleri tam gün derse girmelerine rağmen günde 1 saat kadar süreyi arkadaşlarıyla ve öğrencileriyle etkileşime ayırmakta; ortaokul öğretmenleri ise gün içerisinde uzun bir süreyi okulda geçirmelerine rağmen gün içerisinde verdikleri ders sayısı 4 ile 6 arasında değişmektedir. Tüm öğretmenler dersten geri kalan zamanı okulda geçirme sorumluluğu hissetmektedirler (Meriç, 2004).

Günümüzde hala saygınlığını koruduğundan dolayı çok fazla rağbet gören öğretmenlik mesleği ekonomik olarak da iyi şartlar sağlamaktadır. Japonya'da görev yapan öğretmenlerin maaş ortalamaları incelendiğinde bu mesleğin sosyal statüsünün yüksek olduğu ve tecrübenin maaş miktarını büyük bir oranda etkilediği görülmektedir (Bakioğlu ve Gökmen, 2014).

Maaşla ilgili hususları Japon Ulusal Personel Müdürlüğü belirlemekte ve ilkökul ortaokul ile liselere göre farklı planlamalar yapmaktadır. Maaşlar kıdeme bağlı olarak değişmekle birlikte 39 yıllık çalışma süresi boyunca miktar sürekli artmakta; mesleğe yeni başlayanlar ile kıdemliler arasındaki fark 3 kata kadar çıkmaktadır. Öğretmenler ilk yıllarında iş adamlarından, mühendis ve eczacılardan daha fazla kazanmakta ancak ilerleyen yıllarda bu mesleklerle eşitlik sağlanmaktadır. Sağlanan bu eşitlik ise 53 yaşına gelen öğretmenlerin maaşlarının artmasıyla bir daha bozulmakta, geçen süre ile birlikte hem maaşta hem kıdemde hem de emeklilik haklarında kazanç sağlayan öğretmenler için bu mesleği sürdürmek daha cazip duruma gelmektedir (Hayakawa, 1986).

Öğretmenler işe başladıktan sonra bile istekleri doğrultusunda iki yıl boyunca ücretli izin ile yüksek lisans yapma hakkına sahiptir (MEXT, 2013). Öğretmenler arasında yüksek lisans yapan ile yapmayanların maaşları arasında % 17 oranında fark görülürken, mesleğe yeni başlayan lisans mezunu öğretmenler ile yüksekokul

mezunu olanların maaşları arasında % 16 kadar fark görülmekte bu fark zamanla azalmaktadır. Öğretmenler ayrıca maaşlarının dörtte biri kadar aldıkları ödeneğin yanı sıra, her yıl 5 aylık maaşlarına denk gelen ekstra bir ödeme almakta; evli ve çocuklu olanların ödenekleri buna göre daha fazla olarak hesaplanmaktadır (JED, 2016). Verilen ödenekler belli kentlerde oturanlar için hayat pahalılığı ödeneği, ulaşım ödeneği, yakıt ödeneği, kirada oturanlara konut ödeneği, fazla mesaiye kalanlar için ödenek gibi değişik durumlara göre çeşitlilik göstermektedir (Türkkorur, 2003).

Yerel devlet okullarında görev yapan öğretmenlere maaşlarının üçte ikisi bölge eğitim kurullarınca ödenmekte geri kalanı ise hükümet katkısı ile karşılanmaktadır. Yüksek performans sergileyip başarılı olan öğretmenleri teşvik etmek adına bu öğretmenlere daha fazla ödeme yapılarak bu öğretmenleri ödüllendirme yoluna gidilmektedir. Özel okullarda çalışan öğretmenlerin maaşları özel okul sahiplerince karşılandığından verilen maaş miktarları değişiklik göstermektedir (MEXT, 2008). Devlet okulunda yeni işe başlamış bir öğretmen hangi kademede olduğu fark etmeksizin yıllık 27.067 Amerikan doları ile işe başlarken 10. yılında olan bir öğretmen 40.204 dolar, 15. yılında olan bir öğretmen ise 47.561 dolar maaş almaktadır. Emekliliği yaklaşan bir ilkökul ve ortaokul öğretmeni yıllık 59.643 dolar alırken lise öğretmeni 61.274 dolar almaktadır (OECD, 2014).

Emeklilik için öğretmen maaşlarından % 8.87 oranında kesinti yapılırken öğretmenin çalıştığı kurum tarafından da her bir öğretmen için % 10.92 oranında kesinti yapılmakta ve genellikle 60 yaşında emekli olan eğitimciler emekli olduklarında sağlık sigortasından yararlanıp yıllık emekli maaşını almanın yanında 2 yıllık maaş toplamından daha fazla bir miktara denk gelen toplu bir ikramiye de almaktadırlar. Yıllık emekli maaşı hesaplaması ise en son çalışılan yılki maaş toplamının çalışılan süreye göre yüzdesinin hesaplanmasıyla ortaya çıkar; bu hesaplama yapılırken 20 yıl hizmet süresi olanlar için son yıl maaş toplamının % 40'ı, 25 yıl çalışan için % 47,5'i, 30 yıl çalışan için % 55'i, 35 yıl çalışan için 62,5'i, 40 yıl çalışan için ise % 70'i esas alınmaktadır (JED, 2016).

4.2.4.2. Öğretmen Özerkliği

Ana okul ve ilkokullarda görev yapan öğretmenler sadece bir sınıfa atanmakta ve müfredatın çoğunluğu tek bir öğretmen tarafından öğretilmektedir. Bu nedenle ilkokuldaki öğretmenlerin belli bir alanda uzmanlaşmış olması çok az görülen bir

durumdur. Ancak, ilkokuldaki öğretmenlerin aksine ortaokullarda ve liselerde görev yapan öğretmenler belli bir alanda uzmanlaşmış olup müfredatta kendi alanları ile ilgili bulunan konuları öğrencilere öğretmekle yükümlüdürler (MEXT, 2008).

Japonya’da en yaygın olarak kullanılan hizmet içi eğitim türü olan ders araştırmasının öğretmenlere çeşitli yönlerden çok büyük faydası vardır; bu yöntem sayesinde öğretmenler kendi uygulamaları sırasında eğitim ile ilgili çeşitli fikirler edinebilir, öğrenme ve öğretmeye bakış açısını geliştirebilir, kendi uygulamalarının çocukların gözünden nasıl görüldüğünü daha net bir şekilde görebilir, meslektaşlarla işbirliği içinde kendini geliştirmenin tadını çıkarabilir. Tüm bunların yansıması olarak da müfredat, ders kitabı ve öğretici ders kaynakları hazırlamada kendini geliştirerek bu konularda özerk davranabilecek seviyeye ulaşabilir (Takahashi ve Yoshida, 2004). Eğitim anlamında böyle özerk davranabilmelerine rağmen, son zamanlarda özellikle okullarda yaşanan öğretmenlere yönelik şiddet olaylarındaki artış ve toplumun okul ve öğretmenlere yönelik eleştirileri ve şikayetlerindeki artış nedeniyle öğretmenler bu özerkliklerinin azaldığını düşünmektedirler (Fujita, 2007).

4.3. Finlandiya Eğitim Sistemi

İskandinav ülkelerinden olan Finlandiya’da yaşayan halkın diğer ülkelerde yaşayan insanlara göre refah seviyesinin yüksek olduğu bilinmekte bunun sebebinin ise esnek eğitim sistemleri ve temel eğitim güvencesinden kaynaklanan, eşitlik ve tutarlılığın yanı sıra bilgi ve kültürden kaynaklandığına inanılmaktadır. Bakioğlu ve Elverici (2014), Finlandiya kültüründe eşitliğin önemine verilen değeri ve herkese aynı ölçüde adil davranılması gerekliliğini vurgulayarak, toplumda ailenin değil bireyin temel alındığını bu nedenle Fin kültürünün birey odaklı olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan araştırmada Fin toplumu okumaya çok değer veren bir ülke olarak ele alınmış, eğitimin önemine vurgu yapılmıştır. Finlandiya’da tüm öğrencilerden eğitim süreci boyunca en üst düzeyde verim alınması hedeflenerek eğitimi olumsuz yönde etkileyen her tür koşulun en aza indirilmeye çalışıldığının altı çizilmiştir. Kivirauma ve Ruoho (2007) da ülke genelinde tüm okulların eşit eğitim olanaklarını sunarak öğrencilerin evlerindeymiş gibi rahat bir ortamda eğitim gördüklerini belirtmiştir.

Bakioğlu ve Yıldız (2015) ise Finlandiya eğitiminde yakalanmış olan başarının çeşitli boyutlardan kaynaklandığını öne sürerek öğrencilerin ilgi alanlarına önem verilmesi ve boş zaman değerlendirmelerinin buna göre yapılmasının, ebeveynlerin desteğinin ve katılımının büyük ölçüde olmasının ve öğrenmenin kültürdeki

öneminin benimsenmesinin yanı sıra okullarda verilen ücretsiz sıcak öğle yemeğinin, tüm öğrencilere okullarda ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi ile özel yardıma ihtiyacı olan öğrencilere sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin sunulmasının, öğretmenlerden beklentilerin yüksek olmasının ve ayrıca kapsamlı bir kütüphane ağının bulunmasının da bu başarıya büyük katkısı olduğunu eklemiştir.

Hükümeti oluşturan partilerin 22 Haziran 2011’de önerip üzerinde anlaştıkları ve hala geçerli olan Hükümet Programı, hükümetin temel işlevlerini ortaya koymakla birlikte bu program kapsamında Finlandiya’daki mevcut duruma göre var olan işçilik rekabeti iyi işleyen bir eğitim sistemini gerektirmektedir ve herkese eşit eğitimin sağlanması durumunda Finlandiya eğitim sisteminin en kapsamlı eğitim sistemi olmakla kalmayarak gücüne güç katacağına inanılmaktadır (FBNE, 2014).

4.3.1. Finlandiya Eğitim Sisteminin Amaç ve İlkeleri

Finlandiya’da eğitim politikasının temel dayanağı yaşam boyu öğrenmeye dayalı ırk, yaş, maddiyat ayrımı gözetmeksizin herkese eşit eğitim imkanı sunulabilmesi ilkesine dayanır. Eğitim ve kültür hakkına anayasada yer verilmiş olup zorunlu eğitim sonrasında da insanların kendilerini geliştirmelerine fırsat sağlamak amacıyla maddi durum gözetmeksizin herkesin bu imkanlardan eşit olarak yararlanabilmesinin sağlanması ile ilgili sorumluluk yetkili kamu kurumlarına verilmiştir (Basic Education Act of Finland, 1998).

Nitelikli, eşit, verimli ve uluslararasılaşma Fin eğitim sisteminin temelini vurgulayan anahtar kelimeler olup bu kelimeler aynı zamanda eğitimle ilgili ilkelerle bağdaşmaktadır. Fin eğitim ve bilim politikasının dayanakları ve sınırları Avrupa 2020 stratejisi ile uyum göstermektedir. 2011-2016 yıllarını kapsayan ve 2011’in sonlarında kabul edilen beş yıllık Eğitim Araştırma ve Geliştirme Planının temel hedeflerinin içeriğini eğitimde eşitlik ile tüm nüfusun yüksek düzeyde eğitime sahip olmasının sağlanması, tüm kademelerde eğitim kalitesinin artırılması ve hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi oluşturmaktadır. Eşitliğin sağlanmasına bağlı olarak cinsiyet ve bölgesel ayrılıklar ile eğitime katılımın sosyoekonomik gelişiminin etkisinin azaltılması; işsizlik ve gençlerin dışlanmasıyla eğitim yolu ile savaşmak diğer hedefleri oluşturmaktadır. 2011-2016 Geliştirme Planının temel esaslarından biri olan Eğitimde Eşitliğin Teşviki projesi ile birlikte finans sisteminin geliştirilmesi gibi okullar arası farklılıkların azaltılması; 2013’ün başlarında ortaya atılan Yönetimsel Gençlik Garantisi projesi ile herkesin bir sonraki eğitim aşamasına

katılım garantisinin sağlanması hedeflenmektedir. Bu projenin temel amacı temel eğitim almış ya da temel eğitim bile alamamış olan 30 yaş altı genç yetişkinler için yeteneğe dayalı geçici süreli bir programın açılması ve bu kişilerin mesleki bir nitelik kazanmasının sağlanmasıdır (FBNE , 2014).

4.3.2. Finlandiya Eğitim Sisteminin Yapısı

Bu başlık altında Finlandiya'daki eğitim yönetiminin yapılanması, örgün öğretimin kademelendirilmesi, yaygın eğitim ve eğitim süreci ve işleyişinden bahsedilecektir.

4.3.2.1. Eğitim Yönetiminin Yapılanması

Finlandiya'da ulusal eğitim yönetimi farklı düzeylerde teşkilatlanmış olup eğitim ile ilgili yasal düzenlemeler, genel ilkeler ve eğitimle ilgili araştırmaların içerikleri Parlamento tarafından belirlenmektedir. Eğitim politikasının belirlenmesi ve uygulanması görevi hükümet ile onun bir parçası olan ve altı eyaletin her birinde bulunan Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı Eyalet Devlet Bürolarına ait olmakla beraber bu politikanın hedeflerinin uygulanmasından ve eğitimin ulusal hedeflerinin gerçekleştirilmesinden Ulusal Eğitim Kurulu sorumludur. Eğitim kurumları kendi müfredat ve içeriklerini bu kapsamda özerk olarak belirlemekte, ancak bu özerkliğin sınırını yerel yönetimler çizmektedir (FBNE, 2014). Kısacası yasal çerçeve içerisinde okullar temel işlevlerini yürüttükleri sürece kendi vizyon ve düzenlemelerine göre eğitim hizmeti sunmakta özgür davranmaktadır. Erginer (2006), 2001 yılının eğitimde en başarılı ülkesi olarak anılan Finlandiya'nın yönetim yapısının ana hatlarını merkezi düzey, bölgesel düzey, belediye düzeyi, okul düzeyi olarak açıklamıştır. Buna göre:

Merkezi düzey: Bu düzeyde eğitimle ilgili en yetkili organ olan Eğitim Bakanlığı ve Ulusal Eğitim Kurulu bulunur ve bunlar eğitim politikalarının yürürlüğe konulmasından sorumludur. Eğitim Bakanlığı; Eğitim ve Bilim Politikası Bölümü ve Kültür Politikası Bölümü olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Buna göre de Eğitim ve Kültür Bakanı olmak üzere iki ayrı bakan bu kurumda görev yapmaktadır. Ulusal Eğitim Kurulu, eğitim programlarının ana hatlarını hazırlar ve eğitimin değerlendirilmesinden sorumludur.

Bölgesel düzey: Finlandiya bölgesel yönetimin amaçlarına göre 6 eyalete ayrılmıştır ve her bir eyalette Eyalet Devlet Bürosu denilen bir yönetim organı bulunmaktadır.

Son yıllarda bu büroların görevleri azaltılmıştır ve bunlar ulusal öğrenci seçme sistemini yürütmektedirler.

Belediye Düzeyi: Her belediyede eğitim amaçlı en az bir kurul bulunmakta ve birçok orta öğretim II. devre okulları ile çok amaçlı okulları bu belediyeler yönetmektedir.

Okul Düzeyi: Okullarda öğretmenlerin, eğitici olmayan personelin, öğrencilerin ve aile temsilcilerinin oluşturduğu bir yönetim kurulu vardır. Amaç, okul çalışmalarını geliştirmek ve aile, okul, yerel topluluklar ile okul içi işbirliğini geliştirmektir. Mesleki okullarda ise benzer bir yönetim kurulu olmasına rağmen yetişkin öğrencilerin sayısının fazla olmasından dolayı veliler bu kurulda yer almamaktadır. Eğitim Programı ulusal Eğitim Kurulu'nun düzenlediği ana hatlara bağlı olarak hazırlanır ancak öğretim araç-gereçleri belirlenmemekte ve denetlenmemektedir. Öğretmenler kendi araç-gereçlerini bireysel olarak seçme hakkına sahiptirler.

Hükümet 5 yılda bir araştırma ve eğitim projelerini onaylamakta ve eğitime yatırım yapma ve finansman sağlama sorumluluğu devlet ve yerel yönetimler arasında paylaşılmaktadır. Devlet, üniversitelere yatırım aşamasında % 25 ila % 75 arası, işletim aşamasında ise % 45 ila % 60 arası para desteğinde bulunmakta, öğretmen maaşları da okul sahiplerince ya da belediyelerce ödenmektedir (FBNE, 2014). İlk ve genel orta öğretim masraflarının % 57'sini devlet karşılarken geri kalan % 43'ü belediyeler karşılamaktadır. Mesleki liseler ile üniversiteler ise Yükseköğretim Değerlendirme Konseyi'nden mali destek almaktadır (Özmen ve Yasan, 2007).

4.3.2.2. Örgün Öğretimin Kademelendirilmesi

Finlandiya'da okul sistemi okul öncesi eğitim, temel eğitim, orta öğretim ve yükseköğretim olan 4 öğretim düzeyini kapsamaktadır. İlköğretim ve orta öğretimin birinci devresi yani 9 yıl zorunlu eğitim kapsamındadır (Erginer, 2006).

Tablo 5'te Finlandiya eğitim sistemi yaş aralıklarına göre kademeler bazında ele alınmıştır. Buna göre çocukların 7 yaşına kadar anaokullarına gidebilecekleri, 7 yaşında ise isteğe bağlı olarak okul öncesi eğitim sınıfı olarak anaokulu bünyesindeki bir sınıfı ya da çok amaçlı bir okuldaki bir sınıfı seçebileceği görülmektedir. Yine 7-17 yaş aralığı zorunlu eğitim kapsamında olup çok amaçlı okullarda verilen eğitim süresine denk gelmektedir. 17 yaşında birey mesleki bir okula mı yoksa genel ortaöğretim ikinci devreye mi gideceğine karar vermektedir.

Tablo 5. Finlandiya Okul Sisteminin Yapısı

24	Üniversiteler	Politeknik Dereceleri
23		
22		
21		
20		
19		
19	Genel Ortaöğretim II. Devre	Mesleki
18		Eğitim
17		
Zorunlu Eğitim	Seçimlik 10 yıl	
	Çok Amaçlı Okullar	
	7	Çok Amaçlı Okullardaki Okulöncesi Eğitim Sınıfları
		Anaokullarındaki Okulöncesi Eğitim Sınıfları
6	Anaokulu	
5		
4		
3		
2		
1		

Kaynak: Eurodyce/Cedefop (2000); Akt. Erginer (2006)

4.3.2.2.1. Okul Öncesi Eğitim

Finlandiya’da ilköğretim zorunlu olup, zorunlu eğitime başlama yaşı 7 olarak belirlenmiştir. Bu eğitime başlamadan önceki yıl çocuklara, çocukların erken çocukluk eğitimi ve bakımının bir parçası olarak çocukların öğrenme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan ve okula hazırlık anlamında önemli katkısı bulunan okul öncesi eğitime katılma hakkı sunulmuştu (FBNE, 2014). Çocukların Ağustos 2015’e kadar bu eğitime katılımı zorunlu tutulmayıp tamamen gönüllülük esasına dayanmasına rağmen bu zamana kadar Finlandiya’da 6 yaşında olan çocukların %96’sı okul öncesi eğitime katılma hakkını kullanmaktaydı; ancak Ağustos 2015’ten sonra yeni okul öncesi eğitim yasası ile (ECEC Act: Early Childhood Education and Care Act) okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmiştir (ECEC Act, 2015). Okul öncesi eğitimi ile ilgili ulusal müfredatı Fin Ulusal Eğitim Kurulu belirlemektedir. Zaman ayarlamasını içeren azami koşulların yer aldığı Temel Eğitim Kararnamesi’ne (Basic Education Decree of Finland, 852/1998) göre okul öncesi eğitim yıllık en az

700 saat olmak durumunda olup bu hizmeti veren kurumlar ders programını ve uygulanan diğer düzenlemelerin kararında özgürdürler (FBNE, 2014).

Erken çocukluk eğitiminin bütünleyici bir parçası olan kreşler, çocukların dengeli büyüme, gelişme ve öğrenmelerine yardımcı oldukları gibi çocukların bakım ve eğitimini de sağlamaktadırlar. Doğum izni sürecinden sonra veliler çocuklarının okula başladığı yaşa (genellikle 7 yaş) kadar çocuklarını halka açık olan kreşlere yerleştirme hakkına sahiptir. İkamet edilen yerin belediyesine bağlı olan kreşler için tam zamanlı (günde en çok 10 saat) ve yarım zamanlı (günde en çok 5 saat) seçenekleri bulunmakta ve bu kurumlara 4 ay öncesinden başvuru yapılmaktadır (FBNE, 2013). 1 Ağustos 2016 itibari ile bu sürelerde kısıtlamaya gidilmiş anne veya babası çalışmayan veya izinde olan aileler için okul öncesi eğitim hizmeti haftada 20 saat ile sınırlandırılmıştır (Eurydice, 2017a). Kreşlerden esasında yerel yönetimler sorumlu bulunmakta ancak bu hizmeti kendileri üstlendikleri gibi bu yönetimler denetim altında tuttukları kurumlara da kapsamlı olması ve gereken şartları taşıması kaydıyla kreş açma yetkisi verebilmekte, bu kurumlardan ailelerin talep ettiği saatlere uygun saatlerde hizmet vermelerini isteyebilmektedirler (FBNE, 2013). 6 yaş için okul öncesi eğitim ücretsiz olup, daha küçük çocuklar için belediyeye ait kreşlerin ücreti, ailenin büyüklüğüne, gelirine ve kaç saat bakım istendiğine göre belirlenmektedir. Tam gün ücreti ailenin büyüklüğüne ve gelirine göre 0-290 Euro arasında değişiklik göstermektedir (ECEC Act, 2015).

Ayrıca özel hizmet sunan kreşler, papaza bağlı dini bölgeler ve kiliseler ile sivil toplum örgütleri de bu bağlamda velilere alternatif fırsatlar sunmakta bu kurumların ücreti ise hizmeti sunan kuruma göre değişmekte olup aile bu masraflar için özel bakım ödeneği alma hakkına sahiptir. Kreşlerin bağlı olduğu belediye veya kurum ne olursa olsun, çocukların dili ve kültürü dikkate alınmakta; Fince, İsveççe ya da Sami dilini konuşan tüm çocuklara kendi anadillerinde, diğer dilleri konuşan farklı kültürel geçişi olan çocuklara ise, kendi kültür temsilcilerinin işbirliği içinde desteklenmesi yoluyla ve ebeveynlerinin istekleri doğrultusunda, kendi dillerinde gündüz bakımı fırsatı sunulmakta; ailelerin dilinin yanı sıra dini inançları ve diğer tüm temel prensiplerine de hak edilen saygı gösterilmektedir. Daha önceleri Sosyal işler ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak yürütülen kreşlerle ilgili yasal işlemler ile idari yönetim, 1 Ocak 2013'te Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na aktarılmıştır. Kreşler ile ilgili kanun, çocukların bakım hakkını garanti altında alarak bu hizmetin

düzenlenmesi ve denetlenmesi için belediyelere gereken sorumluluğu verir. Günlük bakımı sağlayan öğretmen lisans veya yüksek lisans mezunu; bu kurumlarda görevli diğer yardımcı personel ise en az ortaöğretim mezunu olup sosyal refah ve sağlık hizmetlerinde bilgi sahibidir. Kreşlerden ayrı bir alternatif olarak bazı aileler çocuklara gündüz bakımı sağlayabilmektedir. Günlük çocuk bakımı ile ilgili sahip olmaları gereken nitelikler Çocuk Günlük Bakım Kararnamesi (Children's Daycare Decree) ile, Sosyal Hizmetler Uzmanlığı'nın gerektirdiği nitelikler ise ilgili kararname ve yasa (Children's Daycare Act) ile belirlenmiş olup bu bakımı sağlayacak ailelerin istenilen niteliklere vakıf olduklarını belirten bir sertifikaya sahip olmaları gerekmektedir (FBNE, 1013).

Finlandiya'da anaokulları Sağlık ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ve yerel yönetimlere bağlıdır. 1996 yılında okul öncesi eğitimin programı belirlenmiş ve okul öncesi eğitimin planlanmasına çocukların ve ailelerin de katılımı uygun bulunmuştur. Okul öncesi eğitim çok amaçlı okulların içinde ya da anaokulu içinde düzenlenebilmektedir. 1 Ocak 1999'da yürürlüğe giren yasaya göre 9 yıl boyunca tam zamanlı, zorunlu ve ücretsiz eğitimin verildiği bu okullara çocukların yaklaşık %100'ü devam etmekte ve bu okullar 1 Ocak 1999 'da yürürlüğe giren Temel Eğitim Yasası ve kararnameler ile yönetilmektedir (FBNE, 2014).

Yerel yönetimlerin okul öncesi eğitimi düzenleme ile ilgili yasal yükümlülüğü bulunmakta; bu eğitimin yapılacağı yerin belirlenmesi de yerel yönetimlerin kararı kapsamındadır. Kreşler gibi okul öncesi eğitimi verecek kurumların da alternatifleri bulunmakta ancak kreşlerden farklı olarak bu eğitim ücretsiz karşılanmaktadır. Okula 5 km mesafeden daha uzak olan bir yerde ikamet eden ya da okul-ev güzergahının sorunlu olduğu yerde bulunan öğrenciler okula ücretsiz taşınma ve aile gelirine dayalı olarak ücreti belirlenen günlük bakım hakkına sahiptir. Okulda görevli öğretim elemanlarının sınıf öğretmenliği veya ana okulu öğretmenliği diplomalarının bulunması gerekmektedir. Okul öncesi ve temel eğitim dönemlerinde yasal olarak verilen maddi destek kentsel temel hizmetlerin bir parçası olarak görülmekte ve maddi desteğin miktarı belediye sınırlarında yaşayan 6-15 yaş çocukların sayısına ve belediyenin özel koşullarına göre farklılık göstermektedir. Bu fonun nasıl paylaştırılacağına belediye karar vermekte özgür olup belediyelerin temel hizmetleri için verilen bu fonların üçte biri oranındaki harcamalar eğitim için ayrılmaktadır. Okul öncesi ve temel eğitim kademesinde okul harcı, okul kitapları gibi eğitim araç

gereçleri ile öğrencilerin günlük yemek, sağlık ve 5 km üstü mesafeler için ulaşım masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır (FBNE, 2013). Finlandiya’da 2011 yılında 58000 öğrenci okul öncesi hizmetinden yararlanmıştır (Statistics Finland, 2011).

4.3.2.2.2. İlköğretim

Finlandiya’da Temel Eğitime ilişkin ilk ve ortaokulu kapsayan Temel Eğitim Kanunu (Basic Education Act of Finland, 628/1998) ve Temel Eğitim Kararnamesi (Basic Education Decree, 852/1998) bulunmakla beraber; yasa temel eğitimin ilkeleri, okul öncesi eğitimi, göçmenlerin eğitimini ve temel eğitime ilaveten gönüllü eğitimi içerirken ilgili kararname ise çalışma saatleri, öğrenimin nasıl olması gerektiği, öğrenci grupları, ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı, öğrenci hakları gibi konuların üzerinde durmaktadır. Bunların yanı sıra eğitim öğretim faaliyetleri Ulusal Genel Hedefler ve Temel Eğitimde Ders Saati Dağılımına Yönelik Kararname’ye (Decree on the General National Objectives of Basic Education and the Distribution of Lesson Hours, 1435/2001) uygun olarak yürütülmektedir.

Eğitim çevre okullarda veya ulaşım mesafesi az olan uygun yerlerde verilmekte, öğrencilerin yaşadıkları çevreye yakın en uygun yerde eğitim fırsatından yararlanmasını sağlama sorumluluğunu ise yerel yönetimler üstlenmektedir. Eğitim dili Fince ya da İsveççe olan bu eğitime katılan öğrencilere çeşitli yollarla sisteme entegresi sağlanan 25000 göçmen öğrencinin de katıldığı ve bu sayının eğitime katılanların % 4.6’sını oluşturduğu bilinmektedir. Öğretim materyalleri genellikle ticari yayınevleri tarafından sağlanmakta; öğretmen hangi materyalin ve kitabın kullanılacağı konusunda da özgür davranmaktadır (FBNE, 2014).

Ana dil, edebiyat, diğer ulusal dil, yabancı diller, çevresel çalışmalar, yurttaşlık bilgisi, din eğitimi veya etik, tarih, sosyal çalışmalar, matematik, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, el sanatları, ev ekonomisi ve öğrenci danışmanlığı temel eğitim kapsamına dahil olan zorunlu temel dersler olup temel eğitim boyunca alınacak zorunlu ders sayısı ile tüm zamanın nasıl bölüştürüleceği kararı hükümete aittir. Temel eğitim veren bu kapsamlı okullarda ilk iki sene öğrencilere gündüz ve öğleden sonra eğlenceli aktiviteler düzenlenmekte bu aktiviteler ile ilgili zamanlama yerel yönetimlerin kararına dayanmakla birlikte öğrencilerin, amacı okul ve ev eğitimini, çocukların duygusal ile etik yönden büyümesini ve mutluluğunu desteklemenin yanı sıra okul saatleri dışında da rehber

eşliğinde eğlenceli ve güvenli bir ortam yaratmak olan, bu aktivitelere katılımı gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu aktiviteler spor, pratik beceriler, sözel ifade, resim ile kendini ifade edebilme, müzik, günlük ev işleri ya da farklı alanlarda bilgilere dayalı olabilmekte; bu aktivitelere ayrılan zaman istenirse ev ödevlerinin yapılması için de kullanılabilir. Ayrıca bu aktiviteler dahilinde okul kulüpleri kurmak ve bu sistemin içinde temel sanat eğitimi düzenlemek de mümkündür. Finlandiya’da müzik, sanat, dans, el sanatları ve diğer sanatsal eğitimleri vermekle yükümlü 88 müzik enstitüsü ve diğer sanatlarla ilgili eğitim veren 41 okul bulunmakta, çocuklar ve gençler katılımı gönüllülük esasına dayalı müfredat dışı sanat eğitimini makul ücretleri olan bu eğitim kurumlarından alabilmektedir. Sanatta temel eğitim de hedefe odaklı olup kur sistemine dayanmakta, çocuklara kendilerini ifade edebilme becerisinin dışında mesleki, politeknik veya üniversite eğitimleri sırasında seçtikleri sanatsal alanla ilgili ihtiyaç duyabilecekleri temel becerileri kazandırmayı hedeflemektedir (FBNE, 2014).

Finlandiya’da ilköğretim kademesinde en küçük okulun 10’dan az, en kalabalık okulun ise 900 civarında öğrencisi bulunmakta, 2870 okul, 541.931 öğrenciye temel eğitim hizmeti sunmaktadır (Statistics Finland, 2011). Zorunlu eğitim sonrası genel ortaöğretim ikinci kademe ve iki aşamalı mesleki eğitim-öğretim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Temel eğitim sonrası % 95,5 mezunun % 2,5’i gönüllü temel eğitim-öğretime devam ederken % 54,5’i genel ortaöğretime, % 38,5’i ise mesleki eğitimin ilk aşamasına geçiş yapmaktadır (FBNE , 2014).

4.3.2.2.3. Ortaöğretim

Finlandiya’da zorunlu 9 yıl eğitim sonrası mezuniyete ilişkin alınan sertifika ile genel ve mesleki eğitim-öğretimden oluşan ortaöğretim (upper secondary) dönemi başlamaktadır. Hem genel hem de mesleki eğitim-öğretim genellikle 3 yıl sürmekte ve bu dönem sonunda alınan diploma yükseköğrenim için seçilebilme niteliği taşımakta; 9 yıllık zorunlu ilköğretimi kapsayan kapsamlı okullardan mezun olanların yaklaşık % 50’si ortaöğretime devam etmektedir. 16-19 yaş öğrencilere genel eğitim sağlayan ortaöğretim kurumları aynı zamanda öğrencilerin genel kültürünü de her yönden geliştirmektedir (FBNE, 2013).

Öğrenciler ortaöğretim kurumlarına ulusal bir ortak başvuru sistemi yoluyla başvurmakta, başvuru için bir kontenjan varsa öğrenci seçimi, temel eğitimde öğrencinin almış olduğu sertifikasındaki başarı durumuna dayanmakta iken mesleki

okullara girişlerde seçilme kriterleri mesleki deneyim ve diğer karşılaştırılabilir faktörler ile giriş ve yetenek sınavlarını içerebilmektedir. Ortaöğretim için eğitim süresi 3 yıl olarak tasarlanmış olmasına rağmen öğretim yıllık dönemler şeklinde olmayıp modüler olduğundan öğrenciler kendi bireysel programlarını oluşturabilmekte ve eğitimlerini 2-4 yıl içinde tüm seçmeli ve zorunlu dersleri alarak tamamlamakta ve ulusal bir yeterlik sınavı sonrasında tamamladıkları tüm dersler ile notları içermekle beraber yükseköğretime geçişte seçkinlik sağlayan detaylı bir sertifika almaktadırlar. Meslek eğitimi veren okullar öğrencilerine mesleki yeterlik ve uzmanlık ile staj imkanı sunmakta bu okullar da 3 yıllık bir çalışmayı kapsamakla birlikte ardından en az bir dönemlik iş başında staj imkanı sunmakta, kazanılan mesleki yeterlik iş hayatında tanınmaktadır. Ortaöğretimde eğitimi yarıda bırakma veya kayıt sildirme oranı ise düşüktür. Ortaöğretim ve mesleki eğitim için ayrılan fon okul tarafından belirtilen öğrenci sayısı ile Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın belirlediği birim fiyatına göre belirlenmekte; kitap masrafları öğrenci veya velisi tarafından karşılanmakta ancak öğrencilere ücretsiz yemek ve taşımacılık hizmeti verilmektedir (FBNE, 2013).

Finlandiya'daki liselerde 111.800 öğrenci, 395 okul ile 44 eğitim kurumu lise düzeyinde hizmet vermektedir (Statistics Finland, 2011).

Hem genel hem de mesleki ortaöğretim kurumlarında geçerli olan genel amaçlar ile çekirdek müfredata Ulusal Eğitim Kurulu karar vermekte ancak kurumlar bu müfredata bağlı kalmak koşuluyla kendi bölgesel müfredatlarını oluşturabilmektedirler (Bakioğlu ve Yıldız; 2015).

4.3.2.2.3.1. Genel Ortaöğretim

Genel ortaöğretimin amaçları ve hedefleri, Genel Ortaöğretim Kurumları Yasası'na (General Upper Secondary Schools Act) (629/1998) ve Genel Ortaöğretim Kurumları Kararnamesi'ne (General Upper Secondary Schools Decree) (810/1998) göre düzenlenmiştir.

Genel Ortaöğretimin Genel Ulusal Hedefleri ile Ders Saatlerinin Dağılımına İlişkin Hükümet Kararnamesi (The Government Decree on The General National Objectives of General Upper Secondary Education and the Distribution of Lesson Hours) (995/2002) eğitimin hedefleri ve farklı alanlar için öğretim, öğrenim grupları ve öğrenci rehberliğine ilişkin detayları içermektedir. Farklı alanların hedefleri ve

çekirdek içeriklerine, öğrenci gruplarına, derslerin konularını içeren modüllere ve öğrenci rehberliğine ilişkin kararları Ulusal Eğitim Kurulu vermektedir. Ortaöğretim ile ilgili yasa ortaöğretimin örgüt yapısı, öğrenim, müfredat, eğitimin değerlendirilmesi ve giriş sınavları ile ilgili mevzuatı içerirken buna ilişkin kararnamede ise rehberlik çalışmaları, öğrenim, eğitimin planlanması ve değerlendirilmesi ile öğrenci hakları ile ilgili konulara yer verilir. Ortaöğretim kademesinin genel ulusal hedefleri ve ders saatlerinin dağılımı üzerine ise ayrı bir kararname bulunmaktadır. Bunlardan ayrı olarak liselere giriş sınavının şartlarına yönelik ayrı bir yasa ve ilgili kararname bulunmakta; genel esaslar ilgili yasada ele alınırken, kararname sınavla ilgili düzenlemelere sınavda görevli kişilere, değerlendirmeyi yapacak kişilere ve sınava girecek kişilere yönelik bilgileri içermektedir

Ortaöğretim kurumları Belediyeler Birliği, Eğitim ve Kültür Bakanlığı yönetimindeki kuruluşlar ya da çoğunlukla yerel yönetimler, tarafından yürütülmektedir. Hükümet öğrenci sayısı ve öğrenci başına yapılan harcama miktarı doğrultusunda eğitimin karşılanmasına maddi destek sağlamaktadır (FBNE, 2014).

Genel ortaöğretim programları genelde 3 yılı kapsamakla birlikte yıllık alınacak dersler önceden belirlenmediğinden 2-4 yılda tamamlanabilmekte, öğrenciler çalışmalarına grup ya da bireysel olarak da devam edebilmektedirler (General Upper Secondary Schools Act,629/1998). Son yıllarda sınıfsız uygulamalara geçilmiş olup buna göre öğrenci çalışmalarındaki ilerleme sınıflara bağlı olmamaktadır (Erginer, 2006).

Zorunlu temel eğitimde olduğu gibi genel ortaöğretimde de eğitim ücretsizdir ancak farklı olarak öğrenciler kullanacakları materyaller için ödeme yapmak durumundadır (FBNE, 2013).

Genel ortaöğretim kurumlarında ana dil, edebiyat, diğer ulusal yabancı dil, yabancı diller, matematik, doğal bilimlerdeki çalışmalar, hümaniter ve sosyal bilimlerde yapılan çalışmalar, din, etik, fizik, sağlık bilimleri, sanat, uygulamalı dersler zorunlu dersler olup öğrencilere danışmanlık hizmeti de sunulmaktadır (Bakioğlu ve Yıldız; 2015). Genellikle bir öğretim yılı 5-6 döneme bölünerek her dönem farklı derslere yoğunlaşmakta ya da bir öğretim yılı boyunca tüm derslerin verildiği geleneksel eğitim sistemi de uygulanabilmektedir (Erginer, 2006). Bu öğretim ülke genelinde düzenlenen üniversiteye giriş sınavı ile tamamlanmakla beraber girilecek olan

sınavın standart kriterlere uygunluğunu inceleyen bir merkezi organ bulunmakta, bu sınav mesleki bir nitelik kazanmaya yönelik değil sadece üniversite veya mesleki yükseköğretim kurumları olan politekniklere veya mesleki enstitülere giriş amaçlı yapılmaktadır. Finlandiya’da genel ortaöğretim kurumlarına ek olarak spor, sanat, müzik gibi belli bir alanda uzmanlaşmış ve bu alanlarla ilgili özel olanaklar sunan ortaöğretim okulları da bulunmaktadır. Bu tür bazı okullar öğrencileri uluslararası sınavlara hazırlayarak eğitim-öğretimlerini bu sınavlarla bitirebilirler. 15 Fin okulu uluslararası diploma (International Baccalaureate) için eğitim-öğretim verirken, 1 okul özel olarak Alman lise bitirme sınavı olan Reifeprüfung’a yönelik eğitim-öğretim vermektedir (FBNE, 2014).

4.3.2.2.3.2. Mesleki Ortaöğretim

Mesleki Eğitim ve Staj Yasası (Vocational Education and Training Act and Decree - 630/1998) eğitim ve staj şartı, mesleki öğrenim, ilgili öğretim kurumlarının müfredatları, iş başında öğrenme, çıraklık eğitimi, özel eğitim, ölçme ve değerlendirme ile ilgili hususları içermekte; Mesleki Yetişkin Eğitimi Yasası (Vocational Adult Education Act) iş dünyası bağlantılarını, eğitim şartlarını, ileri düzeyde eğitim ve öğrenmeyi, öğrenci hakları ve yükümlülüklerini, yeteneğe dayalı niteliklerin ölçülmesi ve değerlendirilmesi ile maddi destek sağlanması gibi konuları ele alırken ilgili kararname (Vocational Adult Education Decree) yeteneğe dayalı niteliklerin gerektirdikleri ile ilgili bilgileri içerir. Finlandiya’da mesleki eğitimin alınması ve öğrenciye maddi desteğin sağlanması ile ilgili ise ayrı bir kararname olan Mesleki Yetişkin Eğitimi ve Stajı İş Politikası Kararnamesi (Decree on the Labour Policy of Vocational Adult Education and Training) bulunmaktadır.

Finlandiya’da zorunlu temel eğitimden sonra sunulan ortaöğretimin ikinci seçeneği olan mesleki ortaöğretim, mesleki eğitim-öğretim ve sürekli eğitim olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Bu bağlamda mesleki ortaöğretimin amacı iş gücüne ilişkin becerileri artırmak, iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve hayat boyu öğrenmeyi desteklemektir. Kısacası bu öğretim farklı meslekler için kapsamlı temel becerilerin ve en az bir sektörde uzmanlık becerilerinin kazandırılmasını hedefler. Her yıl yaklaşık 146.000 öğrenci mesleki eğitim-öğretimin ilk aşamasına, bu kişilerden 4500’ü ise onları bu öğretime hazırlayacak kurslara katılmaktadır. Mesleki alanlardan en büyüğü % 36 ile Teknoloji İletişim ve Ulaşım iken geri kalan alanlar % 19 ile Sosyal Bilimler ve İşletme Yönetimi, % 17 ile Sağlık, Spor ve Sosyal

Hizmetler, % 13 ile Turizm-Yemek ve Ev Ekonomisi, % 7 ile Kültür, % 6 ile Doğal Kaynaklar ve  evre, % 2 ile Beden Eğitimi'nden oluşmaktadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nca sağlanan ikinci aşamaya ise yıllık yaklaşık 40000  ğrenci katılmaktadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nca onaylı 53 farklı mesleki niteliğe yönelik 119 program, yeterlik nitelikleri olarak ele alınan ise 305 daha ileri düzey ve uzmanlık bulunmaktadır (FBNE, 2013).

Mesleki eğitim- ğretim hem gençlere hem de iş yaşamında hali hazırda aktif rol oynayan yetişkinlere yönelik planlanmış olup, katılımcılar mesleki yeterlik ve uzmanlık için veya daha ileri düzey ve sürekli eğitim için eğitim-öğretime katılabilmektedirler. Bu  ğretim kurumlarına giriş için ulusal ortak bir başvuru sistemi bulunmakta,  ğrenci 9 yıllık zorunlu ilköğretimi tamamladığını belgeleyen Temel  ğretim Sertifikasını veya aynı krediye eşdeğer çalışmalara katılmış olduğunu belgelemek durumundadır. Mesleki eğitimin ilk aşaması, usta-çırak ilişkisine dayanmakta olup iş dünyasının ihtiyaçları göz önüne alınmakta ve temel eğitim programının devamı niteliğinde hazırlanan eğitim  ğretim mesleki yaşam ve gerekli yeterliklerin kazanılması üzerine çalışmaya dayanmaktadır. Bu aşamada bir çok çalışma mesleğe yönelik olup tamamlanması gereken 120 kredi 3 yıllık bir zaman dilimini kapsamakta ve bu kredilerin en az 20'si iş başında öğrenmeyi içermektedir. Bahsi geçen 120 kredinin 90'ı mesleki derslerden, 20'si genel derslerden, 10'u da seçmeli derslerden oluşmaktadır. En az 20 krediyi kapsayan iş başında öğrenme iş ortamında rehberli ve hedef odaklı bir çalışma modülünü içermekte ve uygulamalı becerilerin bazıları bu esnada kazanılmaktadır. Mesleki  ğretimin ilk aşamasında herhangi bir öğrenim harcı veya okul  creti bulunmamasına rağmen kitaplar, kişisel araç-gereçler ve  ğretim sonrasında kendilerinde kalacak materyaller gibi giderlerin bir kısmı öğrenciler tarafından karşılanmakta yemek ücretsiz olarak verilmektedir. Bu aşama boyunca öğrenciler farklı zamanlarda öğrendikleri becerileri iş başında uygulamalı yapılan sınavlarla veya uygulamalı ödevler yoluyla ispatlama yoluna gitmekte bu sayede öğrencinin iş yaşamında ihtiyaç duyulan yeterliklere ne derece ulaştıkları  l  lelebilmektedir. Bu değerlendirmenin amaç ve kriterleri Ulusal Eğitim Kurulu'nun bildirdiği çekirdek müfredatta kararlaştırılmakta, yapılan uygulamalı sınavlar ise iş ve endüstri dünyası ve diğer işveren kuruluşlarla işbirliği içerisinde tertip edilip uygulanmaktadır.  ğretimi sağlayan kurumlar sınavın planlanıp uygulanması için özel kişiler ve sınavın kontrolünü sağlayacak özel denetmenler

tain etmektedirler. İlk aşama sonrası ileri aşama mesleki öğretimde öğrencilerden makul bir miktar ücret alınabilmektedir (Vocational Education and Training Act and Decree/Mesleki Eğitim ve Staj Yasası ve Kararnamesi 630/1998).

Genel orta öğretimde olduğu gibi mesleki ortaöğretim kurumlarında da zorunlu dersler bulunmakta, ana dil, diğer ulusal dil, yabancı dil, matematik, fizik, kimya, sosyal çalışmalar ve iş hayatı, beden ve sağlık eğitimi ile sanat ve kültür dersi zorunlu dersler olarak verilmektedir (Bakioğlu ve Yıldız; 2015).

Genel anlamda mesleki öğretim ilgili alanda mesleki çalışmaları, mesleki çalışmaları tamamlayıcı genel çalışmaları (ana dil, ikinci ulusal dil, yabancı dil, matematik ve fen, beşeri ve sosyal bilimler, sağlık eğitimi, sanat ve el sanatları dersleri), seçmeli dersleri ve rehberlik hizmetlerini içerir. Mesleki eğitim-öğretim alan öğrencilerin mesleki eğitim almanın yanında üniversite sınavına da hazırlanmaları mümkün olduğundan istedikleri takdirde öğretimlerini tamamladıktan sonra politekniklere ya da üniversite sınavına girebilmektedir. Mesleki ortaöğretim kurumları kendi bölgelerindeki öğretimin düzenlenmesinden, yerel iş piyasasının ihtiyaçlarının koşullarla örtüşmesinden ve çekirdek müfredat ve gerekli şartlara dayalı bir müfredatın oluşturulmasından sorumlu oldukları kadar ne tür bir enstitü veya kurum kuracaklarına da karar vermek hakkına sahiptirler. Finlandiya’da yaklaşık 210 adet mesleki öğretim kurumu bulunmakta ve bu kurumların mesleki öğretimden beklenenlerin kazandırılmasına yönelik kendilerini geliştirmelerinin sağlanması amacıyla küçük birimlerin yerel, bölgesel ya da daha güçlü birimlere bağlanması hedeflenmektedir. Yerel bir yönetim, belediyeler birliğine bağlı bir öğretim kurumu, kayıtlı bir mesleki kurum ya da kamu firması mesleki ortaöğretim kurumu olabilmektedir. Saami bölgesindeki 5 Uzmanlık Enstitüsü ve bir öğretim merkezi devlet tarafından idame ettirilmektedir. Ayrıca, İsveç dili veya çift dilli öğretim sunan kurumlarda İsveççe’nin öğretime ilişkin destek sağlanmaktadır (FBNE, 2014).

4.3.2.2.4. Yükseköğretim

Yükseköğrenim aşaması incelendiğinde Yükseköğretimin Kademe Sistemine Yönelik bir Kararname (Government Decree on University Degrees)bulunduğu ayrıca üniversitelerin yanında daha çok mesleki eğitim sağlayan politekniklerin de bu sistemde yer aldığı ve bu nedenle de yükseköğrenim aşamasında üniversiteler ve politeknikler için ayrı yasa ve kararnamelerin çıkarıldığı görülmektedir. Politeknik

Yasası (Polytechnics Act), politeknik okulların yönetimi, değerlendirme ve yönlendirme, öğretim dili, kademeler, öğrencilerin kabulü, öğretmenler ve diğer personel ile finansman ile ilgili konuları kapsarken yönetim, faaliyet alanı, yapılan çalışmaların yapı ve amaçları ile staj programları Politeknik Kararnamesi'nde (Polytechnics Decree) ele alınır. Üniversiteler Yasası (Universities Act, 2011) ile üniversitelere kamu veya vakıf kuruluşu olarak özerkliklerini ve haklarını artırarak yönetim ve karar verme sistemlerinin iyileştirilmesi öngörülmüştür. Finlandiya'da Üniversiteler Yasası'nın (1997) uygulanmasına yönelik ayrı bir yasa bulunmakta; öğrenim; öğrenciler ve personel ile ilgili bilgiler Üniversiteler Kararnamesi'nde (Universities Decree) yer almaktadır. Bunlara ilaveten Üniversite Kademeleri üzerine Hükümet Kararnamesi (Government Decree on University Degrees) de bulunmakta ve bu kararname ile Üniversiteler Yasası'nda (1997) bulunan üniversite alt ve üst kademeleri ile bilimsel ve sanatsal lisansüstü kademeleri ile ilgili hususları kapsamaktadır (FBNE, 2014).

Finlandiya'da yükseköğretim üniversiteler ve politeknikler olmak üzere iki tamamlayıcı parçadan oluşmaktadır. Üniversiteler bilimsel araştırmalar yapmak ve buna dayalı öğretim ile lisansüstü öğretim sağlamayı misyon edinmişken çeşitli alanlarda öğretim sunan teknik veya uygulamalı üniversiteler olarak da bilinen politeknikler iş piyasasının ihtiyaçlarına yönelik profesyoneller geliştirmeyi öğretimi destekleyerek özellikle bölgesel gelişmeyi sağlayan araştırma ve geliştirme birimlerini yürütür. Yükseköğretim kapsamında bulunan politeknikler ve üniversitelerin kapsamlı bir özerkliğe sahip olduğu görülmektedir; bu kurumların işleyişi eğitim ve araştırmada özgürlüğe dayanmakta ve tıpkı diğer kademelerdeki eğitim kurumları gibi bu kurumlar da kendi kullanacakları yöntemleri belirlemenin yanı sıra öğrenci kabulü ve müfredat tasarımı ile ilgili konularda da söz sahibidirler. Hem üniversitelere hem de politekniklere giriş için başvuran sayısı kontenjanı aştığından okullara giriş imkanı sınırlandırılmış bulunmakta ve öğrenci seçimi aşamasında okullar genellikle yeterlik ve giriş sınavlarına dayalı farklı kriterler kullanmaktadırlar. Üniversiteye öğrenci seçimi için yapılmakta olan Üniversiteye Giriş Sınavı'nın yönetimi ve uygulanmasından Üniversiteye Giriş Sınavı Kurulu sorumluyken; teknik eğitimde Özel Alan ve Çıraklık Eğitimi Komitesi ile Eğitim ve Öğretimde Ulusal İşbirliği Topluluğu; değerlendirmede ulusal eğitim

Değerlendirmesi Kurulu; yükseköğretimin değerlendirilmesinde ise Yükseköğretim Değerlendirme Kurulu uzman olan organlardır (Üniversiteler Yasası, 1997).

Finlandiya’da 2011 yılında 139.900 politeknik öğrencisi sistemde yer alırken, 29.100 öğrenci lisans diploması almış, doktora düzeyinde 1500 diploma verilmiştir (Statistics Finland, 2011).

Üniversitelere giriş sınavı bahar ve güz dönemlerinde olmak üzere yılda iki kere aynı anda tüm liselerde yapılır. Bu sınavda anadil ve diğer ulusal dil, yabancı dil, matematik ve genel bilimler testlerini almak zorunlu olup öğrencilere başka seçmeli testler alma imkanı da sunulmaktadır. Sınav sonunda öğrencilere testlerin ayrıntılı bir sonuç belgesi verilmekte; yerleştirmeler bu sonuç belgesinin yanında üniversitelerin kendi yaptıkları sınav sonuçları ile ortaöğretim başarı durumu da göz önüne alınarak yapılmaktadır (Kocaarslan, 2014).

Finlandiya’da Eğitim ve Kültür Bakanlığı’na bağlı 2 tanesi vakıf üniversitesi olmak üzere, 14 adet üniversite bulunmakta, çalışmalar Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) kredi sistemine göre ölçülmektedir. Tam zamanlı bir akademik yıl 60 krediye tekabül ederken lisans mezunu olabilmek için 180 kredinin tamamlanması gerekmekte bu da 3 yıl kadar bir süre gerektirmekte; tıp gibi bölümler için tamamlanması gereken kredi sayısı ve çalışma süresi artmaktadır (FBNE, 02.12.2014). Öğrenciler bir üniversiteye kabul aldıklarında belirlenen süre içerisinde kayıt yaptırmazlarsa haklarını kaybetmiş sayılmaktadır. Üniversitelerde bir akademik yıl iki dönemden oluşmakta, öğretim Eylül ayında başlayıp Mayıs ayında sona ermekte; ancak isteyenlere yaz okulu imkanı sunulmaktadır (Finland 1999; akt. Erginer, 2006).

Yükseköğretimi oluşturan politeknikler ve üniversiteler için ayrı fonlar bulunmakta, kitap masrafları karşılanmayıp yemek için devlet tarafından maddi destek verilmektedir. Üniversiteler devlet tarafından yönetilmekte ve finanse edilmesine rağmen öğretimin düzenlenmesi ve araştırma yapılması hususlarında özerkliğe sahiptirler. Hükümet kaynaklarının temel fon olarak bölüştürdüğü politeknikler için verilen fon öğrenci başına düşen masraflara, proje fonuna ve alınan diplomaların da bağlı olduğu ve politekniklerde eğitimci olan kişilerin kendilerini geliştirmeleri için cesaretlendirilmeleri amacıyla da kullanılan performansa göre verilen fona dayanır. Politekniklerin devletin verdiği destek dışında dış kaynakları da bulunmaktadır. Fin üniversiteleri ise kamu yasalarına dayalı kamu kuruluşları ya da özel kanuna dayalı

kuruluşlardır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile her üniversite üniversiteler için işlevsel ve niteleyici hedefler belirleyerek bu hedeflerin izlenmesi ve değerlendirilmesi için de her üç yılda bir gerekli kaynakları kararlaştırmaktadır (FBNE, 2014).

Üniversitelerde lisans eğitiminin yanı sıra bilimsel veya sanatsal yüksek lisans veya doktora eğitimi verilmektedir. Ortaöğretim sonrası öğrencilerin yükseköğrenime başvuru yapabilmesi ve okullarla ilgili detaylı bilgi edinebilmeleri için farklı web siteleri bulunmakta öğrenciler ilgilendikleri öğrenim türüne göre bu sitelerden yararlanabilmekte ve on-line başvuru yapabilmektedirler. İngilizce öğrenim veren üniversite programları için www.yliopistohaku.fi ile www.universityadmissions.fi adresleri kullanılırken İngilizce eğitim veren politeknik lisans programları ile ilgili bilgi ve on-line başvuru için www.admissions.fi adresi incelenmektedir. Üniversiteler Yasası'na (1997) göre yüksek lisans için hedeflenen süre 160-180 kredilik eğitimi kapsayan 5 yıl olmakla birlikte yüksek lisans ve doktora eğitimi ortalama 6 yılda tamamlanmaktadır.

Finlandiya'da bulunan ve devlet tarafından yetkilendirilmiş uygulamalı bilimler üniversiteleri olarak da adlandırılabilen politeknikler özel ya da belediyelere bağlı olarak hizmet veren enstitülerdir. Bu kurumların eğitim misyonlarına, çalışma alanlarına, öğrenci sayılarına ve öğretim yerine devlet karar verirken, politeknikler de aldıkları yetki çerçevesinde iç işlerinde özerktirler. Bu kurumların masrafları devlet ve yerel yönetimler tarafından karşılanmakta; devletin verdiği ödenek, öğrenci başına düşen birim ücretine dayalı olan çekirdek fon, proje fonu ve performans fonu olmak üzere bölüştürülmektedir. Bunların arasından Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından ödenmekte olan proje fonu Ar-Ge gibi önemli gelişim hedeflerini, sanal politeknik koşulları, politekniklerin ortaklaşa olarak aktivitelerini geliştirdikleri bir iletişim ağını ve bölgesel bir gelişim projesini amaçlamaktadır. Bütün bunların yanı sıra kurumların kendi dış kaynakları da bulunabilmektedir. Öğrenim harcı bulunmamakla birlikte öğrenciler istekleri dahilinde maddi destek için başvuru yapabilmektedir (Politechnics Act, 1998).

Politeknikler iş hayatı ve bölgesel gelişim arasındaki sözleşme odaklı olarak çeşitli alanlara sahip bölgesel enstitülerdir. Öğretim temel mesleki profesyonellik kazandıran derslerden, seçmeli derslerden ve bir final projesinden oluşmakta tüm çalışmalar iş başında uygulamalı öğrenmeyi içermektedir. Sistemleri hala yeni olan politekniklerin ilki deneme amaçlı olarak 1991-1992 yıllarında aktif çalışmalarına

başlamış olup 1996'da kalıcı hale gelmiş, daha sonra 2000'de tüm politekniklerde süreklilik sağlanmıştır. Finlandiya'da Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı 24 politeknik bulunmakta; bunların 3'ü ortak belediyeler tarafından, 21'i ise limited şirketler tarafından yürütülmektedir. Yukarıda bahsedilen politekniklerden ayrı olarak Åland özerk bölgesinde ise Åland Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Polis Akademisi bulunmakta, bu örnekte de olduğu gibi bazı politeknikler Uygulamalı Bilimler Üniversitesi anlamına gelen İngilizce University of Applied Sciences terimini kullanmaktadırlar. Genç-yetişkin ayrımı yapılmaksızın politekniklerde toplam 130000 öğrenci bulunmakta, yıllık 2000'den fazla politeknik sertifikası ve 200 politeknik yüksek lisans diploması verilmektedir (FBNE, 2013).

Yüksek lisans diplomaları ile ilgili sistem 2005 yılında yapılan deneme süreci sonunda başlamış olup bu tür diploma veren programların sayısının gelecek yıllarda artması beklenmektedir. Politekniklere giriş için ortaöğretim mezuniyet sertifikası, üniversiteye giriş sertifikası mesleki bir sertifika veya buna eşdeğer bir öğrenim görmüş olmak şartı aranmaktadır. Öğrenciler politeknik okullara ulusal bir başvuru sistemi yoluyla başvurmakta ve bu başvuruların yaklaşık % 90'ı elektronik ortamda alınmakta; kabul kriterleri, öğrenci seçimi ve giriş sınavı için politeknikler kendi takdir yetkilerini kullanmaktadırlar. Politeknikte öğrenim gören öğrenciler bu kurumlardan politeknik diplomasını kazanmanın yanı sıra politeknik yüksek lisans diploması için, herhangi bir alanda profesyonel uzmanlık kazanmak için, yetişkin eğitimlerinden faydalanmak için veya mesleki öğretmen eğitimi almak için de yararlanabilmektedirler. Politeknik eğitim beşeri bilimler ve eğitim, kültür, sosyal bilimler ve işletme yöneticiliği, doğal bilimler, teknoloji-iletişim ve ulaşım, doğal kaynaklar ve çevre, sosyal hizmetler-spor ve sağlık ile turizm-yemek ve ev ekonomisi alanlarından oluşmaktadır. Her bir öğrencinin bireysel çalışma planı bulunmakta bu da öğrenciye çalışmalarında rehberlik hizmeti sağlamakta, öğrenciye kendi gelişimini izleme olanağı sunmaktadır. Öğrencilerin eğitim-öğretimi tamamlamak adına ECTS'ye göre 210-240 krediyi tamamlamaları beklenmekte bu da 3,5-4 yıllık bir tam zamanlı çalışmaya denk gelmektedir. Politeknik yüksek lisansı 1,5-2 yılda tamamlanabilen 60-90 puanı kapsamakta; öğrenci kabulü için politeknik lisans diplomasının yanında en az üç yıllık iş deneyimini şart koşturmakta ve iş dünyasında üniversitelerde yapılan yüksek lisans ile eşdeğer görülmektedir (Politechnics Act, 1998).

Genellikle bölgesel ekonominin yapısına ve gelişimine bağlı olan politeknikler çoğunlukla iş dünyasının ve endüstrinin ihtiyacına yönelik özellikle son yıllarda gelişmiş olan ve en önemli fon kaynağı Avrupa Birliği Yapısal Fonları olan Politeknik Ar-Ge çalışmalarını yürütmektedir. Politeknikler ayrıca yetkinliklerini artıracak ve sürdürecektir olan yetişkin eğitimi ve açık öğretimi de düzenleme sorumluluğunu üstlenmektedirler. Yetişkin eğitimindeki öğretim düzenlemeleri esnek olmakla beraber yetişkin öğrencilere çalışırken öğrenim görme imkanı sağlanmakta ve politeknik öğrencilerinin % 20'sini yetişkin öğrenciler oluşturmaktadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile politeknikler arasında imzalanan 3 yıllık anlaşmalar dahilinde hedeflere, sonuçlara, gözlemlere ve ulusal büyük kalkınma projelerine karar verilmektedir. Mevcut Kalkınma Planı, eğitim ve Ar-Ge arasında etkileşimi, personel gelişimini, politeknikler üniversiteler ve araştırma enstitüleri arasındaki iletişimin sağlanmasını amaçlamaktadır. Politekniklerde yürütülen mezuniyet çalışmaları temel çalışmaların yanında uzmanlık içeren çalışmaları, seçmeli dersleri ve final projesini içerdiğinden yükseköğretim niteliği taşımakla birlikte mesleki pratik uzmanlık becerileri kazandırır. Politekniklerden mezun olabilmek için 210-240 puanlık çalışmanın tamamlanması gerekir ki bu da 3,5-4 yıl tam zamanlı çalışma süresince tamamlanabilmektedir. Politekniklerin tamamlanmasının ardından en az üç yıllık mesleki tecrübe sonrasında yüksek lisans derecesi almak mümkün olmakla birlikte, politekniklerde yüksek lisans üniversitelerde olduğu gibi 2,5-3 yıllık bir sürede tamamlanabilmektedir (Politechnics Act, 1998).

Fin Ulusal Eğitim Kurulu (FBNE) ulusal merkezi müfredat ve eğitimin gelişimden sorumlu olan organ olup ilk ve orta öğretimde uluslararasılaşmada fon sağlanmasında da sorumluluk sahibidir. Ayrıca ulusal düzeyde diplomaların tanınmasından ve Milli Kanunun hazırlanmasından Eğitim ve Kültür Bakanlığı sorumluyken Ulusal Eğitim Kurulu'nun uluslararası diplomaların tanınması ve denkliği ile ilgili bilgilendirme ve rehberlik hizmetlerinin sağlanması gibi görevleri bulunmaktadır. Günümüzde Avrupa Birliği eğitim, öğrenci ve öğretmen hareketliliğinden ve eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin Avrupa boyutuna odaklanmış durumdadır. Üye ülkelerdeki eğitimle ilgili işbirliği için Avrupa Birliği karar verirken eğitimin içeriği ve eğitim sisteminin yapılanmasına ilişkin kararları üye ülkeler vermektedir. Avrupa Birliği, mesleki eğitimin kalite ile cazibesini

artırmak ve meslek öğrencileri ve mezunları arasındaki hareketliliğine teşvik etmek için Kopenhag Sürecini ortaya atmıştır. Bologna Süreci ise yükseköğretimde karşımıza çıkmakta ve diğer kıtalar karşısında Avrupa yükseköğretiminin cazibe ve rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir. Bunların yanı sıra hareketliliği engelleyecek etmenlerin ortadan kaldırılması ile ilgili tedbirleri almak da Avrupa Birliği'nin sorumluluğundadır. İskandinav ülkelerinden biri olan Finlandiya, İskandinav İşbirliğine dayalı olarak diğer İskandinav ülkeleri ile araştırma, eğitim ve kültür ile ilgili konularında işbirliği yapmaktadır. Bu ülkelerin eğitim bakanlarının iki yılda bir toplandığı hükümetler arası bir organ olan İskandinav Bakanlar Konseyinin hareketliliği teşvik eden destekleyici projeleri bulunmaktadır (FBNE , 2014).

Eğitim ve Kültür Bakanlığı için en önemli uluslararası kuruluşlardan biri olan UNESCO'nun bilimsel programlardaki ve ulusal işbirliğindeki rolü, kültürel çeşitliliğin korunması ve tanıtımı, insan hakları, hoşgörü ve barışın teşviki ve özellikle son zamanlarda herkese eğitim ile ilgili konularda üye olan ülkeleri bir arada tutan bir çok anlaşma ve iş yapıları araştırma programlarını, uzman toplantılarını ve bakanlık konferanslarını da içeren önerileri bulunmaktadır (UNESCO, 1999).

Finlandiya'da eğitim görmek isteyen yabancı uyruklu öğrenciler kendileri için hazırlanmış olan 'Study in Finland' isimli internet adresinden Finlandiya'da öğrencilik, yükseköğretim kuruluşları, uygulama alanları, okullara kabul sistemi ve yaşam imkanları ile ilgili detaylı bilgiyi edinebilmektedirler. Diploma denklikleri ile ilgili belgelerin iş dünyasında sağlayabildiği nitelik veya daha sonraki kademelere katılıma seçicilik açısından geçerlikleri aynı zamanda geçerlik koşullarını da belirleyen Ulusal Eğitim Kurulu kararı ile kabul edilmekte bu kurul aynı zamanda geçerli olan perosedürler ile ilgili bilgi edinme merkezi olarak da görülmekte ve bu karara başvuru için belli bir miktar ücret ödenmesi gerekmektedir (Study Finland, 2015).

4.3.2.3. Yaygın Eğitim

Finlandiya'da hayat boyu öğrenme ilkesine verilen önem çok büyük olmakla birlikte bu ilke herkesin hayatları boyunca farklı öğrenme ortamlarında bilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri yeterli fırsatlara ve öğrenme becerilerine sahip olmalarını gerektirmektedir. Hayat boyu öğrenme kapsamında yetişkin eğitimi tüm kademeler için gerçekleştirilmekte, yetişkinlerin tercihinine bağlı olarak genel ya da mesleki

eğitim üzerine eğitim alınabildiği gibi vatandaşlık ve mesleki becerilerin geliştirilebileceği kurslara veya eğlenebilecekleri kurslara katılım fırsatı da sunulmaktadır (FBNE, 2013).

Yaygın eğitim ile ilgili olarak Genel Yetişkin eğitimi Yasası (Act on Liberal Adult Education) ile Sanatta Temel Eğitim Yasası (Act on Basic Education in the Arts) ve bunlara ilişkin birer kararname (Decree on Liberal Adult Education) bulunmaktadır. Genel yetişkin eğitimi kuruluşlarını kapsayan Genel yetişkin Eğitimi Yasası, hayat boyu öğrenmeyi ve toplumda demokrasi ve eşitliğin artmasını hedeflerken ilgili kararname yönetim, yetişkin eğitime ilişkin çalışmalar ve bunların finansmanı ile ilgilidir. Sanatta Temel eğitim Yasası ise sanatta temel eğitimi tanımlayarak bu eğitimin amaçlarını, düzenlenmesini, müfredatı, ölçme ve değerlendirilmesini kapsarken ilgili kararnamede içerik ve kapsamın yanı sıra sanatta temel eğitimin değerlendirilmesi ile ilgili bilgiler üzerine vurgu yapmakta; genellikle iş hayatının yanında eğitim hayatını sürdürmek isteyenlerin başvurduğu yetişkin eğitimi ise özellikle iş gücüne katılımın sağlanmasıyla işsizlik oranının düşürülmesini, sosyal bağları güçlendirerek eşitliğin sağlanmasını ve çok kültürlülüğü artırmayı hedeflemektedir. Yetişkin eğitimi alanlar alınan eğitim sonunda bir sertifika ile ödüllendirilmektedirler.

Finlandiya'da bazıları alanında uzman olan 550 kurum yetişkinler için farklı sürelerde tamamlanabilecek ileri düzey ve sürekli eğitim imkanı sunmakta; öğrenme genellikle kütüphane ve diğer benzer diğer ortamların informal bir biçimde kullanılması ile elde edilmektedir. Her yıl 1.7 milyondan fazla kişi farklı türlerde yetişkin eğitimi programlarına başvururken bu rakamın yarısından fazlasını çalışma çağındaki insanlar oluşturmaktadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı yetişkin eğitimi masrafları için ortalama % 12'lik bir bütçe ayırmış; bu bütçenin ise % 40'ı mesleki yetişkin eğitimi ve öğretimi ve çıraklık eğitimine, % 25'i yükseköğretim kurumlarınca verilen yetişkin eğitimine, % 20'si liberal yetişkin eğitimine, geri kalan %15'i ise öğretim personeline harcanmak üzere ayrılmıştır (FBNE, 2014).

4.3.2.4. Finlandiya Eğitim Sisteminin İşleyişi

Fin eğitim sistemine göre temel eğitim 7-17 yaş arası öğrenciler için 9 yıllık zorunlu eğitim süresini kapsamakta ve 1 yıl süren okul öncesi eğitim de Ağustos 2015 itibari ile zorunlu tutulmaktadır. Ortaöğretim genel ve mesleki eğitim veren okullar ile mesleki eğitimi takip eden bir staj sürecini kapsamakta; yükseköğrenime kadar olan

tüm kademeler ile eğitim çocukların büyümesini ve gelişmesi desteklediği gibi kademelere arası geçiş de kanun güvencesine dayandırılmakta ve öğrencilerin mutluluğu için bu sistem uyumlu bir şekilde işlemektedir. Eğitim sisteminde çalışmalar her zaman bir üst kademeye taşındığından önceki öğrenmelerin tanımlanması ve uygulanmasında gereksiz tekrarlardan kaçınılmakta ve eğitim hayat boyu devam etmektedir. Öğrencilerin % 90'ından fazlası temel eğitimden sonraki kademelere katılmakta, hem genel hem mesleki eğitim sonrası edinilen sertifika ve diplomalar daha sonraki çalışmalarda seçici rol oynamaktadır. Finlandiya'da okul öncesi dönemden yükseköğrenime kadar tüm kademelerde verilen eğitim ücretsiz olup sadece yetişkin eğitimi ödeme gerektirmektedir. Eğitimin finansmanı için sorumluluk devlet ve yerel yönetimler tarafından paylaşılmaktadır. Birçok özel kurumun devlet kurumundan farkı olmayıp, bu kurumlar da aynı müfredat ve nitelikleri paylaşmakta, devletten fon almaktadırlar. Herkesin öğrenim hakkından yararlanabilmesi amacıyla oluşturulan bağış ve kredi sistemi iyi bir şekilde işlemekte, ortaöğretimde mesleki okullarda ya da yükseköğretim kurumlarında tam zamanlı öğrenim görenlere maddi destek verilmektedir. Temel ve ortaöğretim kademesindeki bir çok kurum ise yerel yönetimler veya ortak belediye encümenleri tarafından desteklenmektedir (FBNE, 2013).

Finlandiya'da eğitim politikası tüm nüfusa yüksek düzeyde eğitim vermeye dayanmaktadır (Tuzcu, 2006). Yapararak öğrenmeye dayalı müfredatlar kapsamında çocuklar sınıf içerisinde serbest davranabilmekte, öğretmen baskısı yaşamadan ders işlemekte, öğrenme yöntemlerine göre bireysel olarak ele alınmaktadırlar. Öğrencilere bitki bakımı, kütüphane işleri, atık kağıt toplanması, bahçe ve akvaryum işleri ve mutfak yardımı gibi gündelik işlerle ilgili görevler verilerek özgüven kazanmaları sağlanmaktadır (Bal ve Başar, 2014).

Finlandiya'da özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler zorunlu eğitim dönemlerinde yüksek kalitede eğitim almanın yanı sıra rehberlik ve destek hizmetleri de alabilmektedirler. Amaç mevcut problemlerin daha ciddi boyutlara taşınmasını önlemekle birlikte öğrencinin zorunlu eğitimi tamamlayarak lise kademesine geçmesini sağlamaktır. İhtiyaca göre özel eğitim liselerde de devam etmekte, mesleki liseler bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik ulaşılması gereken hedeflerin, gözlemlenen sonuçların ve verilen özel desteğin detaylarını içeren bireysel eğitim planları hazırlamaktadırlar (FBNE, 2013).

Temel Eğitim Yasasına (Basic Education Act of Finland, 1998) göre kapsamlı okullarda verilen tam zamanlı zorunlu eğitim, ilkökul ve ortaokulu kapsayan 9 senelik bir süre dilimini kapsamakta; ilk 6 yıl görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi dersleri dışında kalan tüm derslere ilişkin eğitim-öğretim sınıf öğretmenleri tarafından, geri kalan 3 yıl süresince yapılacak ortaokul eğitim-öğretimi ise alanında uzman olan alan öğretmenleri tarafından yürütölmekte; tüm öğretmenlerin yüksek lisans derecesi bulunmaktadır. Eğitim-öğretim, çocukların 7 yaşına bastığı yıl başlayıp temel öğretim müfredatı tamamlanana kadar devam etmekte; ancak eğitimi tamamlayan gençler, bir üst kademeye geçişte yardım ve cesaret almak amacıyla, gönüllölük esasına dayalı olarak bir sene daha eğitim alma fırsatından yararlanabilmektedir. Yerel müfredat ya da okul müfredatı ulusal müfredata dayanmakta ve bu eğitim tamamlanınca edinilen diploma bir üst kademeye geçişe hak sağlamaktadır. Temel eğitim tüm öğrenciler için ücretsiz olup; öğrencilere kullanacakları kitap, materyaller ve malzemeler ücretsiz verilmekte; ayrıca yemek, okul sağlık hizmetleri ile ihtiyaç halinde rehberlik ve destek hizmetlerinden de ücretsiz olarak yararlanma olanağı öğrencilere sunulmaktadır (Basic Education Act of Finland, 1998). Finlandiya’da Ağustos ayının ortasında başlayıp Haziran başına kadar devam eden bir öğretim yılı 190 işgününden/22 haftadan oluşmakta, yaz tatilleri ise 60 günden fazla sürmektedir. Haftanın beş günü açık olan okullarda ders sayısı haftada 19 ile 30 arasında değişmekte; günlük alınabilecek ders sayısı ise sınıfın kaçınıcı sınıf olduğuna göre belirlenmektedir. Haftada ortalama 30 ders saatine tekaböl eden sistemde en alt sınıflar olan 7 yaş grubunun haftalık ders sayısı günde en fazla 5 saatten 19 saate tekaböl ederken, 10 yaş grubu haftada 23 saat, en üst sınıflar olan 7,8 ve 9. sınıflar ise haftada 30 saat ders almaktadır (FBNE, 2013).

Finlandiya’da öğrencilerin okulda giymeleri için belirlenmiş bir üniforma bulunmamasıyla birlikte öğretmenler de giyim konusunda her hangi bir kısıtlamayla karşılaşmamaktadır. Okula girişte ayakkabılar çıkarılarak okula terlik ile girilmektedir. Sınıflarda el yıkama için lavabolar bulunmakta; öğlen yemeklerini öğretmenler ve öğrenciler okulun yemek salonunda beraber yemektedirler. Birinci ve ikinci sınıf öğrencileri için, müfredatta belirtilen zorunlu derslerin dışında, öğleden sonraları eğlenceli aktiviteler düzenlenmektedir. Bu aktiviteye ayrılan saatlerde öğrenci isterse ödevini yapabilmekte ya da spor, müzik, resimle ilgilenebilmektedirler. Bu öğrencilerin ayrıca ders aralarında okul bahçesine çıkması

da zorunlu tutulmaktadır (Bakioğlu ve Elverici, 2014). 45 dakikalık ders aralarında kışları bile öğretmen camları açarak sınıfı havalandırmakta özellikle bu sürelerde ilkökul kademesindeki öğrenciler sınıf dışına çıkarılmaktadır. Öğretmenler dışarı çıkarılan öğrencilerin kontrolünü nöbetleşe yapmaktadır. Ayrıca her sınıfta bir adet hoparlör sistemi bulunmakta, nadiren de olsa okul idaresi ders esnasında sınıfa ve öğretmenlere bu yolla duyuru yapabilmektedir (Malaty, 2006).

Sınıf büyüklüğüne ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte sınıflardaki öğrenci gruplarının aynı yaş grubunda olmasına özen gösterilmekte ancak küçük okullarda uygun durumlarda farklı yaş grubundan olan öğrenciler de aynı dersi alabilmektedir. Çocuğun erken yaşta okula devam edebileceğine ilişkin bir belgenin temin edilmesi halinde öğrenciler okula bir yıl erken başlayabilmektedir; ancak bu oran yaklaşık % 1 civarındadır (Bakioğlu ve Yıldız, 2015).

Finlandiya’da Fince ve İsveççe olmak üzere iki resmi dil kullanılmakta, ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin % 15’i İsveççe’nin öğretim dili olarak ele alındığı okullara devam ederken; yükseköğretim aşamasında her iki dille eğitim veren üniversiteler bulunmakta, bazı bölümler öğretim dili olarak İngilizce’yi kullanmaktadırlar. Yerel yönetimler Sami dilinin kullanıldığı Lapland bölgesinde yaşayanlar için de gerekli düzenlemeleri yapmakta, diğer azınlıkların yanında işaret dili kullananların da eğitim hakkında yararlanmalarına özen gösterilmektedir. Göçmenler bir yıl hazırlık eğitiminin ardından ilk ve ortaöğretimde bulunmaları gereken kademelere alınmaktadırlar (FBNE, 2013).

Çok amaçlı eğitimi başarıyla tamamlayan bütün öğrenciler bitirme belgesi alırlar ve Orta Öğretim II. Devre veya Mesleki Orta Öğretim II. Devre okullarına geçme olanağı elde ederler ve bu devrelerdeki eğitim giderleri de ikametlerinin bulunduğu belediyelerce karşılanır. Kendi bölgelerinde yaşayan okul çağı gelmiş çocukların temel eğitimini ücretsiz olarak düzenlemek ile yükümlü olan yerel yönetimler, temel eğitim veren kurumları idame ettirmektedir. Özel olarak eğitim veren dernekler, dini topluluklar ya da belli bir dili temel alan topluluklar (İngilizce, Rusça, Almanca) hükümetten ruhsat almak durumunda olup, özel hükümleri yerine getirmekte ancak genel bağlamda yerel yönetime bağlı okullarla aynı mevzuata ve ulusal müfredatın özüne göre hareket etmek durumundadırlar (FBNE, 2014).

Liseler 1999 yılında yeniden düzenlenen yönetmeliklerle yönetilirler. Lise kurulabilmesi için belli bir sayıda öğrencinin olması kuralından 1993 yılında

vazgeçilmiştir. Liselerde öğretim yılı 5-6 dönemden oluşur ve her dönem farklı bir çalışma programı uygulanarak belirli derslere yoğunlaşılır. 2001 yılında mesleki eğitimin 3 yıl olmasına karar verilmiştir ve bu öğretim orta öğretim II. Devreden ayrılan öğrencilere de açık hale getirilmiştir. Üniversitelere giriş bir sınavla sağlanır ayrıca politeknik derecesine, üst düzeyde bir mesleki diplomaya, ortaöğretim sonrası yeterlik düzeyine ya da en az üç yıllık mesleki yeterliğe sahip öğrenciler de üniversite eğitimi için hak kazanmış olur. Üniversitelerin öğrenci eleme ölçütleri değişiklik göstermektedir; bazıları sadece üniversite giriş sınavını ölçüt alırken, bazıları orta öğretim II. devre bitirme belgesini de sınav sonucu ile birlikte değerlendirebilmektedir. Politeknikler yükseköğretim kapsamında olmasına rağmen üniversite düzeyinde sayılmamakta daha çok ortaöğretim sonrası mesleki eğitim veren kurum olarak bulunmaktadırlar (Erginer, 2006).

4.4. Finlandiya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Finlandiya’da herkese eğitim olanaklarının sağlanması milli kültürü yaşatmak için gerekli bir araç olarak görülürken, eğitimin toplumsal kalkınmadaki önemi benimsenmiştir. Dolayısıyla öğretmenlik mesleği en önemli mesleklerden biri olarak kabul görmüş, öğretmenlerin birer eğitim profesyoneli olarak yaptıkları her şeyin doğru olduğu inancı yayılmış ve kendi müfredatlarını oluşturabilen okulların yanı sıra öğretmenlere de sınıflarında büyük bir bağımsızlık hakkı tanınmıştır (Bakioğlu ve Yıldız, 2015).

Finlandiya eğitim sisteminde Öğretmen Nitelikleri Kararnamesi (Teaching Qualifications Decree); Öğretmen Eğitimi Yasası (Teachers’ Education Act/1971) öğretmenleri ilgilendiren eğitim personelinin niteliklerini içerirken, ilgili kararname öğretmen eğitimi veren fakültelerin listesini, öğretmen niteliklerini, görev tanımlarını ve akademik yıl ile ilgili bilgileri içermektedir. Ayrıca sistemde, meslek öğretmenlerinin eğitimini, mesleki eğitimin amacını, yönetim unsurunu, öğrenim, öğrenci kabulü, öğretmenler ve dersler ile ilgili bilgileri içeren Meslek Öğretmenlerinin Eğitimi Yasası’nın (Act on Vocational Teacher Training) yanı sıra yapılacak çalışmaları, hedefleri, diploma ve kademe yapısını, mesleki eğitim kurumlarında personel olma artlarını anlatan ilgili bir kararname bulunmaktadır. Bunlardan ayrı olarak Devlet ve Özel Kuruluşların Eğitim Yöneticiliği Yasası (Act on the Administration of Education and Training Provided by the State and Private Organisations), Avrupa Helsinki Eğitimi Yasası (Act on European Schooling

Helsinki), Avrupa Helsinki Eğitimi Devlet Kararnamesi (Government Decree on European Schooling Helsinki), yasal yönetim transferleri ve hesaplamalarını içeren Merkezi Yönetimden Yerel Yönetimlere Geçiş Yasası (Act on Central Government Transfers to Local Governments) ile belirli hesaplama ilkelerine dayanan ilgili kararname, eğitim ve kültüre yönelik yasal bir fon sağlanmasını içeren Eğitim ve Kültürel Şartların Finanse Edilmesi Yasası (Act on the Financing of the Provision of Education and Culture) ile eğitimin finansıyla ilgili ilkeleri içeren bir kararname, Yurtdışı Görevlendirmeleri ve Diploma Denklikleri ile ilgili yasa ve kararname, Avrupa Birliği Vatandaşlarının Uzmanlık Niteliklerinin Farkındalığı Genel Sisteminin Uygulanması Kararnamesi (Decree on the Implementation of the General System of Recognition of Professional Qualifications of EC Citizens), dil yeterliği ulusal sertifikası ile ilgili değerlendirme ve ücretlerle ilgili bilgileri içeren Dil Yeterliği Ulusal Sertifikası Yasası (Act on Certificates of Language Proficiency) ile ilgili sınav komitesinin oluşumu ve görevlendirilmesi ile ilgili bir kararname yönetimle ilgili olan yasa ve kararnamelerdir.

Finlandiya’da öğretmenlik mesleğinin en popüler ve en saygın mesleklerin başında gelmesi en başarılı öğrencilerin bu mesleğe yönelmelerini sağlamaktayken, eğitim fakültelerinin kontenjanlarını sınırlı tutmaları ise nitelikli öğretmen yetiştirmenin temelini oluşturmaktadır (Bakioğlu ve Elverici, 2014).

4.4.1. Hizmet Öncesi Eğitim

Öğretmenler istedikleri metotları seçebilmekte ve öğretmen seçimleri herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır (Pehkonen ve diğ., 2007). Öğretmenler mesleklerini yaparken böyle özerk davranabildiği için hizmet öncesi süreçte alınan eğitimin kalitesi büyük önem taşımaktadır.

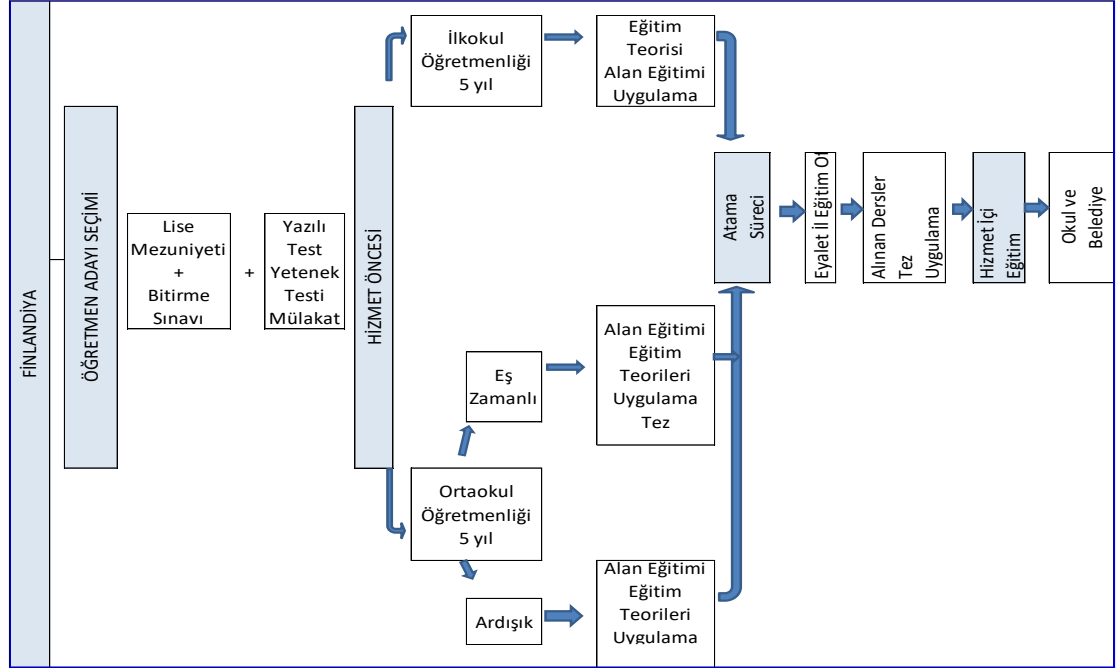
Niemi (2005), Finlandiya’da akademik anlamda öğretmen yetiştirmenin alt yapısının 1970’lerin sonuna dayandığını belirtmekte; öğretmen eğitiminin de tıpkı diğer yükseköğretim eğitimlerinde olduğu gibi yüksek akademik standartlarda olması gerektiğinin ve bu eğitimin kapsamının meslekte neyin nasıl yapılacağı bilgisinin öğretmenlik eğitimi almak isteyen öğrencilere aktarımına dayandığının altını çizerek, Finlandiya’da öğretmen eğitimi verecek olan araştırmaya dayalı kurumların sağlaması gereken üç koşuldan söz etmektedir:

- Birincisi, öğretmenlere alanlarıyla ilgili yapılan güncel araştırmalar ve son gelişmelerle ilgili bilgiler kazandırılmalıdır; öğretmenlerin kendi alanları ve pedagoji ile ilgili çalışmalar yapması ona her bir öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önüne alarak derslerinde kullanacakları farklı yöntem metotlar geliştirmesini sağlayacaktır.
- İkinci olarak öğretmen eğitiminde öğrenciden öğretmen eğitiminin kendisi ile ilgili araştırma yapması beklenmelidir. Böylece öğrenci farklı yerlerde farklı şekilde uygulanan öğretmen eğitimlerinden haberdar olacak ve öğretmen eğitiminin niteliği ve etkililiği hakkında bilgi sahibi olacaktır.
- Son olarak ise öğrencinin araştırma yapma alışkanlığını içselleştirmesi beklenmelidir; böylece öğretmen yaptığı her çalışmada analitik düşünebilecek, açık fikirli davranabilecek, gözlem ve deneyimlerinden sonuçlar çıkarabilecek, sistematik bir şekilde öğrenme öğretme ortamı yaratabilecektir. Öğretmen eğitimi ayrıca öğretmenin toplumsal değişimlerden haberdar olması sağlayarak, gelecekteki öğrencilerine hayat boyu öğrenmenin önemini öğretebilmelerinin önemini anlatabilmeleri için onların toplumsal değişimlere karşı aktif rol almalarını sağlamalıdır; böylece öğrenciler eğitimin sosyal ve kültürel yönüyle iç içe olarak öğrendiklerini mesleklerinde kullanabileceklerdir.

Şekil 2’de Finlandiya’da yapılan öğretmen adayı seçimi, öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen ataması ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri süreçleri görülmektedir. OECD bilgilerine dayalı olarak öğretmen adayı seçiminden hizmet içi eğitim sürecine kadar olan süreci anlatan bu tabloyu oluşturan Mete (2013), Finlandiya’da hizmet öncesi eğitime verilen öneme vurgu yaparak bu sürecin zorlu ve yoğun geçtiğinin altını çizmekte, hizmet öncesi eğitimin birleşik veya art arda öğretmen yetiştirme eğitimi olmak üzere ikiye ayrıldığını ifade etmektedir.

Şekil 2’de de görüldüğü gibi Finlandiya’da hizmet öncesi eğitim süreci ilkökul ve ortaokul öğretmenliği eğitime göre ayrılmakta; ortaokul öğretmenliği süreci de kendi içinde ardışık model ve eş zamanlı model olarak gösterilmektedir. Eş zamanlı modelde öğrenci eğitim fakültelerine devam etmekten, daha çok ortaokul ve lise kademelerinde görev yapacak olan alan öğretmenlerinin tercih ettiği ardışık modelde öğrenci kendi alanı ile ilgili dört yıllık eğitimi aldıktan sonra eğitim ile ilgili dersleri

almak için öğretmenlik sertifikası programlarına başvurabilmekte; her iki şekilde de yüksek lisans tezi programa dahil edilmektedir.

Şekil 2. Finlandiya’da Öğretmen Adayının Seçimi, Yetiştirilmesi, Atanması ve Hizmet İçi Eğitimi

Kaynak: Mete (2013) kaynağından 28.05.2016 tarihinde erişilmiştir.

4.4.1.1. Öğretmen Eğitimi İçin Öğrenci Seçimi

Finlandiya’da üniversite eğitime yoğun talep olduğundan başvuran sayısı kontenjanları aşmakta bu nedenle de öğretmenlik eğitiminde de diğer bölümlerde olduğu gibi öğrenci seçimi ve kabulü aşamasında okullar özerk davranarak genellikle yeterlik ve giriş sınavlarına dayalı farklı seçim kriterleri uygulamaktadır. Üniversiteye öğrenci seçimi için bahar (Şubat-Mart arası) ve güz dönemi (Eylül ayında) olmak üzere yılda iki kere tüm liselerde aynı anda giriş sınavı uygulanmaktadır (Üniversiteler Yasası, 1997).

Ortaöğretim sonrasında yapılan Üniversiteye Giriş Sınavı, Ortaöğretim Kurumları Yasası (Upper Secondary Schools Act), Üniversite’ye Giriş Sınavının Düzenlenmesine İlişkin Yasa (Act on the Organisation of the Matriculation Examination) (672/2005) ve Üniversiteye Giriş Sınavına İlişkin Kararname’ye (Matriculation Examination Decree) (915/2005) göre düzenlenmektedir.

Ylioppilastutkinto denilen bu sınav ilk defa 1852 yılında Helsinki Üniversitesi’ne giriş sınavı olarak düzenlenmiş olup, günümüzde ülke genelinde yapılmaktadır. Bu

sınavda öğrencinin daha önceki eğitim kademelerinde almış olduğu bilgi ve eğitimin yeterliği sınanarak öğrencinin üniversite kademesine geçip geçemeyeceği belirlenmektedir. Sınavın yönetimi ve uygulanması ve değerlendirilmesinden Üniversiteye Giriş Sınavı Kurulu sorumlu tutulmaktadır. Kurul, üniversitelerin, enstitülerin ve Ulusal Eğitim Kurulu'nun önerdiği kişiler arasından Bakanlığın, farklı birçok ders alanı ile ilgili olarak seçtiği, yaklaşık 40 üyeden oluşmakta, Bakanlık ayrıca bu kurula bir de başkan atamaktadır. Ayrıca yaklaşık 300 kişilik bir ekip de bu kurulun sınavı hazırlaması ve değerlendirmesinde yardımcı olmakta; sınavla ilgili teknik düzenlemeler 22 kişiden oluşan kurul sekreterliğince yapılmaktadır. Sınav en az 4 testten oluşmakta, ana dil testi herkes için zorunlu olup; öğrencilerden geri kalan zorunlu seçmeli 4 seçenekten üçünü daha seçmeleri istenmektedir. Yani öğrenci ikinci resmi dil, yabancı dil, matematik veya genel bilimler testlerinden üçünü zorunlu olarak seçmekte; ancak öğrenciler başka seçmeli testler de çözebilmektedir. Matematik ve yabancı dil, ileri ve temel seviye; ikinci resmi dil ise ileri ve orta seviye olmak üzere zorluk açısından ikiye ayrılmıştır; aday bu testlerden istediği seviyeyi seçebilmektedir; ancak zorunlu seçmeli olan bu alanlardan en az birinin seviyesinin ileri düzey olması gerekmekte, aday aynı alandan sadece bir seviye sınav seçebilmektedir. Bunların yanı sıra adayların matematik sınavında kurula kabul edilen kriterlere uygun hesap makinesi veya tablet kullanmasına izin verilmektedir (Ylioppilastutkinto, 2016).

Tablo 6'da bu sınav ile ilgili alınması gereken testler ve seçenekler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Görüldüğü gibi herkes için zorunlu olan ana dil testi Fince, İsveççe ve Sami dili olmak üzere üç dil için hazırlanmakta; Fince ve İsveççe testleri metinsel beceri ve kompozisyon yazımı olmak üzere iki bölümden oluşurken, Sami dili için sadece kompozisyon sınavı hazırlanmaktadır. İkinci resmi dil ve yabancı dil testleri ise okuma, yazma ve dinleme bölümlerini içermektedir.

Matematik bölümünde öğrenciye 10 soru sorulmakta; fen ve sosyal bilimler kapsamında din, etik, felsefe, psikoloji, tarih, sosyal çalışmalar, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya ve sağlık testleri de hazırlanmaktadır.

Sınav gözetmenliği sınavın yapıldığı yerde görev yapmakta olan öğretmenler tarafından yapılmaktadır.

Tablo 6. Finlandiya Üniversiteye Giriş Sınavı'nın Kapsamı

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SINAVI	ZORUNLU TEST	ANA DİL	FİNCE	1.BÖLÜM	METİNSEL BECERİ
				2.BÖLÜM	KOMPOZİSYON
			İSVEÇÇE	1.BÖLÜM	METİNSEL BECERİ
				2.BÖLÜM	KOMPOZİSYON
			SAMİ DİLİ	KOMPOZİSYON	
	ZORUNLU-SEÇMELİ TESTLER	İKİNCİ	İLERİ SEVİYE	OKUMA-YAZMA-DİNLEME	
			ORTA SEVİYE		
		RESMİ DİL			
			YABANCI DİL	TEMEL SEVİYE	OKUMA-YAZMA-DİNLEME
		İLERİ SEVİYE			
		MATEMATİK	TEMEL SEVİYE	10 SORU	
			İLERİ SEVİYE		
		FEN VE SOSYAL BİLİMLER		DİN	
				ETİK	
	FELSEFE				
		PSİKOLOJİ			
		TARİH			
		SOSYAL ÇALIŞMALAR			
		FİZİK			
		KİMYA			
		BİYOLOJİ			
		COĞRAFYA			
		SAĞLIK			
SEÇMELİ TESTLER					

Kaynak: 29.05.2016 tarihinde çalışmacı tarafından Üniversiteye Giriş Sınavı ile ilgili resmi web siteden uyarlanmıştır.

Sınav sonuçları bu sınavı yapan kurul tarafından değerlendirmeye alınmakta; her bir test 7 puan üzerinden ayrı ayrı hesaplanmakta, alınan puanların Latince harf karşılıkları da sonuç belgesinde yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi 7 puan L harfiyle ifade edilirken, 6 puan için E harfi, 5 puan için M harfi, 4 puan için C harfi, 3 puan için B harfi, 2 puan için A harfi ve 0 puan için I harfi kullanılmaktadır. Dolayısıyla L harfi en yüksek puana denk gelirken, C harfi orta bir puanı, I harfi ise en düşük puanı sembolize etmektedir (F.M.E., 2016).

Sınav sonunda alınan belgedeki sonuç dışında öğrenciler başvurdukları üniversitelerin kendi hazırladıkları sınavlara girmekte, yerleştirmeler yapılırken bu sınavların sonuçlarının yanı sıra ortaöğretim başarı durumu da göz önüne alınarak yapılmaktadır (Kocaarslan, 2014).

Tablo 7’de Finlandiya üniversiteye giriş sınavı sonuç belgesi örneği verilmiştir.

Tablo 7. Finlandiya Üniversiteye Giriş Sınavı Sonuç Belgesi Örneği

Sonuç	Harf Karşılığı	Teste Giren Öğrenci (Yüzde)	Puan karşılığı
Laudatur	L	% 5	7
Eximia Cum laude Approbatur	E	% 15	6
Magna cum laude approbatur	M	% 20	5
Cum laude approbatur	C	% 24	4
Lebenter approbatur	B	% 20	3
Approbatur	A	% 11	2
Improbatur	I	% 5	0

Kaynak:<http://www.finlandeducation.info/Tests/Higher-Education-Tests/Finnish-Matriculation-Examination.html>, adresinden 29.05.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Finlandiya’da öğretmenlik eğitimi alabilmek için de diğer bölümlerde olduğu gibi sadece ilk aşama olan Üniversiteye Giriş Sınavı sonucu yeterli gelmemektedir. Adaylara Üniversiteye Giriş Sınavı sonrasında üç aşamalı bir sınav daha yapılmaktadır. Bu sınavın ilk aşamasında bilgiyi araştırma, sentez yapabilme, bilgiyi eleştirel şekilde yorumlayabilme, analiz yapabilme becerileri ölçülmekte; ikinci aşamada ise aday ile mülakat yapılmakta böylece adayın kişilik ve karakter yapısının mesleğe uygunluğu analiz edilmektedir. Son aşama olan uygulamalı sınavda ise adaya örnek ders anlatırılarak öğretmen adayının sunum, diksiyon ve yönetim becerileri ölçülmektedir. Üç aşamayı da geçen adaylara bu aşamaların başarıyla tamamlandığına dair bir belge verilmekte ve adayların çok azı öğretmen yetiştirme programına kabul edilmektedir (Bal ve Başar, 2014).

Sahlberg (2010) de aynı şekilde bu sınav sistemini Üniversiteye Giriş Sınavı ile daha sonra yapılan üç ayrı sınav şeklinde ikiye ayırmıştır. Buna göre ilk aşama olan Üniversiteye Giriş Sınavı, mezun olunan liseden alınan başarı belgesi ile okul dışında yapılan aktiviteler ve edinilen başarılarla bakılarak bunun sonucuna göre

öğrencilerden ikinci aşamaya geçecek olanlar seçilmektedir. İkinci aşamada öğrenciler daha önce bildirilmiş olan pedagoji ile ilgili kitaplardan yazılı bir sınava girdikten sonra okul ortamı yaratılan bir ortamda öğrencilerin sosyal etkileşimi ile iletişim becerileri gözlemlenerek başarılı bulunan öğrencilere neden öğretmen olmak istedikleri ile ilgili sorular yöneltilir.

Öğretmen eğitimi programlarına öğrencilerin bu kadar titizlikle seçilmesinin başarıyı da beraberinde getirdiğini savunan Malaty (2006) bu durumun nitelikli bir eğitim ortamı yaratmasının yanı sıra motivasyonu yüksek olan başarılı öğrencilerin sisteme alınması boyutunun da önemini vurgulamıştır.

1 Ağustos 2005'te öğretmen eğitiminin 3 yıllık lisans eğitimi ve 2 yıllık yüksek lisans eğitimi olmak üzere iki aşamadan oluşmasına karar verilmiş (Niemi, 2005); 1971'de onaylanan Öğretmen Eğitimi Yasası'na göre ise alan ve sınıf öğretmenlerinin eğitimi birbirinden ayrılmıştır. Sınıf öğretmenliğinde başvuranların sadece % 10'u eğitime alınırken alan öğretmenlerinde bu oran derse göre % 10 ile % 50 arasında değişmekte, mesleki öğretmenlik eğitimine ise başvuranların % 30'u öğrenci olarak alınmaktadır. Kabul alan öğrenciler alanlarına göre eğitim fakültelerine yerleştirilmekte ve alan derslerinin dışında formasyon derslerini de almaya başlamaktadır. Üniversitede görev yapacak olan öğretmenlerde ise yüksek lisans veya doktora yapmış olma şartı aranmaktadır (FBNE, 2013).

4.4.1.2. Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi

Lisans düzeyinde sağlanan öğretmen eğitimindeki amaç öğrenciyi bağımsız bir şekilde öğretmenlik, danışmanlık ve eğitimcilik yapabilecek düzeye getirecek bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Finlandiya'da 2'si vakıf üniversitesi (Aalto Üniversitesi ve Tampere Teknoloji Üniversitesi), 12'si devlet üniversitesi (Hanken Ekonomi Okulu, Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi, Helsinki Üniversitesi, Doğu Finlandiya Üniversitesi, Helsinki Sanat Üniversitesi, Vaasa Üniversitesi, Joensuu Üniversitesi, Jyväskylä Üniversitesi, Lapland Üniversitesi, Oulu Üniversitesi, Turku Üniversitesi, Åbo Akademi Üniversitesi) olmak üzere 14 üniversite bulunmakta; bunlardan 8'inde Eğitim Fakültesi bulunmaktadır: Helsinki Üniversitesi, Joensuu Üniversitesi, Jyväskylä Üniversitesi, Lapland Üniversitesi, Oulu Üniversitesi, Tampere Üniversitesi, Turku Üniversitesi, Åbo Akademi Üniversitesi (Government Decree on University Degrees, 794/2004).

Finlandiya’da ortaöğretimi tamamlayan öğrenciler web siteleri yoluyla üniversitelere on-line kayıt yaptırmaktadır. Lisans eğitimi 180 kredilik üç akademik yıla denk gelmekte, her akademik yıl iki dönemden oluşmaktadır (FBNE, 2014). Güz dönemi 1 Ağustos’tan 31 Aralık’a kadar devam ederken, bahar dönemi 1 Ocak’ta başlayıp 31 Temmuz’a kadar olan süreç olarak belirtilir (Universities Act, 315/2011).

Eğitim Fakültesine kabul alan öğrenciler önce alanlarıyla ilgili dersleri Fen veya Sosyal Bilimler Fakültesi’nden alıp daha sonra Eğitim Fakültesi’ne gelerek öğretmenlik formasyon derslerini alırlar; yani Finlandiya’da Eğitim Fakülteleri formasyon eğitime odaklanmış durumdadır (Bakioğlu ve Elverici, 2014).

Meslek okulları veya bir politeknikte görev yapacak olan meslek öğretmenlerinin de buna göre alanı ve çalıştığı kuruma göre, lisans veya yüksek lisans mezunu olması yerine yükseköğretim veren bir politeknikten sertifika almış olması ya da kendi alanında en az üç yıllık bir deneyim sahibi olması ile en az 35 kredilik pedagoji kursunu tamamlanması beklenmektedir (FBNE, 2013).

Finlandiya’da Uygulamalı Bilimler Üniversiteleri olarak da bilinen 24 politeknik (Arcada Polytechnic, Centria Polytechnic, Diaconia Polytechnic, HAAGA-HELIA Polytechnic, Humanities Polytechnic, Häme Polytechnic, Jyväskylä Polytechnic, Kajaani Polytechnic, Karelia Polytechnic, Kymenlaakso Polytechnic, Lahti Polytechnic, Lapland Polytechnic, Laurea Polytechnic, Metropolia Polytechnic, Mikkeli Polytechnic, Novia Polytechnic, Oulu Polytechnic, Saimaa Polytechnic, Satakunta Polytechnic, Savonia Polytechnic, Seinäjoki Polytechnic, Tampere Polytechnic, Turku Polytechnic, Vaasa Polytechnic) bulunmaktadır (FBNE, 2014).

Mesleki bilgi ve tecrübe kazandırma odaklı bölgesel enstitüler olan Politeknikler iş ile ilgili temel mesleki dersleri, seçmeli dersleri ve bir final projesi ile uygulamalı çalışmaları içermektedir. Politeknikler sadece lisans düzeyinde değil yüksek lisans düzeyinde de sertifika verebilmektedir. Bu enstitülere giriş için ortaöğretim mezuniyet belgesi, üniversiteye giriş sertifikası veya mesleki bir sertifika şartı aranmakta, üniversitelerde olduğu gibi başvurular genelde on-line sistemde alınmakta ve öğrenci seçiminde belirlenen kriterlere politeknik karar vermektedir. Dolayısıyla bu politekniklerde isteyen öğrenciler bireysel bir çalışma planı dahilinde bir rehber eşliğinde mesleki öğretmen eğitimi de alabilmektedir. 3,5-4 yıl süren bu eğitim 210-240 ECTS kredisine denk gelmekte; öğrenciler isterlerse 1,5-2 yıl süren ve 60-90 krediye denk gelen politeknik yüksek lisans eğitimine devam

edebilmektedir. Ancak bu yüksek lisans için politeknik lisans mezuniyeti yeterli görülmemekte, en az üç yıl alanda tecrübe şartı aranmaktadır (FBNE, 2014).

4.4.1.3. Lisansüstü Düzeyde Öğretmenlik Eğitimi

Finlandiya’da öğretmen adayları için iki kademeli bir eğitim sistemi uygulanmakta; bu sistemin ilk kademesi 3 yıllık lisans eğitiminden, ikinci kademesi ise 2 yıllık yüksek lisans aşamasından oluşmakta; bu süreç genellikle 5-7 yıl sürmektedir (Sahlberg, 2010).

Üniversiteler Yasası’na (1997) göre yüksek lisans mezuniyeti için hedeflenen süre 160-180 kredilik eğitimi içeren lisans eğitimi dahil olmak üzere, 5 yıl sürmekle birlikte yüksek lisans ve doktora eğitimi ortalama 6 yılda tamamlanmaktadır.

Sınıf öğretmenleri yüksek lisans eğitimi süresince dil ve iletişim becerileri, temel eğitim çalışmaları, eğitimle ilgili ileri düzey çalışmalar ve ilgili alanlarda seçmeli dersler modüllerine çalışılmaktadır. Bu kapsamda yapılan öğretim çalışmaları ise temel, orta ve ileri düzey çalışmalar olarak kademelendirilmiş olup, uygulama çalışmaları oryantasyon uygulaması ile ileri düzey uygulama olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Oryantasyon uygulamasında adaylar öğrencileri ve kendilerini tanıyarak öğretmenlik ile ilgili çalışmalara adım atmış olurken, ileri düzey uygulamada ise öğrencilere farklı konuları nasıl anlatacakları, nasıl ders planı yapacakları, öğrencileri nasıl yönlendirecekleri ile değerlendirmenin nasıl yapılacağı öğretilmektedir (UNESCO, 2011).

Ortaokul kademesinde alan öğretmeni olmak isteyen adaylar ise iki yol izleyebilmektedir; öğrenciler genellikle ilk yolu tercih etmekte; alanlarında yüksek lisans yaptıktan sonra öğretmen eğitimine başvurma yolunu izlemektedirler. Bu yol 5-6 yıllık bir eğitim süresi kapsamında 1 yıl boyunca yapılan pedagojik çalışmaları ve yüksek lisans tezini de içermekte, aday tüm bu aşamaların ardından ardından öğretmenlik sertifikası almaktadır. Bahsi geçen diğer yol ise alan eğitimi ve öğretmenlik eğitiminin aynı anda yapılmasına dayanmaktadır; buna göre alan eğitiminin ilk yılı tamamlandıktan sonra ikinci yıl pedagojik çalışmalar da başlamakta iki eğitim beraber sürdürülmekte ve yine süreç sonunda bir yüksek lisans tezi verilmektedir (Mete, 2013; Sahlberg, 2007).

4.4.1.4. Öğretmen Olmanın Diğer Yolları

Finlandiya’da 1971’de onaylanan Öğretmen Eğitimi Yasası’nın ardından çok amaçlı okul ve lise öğretmeni eğitiminin öğretmen eğiten kolejlerden alınarak üniversitelere devredilmesiyle öğretmenlik eğitimi sınıf öğretmeni ve alan öğretmeni eğitimi olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Bakioğlu ve Gökmen, 2014). 1973’e kadar öğretmen eğitimi ile ilgili bir çeşitlilik söz konusu iken, 1974’te bu görev sadece üniversitelerin eğitim fakültelerine aktarılmış; 1995’te ise okul öncesi öğretmenlerin eğitiminin de Eğitim Fakültelerine devredilmesiyle eğitim veren kurumların sınırı iyice çizilmiştir (UNESCO, 2011).

Finlandiya’da tüm öğretmenlerin yüksek lisans yapması istenmekte, sınıf öğretmenleri pedagoji ile ilgili yüksek lisans yaparken alan öğretmenleri kendi alanlarıyla ilgili yüksek lisans yapmaktadır. Öğretmen olmanın başka bir alternatifi bulunmamakta tüm adaylardan öğretmenlik ile ilgili bir eğitim kurumundan mezun olma koşulunu sağlaması istenmektedir (Sahlberg, 2010). Üniversitelerin içinde yer alan uygulama okullarında deneyimli öğretmen eğiticileri ile birlikte öğretmenlik mesleğini uygulamalı olarak öğrenme fırsatı bulan öğrenciler kendilerini bu meslekte geliştirmek için iyi bir fırsat yakalamış olmaktadır (Sahlberg, 2007).

4.4.1.5. Kademelere Göre Öğretmen Sertifikaları

Okul öncesi öğretmeni olmak için öğretmen adaylarının dil ve iletişim becerileri, temel eğitim çalışmaları, erken çocukluk eğitimi ve bakımı ile ilgili profesyonel becerileri kazandıran çalışmalar, okul öncesi eğitim ve ilgili başka seçmeli dersler modüllerini almış olmaları gerekmektedir. Adaylardan ayrıca farklı okul öncesi kurumlarında uygulama yapmış olma şartı aranmaktadır (UNESCO, 2011).

Tablo 8 sınıf öğretmeni ve alan öğretmeni olabilmek için alınması gereken dersler ile bu derslerin kredileri belirtilmiştir; bu tabloda görüldüğü gibi Finlandiya’da sınıf öğretmeni olabilmek için adayların; temel, orta ve ileri düzeyde 20 kredisi yüksek lisans tezinden, 20 kredisi öğretmenlik uygulamalarından, 35 kredisi ise eğitim ile ilgili derslerden oluşan 75 kredilik eğitim çalışmalarından; 35 kredilik pedagojik çalışmalardan; 30-35 kredilik sanat, beden eğitimi gibi destekleyici ders çalışmalarından; 12 kredilik ise yazılı-sözel anadil ile yabancı diller derslerinden ve 3-8 kredinin tamamlanacağı seçmeli derslerden oluşan 160 kredilik bir eğitimi tamamlaması gerekmektedir. Ayrıca zorunlu olarak alınan yüksek lisans eğitiminin

eğitim ile ilgili bir konuda yapılması gerekmektedir. Ortaöğretimde görev yapacak alan öğretmeni adaylarının aldığı kredilerin dağılımı ise 20 kredisi kendi alanında yazacağı yüksek lisans tezini içeren 55 kredilik farklı fakültelerden alınan alan derslerinden, 10-20 kredilik dil-iletişim-seçmeli derslerini de içeren 35 kredilik ikinci bir alanda konu çalışmalarından, 70 kredilik öğretmenlik ve eğitim bilimleri ile ilgili eğitim fakültesinden alınan derslerden oluşmakta, yılda 1500 civarı öğrenci alan öğretmenliği eğitime alınmaktadır (Valijarvi ve diğ., 2003). Pedagojik çalışmalar en az 60 kredi (ECTS) olmak zorunda olup, sınıf öğretmenlerinin ve alan öğretmenlerinin 20 kredisi uygulama olan pedagojik çalışmalar dahil toplam 300 krediyi (ECTS), ana okulu öğretmenlerinin ise 25 saati uygulamalı pedagojik çalışma olan 180 krediyi (ECTS) tamamlaması gerekmektedir (Eurydice, 2017b).

Tablo 8. Finlandiya’da Sınıf Öğretmenliği ve Alan Öğretmenliği Eğitimi Dersleri ve Kredileri

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ			ALAN ÖĞRETMENLİĞİ	
SINIF ÖĞRETMENİ			ALAN ÖĞRETMENİ	
DERS		KREDİ	DERS	KREDİ
EĞİTİM ÇALIŞMALARI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	20	YÜKSEK LİSANS TEZİ	20
	ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARI	20	ALAN DERSLERİ	55
	EĞİTİM DERSLERİ	35	İKİNCİ BİR ALANDA ÇALIŞMA	35
PEDAGOJİK ÇALIŞMALAR		35		
SANAT, BEDEN EĞİTİMİ vb.		30-35	ÖĞRETMENLİK VE EĞİTİM BİLİMLERİ DERSLERİ	70
ANA DİL-YABANCI DİLLER		12		
SEÇMELİ DERSLER		3-8		

Kaynak: Valijarvi ve diğ., (2003) kaynağından 29.05.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Sınıf öğretmenleri üniversite kampüslerinde konuşlandırılmış temel ve ortaöğretim düzeyindeki uygulama okullarında 2 yıl süren 4 ayrı staj programına dahil olurken; alan öğretmenleri daha fazla ders alarak 3 ayrı staj programına katılırlar. Her bir öğrenci staj süresince kendi staj rehber öğretmeni ile birlikte kendileri için ayrılmış

alanlarda usta-çırak ilişkisine benzer bir sistemle çalışarak durum değerlendirmeleri yaparlar (Bakioğlu ve Elverici, 2014; Sahlberg, 2007).

Sınıf öğretmenlerinin yaptığı stajlardan üçü uygulama okullarında yapılırken sonuncusu bir devlet okulunda yapılmakta; öğrencilerin biri staj yaptıkları okulda diğeri eğitim gördükleri fakültede olmak üzere iki staj danışmanı bulunmaktadır. İlk staj olan “uyum stajında” adaylar staj yapacakları uygulama okulunu tanıyarak kendi alanları ile ilgili öğretmenlerin farklı düzeylerdeki derslerine girerek öğrenci-öğretmen ilişkilerini gözlemlemektedirler. Hem gözlem öncesi hem de gözlem sonrası bir araya gelen danışman ve öğrenciler gözlemlenen unsurları paylaşırlar. İkinci aşama olan “temel stajda” ise adaylardan uygulama okullarında kısa dersler anlatmaları istenir. Anlatılacak dersin günü ve saati gibi detaylar staj danışmanı ile birlikte ayarlanarak belirlenmiş olan zamanda öğrenci, danışmanı gözetiminde ders anlatır. İhtiyaç dahilinde danışman derse müdahale edebilmekte ve ders sonunda gözlemler paylaşılmaktadır. Üçüncü aşamada ise gerçek bir ortam olan belirlenmiş bir devlet okulundaki eğitim faaliyetleri incelenerek orada uygulamalı bir staj yapılırken son aşama tekrar danışman eşliğinde uygulama okulunda eksikliklerin giderilmesi üzerine yapılır. Bu aşamada adayın anlattığı dersin süresi artarken gözlemler daha detaylı yapılarak paylaşılmaktadır. Tüm bu staj süreci sonunda başarısız görülen adaylar süreci tekrarlamak zorundadır (Bakioğlu ve Elverici, 2014).

Finlandiya’da ilk ve genel ortaöğretim kademelerinde görev yapacak olan öğretmen adaylarından yüksek lisans mezuniyetinin yanı sıra pedagojik çalışmalar yapmış olmaları beklenirken, okul öncesi kademede çalışacak olan öğretmen adayları ile meslek öğretmen adaylarına lisans mezuniyeti ön koşul olarak sunulmaktadır. Meslek öğretmenlerinin, alanı ve çalıştığı kuruma göre, lisans veya yüksek lisans mezunu olması ve yükseköğretim veren bir politeknikte ya da eşdeğer mesleki bir kurumdan sertifika almış olması gerekmektedir. Meslek okulları ve politekniklerde öğretmenlik yapabilmek için istenilen uygun bir akademik derece yerine politeknik derecesi ya da kendi mesleki alanında en az üç yıllık bir deneyim ile en az 35 kredilik pedagoji kursunun tamamlanması seçenekleri sunulmuştur (FBNE, 2013).

4.4.2. Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi

Bu başlık altında Finlandiya’daki öğretmen seçme ve atama koşulları, öğretmen atama sınavı ve atama yapan kurumlar ele alınacaktır.

4.4.2.1. Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları

Finlandiya’da okul öncesi çocukları için günlük bakım merkezlerindeki öğretmenlerin lisans veya yüksek lisans mezunu olması beklenmekte; bu kurumlarda görevli diğer yardımcı personelin ise en az ortaöğretim mezunu olup sosyal refah ve sağlık hizmetlerinde bilgi sahibi olması gerekmektedir. Diğer bir okul öncesi eğitim kurumu olan kreşlerdeki öğretmenlerin ise sınıf öğretmenliği veya ana okulu öğretmenliği alanında lisans diploması sahibi olması beklenmektedir. İlköğretim ve genel ortaöğretim aşamalarında görev yapacak olan öğretmen adaylarından yüksek lisans mezuniyeti ile pedagojik çalışmalar yapmış olma şartı aranmakta iken meslek öğretmen adaylarından lisans mezuniyeti ön koşul olarak sunulmaktadır. Böylece, ilköğretim kademesindeki ilk altı yıl eğitim alanında yüksek lisans yapmış olan sınıf öğretmenleri derse girerken, ortaöğretim birinci kademe ve liselerde kendi alanında yüksek lisans yapmış olmanın yanında pedagojik formasyon almış olan alan öğretmenleri ders vermektedir. Meslek öğretmenlerinin, alanı ve çalıştığı kuruma göre, lisans veya yüksek lisans mezunu olması, yükseköğretim veren bir politeknikten ya da eşdeğer mesleki bir kurumdan sertifika almış olması gerekmektedir. Meslek okulları ve politekniklerde öğretmenlik yapabilmek için istenilen uygun bir akademik derece yerine politeknik derecesi ya da kendi mesleki alanında en az üç yıllık bir deneyim ile en az 35 kredilik pedagoji kursunun tamamlanması seçenekleri sunulmuştur. Üniversitede görev yapacak olan öğretmenlerde ise yüksek lisans veya doktora yapmış olma şartı aranmaktadır (FBNE, 2013).

4.4.2.2. Öğretmen Atama Sınavı

Finlandiya’da öğretmen atamaları için merkezi bir sınav sistemi bulunmayıp, yerel yönetimler veya okullar kendileri atama için gerekli koşulları belirlemekte ve öğretmenleri işe alma yetkilerini kullanmaktadır (FBNE, 2014).

4.4.2.3. Atama Yapan Kurumlar

Eğitim fakültesinden mezun olan öğrencilerin atanmalarında merkezi bir sistem bulunmayıp, öğretmen seçimi ve atamaları eyalet ve yerel yönetimlerce yapılmaktadır (Bakioğlu ve Elverici, 2014).

Hatta okul müdürleri yerel yönetimlerin verdiği hakla özerk davranıp personel seçimlerini genellikle kendileri yapmakta bununla ilgili standartlaşmış bir kural bulunmamaktadır (FBNE, 2014).

4.4.3. Hizmet içi Eğitim

Finlandiya’da hayat boyu öğrenme ilkesi en önemli ilkelerden biri olarak benimsenmiş olup bunun gerçekleşmesi için gönüllü olan herkese fırsat verilmesi gerektiği görüşü uygulanmaktadır. Öğretmenler de eğitimdeki kalitenin temel noktası olarak görüldüğünden öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ile sürekli eğitimine büyük önem verilmektedir. Mesleğin başında yapılan sözleşme koşullarına göre tüm kademelerdeki öğretmenler her yıl üç gün süren hizmeti içi eğitime katılmak zorundadırlar ancak öğretmenler bu eğitimleri zorunluluktan çok bir ayrıcalık olarak gördüklerinden bu seminerlere aktif katılım göstermektedirler. Hükümet hizmet içi eğitim programlarını, özellikle eğitim politikalarını ve reformlarını uygulamak istediği bölgelerde yapmakta; eğitim yöneticileri de personellerinin mesleki yeterliklerini artırmak için bu tür hizmet içi eğitimlerde kullanılacak maddi desteği devletten isteyebilmektedir (FBNE, 2013). Devlet bütçesinden yıllık yaklaşık 30 milyon dolar öğretmen ve okul müdürlerinin profesyonel gelişiminin sağlanması için ayrılmaktadır (Bakioğlu ve Yıldız, 2015; Sahlberg, 2010).

Araştırma ve uygulamaya dayalı bir öğretmen yetiştirme sistemi benimseyen Finlandiya’da sistem sayesinde öğretmenler eğitim ile ilgili yenilikleri yakından takip etmek durumundadır (Bakioğlu ve Yıldız, 2013).

Öğretmenler profesyonel anlamda kendini geliştirmek adına bilinçli ve eleştirel davrandığından hizmet içi eğitimin de kalitesi gittikçe artmaktadır. Geleneksel yöntemlerle yapılan ve zorunlu olan hizmet içi eğitimler zamanla yerini okul veya belediye kaynaklı uzun süreli mesleki gelişim fırsatları olarak görülen programlara bırakmış; öğretmenin sürekli gelişimini destekleyen bu hizmet içi eğitimler zorunluluktan çok fırsat olarak görülmeye başlamıştır (Sahlberg, 2007).

Malaty (2006), Finlandiya’da öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimin başarılı bir şekilde düzenlendiğini savunarak farklı kuruluşların çeşitli eğitimler verebildiklerini ifade etmekte; durumu şöyle örneklendirmektedir: Bakanlık matematik dersinin öğretimi ile ilgili çeşitli eğitimler verirken yerel eğitim birimleri bu konuyu ilk ve ortaokul öğretmenlerine göre çeşitlendirerek sunmaktadır. Ayrıca hizmet içi

eğitimler katılımcılar için ücretsiz olabildiği gibi ücretli de yapılabilmekte, bu durumda eğitime katılacak olan öğretmenler okullarından fon almak zorunda kalabilmekte ya da kendileri bu eğitimin ücretini karşılamaktadır.

4.4.3.1. Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar

Finlandiya’da öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler genel olarak devlete ait eğitim merkezlerinde, üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezlerinde, meslek öğretmeni yetiştirme merkezlerinde, eğitim fakültelerinde, öğretmen eğitimi okullarında, üniversitelerin yaz okullarında, ve çeşitli özel kuruluşlarda yapılmaktadır (UNESCO, 2011).

Grek (2009), Fin eğitim sisteminin sahip olduğu başarıda büyük payının olduğunu düşündüğü Finlandiya’da hizmet içi eğitime verilen değerin büyüklüğünden bahsederek okullarda hizmet içi eğitim sorumluluğunun okul müdürüne ait olduğunu belirtmiş ve de öğretmenlerin eğitim fakülteleri ve uygulama okullarında çoğunlukla ücretsiz olarak yapılan bu eğitimlere gönüllü katıldıkları üstünde durmuştur. Üniversitelerde öğretim yılı boyunca sürekli olarak hizmet içi eğitimler verilmekte; yazları ise yaz okulları ile eğitimler devam ettirilmektedir. Bakioğlu ve Elverici (2014) de aynı görüşe katıldıklarını belirterek öğretmenlerin en az yüksek lisans derecesine sahip olmalarına rağmen yeni uygulamaları ve teknolojik gelişmeleri takip edebilmek ve bunları sınıf ortamına taşıyabilmek amacıyla her yıl düzenli olarak hizmet içi eğitimlere katıldıklarını eklemektedirler.

Hizmet içi eğitim ile ilgili planlama genellikle belediyeler tarafından, bazı okullarda ise valilik tarafından yapılmaktadır. Bu eğitimlerin planlaması ile ilgili yaklaşık 400 rehber öğretmen valiliğe bağlı olarak bölgesel danışman olarak çalışmakta eğitim süresince izinli sayılarak sadece bu eğitimlerle ilgilenmektedirler. Bunların dışında üniversiteler gezici hizmet içi eğitim kurslarına yönelik çalışmalar da yaparlar (Demirel, 2000).

4.4.3.2. Hizmet İçi Eğitim Türleri

Finlandiya’da öğretmen seçimleri ve öğretmen yetiştirme uygulamaları çok titizlikle yapılmasına ve öğretmenler en az yüksek lisans derecesine sahip olmalarına rağmen, öğretmenler kendilerini yenilemek ve geliştirmek ile yeni bilgi ve teknolojileri öğrenerek sınıflarına taşıyabilmek adına her yıl düzenli bir şekilde yıl boyunca sürekli olarak açılan hizmet içi eğitimlere gönüllü olarak katılmaktadır. Ayrıca okul

müdürlerine yönelik de zorunlu ve gönüllü katılımın sağlandığı hizmet içi eğitimler sunulmaktadır. Lise yöneticilerine “rehtori”, ortaokul ve ilkokul yöneticilerine “rehtori” veya “johtaja” denilmekte, bu görevi yürüten öğretmenler aynı zamanda belediye memuru statüsünde bulunmaktadır ve görev süreleri belediyece belirlenen, seçimleri belediye tarafından yapılan ve yönetici olarak çok büyük özerklik elde eden bu kişiler hem çok iyi bir öğretmen vasfına hem de okul yöneticiliği diplomasına sahip olmak durumundadırlar. Bu konumda olanlar zorunlu olarak yılda üç gün hizmet içi eğitime tabii tutulmakta, ayrıca görevleriyle ilgili hizmet içi eğitimleri içeren ücretsiz kurslardan yararlanabilmektedir (Bakioğlu ve Elverici, 2014; Eurodyce, 2005).

Finlandiya’da üniversitelerin ve diğer eğitim ile ilgili kurumların verdiği hizmet içi eğitimler olmasına rağmen, öğretmenlere sistematik ve düzenli bir şekilde verilen hizmet içi eğitim bulunmamaktadır. Öğretmenler gönüllü olarak üniversitelerin sunduğu yaz okulu eğitimlerine katılabilmekte, bunlar da düzenli olarak yapılmamaktadır (Kansanen, 2003).

Öğretmen eğitimindeki hizmet içi eğitim sorumluluğu genel olarak okul müdürlerine ait olmakla beraber öğretmenler her yıl en az 3 günlük zorunlu hizmet içi eğitim almak durumundadır. Bu hizmet içi eğitimler sayesinde okul içinde öğretmenler arasındaki işbirliği artırılarak öğretmenlerin mesleki becerileri geliştirilmekte, öğretmenler eğitim ile ilgili yeni ve güncel bilgilere ulaşmaktadır. 3 günlük zorunlu eğitim dışında öğretmenler istekleri dahilinde yıl boyunca yapılan hizmet içi eğitimlere katılabilmektedir (Ekinci ve Öter, 2010).

Finlandiya’da öğretmenler birbirleriyle etkileşim ve işbirliği içinde çalışarak birbirleriyle deneyimlerini ve bilgilerini paylaşmaktan çekinmemekte; bu da bir bakıma hizmet içi eğitim gibi algılanmaktadır. Kendi müfredatlarını oluşturmak, kendi yöntem ve materyallerini geliştirmek de hizmet içi eğitimin bir parçası olarak görülmekte, haftalık yapılan toplantılarda mevcut problemler ve çözüm önerileri üzerine tartışılabilme olanağı sağlanmaktadır (Hazır, 2015).

Öğretmenler günlük dört adet 45 dakikalık derse tekabül eden ve yıllık 600 saatten daha az yapılan sınıf içi eğitim-öğretim aktiviteleri ve derse hazırlık çalışmalarına ek olarak haftada 2 saat diğer öğretmenlerle bir araya gelerek okulda yürütülen işlerle ilgili planlamalar yapmakla görevlendirilmişlerdir (Bakioğlu ve Yıldız, 2015; OECD, 2008; Sahlberg, 2010).

Öğretmenler haftalık yaptıkları derse girme görevlerinin yanı sıra öğretimi planlamak, okul ve veliler ile işbirliği yapmak gibi bir çok görevi bulunmakta bu görevler için haftada 3 saat bir araya gelmektedirler. Ayrıca öğretmenler, yeni başlayan öğretmenlere destek verip onların hizmet içi eğitimlerini sağlamaya yardımcı olmakta; ancak okul saatleri dışında da bu öğretmenlere danışmanlık yapmaları durumunda fazla mesai ücreti almaktadır. Ayrıca, okul tarafından finanse edilen hizmet içi eğitimler için belediyeler her bir öğretmen için okula 200-220 Euro arası bir bütçe ödemektedir. Bunun dışında hizmet içi eğitim süresince öğretmenin seyahati, barınması, maaşı ve yedek öğretmene ödenecek ücretler konusunda belediyelerin ayrı bir yükümlülüğü bulunmamaktadır (Eurydice, 2008).

Okullar belediyeler tarafından desteklenmekte olduğundan hizmet içi eğitimlerin masrafları da okulların bağlı bulunduğu belediyelerce karşılanmakta, verilen eğitimin içeriği belediyeden belediyeye farklılık göstermektedir. Bazı belediyeler okul bazında hizmet içi eğitimler düzenlerken bazıları tüm bölge okullarını kapsayan büyük çapta eğitimler düzenlemektedir. Hizmet içi eğitimlerin masrafları için Bakanlık 2010 yılında 27 milyon dolar bütçe ayırmış olup; 2016 yılında bu rakamın iki katına ulaşması planlanmıştır (NCEE, 2016).

Ayrıca, Finlandiya’da uluslararası düzeyde öğrenci ve öğretmen hareketliliği eğitimin ulusal düzeyde de gelişimi için gerekli görülen temel parçalarından birini oluşturmakta, Fin eğitim kurumlarına uluslararası işbirliği için bir çok imkan sunulmakta ve bu tür projelerin önemi ulusal stratejilerde de vurgulanmaktadır. Finlandiya’da bulunan Uluslararası Hareketlilik Merkezi (CIMO) yükseköğretime kadar olan tüm kademelerde ve hatta devlet memurları ile ilgili değişim programlarında uluslararasılaşmayı desteklemekte ve Eğitim ve Kültür Bakanlığı himayesinde çalışmaktadır. Bu merkez ulusal, çift yönlü ve çok yönlü programlar ile İskandinav işbirliğinden ulusal eğitim programları ve burs düzenlemelerine kadar geniş bir yelpazeden sorumlu tutulmaktadır (FBNE, 2014).

4.4.4. Öğretmenlik Mesleği

Bu başlık altında öğretmenlik mesleği Finlandiya’da görev yapan öğretmenlerin hak ve sorumlulukları ile özerklikleri açısından ele alınacaktır.

4.4.4.1. Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları

Bakioğlu ve Elverici (2014), Finlandiya eğitiminde okul yönetimi ve politikaları açısından öğretmenlerin karar alma yetkilerinin yani özerkliklerinin Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkelerine göre çok daha fazla olduğunu altını çizmiştir. Bu çalışmada toplumun öğretmenlere duyduğu güvenin vurgulanarak öğretmen maaşlarının uluslararası ortalamanın altında olmasına rağmen diğer OECD ülkelerinin maaşlarına göre daha yüksek olduğu belirtilmiş ve de birçok başarılı öğrencinin bu mesleğe yönelme sebebinin maddi unsurlar değil de ahlaki unsurlar olduğu ve mesleği bırakma oranının çok düşük olduğu vurgulanmıştır.

OECD tarafından hazırlanan (2014) rapora göre hazırlanan Tablo 9’da görev yaptıkları kademelere göre işe yeni başlayan bir öğretmen ile 10 yıllık kıdemi olan, 15 yıllık kıdemi olan ve emekliliği yaklaşan öğretmenlerin yıllık maaşları Amerikan doları olarak verilmiştir.

Tablo 9. Finlandiya’da Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları

KIDEM DÜZEYİ	İLKOKUL (\$)	ORTAOKUL (\$)	LİSE (\$)
Göreve Yeni Başlayan	32.148	34.720	36.817
10 Yıl Kıdemi	37.212	40.189	44.217
15 Yıl Kıdemi	39.445	42.601	45.986
Emekliliği Yaklaşmış	41.811	45.157	48.745

Kaynak: OECD, (2014) (Çalışmacı tarafından 11.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.)

Tablo 9’dan da görüldüğü gibi, Finlandiya’da öğretmen maaşları kıdeme göre arttığı gibi görev yapılan kademeye göre de artış göstermektedir. Göreve yeni başlayan bir ilkokul öğretmeni 32.148 dolar ile işe başlarken, ortaokul öğretmeni 34.720 dolar ile, lise öğretmeni ise 36.817 dolar ile başlamaktadır. Kıdeme göre artış diğer kademelerde de görülürken lise öğretmenlerinin her kademedeki diğer öğretmenlere göre daha fazla maaş aldığı görülmektedir.

Öğretmen maaşları okul sahiplerince ya da belediyelerce ödenmektedir (FBNE, 2014). Öğretmenler 7 yılda bir dönem tam maaşlı izinli sayılarak bu sürede istemeleri halinde her türlü hizmet içi eğitim seminerlerinden yararlanabilmektedir (Demirel, 2000).

Öğretmenlerin nerdeyse hepsi yüksek lisans mezunu olan Fin eğitim sisteminde, okul ve öğretmen özerkliği ön plana çıkmakta, öğretmenler arasında belirgin kariyer farklılıkları bulunmamaktadır. Başarılı olan öğretmenlere müdür olma hakkı

tanınmakta bu öğretmenlerin müdür olarak atanmasını belediyelerce yapılmaktadır. Okul müdürleri okulun bütçesi hakkında büyük bir söz hakkına sahip olmakta ancak öğretmenler üzerinde bir otorite olmaları beklenmemektedir; müdürler öğretmenleri değerlendirmek için gözlem yapmamakta, hatta müdürler küçük bir okulda bu görevi yapıyorlarsa bir yandan da öğretmenlik görevlerini yerine getirmektedirler (NCEE, 2016).

Finlandiya'lı öğretmenler yüksek lisans mezunu olarak işe başlamaktadır ancak isteyen öğretmenler doktora devam ederek kendisini geliştirmesi engellenmemektedir. Doktora devam edecek olan öğretmenler eğitim fakültelerinde eğitimle ilgili herhangi bir bölüme veya bir öğretmenlik bölümüne başvurmaktadır. Doktora eğitimi için öğretmenlerin 160 kredilik üst düzey bir eğitimi tamamlamaları gerekmekte olup; 160 kredinin 20 kredisini kendi alanıyla ilgili temel bir ders, 20 kredisini alanla ilgili başka bir ders, geri kalanı ise doktora tezi oluşturmaktadır. Bu eğitim süresince öğretmen için bireysel bir çalışma programı hazırlanmakta, bu eğitim öğretmenin gösterdiği performansa göre genellikle 4-5 yılda tamamlanmaktadır. Bu süreç boyunca öğretmenler maddi destek bulmakta zorlanmalarına rağmen her yıl çok sayıda öğretmen doktora eğitimine başvurmaktadır. Doktora eğitimi için maddi gücü yetmeyen ve herhangi bir burs bulamamış olan öğretmenlere bir yandan öğretmenlik yapmaya devam etme hakkı tanınmış olup bu öğretmenler hem mesleklerini yaparak para kazanmış hem de doktora eğitimine devam etmiş olmaktadır. Doktora yapılan eğitim ile ilgili alanlar genellikle genel eğitim, eğitim psikolojisi, özel eğitim ve yetişkin eğitimi olarak seçilmektedir (Kansanen, 2003).

1 Ocak 1993 ve sonrasında göreve başlayan öğretmenler için emeklilik yaşı 65 olarak belirlenmiş olup, genel olarak emeklilik yaşı 60-65 yaş arasında değişmektedir. Yine bu tarihten önce işe başlayanlar için emekli maaşı maaşın % 60-66'sı arasında değişirken 1 Ocak 1993'ten itibaren başlayanlar için bu oran % 60'ı geçmemektedir (Eurydice, 2017c).

4.4.4.2. Öğretmen Özerkliği

Finlandiya'da eğitim ve bilim politikasının sınırları gelişme planında kararlaştırılmakta; erken çocukluk, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitimi de dahil olmak üzere tüm eğitim kademelerinde eğitim kurumlarının özerkliği had safhada olmakla beraber hedeflerin, içerik ve kullanılacak yöntemlerin

gerçekleştirilmesinde Ulusal Eğitim Kurulu, bakanlıkla doğru orantılı olarak aktif rol almaktadır. Okullara ne kadar özerklik verileceğini genellikle belediye veya ortak belediyelerin elinde bulunan yerel yönetim kararlaştırmakta; belediyelere verilen fondan okullara ne kadar miktarın ayrılacağı dışında, yerel müfredatın kararlaştırılması da yerel yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Yerel yönetimlerce özerklik hakkı verilen okullarda personel seçimini genellikle okul müdürleri yapmaktadır. Personel alımı, sınıfların büyüklüğü ve eğitimcilerin kontrolü gibi hususlarda belli kurallar olmamakla birlikte, öğrencilerin nasıl gruplandırılacağına ve bütçe idaresine okul karar verirken, pedagojik anlamda özerk olan eğitimcilerin sorumluluğu ise özellikle pratik uygulamalarda ve eğitimin verimliliğinin sağlanmasında ön plana çıkmakta, eğitimciler kendi öğretim yöntemlerini ve kullanacakları ders kitapları ve ek materyalleri seçmekte özgür davranmaktadırlar. Kısacası, müfredatta yer alan temel hedeflere ulaşmak için pedagojik anlamda özerk olan öğretmenler kendi yöntem ve metotlarını seçmekte özgür davranmakta ancak yine de Fin Ulusal Eğitim Kurulu'nun düzenlediği ulusal müfredatın özünde bu yöntem ve metotlara ilişkin yönerge ve talimatlar bulunmaktadır (FBNE, 2014).

1990'ların başına kadar ülkede eğitim ile ilgili birçok karar bakanlık tarafından alınmakta bakanlık tarafından oluşturulan müfredat işlenen dersin içeriği ve bu derste kullanılacak yöntem ve metotları içermekteydi, ancak 1990'ların başında bakanlığın yaptığı planlama ve müfredatta büyük değişiklikler yapılarak yapı daha esnek ve daha az detay içeren bir hale getirilmiştir. Öğretmenler derste kullanacakları materyaller, kitaplar, yöntem ve teknikleri seçmekte özgür olmalarına rağmen öğrencilerin okul değiştiremediği gerçeği ile hiçbir öğrencinin eğitimde geri kalmaması gerektiği ilkesini göz önüne alarak, seçimlerini bu duruma göre yapmak durumundadır (Valijarvi ve diğ., 2003).

Öğretmenler eğitim uzmanı olarak görüldüğünden öğrenci değerlendirmelerinde de öğretmenlere çok güvenilmekte, değerlendirmeler sınıf içindeki çalışmalara, projelere, sınav ve portfolyolara dayanmakta, herhangi bir ulusal değerlendirme sistemi bulunmamaktadır (Bakioğlu ve Yıldız, 2015).

Fin eğitim sisteminde değerlendirme yerel, bölgesel ve ulusal çapta yapılmaktadır. Okullarda denetim 1990'larda ortadan kalkmış olduğundan merkezi bir denetleme söz konusu değildir. Amaç bilgi yoluyla yönlendirme, destek ve maddi yardım

sağlamaya dayanmaktadır. Eğitimciler kanunlar çerçevesinde belirlenmiş olan hedefler ile ulusal müfredat dahilinde aktivitelerini gerçekleştirerek öğrencilere rehberlik yapmaktadır. Fin eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenim kurumunda bulunan diğer personelin yeterliklerine güvenilmekte, okullar kendi öz değerlendirmesini, öğretmenlerini ve öğretim çıktılarının ulusal değerlere uygunluğunu değerlendirebilmektedir. Ulusal anlamda düzenli olarak yapılan bu değerlendirme kapsamında her yıl ana dil, edebiyat ya da matematik alanlarında sınav yapılmakta; diğer akademik dersler ile sanat ve iş teknik dersleri ile müfredata ait diğer konular Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın değerlendirme planı çerçevesinde değerlendirilmekte; eğitimciler gelişim amacıyla kendi sonuçlarını elde etmektedirler. Yapılan bu ulusal değerlendirmelerin esas amacı ise belirlenmiş olan genel müfredatın ve niteliksel gereksinimlerin hedeflere ne ölçüde ulaştığını ulusal düzeyde takip edebilmek olup, sonuçlara bakılarak okullar kendi aralarında bir başarı sıralamasına tabii tutulmamaktadırlar. Yükseköğretim kademesindeki değerlendirmeye göre ise politeknikler ve üniversiteler kendi uygulama ve öğretim çıktılarının değerlendirilmesinden sorumlu olup bu değerlendirmeler kapsamında Yükseköğretim Değerlendirme Komisyonu'ndan destek alabilmektedirler. Değerlendirmenin yapılabilmesi amacıyla Eğitim ve Kültür Bakanlığı Fin Eğitim Değerlendirme Komisyonu, Fin yükseköğretim Değerlendirme Komisyonu ve Ulusal Eğitim Kurulu ya da aktif rol alan diğer değerlendirme kuruluşları ile işbirliği yaparak bir değerlendirme planı hazırlamakta ve değerlendirmeleri yürütmektedirler. Finlandiya'da eğitim ile ilgili yapılan aktivite ve değerlendirmeler 2014'ten itibaren tek bir değerlendirme merkezinde toplanmıştır (FBNE, 2014).

Temel eğitimde değerlendirme sadece alan öğretmenlerinin yılda en az bir kez yazdıkları ara dönem raporu ve öğrenci ile ilgili rapor dahilinde yapılmakta, başarı durumu ise devamlı bir şekilde testler yoluyla ölçülmekte, herhangi bir dersten geçer not alamayan öğrencilere o ders için sınav yapılmaktadır. 9 yıl süren temel eğitim sonunda öğrencilerin gelişimi ile ilgili öğretmen kararına dayalı olarak başarılı bulunan öğrencilere sertifika verilmekte; isteyen öğrenciler bir yıl daha gönüllü olarak eğitime devam etmekte ve bunun için ayrı bir sertifika ile ödüllendirilmektedirler (Bakioğlu ve Yıldız, 2015).

4.5. Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Öğretmenlerin tüm dünya ülkelerinde olduğu Türkiye’de de birikimlerini yeni nesillere aktarma, bir yandan var olan toplumsal değerleri öğrencilerine kazandırırken diğer yandan kendini geliştirme ve eğitim öğretimin kalitesini artırma gibi çeşitli görevleri bulunmaktadır. Erdem’in (2011) de belirttiği gibi öğretmenlerin hem yetiştirdiği öğrenciler, hem iletişim içinde olduğu kişiler, hem de toplum üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkisinin olduğu söylenebilir. Bu nedenle de sorumluluk sahibi olup toplumsal beklenti ve özelliklerin farkındalığı ile örtüşen nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi her toplum için olduğu gibi Türkiye için de çok büyük önem arz etmektedir (Ingersoll, 2007).

Türkiye’de öğretmenler 1965’te kabul edilen 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 36. Maddesine göre eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına tabii olup öğretmenlerin görev ve sorumlulukları da bu kanun çerçevesinde belirlenmiştir.

Hotaman (2011), öğretmeni eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi olarak tanımlayıp, sadece bilgi aktarma rolüne sahip olmaktansa; öğretmenlerin etkili bir iletişim kurabilen, sevecen, sabırlı, coşkulu, öğretmeyi seven, gelişime ve değişime açık, cesaretlendirici, demokratik ve yaratıcı kişilik özelliklerine sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Türkiye’de öğretmen eğitimi tarihi, ilki 16 Mart 1868’de kurulan ve öğretmen yetiştiren ilk meslek okulları olan Darülmuallimin okullarına dayanmaktadır. Bu okullardan “Darülmuallimin Rüşdi” Orta Öğretmen Okulu, 1868’de açılan “Darülmuallimin Sıbyan” Erkek Öğretmen Okulu, 1925’te açılan “Darülmuallimin Aliye” Yükseköğretmen Okulu, 1870’de açılan “Darülmuallimat” ise Kız öğretmen Okulu olarak açılmış olan okullar olup bu okullar Cumhuriyet dönemine kadar öğretmen yetiştirme görevini üstlenmişlerdir (Başaran, 2011).

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan yenilikler kapsamında kapatılan Darülmuallimin Aliye, Yüksek Muallim Mektebi adıyla yeniden açılmış, bu okul 1934’te Yükseköğretmen Okulu adını almıştır (Eşme, 2003). Aynı şekilde 1926’da açılan parasız yatılı köy öğretmen okulları 1933’te kapatılmış (YÖK, 2007); 1934’te meslek dersi öğretmeni yetiştiren Kız Teknik Öğretmen Okulu, 1937’de ise Erkek Teknik Öğretmen Okulu kurulmuştur (Yıldırım, 2011). Cumhuriyetten önce 30’dan fazla olan Darülmuallimin okullarının sayısı 1930’larda gittikçe azalmış ve bunun

sonucu olarak öğretmen ihtiyacı gittikçe artmaya başlamıştır (Akyüz, 2014). Bunun sonucunda 1936'da Eskişehir'de 8 ay kadar kısa süreli eğitim kursları açılarak burada eğitim gören 84 askerliği bitmiş er, onbaşı ve çavuş geçici öğretmen olarak küçük köylerde görevlendirilmiş; büyük köylerde ise Köy Eğitim Yurtları açılmıştır (YÖK, 2007). 1940 yılında açılan Köy Enstitüleri, 1954'te siyasi tartışmalar nedeniyle kapatılmış, İlköğretmen Okulları açılmıştır (Eşme, 2001). 1960'ta lise veya dengi okullardan mezun olan yedek subay öğretmenlerin askerliklerini köylerde öğretmen olarak yapmalarına izin verilmiştir (Akyüz, 2014). 1968'de teknik personel yetiştirmek amacıyla açılan sanat okulları ve teknisyen okullarının IX. Milli Eğitim Şurasında teknik ve endüstri meslek liselerine dönüşmesi sağlanmıştır (Nogay, 2007).

1974'te üniversitelere girişteki yığılmayı önlemek amacıyla Mektupla Yükseköğretim Merkezi kurularak, bu sayede daha çok yaz aylarında 5 haftalık dersler alan 45.000 civarında öğretmen yetiştirilmiş (Akyüz, 2014); yine aynı dönemde İlköğretmen Okullarının bir bölümü 3 yıllık öğretmen liselerine dönüştürülmüş (YÖK, 2007); bu dönemde ilkokullarda görev yapacak sınıf öğretmenlerini yetiştirmek için kurulan 2 yıllık Eğitim Enstitüleri 1982 yılında Eğitim Yüksekokullarına dönüştürülmüştür (Eşme, 2001). Ayrıca 1977-1979 yıllarında ideolojik ayrılıklardan dolayı kapatılan Yüksek Öğretmen Okullarında eğitime devam edemeyen öğrenciler için Mektupla Eğitim ve Hızlandırılmış Programlar yapılarak, 3 ayda 30.000'den fazla kişinin uygulama yaptırılmadan öğretmen olması sağlanmış; 1980'den sonra bu kişilerden 5000 kadarının diploması Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iptal edilmiştir (Özoğlu, 2010).

1982'de 2547 sayılı Kanun ile öğretmen yetiştiren tüm Teknik Yüksekokullar, Sanat Okulları ve Yükseköğretmen Okulları üniversiteler bünyesinde toplanarak 27 adet öğretmen okulu açılmış, Teknik Öğretmen Okulları Teknik Eğitim Fakülteleri olarak yeniden yapılandırılmıştır (MEB, 2006b). Mesleki eğitim veren bu okullardaki öğretim süresi daha sonraları 4 yıla çıkarılmış, öğretmenlere yükseköğretim mezuniyeti şartı getirilmesiyle ortaöğretim mezunu olan ilkokul öğretmenlerine yükseköğrenim almaları amacıyla 1986'da uzaktan eğitim yoluyla Önlisans Kazandırma Projesi kapsamında yükseköğrenim olanağı sunulmuştur (Sözer, 1991)

1990'larda bir yıl süren hazırlık eğitiminin yanı sıra 3 yıl lise eğitimi veren Anadolu Öğretmen Liseleri açılmış; 1996'da ise öğretmen ihtiyacı nedeniyle Milli Eğitim

Bakanlığı'na başvuran yüksekokul mezunları öğretmen eğitimi veya sınav şartı aranmaksızın sınıf öğretmeni olarak atanmıştır (Özoğlu, 2010). 1997 yılında Öğretmen Yetiştirme ve Mülk Komitesi'nin kurulması ile MEB, YÖK ve eğitim fakülteleri biraraya getirilmeye çalışılarak, öğretmen yetiştirme programları ve program süreleri yeniden ele alınmıştır (YÖK, 2007). 1998'de fakülte ve okullar arası işbirliğinin artırılması, Eğitim Bilimleri Lisans Programlarının kapatılması, uygulamaya ağırlık verilmesi ve öğretmen programlarının tek biçimde yürütülmesi kararı alınarak (YÖK, 1998), öğretmen niteliğinin artırılmasına ilişkin daha öncelerde uygulanan yan dal uygulamalarına son verilmiş ve de Topluma Hizmet Uygulamaları adlı yeni bir ders programa eklenerek bu derste öğrencilerin toplumda karşılaşılan güncel sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunumuna yönelik projeler hazırlamaları ve çeşitli bilimsel etkinliklere katılmaları hedeflenmiştir (YÖK, 2007).

2009 yılında YÖK mesleki ve teknik eğitim alanlarında öğretmen ihtiyacı karşılayan Mesleki Eğitim Fakülteleri (MEF), Ticaret ve Turizm Eğitim Fakülteleri, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi ile Teknik Eğitim Fakültelerini (TEF) kapatarak Teknoloji Fakültelerinin kurulması kararını almıştır (YÖK, 2009; Akt. Bolat, 2006).

Görüldüğü gibi Türkiye'de öğretmen eğitimi, daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi gerekçesiyle bu güne kadar birçok değişikliğe uğramış olmasına rağmen eğitim ve öğretmen yetiştirme ile ilgili kararların çok sık değişmesinden dolayı sistemdeki eksiklikler ve sorunlarla hala karşılaşmaktadır. Öğretmen yetiştirme konusunda deneyimli bir ülke olmamıza rağmen hükümet politikalarının sık değişmesi sistemin standartlaşmasını engellemiş; öğretmenler planlı ve sistemli şekilde istihdam edilememiş; hızlı nüfus artışı ile birlikte gelen hızlı okullaşma oranı sonucunda öğretmen ihtiyacı artmış ve bu da diğer önemli sorun olan ücretli öğretmenlik gibi geçici görevlendirmelere yer verilmesine ve kısa süreli öğretmen yetiştirme programları gibi yapıların ortaya çıkmasına sebep olarak nitelikli öğretmen yetiştirme hususunda büyük tartışmalara yol açmıştır (Saylan, 2014).

Özoğlu (2010) eğitim sisteminin sürekli değişmesinin Milli Eğitime ve dolayısıyla da onun en önemli parçası olan öğretmene olan güveni azaltmakta olduğunu belirterek; öğretmen niteliği üzerine çeşitli görüşler bulunmasına rağmen mesleki donanımın eğitim öğretim sürecinin kalitesini doğrudan etkilemesinin herkesin ortak görüşü olduğunu savunmuştur. Uçar ve Uçar (2004) da aynı şekilde politik sebeplerle hızlı

alınan kararlar ve yapılan uygulamaların pek çok başarısızlığın sebebi olduğunu belirtmiştir.

Türkiye’de hizmet öncesi ve hizmet içi olmak üzere ikiye ayrılan öğretmen eğitiminin hizmet öncesi aşaması Yükseköğretim Kurulu’na (YÖK) bağlı eğitim fakültelerinde verilen eğitimleri içermekte; hizmet içi eğitim ise Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı okullarda görev yapmakta olan eğitim öğretim personelinin mesleki bilgi ve becerileri ile verimliliğin artırılmasını hedeflemektedir (Yıldırım, 2001; akt. Günay ve diğ., 2016).

4.5.1. Hizmet Öncesi Eğitim

Türkiye’de öğretmen adayları için verilen hizmet öncesi eğitimler 20 Temmuz 1982 tarihli 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile MEB ile işbirliği içinde olmak üzere üniversiteler tarafından üstlenilmiştir (Kavak, 1999). Bu sorumluluğun devredilmesiyle öğretmen yetiştirme bir uzmanlık alanı haline gelmiş ve bu alanda yapılacak çalışmalar için bir fırsat yaratılmıştır. 1982’de 17 olan Eğitim Fakültesi sayısı 2010’a kadar 72 yükselmiş, bununla beraber artan öğretim görevlisi sayısı bu öğretim elemanlarının ne kadar nitelikli olduğu sorusunu da beraberinde getirmiş; Eğitim Fakülteleri nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda hem öğretim görevlisi açısından hem de fiziksel ve teknolojik donanım bakımından yetersiz kalmıştır (Özoğlu, 2010).

1982’den bu yana öğretmen adaylarından öğrenecekleri kuramları uygulamalarla bağdaştırmaları istenmekte, eğitim fakültelerinde bu sistemin eşgüdümlü bir şekilde yapılabilmesi için ise Türkiye’de 1998 yılından beri farklı yolların denenmiş olduğu görülmektedir (Ünver, 2016).

Akdemir (2013), Türkiye’de uygulanmakta olan eğitimle ilgili programlar içerisinde hizmet öncesi öğretmen eğitiminin önemini vurgulayarak, öğretmen niteliklerinin öğrenci yetiştirmedeki önemine de değinmiştir. Azar (2011) da hizmet öncesi eğitim aşamasında öğretmenlerin iyi yetiştirilmeleri gerektiğini belirtip, hizmet öncesi eğitim sürecinde verilen eğitimin de yeni bilgi ve gelişmelere paralel olarak geliştirilmesi gerektiğini savunmakta; Türkiye’de bu yönde yapılmaya çalışılan değişikliklerin kapsamlı bir planlama ve ön çalışma yapılmadan ortaya sürülmesini eleştirmektedir.

4.5.1.1. Öğretmen Eğitimi İçin Öğrenci Seçimi

Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevi 1981’de çıkan 2547 sayılı YÖK Kanunu ile üniversitelerdeki eğitim fakültelerine verilmiştir. Orta öğretimi tamamlamış olan öğrenciler bu fakültelere girip öğretmen olmaya hak kazanmak için almaları gereken lisans düzeyindeki eğitime seçilmek için iki aşamalı merkezi bir sınava girmektedirler. Adaylar alanlarına uygun bir üniversite bölümüne yerleşebilmek için yapılan ve alana göre beş farklı oturumdan oluşan bu sınavın ikinci aşaması olan LYS’ye (Lisans Yerleştirme Sınavı) girebilmek için, sınavın ilk aşaması olan ve tek oturumdan oluşan YGS’den (Yükseköğretime Giriş Sınavı) en az 180 puan almak durumundadır. YGS Mart ayında yapılırken LYS Haziran ayında iki hafta sonuna yayılmaktadır. Alınan puanlara göre öğrenciler tercih yaptıkları üniversiteye ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından yerleştirilmektedir (Aldemir ve Er, 2012).

Beden Eğitimi, Müzik, Resim gibi özel yetenek gerektiren sanat ve spor alanlarında alan öğretmenliği eğitimi almak isteyenler ise üniversitelerin kendilerinin yaptığı özel yetenek sınavına girebilmek için öncelikle YGS barajı olan 150 puanı almak durumunda olup bu sınır engelli öğrenciler için 100 ile sınırlı tutulmaktadır. Kısacası, YGS’den 150 puanı alamayan adaylar LYS’ye girememekte ve üniversitelere başvuru yapamamaktadır. YGS’den 150-180 arası puan alan adaylar sadece ön lisans olarak kabul edilen meslek yüksekokullarına ve açık öğretim okullarına başvurabilmektedir. YGS’den 180 ve üzeri puan alan adaylar ise sadece YGS puanı ile öğrenci kabul eden lisans veya ön lisans programları ile açık öğretim programlarına başvurabilmekte, ya da LYS’ye giriş hakkını kullanabilmektedir (ÖSYM, 2016).

LYS’ye girecek olan adaylar en az iki oturuma katılmak durumundadırlar; öğrenciler, Matematik - Fen puanı için LYS 1 ve 2’ye, Türkçe - Matematik puanı için LYS 1 ve 3’e, Türkçe – Sosyal puanı için LYS 3 ve 4’e, Yabancı Dil puanı için ise LYS 5’e girmek durumundadır. Meslek lisesi mezunlarına kendi alanlarında iki yıllık ön lisans programlarına sınavsız geçiş fırsatı sunulmakta, bu sistemde yeni mezunlara öncelik verilmektedir. Ancak öğretmenlik eğitimi için lisans eğitimi şartı olduğundan dolayı öğretmen adayları hem YGS hem de LYS’ye girmek durumunda olup puanları alanlarına göre (Matematik-Fen/Sayısal, Türkçe-Matematik/Eşit Ağırlık, Türkçe-Sosyal/Sözel veya Dil alanları) hesaplanmaktadır. Yerleştirme

puanının hesaplanmasında ortaöğretim diploma notu 0,6 ile çarpılmakta ve YGS'nin % 40'ı ile LYS'nin % 60'ının toplam puanına eklenmektedir (ÖSYM, 2016).

LYS'de yer alan test ve kapsamları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10: LYS'de Yer Alan Testler ve Kapsamları

LYS 1	Matematik 2 (50 Soru, 75 Dakika) Geometri (30 Soru, 60 Dakika)
LYS 2	Fen Bilimleri 2 (90 Soru, 135 Dakika)
LYS 3	Türk Dili ve Edebiyatı (56 Soru, 85 Dakika) Coğrafya 1 (24 Soru, 35 Dakika)
LYS 4	Tarih (44 Soru, 65 Dakika) Coğrafya 2 (14 Soru, 20 Dakika) Felsefe Grubu ve Din Kültürü (32 Soru, 50 Dakika)
LYS 5	Yabancı Dil (80 Soru, 120 Dakika)

Kaynak: ÖSYM (2016) kaynağından 06.06.2016 tarihinde erişilmiştir.

Tablo 11'de öğrencilerin YGS'de sorumlu olduğu dersler ile soru sayıları verilmiştir.

Tablo 11. YGS'de Derslere Göre Soru Sayıları

TEST ADI	DERSLER	SORU SAYILARI
Türkçe Testi	Türkçe+Dil Bilgisi	40
Sosyal Bilimler	Tarih	15
	Coğrafya	12
	Felsefe	8
	Din Kült. Ve Ahlak Bilgisi	5
Temel Matematik	Matematik+Geometri	40
Fen Bilimleri I	Fizik	14
	Kimya	13
	Biyoloji	13

Kaynak: ÖSYM (2016) kaynağından 06.06.2016 tarihinde erişilmiştir.

Sınav sonucuna göre bir tercih listesi ile farklı üniversite ve bölümlere başvuru yapan adaylardan, herhangi bir bölümü kazanıp da eğitim hakkını kullanmak istemeyenler

bir sonraki sene tekrar sınava girip tercih yapması durumunda puanlamada kullanılan ortaöğretim başarı puanı katsayısı 0,6'dan 0,3' e düşmekte böylece mezun olduğu ortaöğretim kurumundan gelen puan düşmektedir (ÖSYM, 2016).

4.5.1.2. Lisans Düzeyinde Öğretmenlik Eğitimi

Türkiye’de lisans eğitimi 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda (1981), bir yıl süreli yabancı dil sınıfı haricinde 4 yıl olarak belirtilmiştir.

YÖK tarafından yapılan 2015 istatistiklerine göre Türkiye’de 90 adet eğitim fakültesi bulunmakta, bu fakültelerde 217.096 öğrenci öğretmenlik eğitimi almaktadır. Bu fakültelerde düzeye ve alana göre farklılaşan öğretmenlik meslek ve alan bilgisi derslerinin yer aldığı zorunlu ve seçmeli dersler ile pedagoji eğitimi ve uygulamalı derslerin bulunduğu ve içeriğini YÖK’ün belirlediği ortak bir müfredat uygulanmaktadır (Şahin, 2006).

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de eğitimin kalitesini artırmak için yapılan çeşitli çalışmalar, araştırmalar sonucunda eğitim sisteminde bazı değişiklikler yapmak kaçınılmazdır (Bal ve Başar, 2014). Bu bağlamda, 1997-1998 akademik yılında 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin uygulanmaya başlanması eğitim fakültelerindeki öğretmen yetiştirme programlarında da değişikliklere gidilmesine sebep olmuştur; eğitim tarihi, eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi gibi teorik dersler azaltılarak alan derslerine ve uygulamaya ağırlık verilmiştir. 2006 yılında yapılan düzenlemelere göre ise öğretmen eğitimi programlarının % 50-60’ını alan dersleri oluştururken, % 25-30’unu meslek dersleri, % 15-20’sini ise genel kültür dersleri oluşturacak şekilde son halini almış; böylece Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki programlarla daha çok örtüşen bir program benimsenmiş ve de profesyonellikleriyle ön plana çıkacak öğretmenlerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Daha önceleri bazı alanlarda öğretmen açığı bulunduğundan çözüm olarak öne sürülen yan dal uygulaması ihtiyaç kalmadığından dolayı bu son düzenlemeyle kaldırılmış ve böylece her öğretmenin kendi alanına yoğunlaşması sağlanmıştır. Fakültelerin derslerin %30’unu seçmelerine izin verilerek seçmeli derslerin ve genel kültür derslerinin artırılması sağlanmıştır. Ayrıca daha önceki uygulamalardan farklı olarak bu son düzenlemeyle öğretmen adaylarına Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında (YİBO), köy okullarında ve birleştirilmiş sınıflarda uygulama eğitimi yapma fırsatı sunulmuştur. Öğretmen eğitimi dersleri arasına Topluma Hizmet Uygulamaları adı

altında bir ders eklenerek bu ders kapsamında yapılacak olan akademik ve bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve özendirilmesi sağlanmıştır (Erdem, 2011).

Bunlara rağmen uygulama okullarına giden öğrencilerin sayılarının çok fazla olması, bu okullardaki rehber öğretmenlerin yeteri kadar bilinçli veya bilgili olmaması ile bu okullarda yeterli denetim olmaması bazı problemlerin aşamadığını göstermektedir (Seçer ve diğ., 2010). Uygun, Ergen ve Öztürk (2011) de yine okullardaki rehber öğretmenlerin bilinçli olmadığını, bu kişilerin beceri düzeylerinin yeterli olmadığını ve yapılan uygulamalı çalışmaların yetersiz olduğunu vurgulayarak, öğretmen adaylarının kendilerini geliştirecek ortam bulamadıklarının altını çizmiş, uygulama yapılan okul ile öğrencinin eğitim aldığı fakülte arasında yaşanan işbirliği sorunlarından bahsetmiştir.

Eğitim fakültelerinde öğrencilerin değerlendirilmesi bölümlerindeki öğretim elemanlarınca yapılan yazılı ve sözlü değerlendirmeler ile proje ödevleri ve dönemlik ödevlerin değerlendirilmesine dayanmaktadır. Mezuniyet tezi yerine birçok üniversite ortak bir derse yönelik bir çalışma yaptırmakta, her bir ders için ayrı değerlendirme yapılmakta ve her dersten başarılı olma şartı uygulanmaktadır (Şahin, 2006).

4.5.1.3. Pedagojik Formasyon Eğitimi

Türkiye’de Eğitim Fakültesi mezunu olmayan öğrencilere de istedikleri takdirde lisans eğitimlerine uygun bir alanda öğretmenlik yapabilmeleri için pedagojik formasyon veya Tezsiz Yüksek Lisans alma imkanı verilmiş; bunların yanı sıra bu öğrencilerin öğretmenlik yapabilmek için Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve uygulama derslerini de almaları gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2001).

Kavcar (2002), Tezsiz Yüksek Lisans programlarının kalabalık sınıflarda sıkıştırılmış program olarak verilmesini ve bu programlara alım şartı olarak istenen ALES puanının öğretmenlik eğitimi veren kurumlarda öğretilen bilgilerden çok uzak olmasını ve bu programlarda alınan derslerin lisans düzeyinde olmasını eleştirirken; Saylan (2014), eğitim fakültesi mezunu olmayan adayların da öğretmen olma hakkını elde edebilmesinin üzerinde durarak, ilgili sistemin sürekli değiştiğinin ve bu kadar sık yapılan değişikliklerin yarattığı olumsuz sonuçların altını çizmiş; yapılan değişiklikleri şöyle özetlemiştir: 2013-2014 akademik yılında eğitim fakültelerinin ortaöğretime öğretmen yetiştiren programlarına öğrenci alınmamasına karar verilerek

bu alandaki istidam şansı diğer fakültelerden mezun olan öğrencilerden formasyon eğitimi alanlara verilmiştir; 2014-2015'te eğitim fakültelerinin ortaöğretim öğretmenliği eğitimi veren bölümlerine tekrar öğrenci almasına karar verilmiş; 2015-2016'da ise alan öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programları artırılmıştır. Aynı zamanda Fen Edebiyat Fakültelerindeki öğrencilerin lisans eğitimi süresi içerisinde formasyon eğitimi almamasına ilişkin karar değiştirilerek öğrencilerin lisans süresi içerisinde formasyon almasına tekrar izin verilmiş dahası Fen Edebiyat Fakültesi haricinde MEB Talim Terbiye Kurulu'nca belirlenmiş olan öğretmenliğe kaynaklık eden fakülte ve bölümlerde eğitimi devam eden veya bu bölümlerden mezun olan öğrencilere de formasyon alma hakkı tanınarak öğretmen olabilme şansı verilmiştir.

Ayrıca, Eğitim Fakültelerinin MEB ile anlaşması üzerine MEB okullarında açılan uygulamalı eğitim programları sadece bir ders olarak görülmüş ve Fen Edebiyat Fakülteleri mezunları da öğretmenliğe yönelince bu fakülteler bilim ve eğitim merkezi olmaktan uzaklaşmıştır (Akdemir, 2013).

Kartal'a (2011) göre ise Tezsiz Yüksek Lisans Programı bir gelir kaynağı olarak düşünülmüş ve çok yüksek kontenjanlarla birçok üniversite bu program açılmıştır; dolayısıyla öğretmen eğitimindeki kalite düşmüş ve atama bekleyen alan öğretmeni sayısı artmıştır.

Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği'ne göre tezsiz yüksek lisans programlarına öğrenci alımında ALES puanı zorunlu bir koşul olarak belirlenmemiş olup, üniversite senatoları ek koşul olarak bu sınava ilişkin bir taban puan belirleyebilmektedir. Bu programın toplam 30 kredinin altında olmaması ve en az on ders ve bir dönem projesinden oluşması gerekliliği şart koşulmuş, dönem projesi kredi olarak sayılamamıştır. Öğrenci bu yönetmeliğe göre lisans boyunca almamış olduğu üç lisans dersini seçebilmekte, tüm program sonunda yeterlik sınavı uygulanabilmektedir. Öğrenciler bu programı bilimsel hazırlık süresi haricinde en az iki yarıyıl en fazla üç yarıyılta tamamlamakta; bu süre sonunda başarısız olan öğrencilerin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilmektedir. Başarılı olan öğrenciler ise tezsiz yüksek lisans diploması almakta, bağlı oldukları programı veren üniversitenin tezli yüksek lisans program şartlarını taşımaları halinde ise tezli programa geçiş yapabilmekte; tezsiz programda almış oldukları dersler enstitü tarafından tezli programdaki derslerin yerine sayılabilmektedir (YÖK, 2016).

4.5.1.4 Öğretmen Olmanın Diğer Yolları

12 yıllık 4 + 4 + 4 kesintili temel eğitim sistemine geçilmesiyle okullarda Diksiyon, Hitabet ve Türkiye’de Konuşulan Dil ve Lehçeler gibi seçmeli dersler açılmış ve bu alanlarda henüz yetiştirilmemiş bir çok alan öğretmenine ihtiyaç duyulmuştur; bu alanlarda eğitim almayı talep eden öğrencilere ders verilebilmesi için ise sözleşmeli veya ücretli öğretmenlerin görevlendirileceği ifade edilmiş bu da öğretmen niteliği hususunu bir kez daha vurgulamaktadır (Akdemir, 2013). Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran (2012) da aynı görüşe katılarak öğretmen açığını karşılamaya yönelik alınan bu tedbirlerin, nitelikten çok nicelik kaygısı ile oluşturulduğunun altını çizmektedir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında 2005 yılında uygulanmaya başlayan sözleşmeli öğretmenlik uygulamasında öğretmenler kadrolu öğretmenler gibi kıdem ve derece alamamakta, buna bağlı olarak artan maaş farkından da yararlanamamakta, tayin hakkı kullanamamakta, çalıştığı kurumdan sevk almak suretiyle sağlık hizmetlerinden yararlanmakta ve yönetici atama sınavlarına katılamamaktaydı. Sözleşmeli öğretmenlik uygulaması 2011 yılında 632 sayılı kanun hükmünde kararname ile sona erdirilmiş böylece kadrolu sözleşmeli öğretmen farkından kaynaklanan bu sorunlar ortadan kalkmıştır (MEB, 2011). 2016 yılında çıkarılan Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile sözleşmeli öğretmenlik uygulamasını tekrar başlatmış, bu yönetmeliğe göre belli bir alandan mezun olanların duyulan ihtiyacı karşılamayacağı durumlarda pedagojik formasyon şartı aranmamıştır. Şubat ayında atamaları yapılan bu öğretmenlere atama sınavı olarak sözlü bir sınav uygulanmakta, bu sınavın içeriğini oluşturan konu ve ağırlıkları “kavrama, ifade yeteneği ve muhakeme gücü % 25, iletişim becerileri, özgüven ve ikna kabiliyeti % 25, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı % 25, topluluk önünde temsil yeteneği ve eğitimcilik nitelikleri % 25 olarak belirlenmiştir. Bu sınavda adaylar 100 puan üzerinden değerlendirilmekte 60 puan ve üzerini alanlara yirmi tercih yapma hakkı verilmekte, bu adaylara da kadrolu atamalarda olduğu gibi tercih dışı atama isteme hakkı sunulmaktadır. Dört yıllık sözleşmeli çalışma süresini tamamlayan öğretmenler adaylık dönemlerinde başarılı oldular ise kendi bulundukları okulda kadroya atanma hakkına sahip olup; bu atamanın yapılması halinde bu okulda en az iki yıl daha görev yapmaları gerekmektedir (MEB, 2016b).

Ücretli öğretmenlik uygulaması hala devam etmekte, okullar öğretmen sayılarının yetersiz olması durumunda ders ücreti karşılığında ücretli öğretmen çalıştırabilmektedir. Ücretli öğretmen adaylarında sadece yükseköğrenim görmüş olma şartı aranmakta; bu adaylardan resmi görevi bulunan sınıf öğretmenlerine 6. sınıftan lise son sınıfa kadar haftada 8 saate kadar, resmi görevi bulunmayan adaylar ile emekli adaylara ise okul öncesi ve ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında haftada 30 saate kadar, orta öğretim kurumlarında ise haftada 8 saate kadar ek ders görevi verilmektedir (MEB, 2006a).

Ücretli öğretmenler görev yapmak istedikleri il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerine başvuruda bulunarak yine bu kurumlar veya kaymakamlık tarafından ihtiyacı olan okullarda görevlendirilmektedir (Dalgıç ve diğ., 2012).

Ayrıca, devlet üniversitelerinde en az iki yıl süreyle görev yapmış olan öğretim elemanları ve uzmanlar Bakanlık tarafından uygun bulunması halinde öğretmen olarak atanmayı isteyebilmektedir. Ayrıca, milli sporculardan olimpiik ve paralimpiik oyunlarda veya Dünya Üniversitelerarası Spor Oyunlarında ilk üç dereceye girenler ile Dünya ve Avrupa Şampiyonalarında ilk üç dereceye girenler öğretmenlik için gerekli olan KPSS sınav şartı haricinde genel ve özel şartları taşımaları halinde beden eğitimi öğretmenliği için başvurabilmektedirler (MEB, 2015).

4.5.1.5 Kademelere Göre Öğretmenlik Sertifikaları

Türkiye’de öğretmen yetiştirme lisans programları meslek dersleri, genel kültür dersleri ve alan derslerinden oluşmaktadır. Bu derslerin kredi sayıları ve içerikleri hangi kademede öğretmen eğitimi verildiğine ve alana göre değişiklik göstermektedir. Okul öncesi ve sınıf öğretmenliği için alınan dört yıllık lisans eğitimi süresince tamamlanması gereken dersler ile bu derslere ait krediler göz önüne alınarak, bu süreci başarıyla tamamlayıp mezun olanlara öğretmenlik yapabilmeleri için bir lisans mezuniyeti belgesi verilmektedir (MEB, 2016d).

Aşağıdaki tabloda okul öncesi öğretmenliği yetiştirme programı kapsamında verilen derslerin 4 yıla denk gelen 8 döneme dağılımı verilmiştir.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme Programı Kapsamında Verilen Dersler

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME PROGRAMI KAPSAMINDAKİ DERSLER			
1. DÖNEM	İnsan Anatomisi ve Fizyoloji	5. DÖNEM	Beden eğitimi ve Oyun Öğretimi
	Psikoloji		Müzik Eğitimi 1
	Bilgisayar 1		Fen Eğitimi
	Türkçe 1: Yazılı Anlatım		Görsel Sanatlar Eğitimi
	Yabancı Dil 1		İstatistik
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1		Sınıf Yönetimi
	Eğitim Bilimine Giriş		Okul Deneyimi
2. DÖNEM	Anne-Çocuk Sağlığı ve İlk Yardım	6. DÖNEM	Özel Öğretim Yöntemleri 1
	Bilgisayar 2		Özel Öğretim Yöntemleri 2
	Eğitim Felsefesi		Müzik Eğitimi 2
	Türkçe 2: Sözlü Anlatım		Materyal Geliştirme
	Yabancı Dil 2		Etkili İletişim Becerileri
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2		Bilimsel Araştırma Yöntemleri
	Eğitim Psikolojisi		Topluma Hizmet Uygulamaları
3. DÖNEM	Anne-Çocuk Beslenmesi	7. DÖNEM	Özel Eğitim
	Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 1		Ölçme ve Değerlendirme
	Yaratıcılık ve Geliştirilmesi		Anne-Baba Eğitimi
	Çocukta Oyun Gelişimi		Öğretmenlik uygulaması 1
	Seçmeli Ders 1		Araştırma Projesi 1
	Eğitim Sosyolojisi		Seçmeli 2
	Öğretim İlke ve Yöntemleri		Seçmeli (Genel Kültür)
4. DÖNEM	Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 2	8. DÖNEM	Rehberlik
	Çocuk Edebiyatı		İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim
	Matematik Eğitimi		Araştırma Projesi 2
	Çocuk Ruh Sağlığı		Seçmeli 3
	Drama		Seçmeli 4
	Türk Eğitim Tarihi		Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi
	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı		Öğretmenlik uygulaması 2

Kaynak: Dereobalı ve Ünver (2009) kaynağından 04.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Türkiye’de ilköğretim kademesinde hem sınıf öğretmenliği hem de alan öğretmenliği için düzenlenen programlar, dört yıllık lisans eğitimini kapsamaktadır. Ayrıca orta öğretim kademesine öğretmen yetiştiren Fen-Edebiyat Fakültesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları 4 yıl lisans eğitimine ilaveten enstitülerce yürütülen Tezsiz Yüksek Lisans eğitimini almakta; yani bahsi geçen fakültelerin öğrencileri 4 yıllık lisans mezunu olmanın yanı sıra tezsiz yüksek lisans kapsamında öğretmenlik mesleği ile ilgili derslere devam etmektedir (MEB, 2016d).

İlköğretimin ilk kademesi olan sınıf öğretmenliği için düzenlenen yetiştirme programı, toplamda 156 krediyi içeren 65 dersten oluşmaktadır. Öğretmen adaylarına

Yatılı Bölge İlköğretim Okullarında, köy okullarında ve birleştirilmiş sınıflarda uygulama yapma olanağı tanıyan programda Topluma Hizmet Uygulamaları dersi eklenmiş böylece öğrencilerin akademik ve bilimsel anlamda da kendilerini geliştirmelerine destek sağlanmıştır (Eraslan, 2008).

Tablo 13. Sınıf Öğretmenliği Programı’ndaki Alan Dersleri ve Krediler

ALAN DERSLERİ					
	DERSİN ADI	KREDİSİ		DERSİN ADI	KREDİSİ
1. DÖNEM	Temel Matematik1	2	5. DÖNEM	Fen ve Teknoloji Öğretimi1	3
	Genel Biyoloji	2		İlkokuma Yazma Öğretimi	3
	Uygarlık Tarihi	2		Hayat Bilgisi Öğretimi	3
2. DÖNEM	Temel Matematik -2	2	6. DÖNEM	Matematik Öğretimi 1	3
	Genel Kimya	2		Drama	3
	Türk Tarihi Ve Kültürü	2		Fen ve Teknoloji Öğretimi 2	3
	Genel Coğrafya	2	7. DÖNEM	Türkçe Öğretimi	3
3. DÖNEM	Türk Dili 1: Ses ve Yapı Bilgisi	2		Sosyal Bilgiler Öğretimi	3
	Genel Fizik	2		Matematik Öğretimi 2	3
	Müzik	2	8. DÖNEM	Erken Çocukluk Eğitimi	2
	Beden Eğitimi ve Spor Kültürü	2		Görsel Sanatlar Öğretimi	2
	Fen ve Teknoloji Lab. Uygulamaları 1	1		Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretimi	2
	Çevre Eğitimi*	2		Trafik ve İlk Yardım	2
4. DÖNEM	Türk Dili 2:Cümle ve Metin Bilgisi	2	8. DÖNEM	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	2
	Çocuk Edebiyatı	2		Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim	2
	Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği	3		Seçmeli	2
	Sanat Eğitimi	2			
	Fen ve Teknoloji Lab. Uygulamaları 2	1			
	Müzik Öğretimi	2			
	Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	2			
	Güzel Yazı Teknikleri*	2			

Kaynak: Eraslan’dan (2008) 05.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenliği yetiştirme programında 37 adet alan dersi bulunmakta, bu dersler programın 82 kredisini oluşturmaktadır.

Meslek dersleri ve bu derslere ilişkin kredi sayısı ise Tablo 14’de verilmiş olup, 13 adet meslek dersinin 37 krediye denk geldiği görülmektedir.

Tablo 14. Sınıf Öğretmenliği Programı Meslek Dersleri ve Krediler

MESLEK DERSLERİ		
	DERSİN ADI	KREDİSİ
1. DÖNEM	Eğitim Bilimine Giriş	3
2. DÖNEM	Eğitim Psikolojisi	3
3. DÖNEM	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3
4. DÖNEM	Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Tasarımı	3
5. DÖNEM	Ölçme ve Değerlendirme	3
	Sınıf Yönetimi	2
6. DÖNEM	Okul Deneyimi	3
7. DÖNEM	Öğretmenlik Uygulaması 1	3
	Rehberlik	3
	Özel Eğitim	2
8. DÖNEM	Seçmeli	2
	Öğretmenlik Uygulaması 2	5
	Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi	2

Kaynak: Eraslan'dan (2008) 05.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Tablo 15 ise ilköğretim öğretmeni yetiştirme programında verilen 35 kredilik 15 adet genel kültür dersini belirtmekte, beşinci dönem genel kültür dersi verilmediğini göstermektedir.

Tablo 15. Sınıf Öğretmenliği Programı Genel Kültür Dersleri ve Krediler

GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		
	DERSİN ADI	KREDİSİ
1. DÖNEM	Türkçe 1 Yazılı Anlatım	2
	Atatürk İlke Ve İnkılâpları Tarihi	2
	Yabancı Dil 1	3
	Bilgisayar 1	3
2. DÖNEM	Bilgisayar-2	3
	Türkçe 2 Sözlü Anlatım	2
	Atatürk İlke Ve İnkılâp Tarihi	2
	Yabancı Dil 2	3
3. DÖNEM	Felsefe*	2
	Sosyoloji*	2
4. DÖNEM	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2
5. DÖNEM	XXX	X
6. DÖNEM	Topluma Hizmet Uygulaması	2
7. DÖNEM	Etkili İletişim	3
8. DÖNEM	Türk Eğitim Tarihi*	2
	İlköğretimde Kaynaştırma	2

Kaynak: Eraslan'dan (2008) 05.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapacak olan öğretmenlerin alması gereken dersler ise alanlarına göre değişiklik göstermekte, bu öğretmenler de sınıf öğretmenleri gibi meslek ve genel kültür derslerinden sorumlu tutulmaktadır (MEB, 2016d).

4.5.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi

Bu başlık altında Türkiye’deki öğretmen seçme ve atama koşulları, öğretmen atama sınavı ve atama yapan kurumlar ele alınacaktır.

4.5.2.1 Öğretmen Seçme ve Atama Koşulları

Türkiye’de öğretmen olabilmek için başvuran adayların yeterli düzeyde genel kültüre ve özel alan eğitimine sahip olması ile pedagojik formasyon almaları gerekmektedir. Öğretmen ihtiyacının çok olduğu durumlarda ise formasyon almayan adaylar da atanabilmekte ancak bu adaylardan adaylık dönemleri içerisinde formasyon almaları beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK işbirliği ile düzenlenen alan öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası Programlarının hangilerinden mezun olanların alınacağına ilişkin, öğretmen ihtiyacı göz önünde tutularak, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ve Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü teklif sunmakta ve bir kurul yardımıyla karar verilmektedir (MEB, 2014).

Eğitim Fakültesi mezunu olmayıp da Fen Edebiyat Fakülteleri mezunu olan ve öğretmen olmak isteyen adaylar, lisans eğitimlerine uygun bir alanda öğretmenlik yapabilmeleri için pedagojik formasyon eğitimi ile Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve uygulama derslerini alarak öğretmenlik mezunu öğrenciler gibi KPSS’ye girme ve aldıkları puana göre çeşitli okullara atanabilme fırsatını elde edebilmektedir (MEB, 2001).

Öğretmen atama sınavı haricinde öğretmen olmak isteyen adaylarda aranacak bazı genel ve özel şartlar bulunmaktadır; genel şartlar tüm devlet memurluklarında aranan Türk vatandaşı olmak, 18 yaşını tamamlamış olmak, öğretmenlik için gerekli eğitim ve öğretimi tamamlamış olmak ve kamu haklarından mahrum olmamak koşullarıdır (MEB, 1965). Atama yapılacak alana uygun bir yükseköğrenim yapmış olmak veya pedagojik formasyon eğitimini başarıyla tamamlamış olmak, meslekten çıkarılmayı gerektirecek bir ceza almış olmamak ve KPSS’de atanacakları alanlara uygun taban puan ve üzerinde puan almış olmak koşulları ise öğretmenlik yapmak isteyen adaylarda aranan özel koşullardır. Ayrıca atamasının yapıldığına dair kendisine tebligat gönderilen aday atandığı ilde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü’ne giderek kimlik ibraz eder ve adli sicil kaydını sunarlar. Yasal sürede göreve başlamayan

adayların atamaları iptal edildiği gibi bu kişiler bir yıl süreyle tekrar öğretmenlik ataması için başvuru yapamazlar (MEB, 2015).

4.5.2.2 Öğretmen Atama Sınavı

Türkiye’de lisans eğitimini tamamlayan öğrenciler öğretmenliğe atanmak için ÖSYM sorumluluğunda yapılan KPSS’ ye (Kamu Personeli Seçme Sınavı) girmekte ve bu sınavdan aldıkları sonuca göre atanmaktadırlar. Atama için öğrencilerin belli bir barajı geçmeleri gerekmekte, gerekli puan alana ve öğretmenlik düzeyine göre değişmektedir. Hangi alanda ne kadar öğretmenin istihdam edileceği belirlenip medya yoluyla duyurulmaktadır. Öğretmen ihtiyacının çok olduğu alanlarda baraj düşük iken, az olduğu alanlarda çok yüksek puanlar baraj olarak belirlenebilmektedir.

2017 yılı KPSS A Grubu ve Öğretmenlik ile ilgili Başvuru Kılavuzu’na (ÖYSM, 2017) göre, KPSS art arda iki ayrı hafta sonunda iki aşamalı olarak Mayıs ayında yapılmakta, her aşama sabah ve öğlen oturumu olmak üzere farklı oturumlardan oluşmakta her bir oturum için ayrı ücret alınmaktadır. İlk aşamanın ilk oturumu Genel Kültür ve Genel Yetenek Testinden ikinci oturumu ise Eğitim Bilimleri Testinden oluşmaktayken; ikinci aşamanın oturumları farklı alan bilgisini testlerinden oluşmakta adaylar ikinci aşamada puan hesaplanmasını istedikleri oturumlara katılmaktadırlar. Ayrıca Temmuz ayında Öğretmenlik için ayrı bir sınav (ÖABT) uygulanmakta, öğretmen adayları 75 dakika süren bu sınava katılmak durumundadır.

Aşağıdaki tabloda sınavda uygulanacak testler ile soru sayıları ve sınav süreleri detaylı bir şekilde verilmiş olup, sınavın iki aşamadan ve her bir aşamanın da en az iki oturumdan oluştuğu; ilk aşamanın birinci oturumunda 120 soruluk bir teste 130 dakika ayrıldığı, ikinci oturumunda ise 80 soru için 100 dakika ayrıldığı görülmektedir. İkinci aşamada ise üç oturum bulunmakta, ilk iki oturum aynı gün içinde 150’şer dakika sürmekte; 3. oturum ise ertesi gün yapılmakta ve 160 dakika sürmektedir. Öğretmen olmak isteyenlerin ayrıca girdiği 50 soruluk sınav ise Temmuz ayında ayrıca yapılmakta, bu sınav için 75 dakika süre verilmektedir.

Tablo 16: KPSS’de Uygulanacak Testler, Süre ve Soru Sayıları

SINAVDA UYGULANACAK TESTLER, SÜRE VE SORU SAYILARI						
İLK AŞAMA 21 MAYIS 2017		İKİNCİ AŞAMA				ÖĞRETMENLİK ALAN BİLGİSİ TESTİ 16 TEMMUZ 2017 75 DAKİKA
1. OTURUM (SABAH) 130 DAKİKA		27 MAYIS 2017		28 MAYIS 2017		
1. OTURUM (SABAH) 130 DAKİKA		1. OTURUM (SABAH) 150 DAKİKA		3. OTURUM (SABAH) 160 DAKİKA		
TEST TÜRÜ	SORU SAYISI	TEST TÜRÜ	SORU SAYISI	TEST TÜRÜ	SORU SAYISI	TEST TÜRÜ
GENEL YETENEK	60	KAMU YÖNETİMİ	40	İŞLETME	40	ALAN BİLGİSİ TESTİ
GENEL KÜLTÜR	60	ULUSLARARASI İLİŞKİLER	40	MUHASEBE	40	
		ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ	40	İSTATİSTİK	40	ALAN EĞİTİMİ TESTİ
2. OTURUM (ÖĞLEN) 100 DAKİKA		2. OTURUM (ÖĞLEN) 150 DAKİKA				
TEST TÜRÜ	SORU SAYISI	TEST TÜRÜ	SORU SAYISI			
EĞİTİM BİLİMLERİ	80	HUKUK	40			
		İKTİSAT	40			
		MALİYE	40			

Kaynak: 2017 KPSS A Grubu ve Öğretmenlik Başvuru Kılavuzundan 05.06.2017 tarihinde uyarlanmıştır.

Sınava giren tüm öğrenciler için ilk aşama sınavın ilk oturumuna katılmak zorunlu olup; öğretmen olmak isteyen adaylar ilk aşamada yapılan ilk oturumda Genel Yetenek ve Genel Kültür testini çözmekte sonrasında ise aynı gün yapılan ikinci oturumda Eğitim Bilimleri sınavına katılmaktadırlar. Öğretmen adayların ayrıca alanlarına bağlı olarak Temmuz ayında yapılan ve 75 dakika süren Öğretmenlik Alan Bilgisi Testine (ÖABT) de katılmaları gerekmektedir (ÖSYM, 2017). Bu sınav sistemi için çeşitli eleştiriler bulunmakta, örneğin; Akdemir (2013), yapılan ÖABT’nin alan bilgisini ölçmekten uzak olduğunu ve sadece test tekniğine dayandığını eleştirmekte; Hotaman (2011) ise yapılan bu sınavların bilgi düzeyinde

kalarak öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin göz ardı edilmesini eleştirmektedir.

Aynı zamanda öğretmenlik sistemine atama yapılırken üniversite mezuniyet ortalamalarının da hesaba katılmaması çok eleştirilmektedir; bunun bir yandan öğrencilerin özellikle eğitim fakültelerindeki son senelerinde derslerine önem vermek yerine KPSS'ye odaklanmalarına sebep olurken diğer yandan öğrenciler arasında sınav rekabetini başlattığı görüşü dile getirilmektedir (Saylan, 2014).

Bu aşamaları başarıyla geçenler aday öğretmen olmaya hak kazanmakta, aday öğretmen olarak en az bir yıl çalışıp başarılı bir performans gösterme koşulunu da yerine getirdikten sonra Bakanlık tarafından yapılacak olan yazılı ve sözlü sınava girmektedir. Tablo 17'de de görüldüğü gibi, aday çalıştığı bir yıl boyunca üç farklı değerlendirmeden geçmekte; ilk dönem değerlendirme görev yaptığı eğitim kurumundaki müdür ve danışman öğretmen tarafından ayrı ayrı yapılmaktadır. İkinci dönem ise ilk önce ilk döneme benzer bir değerlendirmenin yapılmakta daha sonra son değerlendirme aşamasında kurum müdürü ve danışman öğretmenin yanı sıra bir maarif müfettişi de sürece katılmakta ve her biri kendi değerlendirmesini ayrı bir form üzerinde bireysel olarak yapmaktadır. Her bir değerlendirme sonucunda verilen puanların aritmetik ortalaması alınmakta, nihai performans değerlendirme puanının oluşturulmasında birinci değerlendirme sonucunun % 10'u, ikinci değerlendirme sonucunun % 30'u, üçüncü değerlendirme sonucunun ise % 60'ı alınarak adaya 100 üzerinden bir performans notu verilmektedir (MEB, 2015).

Tablo 17: Aday Öğretmenlik Performans Değerlendirmesi

ADAY ÖĞRETMENLİK PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ				
SÜRE:1 YIL	DEĞERLENDİRME	DEĞERLENDİRMEYİ YAPAN	PUAN HESAPLAMA	
1. Dönem	1. Değerlendirme	Okul Müdürü ve Danışman Öğretmen	Aritmetik Ortalama	10%
2. Dönem	2. Değerlendirme	Okul Müdürü ve Danışman Öğretmen	Aritmetik Ortalama	30%
	3. Değerlendirme	Okul Müdürü, Danışman Öğretmen ve Maarif Müfettişi	Aritmetik Ortalama	60%

Kaynak: (MEB, 2015) Çalışmacı tarafından 14.06.2017 tarihinde uyarlanmıştır.

Performans başarı notu 50 ve üzeri olan adaylar, Bakanlıkça belirlenen merkezlerde ve tarihlerde yazılı ve sözlü sınava alınmakta; her ikisinin de yapılması halinde aday önce yazılı sınava alınmakta, bu sınavın sonucu henüz belirlenmeden yazılı sınavın hemen ardından adaylar sözlü sınava tabi tutulmaktadır.

Aşağıda verilen Tablo 18 adaylık süreci sonunda yapılan yazılı ve sözlü sınavın detaylarını içermektedir.

Tablo 18: Aday Öğretmenlik Süreci Sonunda Yapılan Yazılı ve Sözlü Sınavlar

	YAZILI SINAV	PUAN HESAPLAMA
İÇERİK	657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun	20%
	Bakanlık Teşkilatı, görevleri ve mevzuatı (1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 652 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hk. KHK. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu Görevin gerektirdiği diğer mevzuat)	30%
	Öğretmenlik Uygulamaları (Eğitim öğretimin planlanması Örenme Ortamları Sınıf Yönetimi Öğretim Yöntem ve Teknikleri Ölçme ve Değerlendirme)	50%
	SÖZLÜ SINAV	PUAN HESAPLAMA
İÇERİK	Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade kabiliyeti ve muhakeme gücü	25%
	İletişim becerileri, özgüveni ve ikna kabiliyeti	25%
	Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı	25%
	Topluluk önünde temsil yeteneği ve eğitimcilik nitelikleri	25%

Kaynak: (MEB, 2015) Çalışmacı tarafından 14.06.2017 tarihinde uyarlanmıştır.

Tablo 18’de detayları verilen yazılı sınav çoktan seçmeli test veya açık uçlu sorulardan oluşmakta; sınav soruları eğitim ile ilgili mevzuat ile öğretmenlik uygulamalarına dayanmaktadır. Sözlü sınav yapılacaksa bu sınav Bakanlık tarafından önceden duyurulup, oluşturulan sınav komisyonu tarafından yapılmaktadır. Sözlü sınavda her biri 25 puan üzerinden değerlendirilen dört ölçüt bulunmaktadır. Adayın bir konuyu kavraması, ifade ve muhakeme kabiliyeti yirmi beş puan; iletişim becerileri, özgüveni ve ikna kabiliyeti yirmi beş puan; bilimsel ve teknolojik

gelişmelere açıklığı yirmi beş puan, temsil yeteneği ve eğitimcilik nitelikleri de yine yirmi beş puan üzerinden değerlendirilmekte, sonuca komisyon üyelerinin verdiği puanların aritmetik ortalaması hesaplanarak ulaşılmaktadır. Her biri 100 puan üzerinden değerlendirilen yazılı ve sözlü sınav sonuçlarının aritmetik ortalaması adayın başarı puanının ortaya çıkarmakta; 60 ve üzeri puan alan adaylar başarılı sayılmakta ve bu adaylar valiliklerce öğretmen olarak atanmaktadır (MEB, 2015).

4.5.2.3 Atama Yapan Kurumlar

Milli Eğitim Bakanlığı, ilk atama ile öğretmenlik atamasının yapılacağı duyurusunu, gerekli genel ve özel şartlar ile genel şartları, kontenjanları, istenilen belgeleri, başvuru yerini ve süresini kendi internet sitesinde duyurmakla görevli olup, adaylar başvurularını elektronik ortamda yapmakta ve başvuru yaptıklarına dair belgenin çıktısını verilen süre içerisinde bulundukları il veya ilçedeki Milli Eğitim Müdürlükleri'ndeki başvuru bürolarına götürerek onaylatmaktadırlar. Adayların 40 adet tercih yapma hakkı bulunup ayrıca tercih dışı bir okula atama isteyip istememe hakkı da saklıdır. Yapılan atamaların sonuçları yine Bakanlık tarafından internet sitesinde duyurulmakta, sonuçlar adaylara elektronik ortamda tebligat yoluyla iletilmektedir. Adaylık süresince hizmet içi eğitimler alarak adaylık süresi sonunda yapılan sınavlardan başarıyla geçen öğretmenlerin ataması ise valilikler tarafından yapılmaktadır (MEB, 2015).

4.5.3 Hizmet İçi Eğitim

1993'e kadar sadece merkezi düzeyde yürütülen hizmet içi eğitimler hem nitelik hem de nicelik açısından yetersiz görülmekteydi. Milli Eğitim Bakanlığı da öğretmenlerin profesyonel gelişimini ve hizmet içi eğitimleri daha iyi hale getirmek için bu yetkisini yerel eğitim birimleri ile paylaşma yoluna gitmiş bu adımdan sonra hizmet içi eğitim alan katılımcı sayısında büyük artış gözlemlenmiştir. Bu yetki paylaşımı adımına rağmen göreve yeni başlayanlara yönelik hizmet içi eğitimler sonrasında kıdem yılına göre düzenlenmiş sistematik eğitimler veya tüm okulun beraber katılacağı türden eğitimler yapılmamış hazırlanan eğitimlere katılım sadece bireysel düzeyde kalmıştır. Yapılan eğitimlerin içeriği genelde bir uzman, akademisyen veya kıdemli bir öğretmenin seçilen bir konu üzerinde konuşma yapmasına dayandırılmaktadır; bu da bu eğitimler sırasında öğretmenlerin etkileşimde bulunarak birbirleriyle iletişime geçmelerini sınırlandırmakta yani aktivite öğretmenler için sadece dinleme düzeyinde kalmaktadır. Ayrıca eğitim sonrası yapılan eğitimi

değerlendirmeye yönelik geri dönüt alınmaması ve eğitimci ve katılımcıların kurs sonrası bir daha yan yana gelmemesi de eğitimin niteliğini düşürmektedir (Bayrakçı, 2009).

Hizmet içi eğitimin yapılmasının amacını, öğretmenlerin çalıştıkları kurumla işbirliği ve uyum içinde olmasını sağlamak, mesleki açıdan eksiklikleri tamamlayabilmek, eğitim alanındaki yenilikleri takip edebilmek, temel prensip ve tekniklerin uygulanmasında birlik sağlayabilmek, üst kademelere geçmek isteyen personelin eğitimlerini sağlamak ve yeni eğitim araç ve gereçlerini tanıtmak olarak özetleyen Şahin (2006) ayrıca bu hizmet içi eğitimlerin gönüllülük esasına dayandığının, maaşa veya ünvana bir katkı sağlamamakla birlikte bazı yönetim kademelerinde yer almakta ön koşul olarak sunulabildiğinin altını çizmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliklerine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Karasolak, Tanrıseven ve Konokman (2013) tarafından yapılan çalışma sonucunda öğretmenlerin bu etkinliklere karşı olumsuz bir tutuma sahip oldukları; bu tutumların cinsiyet, alan veya kıdeme göre değişiklik göstermediği belirlenmiştir. Diğer yandan Başer, Narlı ve Günhan (2010) tarafından öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri üzerine yaptıkları çalışma özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin çoğunun kendilerini geliştirmek ve mesleki bilgilerini artırmak adına yüksek lisans yapmak istediklerini ancak çalıştıkları okullardaki yöneticilerden bu konuda destek görmediklerini saptamış ve çalışma sonunda MEB'in öğretmenleri geliştirmeye yönelik lisansüstü eğitim ile ilgili bir politikasının olmadığı ve bu konuda öğretmenlere yeterli destek verilmediği; lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki ders saatlerinin çok fazla olmasında dolayı lisansüstü çalışmalara zaman bulamadıkları sonucuna ulaşmışlardır. İlğan (2013) de okul müdürlerinin mesleki gelişimi sağlayan hizmet içi eğitimleri desteklemesi gerektiğini belirtmiş ancak bunun için hem zamanın hemen finansmanın yetersiz olduğunu eklemiştir. Öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanmasının yaratacağı olumlu etkilerden bahsederek bu eğitimlerde süreklilik ve geri bildirimin sağlanması gerekliliğini de vurgulamıştır.

Ayrıca hizmet içi eğitimlerde ele alınan konular yerel ihtiyaçlara göre değil merkezce belirlenen konuların anlatımı üzerine belirlenmektedir (Saban, 2000). Özoğlu'na (2010) göre hizmet içi eğitimler için büyük çapta insan gücü, zaman, enerji ve para gerektirmektedir; az bir bütçe ayrılarak öğretmenlerin genelini kapsayacak şekilde

bir eğitimin yürütülmesi dolayısıyla olanaksızdır. Hizmet içi eğitimlerde ele alınacak hususların farklı fiziksel ve sosyal şartlara sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ihtiyaçlarının okul düzeyinde belirlenmesi ile bu eğitimler yerelleşecek ve bu eğitimlere olan katılım ile bunlardan alınan verim artacaktır. Ekinci (2010) de fiziki yetersizliğe ve nicelik sorununa dikkat çekerek bunları Türkiye'nin en önemli eğitim sorunları olarak göstermiştir.

4.5.3.1 Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar

Türkiye'de öğretmenlere yönelik Hizmet İçi Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yürütülmektedir. Bu genel Müdürlük bünyesinde bulunan Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı 04.01.1995 tarihinde Hizmet İçi Eğitim Merkezleri Yönetmeliği'ni yürürlüğe sokarak, merkez ve taşra teşkilatında görev yapmakta olan personelin yetiştirilmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha sonra alacakları görevlere hazır olmalarını sağlamak amacıyla Ankara Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, Aksaray Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, Erzurum Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, Mersin Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, Rize Çayeli Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, Yalova Esenköy Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu ile İstanbul Ataşehir Zübeyde Hanım Hizmet içi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu, olmak üzere ülke genelinde faaliyet gösteren 7 adet Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu açmıştır. Bu enstitüler, sadece öğretmenlere değil eğitimle ilgilenen tüm personele yönelik olup zaman ve kapasitenin uygun olması haline göre ise diğer kamu kurum ve kuruluşlarının eğitim faaliyetlerine de hizmet etmektedir (MEB, 2013a).

Göreve yeni atanan aday öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin hizmet içi eğitim programlarında ise il ve ilçe eğitim müdürleri, yetiştirme süreci koordinatörü, eğitim kurumu yöneticileri ile danışman öğretmen sorumlu tutulmaktadır. İl/ilçe eğitim müdürleri aday öğretmenlerin yetiştirme süreci boyunca görev yapacakları eğitim kurumunu belirlemekte, okul içinde yönetici ve danışman öğretmen tarafından yapılacak olan eğitimlerde gerekli desteği sağlamakta ve yetiştirme koordinatörü belirlemekle görevli olup, belirlenen koordinatör ise program kapsamında okul dışı yapılması gereken etkinliklerin planlanmasında, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin koordinesinde il milli eğitim müdür yardımcısı ya da şube müdürüyle ortak hareket

etmekle yükümlüdür. Aday öğretmenin çalışma planını okul yöneticisi ile danışman öğretmen beraber hazırlamakta, okul yöneticisi programın sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlarken, görevde en az 10 yıl tecrübesi olan danışman öğretmen bu süreçte mevzuat dahilindeki faaliyetlere katılmaktadır (MEB, 2016a).

4.5.3.2 Hizmet İçi Eğitim Türleri

Türkiye’de hizmet içi eğitimin belirlenmesinde MEB bünyesinde bulunan birimlerin ihtiyaç belirleme yöntemleri etkili rol oynamaktadır. Bu birimler genellikle terfi ve kişisel gelişim üzerine yapılan hizmet içi eğitimin belirlenmesinde teknolojideki yenilikleri, personel taleplerini, yapılan anket ve araştırma sonuçları ile kurul önerilerini dikkate alarak bu hususta üst birim olan Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığına tekliflerde bulunurlar. Adaylık eğitimi, terfi ve idareci pozisyonuna geçme durumları gibi konularda merkezi düzeyde yapılan hizmet içi eğitimlerde değerlendirme yapılabilmekte başarılı olanlar bir sertifika ile belgelendirilmektedir (Parmaksız ve Kısakürek, 2013). Hizmet içi eğitimler Türkiye’de genellikle yaz tatillerinde, ara tatillerde, hafta sonları veya ders saatleri dışında kalan sürelerde yapılmaktadır (Yazıcı ve Gündüz, 2011).

2017 yılında yapılan Milli Eğitim Bakanlığı hizmet içi eğitimleri kapsamında Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü 289 öğretmene; Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü 120 öğretmene; Din Öğretimi Genel Müdürlüğü 1560 öğretmene; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü 200 öğretmene; Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü 4584 öğretmene; Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 1531 öğretmene; Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 5957 öğretmene; Ölçme-Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1158 öğretmene; Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4626 öğretmene; Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü 2940 öğretmene; Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 3340 öğretmene; Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü 234 öğretmene; Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü 1400 öğretmene hizmet içi eğitim vermiştir. Ayrıca 195.000 öğretmen uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitim olanağından yararlanmıştır (OYGM, 2017).

Ayrıca Garanti Bankası tarafından kurulan Öğretmen Akademisi Vakfı (ORAV) tarafından 2013 yılında tamamlanan “Öğrenmenin Sınırı Yok” projesi 5 yıllık bir süre içinde 83.000 öğretmene kişisel ve mesleki becerilerini geliştirme imkanı sağlamış olup; “Öğrenen Lider Öğretmen”, “Liseler için Öğrenen Lider Öğretmen”,

“Çözüm Odaklı İletişim”, “Eğitim Yöneticisi Geliştirme Programı”, “Öğretmenin Kimyası” ve “Etiketsiz Eğitim” projeleri ile öğretmen gelişimine katkıda bulunmaya devam etmektedir (ORAV, 2017).

Okullarda kullanılan yöntem ve müfredat değişiklikleri ile birlikte öğretmenlerden beklenen rol ve sorumluluklar da değişmekte, hizmet öncesi eğitim ve mesleğe yeni başlayacak aday öğretmenlerin eğitiminin yanı sıra sistemde hali hazırda var olan öğretmenlerin de desteklenmesi de gerekmektedir (Saban, 2000). Ancak, genel olarak sistemde mevcut öğretmenlerdeki düşük niteliğe gereken önem yeterince verilmemekte, hizmet içi eğitimler sisteme yeni alınmış olan aday öğretmenlerin üzerinde yoğunlaşmaktadır (Yılmaz ve Altınkurt, 2011).

2016 yılı Mart ayında Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nde yer alan Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecine İlişkin Yönerge’de ataması yapılan aday öğretmenlerin, stajyer olarak göreve başladıkları yılın ilk altı ayında Bakanlık tarafından belirlenen ve Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir yetiştirme programına tabi tutulduğu belirtilmektedir. Bu programdan aday öğretmenlerin atandıkları okuldaki yöneticiler ve danışman öğretmen sorumlu tutulmakta; bu program kapsamında aday öğretmenler sınıf ve okul içi izleme faaliyetlerine, öğretmenlik uygulamalarına, okul dışı faaliyetlere ve hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmaktadırlar. Ancak aday öğretmenlere bu süre boyunca bağımsız olarak ders ve nöbet görevi verilmemektedir; aday öğretmen derse danışman öğretmen ile birlikte girmekte, danışman öğretmenin nöbetçi olduğu günlerde onun yanında bulunmaktadır. Aday öğretmenlerin bu yetiştirme programı süresince yapılan tüm hizmet içi eğitim etkinliklerine katılması zorunlu tutulup, bu altı ay içerisinde birinci performans değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu programa yasal mazereti nedeniyle katılamayanlar için Bakanlık tarafından belirlenen yer ve tarihte telafi programı yapılmaktadır (MEB, 2016a).

Aday öğretmen göreve başladığı ilk dönem bir kez ikinci dönem ise iki kez değerlendirmeye tabi tutulmaktadır (bkz. Tablo 17). İlk ve ikinci değerlendirmeyi okul müdür ve danışman öğretmen bireysel olarak ayrı ayrı yaparken, son değerlendirmede maarif müfettişi de bu gruba katılır ve bireysel olarak ayrı ayrı değerlendirme yapılmış olur. Üç değerlendirme de kendi içinde aritmetik ortalama alınarak hesaplanmakta, daha sonra ilk değerlendirme sonucunun % 10’unun, ikinci değerlendirmenin % 30’unun, son değerlendirmenin ise % 60’ının alınmasıyla nihai

puana ulaşılmakta; 50 ve üzeri puan alan adaylar başarılı sayılarak sınava girmeye hak kazanırken başarısız sayılanların meslekle ilişkisi kesilmektedir. Başarılı olan öğretmen adaylarının alındığı sınav yazılı ve/veya sözlü sınavdan oluşmakta, ikisi birden yapılacaksa önce yazılı sınav yapılmakta ve sonuçlar daha belli olmadan hemen sözlü sınav başlamaktadır (bkz. Tablo 18). Yazılı sınav çoktan seçmeli veya açık uçlu sorulardan oluşmakta, bu sınavın içeriğini eğitim ve öğretmenlikle ilgili mevzuat ile öğretmenlik uygulamaları oluşturmaktadır. Sözlü sınav ise Bakanlık veya il merkezlerinde yapılmakta, bu sınavda adayların iletişim becerileri, ifade kabiliyetleri, gelişmelere ne kadar açık olduğu ve toplum önünde temsil yeteneği gibi özellikleri incelenmektedir. Her biri 100 üzerinden değerlendirilen bu iki aşamanın aritmetik ortalaması alınarak, 60 ve üzeri puan alan adaylar adaylık sürecini başarıyla tamamlamış sayılmakta; bu öğretmenlerin atamaları valiliklerce yapılmaktadır (MEB, 2015).

4.5.4 Öğretmenlik Mesleği

Bu başlık altında öğretmenlik mesleği Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin hak ve sorumlulukları ile özerklikleri açısından ele alınacaktır.

4.5.4.1 Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları

Tüm mesleklerde olduğu öğretmenlikte de mesleğin toplumsal statüsü ve saygınlığı devletin ve toplumun o mesleğe verdiği önem ile doğru orantılıdır. Türkiye’de eğitim refah seviyesini yükseltmenin tek yolu olarak görüldüğünden eğitime büyük önem verilmektedir. Ülkenin kalkınmasında ve güçlü ülkelerle rekabet edebilmesinde eğitimin rolü benimsenmiş ve tüm iktidara gelen hükümetlerce eğitim alanında yenilikler düzenlemelere gidilmiştir ancak öğretmen sayısı artırımı ön planda tutulup öğretmen niteliği arka plana atılmıştır (Özoğlu, 2010).

Türkiye’de öğretmenlik kutsal ve saygın bir meslek olarak görülmekte ancak son zamanlarda mesleğe olan saygının azalmasına rağmen öğretmenlere duyulan güvende aynı oranda bir azalma görülmediği belirtilmektedir. Aksine, sistemde ihtiyaçtan daha fazla öğretmen adayı mezun olup da sayı yüz binleri bulunca Fen-Edebiyat Fakültelerine verilen formasyon hakkı 2012’de kaldırılmış ve de Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde verilen okul öncesi, İngilizce ve uzaktan eğitim öğretmenlik programlarının da kapatılmasına karar verilmiş; eğitim fakültelerindeki okul öncesi, özel eğitim ile rehberlik ve psikolojik ve danışmanlık

gibi bölümler dışında kalan öğretmenlik bölümlerinin ikinci öğretimleri de kapatılmıştır. Önceleri var olan “hiçbir şey olamazsam öğretmen olurum görüşü 2000’li yılların başında ortadan kalkmış, öğretmenlik gözde meslekler arasında görülmeye başlanmış ve öğretmenlik programlarının puanları artarak daha başarılı öğrenciler eğitim fakültelerini tercih etmeye başlamıştır (Saylan, 2014).

Ayrıca, öğretmenliğin gelir düzeyi lisans mezunu olan diğer meslek gruplarında çalışanlar için belirlenen düzeye göre daha düşük olmasına rağmen maaşın yanında ek ders verilmesinden dolayı gelir düzeyinin bazı mesleklere göre daha iyi olduğu ve sosyal statüsünün yüksek olduğu düşünülmektedir (Hotaman, 2011).

Öğretmenler 657 Devlet Memurları Kanunu’na göre 9. dereceden göreve başlayarak çalıştıkları her bir kademe, üç yılda bir ise bir derece alarak yükselmekte, lisansüstü eğitimini tamamlayanlara kademe ilerlemesi yapılmaktadır. Bulunulan kademe ve derece ile diğer şartlar da göz önüne alınarak aylık alan öğretmenler ayrıca eğitim-öğretim tazminatı ile haftalık okutmaları gereken ders saatinden fazla okuttukları her bir ders için ek ders ücreti almaktadır. Bunların dışında çocuğu olan öğretmenlere çocuk yardımı ödeneği ile eşi çalışmayan öğretmenlere aile yardımı ödeneği de verilmektedir (Tunçaşık, 2007). 2016 yılında 25 yıl kıdemi olan ve 1. derece 4. kademedeki bir öğretmen net 2.836,65 TL alırken, 10 yıl kıdemi olan 6. derece 2. kademedeki bir öğretmen 2.546,23 TL, mesleğe 9. derece ve 1. kademedeki başlayan bir öğretmen ise 2.455,60 TL aylık maaş almaktadır (Öğretmenler, 2016).

OECD 2014 raporuna göre hazırlanmış olan Tablo 19, kademeler ve kıdeme göre Türkiye’deki yıllık öğretmen maaşlarını dolar bazında ele almaktadır.

Tablo 19. Türkiye’de Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları

	Türkiye		
	ilkokul	ortaokul	Lise
Göreve Yeni Başlayan	24.834	25.790	25.790
10 Yıl Kıdemli	25.632	26.588	26.588
15 Yıl Kıdemli	26.678	27.607	27.607
Emekliliği Yaklaşmış	28.818	29.773	29.773

Kaynak: OECD, (2014). (Çalışmacı tarafından 11.06.2016 tarihinde uyarlanmıştır.)

Tablo 19 incelendiğinde ortaokul ve lise kademesinde kıdeme göre eşit maaşlar alındığı görülürken, ilkokul öğretmenlerinin diğer kademelere göre daha düşük maaş aldığı görülmektedir. Maaş, tüm kademelerde kıdeme göre artış göstermesine rağmen bu artışın büyük bir artış olmadığı görülmektedir.

439 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Yüksek ve Orta Dereceli Okullar Öğretmenleri ile İlkokul Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saatleri ile Ek Ders Ücretleri Hakkında Kanun (1964) kapsamında okul öncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri maaşları karşılığında haftada 18 saat, alan öğretmenleri ise haftada 18 saat ders vermekle yükümlüdür. İlköğretim kademesinde görev yapan öğretmenlere zorunlu veya isteklerine bağlı olarak haftalık 6 saat daha ders verilebilirken, lise öğretmenlerine zorunlu olarak en fazla haftalık 6 saat ders verilebilirken isteğe bağlı olarak 9 saate kadar ders verilebilmektedir.

Öğretmenlerin görevde yükselme ve unvan değişiklikleri ile ilgili düzenlemeler 28793 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik (MEB, 2013b) kapsamında yapılmaktadır. Milli Eğitim personeli bu yönetmeliğe göre şube müdürlüğü, tesis müdürlüğü veya basımevi müdürlüğü kadrolarına atanmak için görevde yükselme sınavından geçmek ve ilan edilen diğer şartları taşımak zorundadır.

Ayrıca, 2011/2679 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yetiştirilmek ve staj yaptırılmak üzere 2012 yılında yurt dışına memur gönderimi ile ilgili yayınlanan yönetmeliğe göre adaylardan bunun için bulundukları hizmet sınıfına uygun olan programın gerektirdiği İngilizce, Almanca, Fransızca veya Arapça dilinde yapılmış olan TOEFL, IELTS veya KPDS'den istenilen puanı almalarının yanı sıra hizmet grubuna göre değişen şartlar belirlenmiş ve 5 kişilik kontenjan kapsamında istenilen şartları taşıyan kişiler arasından en uygun nitelikleri taşıyanlar oluşturulan komisyon tarafından seçilerek bu kişiler yurtdışında yetiştirilme olanağına sahip olmuş; bu kişilerden ülkeye döndükten sonra göreve başladıkları tarihten itibaren yurt dışında kaldığı sürenin iki katı kadar kurumlarında mecburi hizmet yapmaları şart koşulmuştur (MEB, 2012).

Öğretmenler de diğer devlet memurları gibi yıllık izin hakkından yararlanabilmektedir. Diğer memurlarda olduğu gibi hizmet süresi 11 yıla kadar olan öğretmenler yılda 20 gün, 10 yıldan fazla olanlar ise 30 gün yıllık izin

kullanabilmektedir, ancak farklı olarak öğretmenler bu tatillerini yaz tatili ile ara tatillerde kullanmak durumunda olup okul dönemi içerisinde hastalık ve mazeret izni dışında izin kullanamamaktadırlar. Doğum yapan bayan öğretmenlere doğum izni, askere giden erkek öğretmenlere ise askerlik izni verilmektedir. Ayrıca birinci dereceden kan bağıının olduğu akrabaların evlilik veya ölüm durumunda ayrıca 5 gün resmi izin verilmektedir. Bunların haricinde birinci dereceden refakat etmesi gereken bir akrabanın hastalığı durumunda öğretmenler 6 aya kadar ücretsiz izin hakkından yararlanabilmektedir (MEB, 1965).

Türkiye’de öğretmen ihtiyacı, coğrafi durum, ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyi ve ulaşım şartları karşılaştırılarak iller üç farklı hizmet bölgesine her bir bölge de kendi içinde 6 alana ayrılmıştır. Her öğretmen zorunlu hizmet bölgelerinden en az birinde o bölge için belirlenmiş süre kadar hizmet yapmak durumunda, bulunduğu bölge ve alana göre yıllık hizmet puanı kazanmaktadır. Birinci hizmet bölgesinde çalışanların yıllık hizmet puanları çalışılan alana göre 10-18 puan arasında değişirken, ikinci bölgede çalışanlar yıllık 12-22 puan, üçüncü bölgede çalışanlar ise yıllık 14-30 puan kazanmaktadır. Her bölgedeki 4., 5. ve 6. Alan olarak belirlenen eğitim kurumları zorunlu hizmet kapsamına girmektedir; birinci bölgede çalışan bir öğretmen 4. alanda en az 7 yıl, 5. alanda en az 6 yıl veya 6. alanda en az 5 yıl çalışarak zorunlu hizmet süresini tamamlamaktadır. Benzer şekilde 4-5-6. bölgeler için sırasıyla, 5. bölgedeki bir öğretmen 6, 5 ve 4 yıl, 6. bölgedeki bir öğretmen ise 5,4,3 yıl görev yaparak zorunlu hizmet görevini tamamlamaktadır. Ayrıca öğretmenler aynı eğitim kurumunda en fazla 8 yıl görev yapabilmekte süre sonunda rotasyona tabi tutulmaktadırlar. Öğretmenler aile birliğinin sağlanamaması, adi sebepler, sağlık sebepleri, afet, eşin veya çocuğun ölümü veya eşin emekli olması gibi sebeplerle mazerete dayalı yer değiştirme talebinde bulunabileceği gibi, aynı kurumda 3 yıl çalıştıktan sonra kendi istekleri dahilinde il içi tayin hakkından yararlanabilmektedir (MEB, 2015).

Öğretmenler için 2005 yılında çıkarılan 25905 sayılı Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği’ne göre öğretmenlik mesleği adaylık dönemini bitiren öğretmenler için üç farklı kariyer basamağından oluşmaktadır. İlk basamak öğretmenlik olarak görülmekte ardından uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gelmektedir. Uzman öğretmenlik ve başöğretmenliğe seçilmek üzere adaylardan sınava girip başarılı olmaları beklenmekte sınava girme şartı olarak

mesleki tecrübe şart koşulmaktadır; uzman öğretmenlik için başvuru yapma şartı 7 yıl öğretmenlik yapmış olmak iken başöğretmenlik için bu koşul 6 yıl uzman öğretmenlik yapmış olmaktır. Alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora yapmış olan adaylar bu sınavdan muaf tutulmakta, yüksek lisans mezunlarının uzman öğretmen olabilmesi için; doktora mezunlarının ise başöğretmen olabilmesi için koşul olarak 7 yıl tecrübe istenmektedir (MEB, 2005). Bu sınavlar için adayların sınavdan muaf olup olmamalarına göre iki farklı değerlendirme yapılmaktadır; lisans öncesi veya lisans mezunu olanlar veya yüksek lisans ya da doktora öğrenimini eğitim bilimleri alanı dışında bir alanda tamamlayanlar için değerlendirme puanının %10'u için kıdem, %20'si için hizmet içi veya lisansüstü eğitim, %10'u için etkinlikler, %10'u için sicil ve %50'si için sınav puanı temel alınır (MEB, 2016c).

Bakanlık Personel Müdürlüğü başkanlığında 8 asil 8 yedek üyeden oluşan sınav komisyonu ile her ilde milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında oluşturulan bir İl Öğretmen Değerlendirme Komisyonu kurularak sınav gerçekleştirilir. Başvurular sınavdan 5 ay önce elektronik ortamda yapılırken, sınav uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik sınavı olmak üzere Türkçe, Genel Kültür, Pedagojik Formasyon ve MEB Mevzuatı ile Eğitim Yönetimi ve Eğitim Sistemleri hakkında çoktan seçmeli sorulardan oluşan iki ayrı sınav olarak ÖSYM tarafından hazırlanmakta ve değerlendirilmektedir. 100 puan üzerinden 60 puan ve üstünü alan adaylar başarılı kabul edilmekte, sınav sonucu hem elektronik ortamda ilan edilmekte hem de sınav sonuç belgesi olarak adaylara gönderilmektedir. Kendi alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans ya da doktora yapanlar için ise sınav uygulanmayıp % 20 puan için kıdeme, % 40 puan için hizmet içi eğitimlere, % 20'si için etkinliklere ve % 20'si için sicil puanına bakılır (MEB, 2015).

4.5.4.2 Öğretmen Özerkliği

Eğitim öğretim ve program geliştirme açısından değerlendirildiğinde Türkiye'de öğretmenlerin mesleki anlamda özerk olmadığını söylemek gerekir. Öğretilecek konunun hangi yöntemlerle hangi kaynaklarla öğretileceğindeki karar MEB'e ait olup merkezi bir sistem oluşturulmuş ve de öğretmenin sadece alınan kararları uygulaması beklenmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki eğitimde yapılacak her türlü değişiklik ve yenilik öğretmenin rolünü kısıtlayıcı olmak yerine ona saygınlık

kazandırıcı olmalıdır (Gür, 2010). Türkiye tarihi incelendiğinde kuruluştan beri öğretmenlere çok önemli roller biçildiği görülmektedir (Özoğlu, 2010), ancak öğretmenlerin özerk olmaması ve bütün hareketlerinin incelenip denetlenmesi ile eğitim sistemini başarısız olmasına ilişkin doğru orantılı çalışmaların çok fazla olması (Ingersoll, 2007) da Türkiye’de öğretmen özerkliğinin olmamasının öğretmenlerin motivasyonlarını düşüreceği ve bunun sonucunda da başarısızlığa etki edebileceğini gözler önüne sermiştir. Akdemir (2013), öğretmenlerin mesleki özerkliğe sahip olmalarının gerektiğini vurgulamıştır. Bu özerkliğin verilmesi için ise atama kriterlerinin sadece teorik bilgiye dayalı olmasındansa, öğretmenlerin kişisel ve fiziksel özelliklerini de içermesi gerektiğini, gelişime ve değişime açık, rehberlik ve liderlik yapabilecek kişilerin atanmasına önem verilmesini ifade ederek, mesleki statünün yükseltilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4.6 Japonya, Finlandiya ve Türkiye Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması

Bu başlık altında, Japonya, Finlandiya ve Türkiye öğretmen yetiştirme sistemleri hizmet öncesi eğitim, öğretmen seçme ve atama sistemi, hizmet içi eğitim ve öğretmenlik mesleği açısından karşılaştırılarak irdelenecek ve bu ülkelerdeki uygulama benzerlik ve farklılıkları özetlenecektir.

4.6.1 Hizmet Öncesi Eğitim Açısından Karşılaştırma

Öğretmenlik mesleği hem Japonya hem de Finlandiya’daki gelişmişlik ve toplumsal açıdan kalkınmış olmanın en önemli sebebi olarak görülmektedir. Finlandiya eğitimi özellikle milli kültürü yaşatmak için eğitimi önemli bir araç olarak görürken, Japonlar eğitim sayesinde öğrencilerin iyi bir vatandaş olarak yetişeceğine inanmakta bu nedenle her iki ülke de eğitim sistemine ve dolayısıyla bu sisteme en önemli parçalarından biri olan öğretmenlere ve onların yetiştirilmesine çok büyük önem vermektedir. İki ülkede de öğretmenler profesyonel olarak algılanmakta ve yüksek prestij sahibi bu kişilerden beklentiler yüksek tutulmaktadır. Öğretmenlerin statüsünün yüksek olması hem Japonya’da hem de Finlandiya’da, bu mesleğe giriş için rekabet ortamı yaratmakta; böylece en iyi öğrenciler bu sisteme dahil olmak istemekte, bu da öğretmen yetiştirme programlarına en iyi öğrenciler seçilerek nitelikli öğretmen yetiştirilmesinde büyük etki yaratmaktadır. Türkiye’de de benzer bir şekilde öğretmenlerden beklentiler yüksek tutulmakta; onlardan toplumsal beklentiler ve sosyal özellikleri öğrencilere kazandırmaları ve kendilerini sürekli

geliştirip eğitim öğretimin niteliğini artırmaları beklenmektedir. Daha nitelikli öğretmen yetiştirebilmenin yolları arayışı içerisinde olan Türkiye’de, öğretmen eğitimi açısından Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar sürekli değişikliğe gidilmiş ancak çok sık yapılan değişiklikler ve yeteri kadar planlama yapılmadan atılan adımlar ülkedeki öğretmen yetiştirme sisteminde yeni sorunlara neden olmuş, yapılan her değişikliğe ilişkin yeni tartışmalar ortaya çıkmıştır.

Japonya’da öğretmen olmak isteyen öğrenciler için hizmet öncesi eğitim; eğitim fakülteleri, eğitimle ilgili bölümler ile yüksekokullarda verilen eğitime veya açık sistem denilen bir sisteme dayanmaktadır. Finlandiya ise hizmet öncesi öğretmen yetiştirme sistemini ilkökul ve ortaokul (ortaokul alt derece ile ortaokul üst derece denilen lise) öğretmenliği olarak ikiye ayırmış, ortaokul öğretmenliği eğitimi de kendi içinde ardışık veya eş zamanlı model ile tamamlamıştır. Eş zamanlı modelde öğrenci eğitim fakültelerine devam etmekte, daha çok alan öğretmenlerinin tercih ettiği ardışık modelde ise öğrenci önce alanı ile ilgili dört yıllık lisans yapmakta daha sonra eğitim ile ilgili dersleri almak için öğretmenlik sertifikası programlarına başvurmaktadır. Japonya ve Türkiye’den farklı olarak, Finlandiya’da okul öncesi öğretmenleri hariç tüm öğretmenlere yüksek lisans mezuniyeti şartı koşulmaktadır. Türkiye’de ise öğretmen olmak isteyen öğrencilerin eğitimi 1982 yılından itibaren üniversitelerdeki eğitim fakültelerine verilmiştir.

Üç ülkede de öğretmen yetiştirme programlarına öğrenci seçmek için belli kriterler belirlenmiş olup, başvuru yapan öğrencilerin sınırlı bir kısmının sisteme alınması sağlanmıştır.

Tablo 20’de görüldüğü gibi üç ülke de hizmet öncesi eğitim kapsamında öğretmen yetiştirme programlarına öğrenci seçerken iki aşamalı bir sınav uygulamaktadır. Japonya ve Finlandiya’da ilk aşama ülke çapında yapılırken, ikinci aşamada üniversiteler özerk davranarak kendi öğrenci seçme sınavlarını yapmaktadır. Japonya’da ilk aşama özel üniversitelere giriş için zorunlu tutulmazken ikinci aşama üniversite ayrımı olmaksızın her öğrenci için zorunlu tutulmuştur. Türkiye ‘de ise her iki aşama da ülke çapında yapılmakta, ilk aşama ikinci aşamaya geçiş için baraj niteliği taşımaktadır. Japonya’da ve Türkiye’de ilk aşamada yapılan sınavlar yılda bir kez yapılmaktadır, farklı olarak Türkiye’de tek oturumdan oluşan sınav Japonya’da iki güne yayılmış durumdadır. Finlandiya ise ilk aşama olan sınavı yılda iki kere uygulamaktadır. Üç ülkede de ilk aşama sınavın uygulanmasından merkezi bir kurum

sorumlu tutulmakta; Japonya ve Türkiye’de soru tipi olarak çoktan seçmeli sorular kullanılırken, Finlandiya’da yapılan teste göre çoktan seçmeli soruların yanı sıra sınavda okuma, yazma ve dinleme testleri de uygulanmaktadır.

Tablo 20. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programına Öğrenci Seçme Sisteminin Karşılaştırılması

		JAPONYA	FİNLANDİYA	TÜRKİYE
İlk Aşama	Sınavın Adı	UECE (Ülke Çapında) *Sadece devlet üniversitelerine giriş için zorunlu	Ylioppilastutkinto (Ülke Çapında)	YGS (Ülke çapında)
	Sınav Zamanı	Yılda bir kez Ocak ayında-2 gün	Yılda iki kere Şubat-Mart arası ve Eylül’de	Mart Ayında (Tek Oturum)
	Sınavdan Sorumlu Kurum	Üniversiteye Giriş Sınavı Merkezi	Üniversiteye Giriş Sınavı Kurulu	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
	Sınav İçeriği ile Soru Tipi	6 alana ait Çoktan Seçmeli 29 Test	Ana dil zorunlu test olmak üzere en az 4 test	4 alan: Türkçe, Sosyal Bilgiler, Temel Matematik, Fen Bilimleri 1
İkinci Aşama	Sınavın Adı	Üniversitelerin kendi yaptığı mülakat * Hem devlet üniversiteleri hem de özel üniversiteler için zorunlu	3 aşamalı bir sınav daha yapılır 1. aşama: bilgiyi araştırma, sentez, eleştiri, analiz 2. aşama: mülakat (kişilik/karakter analizi) 3. aşama: uygulama sınavı (örnek ders anlatımı)	LYS (ülke çapında) Haziran ayında iki hafta sonu 5 Farklı test (alana göre en az 2 tane seçilmelidir)
Değerlendirme		Birinci Aşamanın %50’si+İkinci Aşamanın %50’si (Genellikle) Birinci Aşamanın %40’ı+İkinci Aşamanın %60’ı Birinci Aşamanın %20’si+İkinci Aşamanın %80’i (Tokyo Üniversitesi)	İlk aşamada yapılan Ylioppilastutkinto’yu geçemeyenler ikinci aşamaya alınmamaktadır. İkinci aşamada okullar özerk davranarak değerlendirme yapmaktadır.	YGS’den 180 puan alamayanlar LYS’ye girememektedir. (Beden Eğitimi, Müzik, Resim Öğretmenleri için 150 puan) Ortaöğretim diploma notu*0,6 ile YGS’nin %40’ı+LYS’nin %60’ı

Sınavın ikinci aşamasına Japonya ve Finlandiya’da daha çok önem verilmekte, sonuç genellikle bu aşamaya göre belirlenmektedir. Japonya’da ikinci aşamayı oluşturan sınav üniversitelerin kendi yaptıkları mülakata dayanmakta iken Finlandiya’da da ikinci aşama da üniversiteler kendi sınavlarını kendileri yapmakta, Japonya’dan farklı olarak 3 aşama olarak yaptıkları bu sınavda öğrencinin bilgiyi kullanabilme, analiz ve sentez yapabilme becerisi ile kişilik özellikleri ve sunum becerileri de analiz edilmektedir. Türkiye’de ise ikinci aşama yine Haziran ayında iki hafta sonu ulusal çapta yapılan çoktan seçmeli bir sınavdan oluşmakta öğrenciler alanlarına göre en az iki testten sorumlu tutulmaktadır.

Bu sistem Türkiye’de öğrenci seçimi yapılırken üniversitelerin öğrenci seçiminde özerk davranmasını engellemekte, öğrencilerin mesleğe uygun nitelikler taşıyıp taşımadığını ölçen her hangi bir değerlendirme yapılamamaktadır. İki aşama sonunda sınav sonuçlarının değerlendirilmesinde ortaya çıkan tablo da bu durumu gözler önüne sermektedir: Japonya’da üniversiteler genellikle her bir aşamada alınan puanların % 50’sini toplayarak sonucu belirlemekte, isteyen üniversite ikinci aşamada kendi yaptığı sınavın etkisini artırmak için ilk aşamanın % 40’ını ile ikinci aşamanın % 60’ını almaktadır. Japonya’nın en prestijli üniversitesi olan Tokyo Üniversitesi’nin ilk aşamayı % 20 ile sınırlı utarak kendi yaptığı ikinci aşama sınavın % 80’ini hesaplaması üniversitelerin mesleğe uygun öğrenciyi seçmekte ne kadar titiz davrandıklarının kanıtıdır. Finlandiya’da benzer bir durum görülmektedir; ilk aşama sınav sadece ikinci aşamaya geçiş için baraj niteliği taşımakta, orta öğretim başarı puanları da incelenmekte yine de asıl değerlendirme ikinci aşamaya göre yapılmaktadır, bu da yine öğrenci seçimine verilen önemi göstermektedir. Türkiye’de ise ilk aşama sınavın % 40 ile ikinci aşama sınavın % 60 ı alınmakta, bu puana ortaöğretim başarı puanının 0,6 ile çarpılmış sonucu da eklenerek nihai sınav sonucu hesaplanmaktadır.

Japonya’da öğretmen yetiştirme programları okul öncesi, ilkökul ve ortaokul öğretmenliği için yüksekokul veya dört yıllık lisans mezuniyetinden oluşurken, lise öğretmenliği eğitimi dört yıllık lisans veya yüksek lisans eğitiminden oluşmakta, mezuniyet diplomasına göre öğretmenlere birinci veya ikinci sınıf öğretmenlik sertifikaları verilmektedir (bkz. Tablo 2.). Finlandiya’da ise lisans mezunu olmak öğretmen olmak için yeterli görülmediğinden öğrenciler yüksek lisans eğitimine sadece öğretmenlikle ilgili derslerin verildiği eğitim fakültelerinde devam etmekte; dolayısıyla öğretmenlik eğitimi 180 krediden oluşan 3 yıllık lisanstan sonra 2 yıllık yüksek lisans eğitimi ile devam etmektedir.

Finlandiya’da ayrıca yükseköğretim veren politekniklerden mezun olanlar ya da alanında en az üç yıl deneyimi olanlar da 35 kredilik öğretmenlik eğitimini aldıktan sonra öğretmenlik yapabilmektedir. 3,5-4 yıl süren 2010-240 kredilik mesleki öğretmen eğitimi de verilen politekniklerde, isteyen öğrenciler ayrıca 1,5-2 yıl üsren ve 60-90 krediye denk gelen bir eğitim alarak yüksek lisans mezunu olabilmektedir. Türkiye’de ise 4 yıllık lisans eğitimi öğretmenlik mesleğini yapabilmek için yeterli görülmekte, isteyen öğrenciler yüksek lisans eğitimine de devam etmektedir.

Öğretmenlik eğitiminde alınan derslerin içerikleri incelendiğinde Japonya’da genel eğitim ve mesleki eğitim dersleri haricinde ayrıca öğretmenlik dersinin ve uygulamalı eğitim dersinin de verildiği saptanmış olup; uygulama derslerine ilkökul öğretmenliği eğitiminde haftada 4 saat verildiği, ortaokul öğretmenliği eğitiminde ise yasal olarak haftalık 2 saatin uygulamaya ayrıldığı ancak bu grupta da uygulama derslerine ayrılan sürede haftalık 4 saate kadar çıkıldığı görülmektedir.

Finlandiya’da ise okul öncesi öğretmen eğitiminde ve sınıf öğretmenlerinin eğitiminde dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine önem verildiği görülmekte, hem okul öncesi hem de sınıf öğretmenliği eğitiminde özellikle eğitimle ilgili derslere ağırlık verildiği ayrıca sınıf öğretmenliği eğitimi ile ilgili çalışmaların temel, orta ve ileri düzey çalışmalar olarak ayrıldığı görülmektedir. Uygulamaya yönelik yapılan çalışmalar ise yine oryantasyon uygulaması ve ileri düzey uygulamalar olarak ikiye ayrılmış olup uygulamaya çok önem verilerek her üniversitenin kendi kampüsü içinde uygulama okulları bulundurması ve öğrencilerin 2 yıl süren 4 ayrı staj programının üçünü buralarda yapmaları sağlanmıştır. Ortaokul kademesinde öğretmenlik yapacakların eğitimi ise yüksek lisans eğitimini de kapsayan 5-6 yıllık eğitim ile eş zamanlı eğitim de denilen alan eğitimi ile öğretmenlik eğitiminin aynı anda yapıldığı eğitim olmak üzere iki şekilde yapılmakta öğrenci istediği şekilde eğitimi almakta serbest davranmaktadır.

Türkiye’de öğretmen eğitim programlarının % 50-60’ını alan dersleri oluştururken, % 25-30’unu meslek dersleri, % 15-20’sini ise genel kültür dersleri oluşturmaktadır. Uygulama eğitimi için Topluma Hizmet Uygulamaları adı altında bir ders verilmekte, böylece öğrencilerin akademik ve bilimsel yönden kendilerini geliştirmelerine destek verilmektedir. Uygulama eğitimlerinin sayısının az olması, programda uzun süreye yayılmak yerine kısa bir süreliğine yer alması ve öğrencilere atanan danışmanların hem zaman eksikliğinden hem kalabalık öğrenci sayısından hem de kendini geliştirmeye yeteri kadar zaman bulamamasından ve üniversite ile uygulamaya gidilen okul arasında yeterince iletişim olmadığından dolayı birçok sorunla karşılaşmakta bu çalışmalardan yeterli verim alınamamaktadır.

Türkiye’de Eğitim Fakültesi mezunu olmayan ancak ilgili fakültelerden mezun olan adaylara pedagojik formasyon yolu ile öğretmen olma hakkı verilmiş olup bu öğrencilerin mezun oldukları zaman atanma konusunda bir farklarının olmadığı belirtilmiş; ancak bu öğrencilerin programa seçilmesinde sadece ALES puanının şart

koşulduğu ile verilen eğitimin lisans düzeyinde olduğu gerçeği göz ardı edilmiştir. Bu sistem aslında Japonya'daki açık sistem ile benzerlik göstermektedir; açık sisteme göre lisans eğitimini öğretmenlik harici ilgili bir alan üzerine alan bir öğrenci belli sayıda kredi almayı gerektiren yüksek lisans eğitimlerini tamamlayarak veya yarı zamanlı kurslara giderek öğretmen olabilmektedir. Hatta Japonya'da belli kurslara katılanlar ihtiyacın fazla olması durumunda ilçelerden verilen ve sadece verildiği yerde geçerli olan 5 yıl süreli sertifikalar sayesinde gönüllülüğe dayalı olarak yardımcı öğretmen olarak çalışabilmektedir.

Japonya bunların yanı sıra JET adını verdiği bir program ile ana dili İngilizce olan kişileri, öğretmenlik eğitimleri olmamasına rağmen kısmi zamanlı yabancı dil öğretmeni olarak görevlendirmektedir. Finlandiya ise bu bağlamda daha net olarak sınırlarını belirleyerek sadece öğretmenlik eğitimi alan yüksek lisans mezunu öğretmenlerin çalıştırılmasını öngörmüştür. Finlandiya'nın aksine Türkiye'de son zamanlara kadar, öğretmen açığı nedeniyle sözleşmeli ve ücretli öğretmenlik uygulamasına gidilmiş, sözleşmeli öğretmenlerin kadroya geçirilmesiyle bu uygulamaya bir süre son verilmiş ancak bu uygulama 2016'da yeniden başlatılmıştır. Sözleşmeli öğretmenlik ve tek şartın yükseköğrenim görmek olduğu ek ders karşılığı ücretli uygulaması günümüzde devam etmektedir. Ayrıca en az iki görev yapanlar öğretmenlik yapmak istemeleri halinde atanmakta, milli sporculardan öğretmen olmak isteyenlerden ise KPSS şartı dışında genel ve özel şartlar sağlamaları istenmektedir.

4.6.2 Öğretmen Seçme ve Atama Sistemi Açısından Karşılaştırma

Öğretmen seçme ve atama süreci açısından Japonya, Finlandiya ve Türkiye ayrı ayrı incelenerek benzerlik ve farklılıkların daha iyi görülebilmesi için oluşturulan Tablo 21'de de görüldüğü gibi, Japonya'da lisans mezunu olmak öğretmenlik için yeterli görülüp, yüksek lisans öğrencinin gönüllülüğü esasına dayanmakta, Finlandiya'da okul öncesi öğretmenliği ve meslek dersi öğretmenliği haricinde tüm öğretmenlikler için yüksek lisans şartı getirilmiştir. Türkiye'de ise Eğitim Fakültesi'nden mezun olmayan öğretmen adayları için Pedagojik Formasyon Programları açılmakta, genel olarak öğretmenlik için lisans mezuniyeti şartı aranmaktadır.

Tablo 21. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmen Seçme ve Atama Sistemlerinin Karşılaştırılması

	JAPONYA	FİNLANDİYA	TÜRKİYE
Öğretmen Olma Koşulları	-lisans mezuniyeti -öğretmenlik sertifikası -öğretmen atama sınavından yeterli puan -sağlık testi (ortaokul öğretmenleri için) -30 yaşını aşmamış olmak (2 kurum haricinde)	-lisans mezuniyeti (okul öncesi öğretmenliği ve meslek dersi öğretmenliği için) -yüksek lisans mezuniyeti -en az 3 yıl deneyim veya 35 kredilik pedagojik kursuna gitmiş olmak (meslek dersi öğretmenliği için) - veya politeknik öğretmenliği için)	-lisans mezuniyeti -pedagojik formasyon programı / tezsiz yüksek lisans mezuniyeti (Fen-Matematik ve Sosyal Bilimler Öğretmenliği-Fen/Edebiyat Fakülteleri mezunları için) -aday öğretmen atama sınavından yeterli puanı almak - adaylık süresince ve adaylık sonrasındaki sınavlarda başarılı olmak -Türk vatandaşı olmak -18 yaşını doldurmuş olmak -Adli sicil kaydı ile kimlik ibrazı yapmak
Öğretmen Atama Sınavı	-yılada 3 kere yapılmaktadır -sonucu 1 yıl geçerlidir -2 aşamadan oluşur **1. aşama ülke çapında yapılır, Genel Kültür, Alan Bilgisi ve Mesleki bilgi yazılı sınav veya beceri testi ile ölçülür **İkinci aşamada örnek ders anlatımı ve mülakat yapılır	Merkezi bir öğretmen atama sınavı yapılmamaktadır. Kurumlar seçim yaparken özerk davranarak kendi kriterlerine göre değerlendirme yapmaktadır.	- Aday öğretmen seçimi için her yıl Mayıs ayında 2 hafta sonu ülke çapında KPSS yapılmaktadır. -1. aşama 2 oturum, 2. aşama 3 oturumdan oluşur. **1. aşamanın ilk oturum Genel Kültür, Genel Yetenek testlerinden; ikinci oturum Eğitim Bilimleri testlerinden oluşur. **2. aşamanın 3 oturumunda alan bilgisi ölçülür. -Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi Temmuz ayında ülke çapında yapılır. - 1 yıl adaylık süresinde 3 değerlendirme, süre sonunda ise yazılı ve gerekirse sözlü sınav yapılmaktadır.
Atama Yapan Kurum(lar)	Bölge Eğitim Kurumları Yerel Eğitim Kurumları	Eyalet ve Yerel Yönetimler Okul Müdürleri	Milli Eğitim Bakanlığı (aday öğretmen atamasını yapar) Valilikler (Adaylık süresi sonunda atama yapar)

Japonya ve Türkiye’de öğretmen atama sınavı yapılırken Finlandiya’da merkezi bir atama sınavı yapılmamaktadır. Hem Japonya’da hem de Türkiye’de yapılan atama sınavında genel kültürün yanı sıra alan dersleri ve meslek dersleri ölçülmekte ancak farklı olarak Türkiye’deki sınav çoktan seçmeli olarak yapılırken Japonya’daki sınavda çoktan seçmeli soruların yanında yazılı sınav veya beceri testi ile örnek ders anlatımı da yer almaktadır. Japonya ve Finlandiya’daki öğretmen atamalarında yerel kurumlar ve hatta okul müdürleri özerk davranabiliyorken Türkiye’de KPSS’yi geçen öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aday öğretmen olarak atanmaktadır.

4.6.3 Hizmet İçi Eğitim Açısından Karşılaştırma

Ülkeler incelendiğinde üç ülkede de hizmet içi eğitimlere büyük ölçüde önem verildiği görülmektedir. Japonya’da hizmet öncesi eğitimin yetersiz olduğu görüşü

nedeniyle hizmet içi eğitimler çok yoğun bir şekilde yapılmakta, Finlandiya’da hizmet içi eğitim çalışmaları, eğitimin niteliğini artırmak adına hayat boyu öğrenme ilkesi ile doğru orantıda önem kazanmaktadır. Bu kapsamda Finlandiya’da her yıl yapılan ve katılımın zorunlu olduğu 3 günlük hizmet içi eğitimler zorunluluktan çok ayrıcalık olarak görülmektedir.

Tablo 22’de de görüldüğü gibi Japonya’da hizmet içi eğitim çalışmaları 5’e ayrılmaktadır; ulusal düzeyde yapılan eğitimler kendi içinde düzenli yapılan eğitimler ile hastalık veya teknolojik gelişme gibi acil durumlarda verilmesi gereken eğitimleri kapsamakta; yurt dışı görevlendirmeye dayalı hizmet içi eğitimler ile 57 öğretmen eğitim merkezinin öğretmenlere ve okul yöneticilerine verdiği kurslar da bu grupta yer almaktadır. İkinci grupta Bölge Eğitim Kurumları’nın mesleğe yeni başlayan öğretmenler ile mesleki kıdemi 5-10 ve 20 yıl olanlara verdiği hizmet içi eğitimler ile rehberlik ve danışmanlık öğretmenlerine yönelik kurslar bulunmakta, üçüncü grupta ise Belediye Eğitim Kurulları tarafından verilen eğitimler yer alırken okullarda verilen eğitimler dördüncü grubu, öğretmenlerin yaptıkları bireysel eğitim çalışmaları ise beşinci grubu oluşturmaktadır. Ayrıca, Japonya’da uygulanan 3-4 hafta süren ve 10-15 saatlik grup çalışması gerektiren ders araştırması yaklaşımı ile Lisans Üstü Eğitim için Öğretmenliğe Ara Verme Sistemi Japonya’nın öne çıkan hizmet içi eğitim hizmetlerinden sayılmakta, bu süreç boyunca öğretmenlere kendilerini geliştirmeleri adına ücretli izin verilmektedir.

Finlandiya’da da Japonya’daki gibi eğitim merkezleri bulunmakta, bunun yanı sıra üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezleri, meslek öğretmenleri yetiştirme merkezleri ve üniversiteler öğretmenlere yönelik çeşitli ücretsiz hizmet içi eğitimler yapmakta; yine de ülkede sistematik ve düzenli bir hizmet içi eğitim sistemi bulunmamaktadır. Öğretmenler meslekleriyle ilgili özerk davrandıkları için kendilerini sürekli geliştirmeye çalışmakta diğer öğretmenlerle haftada 3 saat toplanarak işbirliği yapmaktadırlar. Japonya’da yeni başlayan öğretmenlere sunulan yurtdışında kendini geliştirme imkanı Finlandiya’da da öğretmenlere sunulmaktadır.

Türkiye’de ise hizmet içi eğitimler genellikle merkezin belirlediği bir konu hakkında verilen seminerlere dayalı olmakta, konu belirlemede bölgesel ihtiyaçlar veya okulun ihtiyaçları göz önüne alınmamakta verilen seminerlerde de öğretmenler arası etkileşim en alt seviyede kalmaktadır. Japonya’daki sistemin aksine kendini geliştirmek adına lisans üstü eğitim yapmak isteyen öğretmenler okuldaki ders

sayısının çok fazla olmasından dolayı zaman bulmamaktan ve desteklenmemekten şikayet etmektedir. Türkiye’de Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı’na bağlı 7 adet Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu açılmış, bunlar ülke çapında eğitim vermekle görevlendirilmiştir ancak genellikle verilen eğitimler aday öğretmenler üzerinde yoğunlaşmakta, sistemde mevcut olan öğretmenlerine eğitimi adına verimli çalışmalar yapılamamaktadır.

Tablo 22. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Hizmet İçi Eğitimden Sorumlu Kişi ve Kurumlar

Japonya	Hizmet içi eğitimler; Bakanlık ve Öğretmen Eğitimi Merkezleri, Bölge Eğitim Kurumları, Belediye Eğitim Kurulları ve okullar tarafından verilen eğitimler ile öğretmenlerin kendi bireysel çalışma ve etkileşimlerinden oluşur.
Finlandiya	Sistematik bir hizmet içi eğitim sistemi bulunmamaktadır. Hizmet içi eğitimler; Eğitim Merkezleri, Üniversiteler ve Meslek Öğretmeni Yetiştirme Merkezleri tarafından verilen eğitimler ile öğretmenlerin bireysel çalışma ve etkileşimlerinden oluşur.
Türkiye	Hizmet içi eğitimler; Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı'na bağlı Hizmet içi Eğitim Enstitüleri ve Akşam Sanat Okullarında verilen eğitimden oluşur.

Japonya’da yeni atanan öğretmenlere yönelik yapılan eğitimler kapsamında öğretmenler ilk yıl stajyer öğretmen olarak adlandırılmakta, yıllık yaklaşık 300 saatten oluşan bir yetiştirme eğitime tabi tutulmaktadırlar. Bir yıl süren bu eğitim yılda en az 90 gün sürmekte bunun 30 gününü derslere ve seminerlere katılarak geçiren stajyer öğretmen geri kalan 60 günü okulda geçirmekte; haftada 10 saat ders vermekte bir gün ise eğitime katılmaktadır.

Finlandiya’da tüm öğretmenler yüksek lisans mezunu olduğu için araştırma odaklı eğitimler ağırlık kazanmakta tüm öğretmenler her yıl 3 gün süren zorunlu hizmet içi eğitimler bir ayrıcalık olarak görülmektedir. Kıdemli öğretmenler yeni başlayan öğretmenlere danışmanlık yaparak onlara okul içinde bir nevi hizmet içi eğitim vermektedir.

Türkiye’de ise göreve yeni başlayan öğretmenler aday öğretmen olarak adlandırılmakta; bu öğretmenlere yönelik yoğun bir hizmet içi eğitim verilmekte, bu eğitimden hem il ve ilçe milli eğitim müdürleri, hem yetiştirme süreci koordinatörü hem de bulundukları okuldaki yöneticiler ile kendilerine atanan en az 10 yıl tecrübesi bulunan danışman öğretmen sorumlu tutulmaktadır. Aday öğretmenler ilk 6 ay boyunca zorunlu olarak okul içi ve okul dışında çeşitli eğitim faaliyetlerine katılmaktadır. Bu süreç içerisinde aday öğretmene yalnız başına nöbet tutma veya derse görevi verilmemekte bu süreç danışman öğretmen ile birlikte geçirilmektedir. Okul müdürü ve danışman tarafından iki kere yapılan değerlendirmeye tabi tutulan aday öğretmenin son değerlendirmesine bunların yanı sıra bir de maarif müfettişi katılmaktadır. Başarılı kabul edilen adaylar bir sonraki aşamada yazılı sınav ve sözlü sınava tabi tutulmakta, hizmet öncesi eğitim döneminde ölçülmeyen iletişim becerileri ile sunum becerisi bu süreçte bu sözlü sınavda ölçülmekte; bu iki sınavdan da başarıyla çıkan adaylar asil öğretmen olarak valiliklerce atanarak görevlerine başlamaktadır.

4.6.4 Öğretmenlik Mesleği Açısından Karşılaştırma

Öğretmenlik mesleği hem Japonya hem de Finlandiya’da en saygın ve prestijli meslekler arasında olup, iki ülkede de öğretmenlerin aldığı maaşlar yüksektir. Özellikle Japonya’da maaş kıdeme göre belirlenmekte, yüksek lisans yapanla yapmayanlar arasında % 17 kadar fark görülmekte, maaşın yanında öğretmenler çeşitli ödeneklerle ödüllendirilmektedir. Türkiye’de ise öğretmenlik “hiçbir şey olamazsam öğretmen olurum” görüşünün 2000’li yıllarda ortadan kalkmasıyla tekrar saygın bir meslek olarak görülmeye başlamış ve başarılı öğrenciler tarafından tercih edilen programlar arasına girmiştir. Öğretmen maaşları yüksek olmamasına rağmen öğretmenler maaş yanında bazı ödenekler ve haftalık okutmaları gereken ders saatinden fazla okuttukları her bir ders için ek ders ücreti almaktadır. Kıdeme bağlı olarak maaş çok fazla değişiklik göstermemekte mesleğe yeni başlayan biri ile en üst kademe derecede bulunan biri arasında yaklaşık 300 lira fark bulunmaktadır. Tablo

23'te çalışmaya konu olan üç ülkedeki öğretmenlerin kıdem ve kademelere göre dolar bazında hesaplanmış yıllık maaşlarına yer verilmiştir.

Tablo 23. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Dolar Bazında Yıllık Öğretmen Maaşları

	JAPONYA			FİNLANDİYA			TÜRKİYE		
KIDEM DÜZEYİ	İlkokul \$	Ortaokul \$	Lise \$	İlkokul \$	Ortaokul \$	Lise \$	İlkokul \$	Ortaokul \$	Lise \$
Göreve Yeni Başlayan	27.067	27.067	27.067	32.148	34.720	36.817	24.834	25.790	25.790
10 Yıl Kıdemli	40.204	40.204	40.204	37.212	40.189	44.217	25.632	26.588	26.588
15 Yıl Kıdemli	47.561	47.561	47.561	39.445	42.601	45.986	26.678	27.607	27.607
Emekliliği Yaklaşmış	59.643	59.643	61.274	41.811	45.157	48.745	28.818	29.773	29.773

Tablo 23 incelendiğinde Japonya’da kıdeme göre maaş atışının olduğu ancak kademeye göre değişikliğin sadece emeklilik seviyesine gelen öğretmenlerde görüldüğü anlaşılmaktadır. Finlandiya’da maaş farklılığının hem kıdem hem de kademeye göre yapıldığı ve en yüksek maaş ile düşük maaş arasında büyük fark bulunmaktadır. Türkiye’de de diğer ülkeler gibi kıdeme göre artış olduğu görülmekte ancak bu artışın çok yüksek olmadığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda ilkokul öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre daha az maaş aldığı da saptanmıştır.

Tablo 24’ten de anlaşıldığı gibi Japonya ve Finlandiya’da öğretmenler için kariyer basamaklarını belirleyici bir sınav bulunmamakta; müdür ve başöğretmen başarılı ve kıdemli öğretmenler arasından seçilmektedir. Japonya’da da benzer bir durum görülmekte, okul müdürü başarılı olan öğretmenler arasından belediyelerce seçilmektedir. Türkiye’de ise bu meslekte üç farklı kariyer basamağı bulunmakta ve bu basamaklara geçmek için iki tür değerlendirme yapılmaktadır. İlk basamak olan öğretmenlikten sonra sırasıyla uzmanlık ve başöğretmenlik gelmekte başöğretmen olmak için önce belli bir süre uzman olarak çalışmak gerekmektedir. Alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora yapan öğretmenler görevde yükselme sınavından muaf tutulmakta bu kişileri kıdemlerine, sicillerine, eğitim ve yaptıkları etkinliklere göre değerlendirme yapılmaktadır. Böyle bir yüksek lisans veya doktora eğitimi almamış olanlar için ise bu ölçütler değerlendirme puanının % 50’sini oluştururken, geri kalan % 50 puan için sınav yapılmaktadır.

Tablo 24. Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmenlik Kariyer Basamakları

Japonya, Finlandiya ve Türkiye’de Öğretmenlik Kariyer Basamakları		
Japonya	Finlandiya	Türkiye
Sınav uygulanmamaktadır. Müdür ve Başöğretmen deneyimli ve başarılı öğretmenler arasından seçilmektedir.	Sınav uygulanmamaktadır. Müdür deneyimli ve başarılı öğretmenler arasından Belediyelerce seçilmektedir.	Uzmanlık ve başöğretmenlik için iki tür değerlendirme yapılmaktadır.

Japonya’da okul içi yapılan ders dışı aktivitelere katılım gönüllü olarak gerçekleşmekte öğretmenler bunun için ek bir ödeme almamasına rağmen özellikle ders araştırması yaklaşımı sayesinde mesleki işbirliği içinde kendilerini geliştirdiklerine inanmaktadırlar. Ayrıca istekleri dahilinde iki yıl ücretli izin alarak yüksek lisans yapabilme hakları bulunmaktadır. Farklı bir şekilde Finlandiya’lı öğretmenler doktora yapmak istemeleri halinde okulda ders verme görevlerine devam edebilmekte ancak ücretli izin alamamaktadırlar; Finli öğretmenler de kendilerine 7 yılda bir verilen bir dönem ücretli izin hakkında yararlanmaktadırlar. Türkiye’de ise doğum izni, ölüm izni, hastalık izni, evlilik izni gibi bazı mazeret durumlarına bağlı izinler haricinde öğretmenlere yıllık izin verilmekte ancak bu izinler ara dönem veya yaz tatilinde kullanılmaktadır. Bunların haricinde Finlandiya ve Japonya’da öğretmenler yerel kurumlar tarafından işe alındığından dolayı rotasyon işlemleri çok sık yapılmamakta, Türkiye’de ise zorunlu görev süresi sistemi dolayısıyla bulunulan hizmet bölgesine göre veya aynı kurumda belli bir süre çalışmanın ardından yapılan rotasyona göre öğretmenlerin görev yerleri değiştirilmektedir.

Japonya ve Finlandiya’da öğretmenlerin mesleki anlamda büyük ölçüde özerkliğe sahip olmasına rağmen Türkiye’de merkezi sistem tarafından her şey detaylarıyla belirlenmiş öğretmenlere özerklik hakkı tanınmamıştır.

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışma sonucunun yanı sıra hem uygulayıcılara hem de araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar

Bu çalışmada günümüzün eğitim anlamında ön plana çıkarak özellikle son zamanlarda yakaladıkları başarılarla isimlerinde söz ettiren iki ülkenin, Japonya ve Finlandiya'nın, eğitim sistemleri betimlenmiş daha sonra ise bu ülkelerdeki başarının asıl sebebi olarak gösterilen öğretmenlerin hizmet öncesi süreçte nasıl yetiştirildiği, öğretmenlik mesleğine seçim atamalarının nasıl yapıldığı, hizmet içi eğitim süreçleri, öğretmenlerin hak ve sorumlulukları hususları irdelenerek Türkiye'deki bahsi geçen süreç ve sistemler ile benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Sonuç ve öneriler bölümünde de elde edilen bulguları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Eğitim ulusların kendilerini her alanda geliştirebilmesi ve kalkınmış ülkeler arasında yer edinebilmeleri için gerekli olan bir sistem olarak ele alınmakta, bu sistemin en stratejik parçalarından biri olan öğretmenlerin eğitimi büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda Japonya, Finlandiya ve Türkiye'de eğitimi geliştirmek adına çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Japonya eğitimi okulla sınırlı tutmayıp bir sanat dalı gibi ele alırken, Finlandiya eşitlik ve adaleti ön planda tutarak bireysel eğitim odaklı bir yol izlemekte, her iki ülke de yaygın eğitime büyük önem vermektedir. Türkiye ise daha nitelikli bir eğitim için çeşitli değişiklikler yapmaktadır; ancak bu değişikliklerin çok sık yapıldığı ve genellikle çözümlerin kalıcı olmadığı ve yeni sorunlara neden olduğu görülmektedir.

Hem Finlandiya hem de Japonya'da yerel yönetimler eğitime dahil olurken öğrenciler evlerindeymiş gibi rahat bir ortamda eğitim almakta, okul ve öğretmenler mesleki anlamda özerk davranabilmekte, Türkiye ise merkeziyetçi bir yapıya dayanmaktadır.

Japonya ve Finlandiya'da öğretmenler takım çalışması ruhunu ve işbirliğinin ve dayanışmanın önemini daha ilkökul zamanında okulda ve sınıfta yaptıkları görevler

ve katıldıkları faaliyetler sayesinde öğrenmekte, her iki ülkede de mesleki eğitime büyük önem verilmektedir. Öğretmenler bu nedenle meslek hayatlarında da birbirleriyle işbirliği yaparak sürekli kendilerini geliştirmeye çalışmaktadır.

Japonya’da öğretmenlik eğitiminden üniversiteler, yüksekokullar sorumlu tutulurken açık sistem diye bir sistemin de benimsendiği görülmektedir. Finlandiya ve Türkiye ise bu işi sadece üniversitelere bırakmış ve Türkiye’den farklı olarak Finlandiya mesleğe alınma koşullarını yüksek lisans düzeyine taşımıştır.

Ülkelerin öğretmenlik eğitimine öğrenci seçme koşulları incelendiğinde, üç ülkenin de iki aşamalı bir sınav uyguladığı görülmektedir. Hepsinde bu sınavların ilk aşamaları ülke çapında yapılmasına rağmen ikinci aşamada Japonya ve Finlandiya’nın üniversite ve bölümlere özerklik vererek kendi seçme sınavlarını yapmalarına olanak sağladığı görülmekte; bu sayede üniversiteler yaptıkları mülakat ve uygulama sınavları ile seçilecek öğrencinin kişilik özellikleri, iletişimi ve sunum becerileri açısından mesleğe uygun olup olmadığını da analiz edebilmekte; bu da öğretmen yetiştirme programlarına nitelikli öğrenci seçiminin yapılmasına yol açmaktadır. Türkiye ise ikinci aşamayı da ülke çapında çoktan seçmeli sınav yapmakta, öğrencileri seçerken kişilik özelliklerinin ve becerilerinin mesleğe uygun olup olmamasını göz ardı etmektedir.

Çalışmada dikkat çeken bir diğer husus, öğretmen yetiştirme programlarında yer alan uygulama çalışmalarına Japonya ve Finlandiya’da ne kadar çok önem verildiğidir. Japonya haftada 4 saatlik eğitimi uygulamaya ayırırken, Finlandiya daha da farklı bir yöntem belirlemiş olup buna göre öğrencilere 4 ayrı staj eğitiminin verilmesini uygun görmüştür. Öğrencilerin bu stajlardan üçünü üniversitelerin içinde bulunan uygulama okullarında yapmaları sağlanmıştır. Türkiye’de son zamanlarda yapılan bir değişiklik ile Topluma Hizmet Uygulamaları adı altında bir ders programa eklenmiş olup bu dersin uygulamalı çalışmalar adına yeteri kadar amacına ulaştığını söylemek zordur.

Türkiye’de uygulanan pedagojik formasyon programı, hem öğrencilerin sisteme seçilme şartları, hem verilen eğitimin içeriği, hem de mesleğe atanma sürecinde bu programdan mezun olan öğrencilerin Eğitim Fakültesi mezunu olanlardan farklı bir uygulamaya tabi tutulmaması yönünden sürekli eleştirilmektedir. Benzer bir durumun Japonya’da da olduğu görülmektedir, ancak bu ülkede öğretmen atamalarının merkezi bir sistemle yapılmayıp kurumların öğretmen seçme

aşamasında titiz davrandığı göz ardı edilmemelidir. Finlandiya’da ise bu hususta tüm sorumluluğun üniversitelere verildiği çok net bir şekilde görülmektedir.

Öğretmen açığı nedeniyle Japonya’da öğretmenlik eğitimi almayan ancak ilgili bir okulu veya kursu tamamlayanlara öğretmenlik yapma hakkı verdiği saptanmış ancak bu kişilere verilen bu hakkın geçici süreliğine sadece belli bir bölge veya ilde öğretmenlik yapabilmek için verildiği görülmüştür. Türkiye ise bu konuda sözleşmeli öğretmenlik veya ek ders karşılığı ücretli öğretmenlik uygulamalarına gitmiş, ancak ücretli öğretmenlerde aranan tek koşulun yükseköğrenim yapmış olmak ile sınırlı tutulması ya da sözleşmeli öğretmenlerin seçiminde kadrolu öğretmenler kadar titiz davranılamaması nitelikli eğitim ve nitelikli öğretmen yetiştirme ve seçme konularında çeşitli tartışmalara yol açmıştır.

Öğretmen yetiştirme programlarından mezun olan öğrencilerin mesleğe seçimi amacıyla Japonya ve Türkiye’nin iki aşamadan bir sınav uyguladığı görülmekte, ancak öğretmenlik eğitimine öğrenci seçimi sınavında ikinci aşamada görülen uygulama farkı bu sınavda da görülmektedir; Japonya ikinci aşamada mülakat ve örnek ders anlatımı yaptırarak öğretmen seçiminde kişilik ve sunum becerilerini de ölçmekteyken Türkiye bu sınavı da ülke çapında yapmakta, iki aşamada da çoktan seçmeli sorular kullanmaktadır. Son yıllarda öğretmenler için üçüncü aşama olarak düşünülebilecek bir sınav daha yapılmakta ancak bu sınavın da nitelikli öğrenci seçmede çok yararlı olmadığı tartışılmaktadır. Farklı olarak Türkiye’de bu sınav sonucunda atanan aday öğretmen 1 yıllık performansının üç aşamada değerlendirilmesinden sonra başarılı bulunması sonucunda yazılı ve gerekli görülürse sözlü sınava tabi tutulmakta; bu sınavlar sonrasında valilikler tarafından ataması gerçekleştirilmektedir.

Öğretmen ataması yapılırken, Türkiye’de Bakanlık tarafından yapılan merkezi atama uygulamasının aksine, Japonya ve Finlandiya’nın yerel yönetimlere ve okul müdürlerine yetki verdiği bu nedenle de bu ülkelerde kurumun vizyon ve misyonuna uygun nitelikli öğretmenlerin seçildiği görülmektedir. Finlandiya’nın atama sınavı yapmayıp tüm yetkiyi eyalet ve yerel yönetimler ile okul müdürlerine bırakması da bu kurum ve kişilere duyulan güvenin ve nitelikli öğretmen seçimine verilen değerin göstergesidir.

Ayrıca üç ülkede de hizmet içi eğitimlere büyük önem verilmekte, ancak bu eğitimlere katılımın kültür farkına dayandığı ve hayat boyu öğrenmeye verilen önem

ile bağdaştırıldığı görülmektedir. Japonya ve Finlandiya’da öğretmenler bu eğitimlere katılmayı ayrıcalık olarak görmekte ve her fırsatı değerlendirmekte iken Türkiye’de durumun farklı olduğu görülmektedir. Türkiye’deki hizmet içi eğitimler sistemde mevcut olan öğretmenlerden çok mesleğe yeni atanan öğretmenler üzerine kurulmuş olup, bu eğitimlerin niteliği tartışılmaktadır.

Üç ülkede de öğretmenliğin saygın bir meslek olduğu saptanmış olup, ekonomik anlamda öğretmenlerin kıdem kademe artışı ile en iyi Japonya’da desteklendiği, yeni başlayan öğretmenlere en yüksek maaşın Finlandiya’da verildiği ve Türkiye’deki maaşların ve artış miktarının her kıdem kademedeki diğer ülkelere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Japonya ve Finlandiya’da öğretmenlerin müdür veya başöğretmen olarak seçilmesi için bir sınav sistemi bulunmamakta, bu kişiler en başarılı ve tecrübeli kişiler arasından seçilerek bu kişilere okulları adına büyük özerklik verilmektedir. Türkiye’de ise öğretmenliğin üstünde uzman ve başöğretmenlik kariyer basamaklarının bulunduğu ancak bunlara geçmede iki tür değerlendirme sisteminin benimsendiği ve bazı şartlar öne sürüldüğü görülmektedir. Öğretmenler veya okul müdürleri özerk davranmamakta, her konuda Bakanlık tarafından gönderilen mevzuata göre hareket edilmektedir.

5.2 Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak, gözlemlenen problemlerin çözümü ve öğretmen seçme, yetiştirme ve atama sistemlerinde yeniliklerin yapılabilmesi adına aşağıda yer alan öneriler geliştirilerek sunulmuştur.

5.2.1 Uygulayıcılar İçin Öneriler

Öğrencilere takım ruhu ve işbirliğinin önemi, Finlandiya ve Japonya’da olduğu gibi, daha erken yaşlarda öğretilmelidir; böylece öğretmenler bunu mesleklerine de yansıtacak, daha nitelikli bir öğretmen olmak için işbirliği ve kendini geliştirmeye ihtiyaç duyacak ve hizmet içi eğitim kapsamında her türlü dayanışmaya açık olacaktır.

Öğretmen Yetiştirme Programlarına öğrenci seçimi için yapılan merkezi sınavlar tekrar gözden geçirilmeli ve bu sınavın yanı sıra Finlandiya ve Japonya’da olduğu gibi örnek ders anlatımı ve/veya mülakat yapılarak öğretmenlik bölümüne başvuran öğrencinin bu mesleğe uygun olup olmadığına da bakılmalıdır.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin artırılması ve Finlandiya’da olduğu gibi bu eğitimin uzun döneme yayılması gerekmektedir. Danışman öğretmenlerin de hizmet içi eğitimine önem verilmeli, danışmanlara daha az öğrenci düşecek şekilde düzenlemeler yapılarak zaman ve nitelik sorununa çözüm aranmalıdır. Uygulama çalışmaları için üniversiteler ile MEB arasındaki işbirliği artırılmalıdır.

Pedagojik formasyon programlarına öğrenci seçiminde aranan şartlar geliştirilmeli; mesleğe atama yapılması aşamasında bu öğretmen adaylarından istenilen şartların, alınan eğitimin içeriği göz önüne alınarak Eğitim Fakültesi mezunlarına göre daha farklı ölçütlere göre yapılması gerekmektedir.

Öğretmen seçme ve atama koşulları tekrar gözden geçirilmeli, öğretmenlerden istenilen lisans mezuniyeti koşulu Finlandiya’daki gibi yüksek lisans düzeyine alınarak sisteme araştırma odaklı eğitim yoluyla kazandırılmış daha nitelikli öğretmen seçilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca atama sınavı olarak ülke çapında yapılan KPSS’nin öğretmen seçmek için uygunluğu gözden geçirilmeli, en azından sınavın ikinci aşamasında, Japonya’da olduğu gibi, yerel eğitim kurumlarına özerklik verilerek mülakat ve örnek ders anlatımı yapılmalı böylece seçilecek adayların kişilik özelliği ve iletişim becerileri de değerlendirmeye katılmalı öğretmenlerin mesleki becerileri de ölçülmelidir. Türkiye’de yapılan 1 yıl performans sonrası sözlü değerlendirme sınavı öğrenci seçimi aşamasında da uygulanabilmelidir; böylece adaylık süreci sonunda başarısız olan öğretmenlerin sistemde yaratacağı zaman ve emek kaybı azaltılabilir, öğretmen adayının zaman kaybı yaşamadan kendine uygun başka bir mesleğe yönelmesi sağlanabilir.

Hizmet içi eğitim çalışmalarında sitemde mevcut olan öğretmenlerin de eğitime gereken önem verilmeli, yerel ihtiyaçlar göz önüne alınarak eğitimin içeriği belirlenmeli, iletişime önem verilerek öğretmenlerin bu yapılan etkinliklerde aktif rol alması sağlanmalıdır. Yapılan eğitim programlarının sonunda katılımcılardan geri dönütler alınmalı ve bu dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak bu eğitimlerin sayısı artırılmalı ve eğitimler sistematik ve düzenli bir şekilde yapılmalı, hizmet içi eğitimlere katılan öğretmenler gerekirse maddi destek ile özendirilmelidir. Bu kapsamda tüm öğretmenlere yeterli hizmetin verilebilmesi için hizmet içi eğitim merkezlerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Üniversitelerden de bu aşamada yardım alınmalı, üniversiteler de öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerde aktif rol

almalıdır. Japonya'daki ders araştırması modelinin Türkiye'de uygulanabilirliği araştırılmalı, bunun için gerekli zemin hazırlanmalıdır.

Hayat boyu öğrenmeye gereken önem verilmeli, öğretmenler yüksek lisans yapmaya özendirilmelidir. Okul müdürleri ve Bakanlık mesleki gelişimi ve kendini geliştirmek adına yüksek lisans yapmak isteyen öğretmenleri desteklemeli, bu öğretmenlerin programlarında gereken kolaylıklar yapılmalı böylece eğitimleri için gereken zaman yaratılmalıdır. Ayrıca bu öğretmenlere ekonomik destek verilmesi ve/veya yüksek lisans mezunlarına öğretmen atamalarında öncelik tanınmasının da özendirici olacağı düşünülmektedir.

Türkiye'deki merkeziyetçi yapının olumlu ve olumsuz yönleri detaylı olarak incelenmeli, yerel farklılıklar göz önünde bulundurularak okullara ve öğretmenlere daha çok özerklik verilmelidir, böylece öğretmenler kendilerini sisteme daha çok ait hissedecek, kendilerini geliştirmeye daha açık olacaktır.

Türkiye'deki öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirip çeşitli kültürel ve akademik etkinliklere katılabilmeleri için maddi açıdan desteklenmesi ve refah düzeylerinin artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

5.2.2 Araştırmacılar İçin Öneriler

Araştırma, çeşitli ülkelerde öğretmen yetiştirme ve atama sistemleri üzerine bundan sonra yapılacak olan çalışmalara kaynak olabilir; bu kapsamda Finlandiya ve Japonya gibi eğitim alanında dünyaca ün yapmış diğer ülkelerin de öğretmen yetiştirme sistemleri incelenebilir.

Ders araştırması modeli üzerine çalışma yapılarak Türkiye'de uygulanmasının yaratacağı olumlu ve olumsuz etkiler araştırılabilir.

YGS, LYS ve KPSS içerikleri ve soru çeşitlerinin öğretmenlik mesleği ile ilişkisi incelenerek sınavda yapılması gereken değişiklikler üzerine öğrenci ve uzman görüşlerinin alındığı rapor niteliğinde bir araştırma yapılabilir.

Toplumsal Hizmet Uygulaması dersinin etkililiği üzerine akademisyen ve öğrenci görüşlerine yer veren bir çalışma hazırlanabilir.

Bölgesel ihtiyaçlar araştırılarak her bölgenin ihtiyacı olan hizmet içi eğitimlerin saptanmış olduğu bir çalışma hazırlanabilir.

Maddi refah düzeyinin öğretmenler üzerindeki etkisi incelenerek, maddiyatın Türkiye'deki öğretmenler ile Finlandiya ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerdeki öğretmenlerin nitelikleri üzerindeki etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Baysal, Z.N. (2012). **Türk Eğitim Sistemi ve Etkili Okul Yönetimi**. Ankara: Pegem Akademi. 2. Baskı
- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi Ve Sorunları. **Electronic Turkish Studies**, 8(12).
- Aksu, D. (2009). Japonya Eğitim Sistemi. (Ed. Ada, S. Ve Baysal, N.) **Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış**. Ankara: Pegem Akademi 61.
- Akyüz, Y. (2014). **Türk Eğitim Tarihi M. Ö. 1000 - M. S. 2014**. Ankara: Pegem Akademi. 26. Baskı
- Aldemir, A. Y., Er, K. O. (2012). A Comparison of Pre-service English Language Teacher Training Systems in Turkey and Japan. Ankara Üniversitesi, **Journal of Faculty of Educational Sciences**, Vol. 45. No:1 83-105
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları. **Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)** Cilt:2 Sayı:1 38-63
- Aydın, İ. (2006). **Eğitim ve Öğretimde Etik**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Azar, A. (2011). Türkiye’deki öğretmen eğitimi üzerine bir söylem: Nitelik mi, nicelik mi. **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, 1(1), 36-38.
- Bakioğlu A., Gökmen, İ. A. (2014). **Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi Pisa’da Başarılı Ülkelerin Eğitim Sistemleri**, Japonya Eğitim Sistemi Nobel Yayınevi, 3. Basım, 243-288
- Bakioğlu A., Elverici, S. (2014). Finlandiya Eğitim Sistemi, **Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi - Pisa’da Başarılı Ülkelerin Eğitim Sistemleri** (Ed. Ayşen Bakioğlu), Nobel Yayınevi, Ankara, 3. Basım, ss. 89-126.
- Bakioğlu, A., Yıldız, A (2013). Finlandiya’nın PISA Başarısına Etki Eden Faktörler Bağlamında Türkiye’nin Durumu, **Eğitim Bilimleri Dergisi**, Haziran, 2013 Sayı:38 Sayfa: 37-53
- _____(2015). **Pisa Bağlamında Finlandiya Eğitim Sistemi ve Öğretmen Eğitimi**, Vize Yayıncılık, Ankara.
- Bal, B., Başar, E.(2014) Finlandiya, Almanya, Singapur ve Türkiye’nin Eğitim Sistemleri Açısından Kademeler Arası Geçiş Sistemlerinin Karşılaştırılması – Uluslararası Konferans Gazi Üniversitesi **Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş ve Yeni Modeller**

Uluslararası Kongresi 16-18.01.2014 http://atam.gov.tr/wp-content/uploads/egitim_semp_kitapcik1.pdf, adresinden 08.12.2015 tarihinde erişilmiştir.

- Başaran, İ. E., Çinkır, Ş. (2011). **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, 3 bs. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Başer, N., Narlı, S. ve Günhan, B. (2010). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri **DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı:1: Lisansüstü Eğitim 129-135
- Bayrakçı, M. (2009). In-Service Teacher Training in Japan and Turkey: A Comparative Analysis of Institutions and Practices, **Australian Journal of Teacher Education**, Vol. 34 Issue:1 Pages:10-22
- Bayram, D. (2010). Türkiye, ABD, Japonya, İngiltere ve Avustralya’da Fen ve Fizik Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Programlarının Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara,
- Binici, H., Arı, N. ve Kutlu, O. (2005), “Japon Eğitim Sistemi ve Eğitim Reformu”, **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29: 58-64, Adana.
- Bolat, Y. (2006). “Türkiye, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Fransa, İngiltere ve Japonya’da Mesleki ve Teknik Eğitime Öğretmen Yetiştirme”, **Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 2(3), 39-72.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. 17 bs. Ankara: Pegem Akademi
- Cummings, W. K. (1989). The American Perception of Japanese Education. **Comparative Education**. New York: Routledge Volume 25, Issue: 3 In M. Crossley, p. Broadfoot and M. Schweisfurth (Eds.). **Changing Educational Contexts, Issues and Identities: 40 Years old**
- Dalgıç, G., Doyran, F., ve Vatanartıran, S. (2012). Ücretli öğretmenlerin, katıldıkları pedagojik formasyon programına ilişkin deneyimleri. **Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 11, 39-54
- Demirel, Ö. (1996). **Karşılaştırmalı Eğitim**. Ankara: Usem Yayınları
- _____(2000). **Karşılaştırmalı Eğitim**, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Dereobalı, N., Ünver, G. (2009). An evaluation of the courses in curriculum of undergraduate preschool teacher training by instructors in general perspective.preschool education, **İnönü University Journal of the Faculty of Education** Volume: 10 Issue: (3). 161-181
- Early Childhood Education and Care Act (ECEC Act), 2015
- Ekinci, A. (2010). Japon Eğitim Sisteminden Türk Eğitim Sistemine İyi Örnekler **Milli Eğitim** Sayı: 188 32-49

- Ekinci, A., Öter, Ö. M. (2010). Finlandiya’da eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemi. (Çalışma Ziyareti Raporu) *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi*, 10-12.
- Erdem, A. R. (2011). Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Öğretmen Yetiştirme Programlarının Felsefesi. **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 9 89-97
- Erdoğan, İ. (2003). **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. Ankara: Sistem Yayıncılık. 5. Baskı
- Erginer, A. (2006). **Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri-Türkiye Eğitim Sistemiyle Karşılaştırmalar**, 4. Bs Pegem Akademi, s.6-22.
- Eşme, İ. (2001). **Yüksek Öğretmen Okulları**. İstanbul: Bilgi-Başarı Yayın Evi.
- _____. (2003). Öğretmen Yetiştirmede 130 Yıllık Bir Sürecin Öyküsü: Yüksek Öğretmen Okulları. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 160
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/esme.htm
(24.12.2017 tarihinde erişilmiştir).
- Fernandez, C. (2002). Learning From Japanese Approaches to Professional Development: The Case of Lesson Study. **Journal of Teacher Education. Columbia University**, Vol: 53, 393-405
- Fujita, (2007) **The Qualifications of the Teaching Force in Japan. A Comparative Study of Teacher Preparation and Qualifications in Six Nations, Philedelphia: Consortium for Policy Research in Education**, 41-54
editor:Ingersoll, Richard M. ve diğ.
- Grek, S. (2009). Governing by Numbers: the PISA ‘effect’ in Europe. **Journal of Education Policy**, 24(1), 23-37. Doi:10.1080/02680930802412669
- Gümüş, E., Şişman, M. (2012). **Eğitim Ekonomisi ve Planlaması**. Ankara: Pegem Akademi. 1. Baskı
- Günay, R, Yücel-Toy, B. ve Bahadır, E. (2016). Öğretmen Eğitiminde Ders Araştırması Modeli ve Türkiye’de Hizmet Öncesi Öğretmenlik Uygulamalarına Yönelik Bir Model Önerisi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9 Sayı:42 1224-1237
- Gür, H. (2010). Öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme. **Aday Öğretmenler İçin Okul Deneyimi Ve Öğretmenlik Uygulaması**. (Ed. İbrahim Hakkı Demircioğlu), Anı Yayıncılık
- Hayakawa, M. (1986) "The Quality and Socioeconomic Status of Teachers in Japan." Paper prepared for the U.S. Study of Education in Japan, U.S. Department of Education, February p. 23
- Hazır, O. (2015). Öğretmen Etkililiği: Finlandiya Modeli, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, cilt:25, sayı:1, 3-24

- Honigsfeld, A., Cohan, A. (2006). Lesson Study Meets SIOP: Linking Two Successful Professional Development Models. **Paper Presented at the AERA Conference**, Chicago: USA.
- Hotaman, D. (2011). Eğitim Fakülteleri Kendi Öğrencilerini Seçebilir mi? **Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi**, 4(1) 126-136
- Ichikawa, S. (1983) ed. *Kyoshoku Kenkyu Jiten* [Encyclopedia of Inservice Training]. Tokyo: Kyoiku Kaihatsu Kenkyujo, p. 41.
- Ingersoll, R. (2007). **A Comparative Study of Teacher Preparation and Qualifications in Six Nations**, Philadelphia: Consortium for Policy Research in Education: Pre-Policy Briefs
- İlğan, A. (2013). Öğretmenler İçin Etkili Meslek Gelişim Faaliyetleri. **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Özel Sayı 41-50
- Jacobs, B. D. (2012). Professional Development of Japanese Science and Physics Teachers and Japanese Approach in Professional Development: “Lesson Study”. **Journal of Faculty of Educational Sciences**, Ankara University Vol: 45, No: 2, 33-54
- Johnson, M. L., Johnson, J. R. (1996) Daily Life in Japanese High Schools. Clearinghouse for Social Studies/Social Science Education, Indiana University.
- Kansanen, P. (2003). Teacher education in Finland: Current models and new developments. **Institutional approaches to teacher education within higher education in Europe: Current models and new developments**, 85-108.
- Karasolak, K., Tanrıseven, I. ve Yavuz Konokman, G. (2013). Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:21 997-1010.
- Kartal, M. (2011). Türkiye’nin Alan Öğretmeni Yetiştirme Deneyimleri ve Sürdürülebilir Yeni Model Yaklaşımları. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29 50-57
- Kavak, Y. (1999). Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım Doğtu: Standartlar ve Akreditasyon. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 19 (19) 313-324
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt:35 Sayı:1-2
- Kazuo, I. (1990). School Education in Japan. **International Society for Educational Information**, Incorporation, Tokyo
- Kıral, B., Kıral, E. (2009). Japonya İlköğretim Sistemi ve Türkiye İlköğretim Sisteminin Karşılaştırılması. **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 12, s. 53-65).
- King, E. (1979) **Other Schools and Ours Comparative Studies for Today**. London: Holt. Akt. Erdoğan, İ. (2003). **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. Ankara: Sistem Yayıncılık. 5. Baskı

- Kinney, C. (1998). Building An Excellent Teacher Corps: How Japan Does It? **American Educator**, 21, 16-23
- Kivirauma, J., Ruoho, K. (2007). Excellence Through Special Education? Lessons from the Finnish School Reform. **International Review of Education** 53(3) 283-302
- Kocaarslan, M. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. **Asya Öğretim Dergisi**, 2(1) 46-55
- Küçükcan, T., Bekir, S. (2009). **Türkiye’de Yükseköğretim Karşılaştırmalı bir Analiz**. Siyaset, Eğitim, Toplum Araştırmaları (SETA) Yayınları, Ankara
- Lamie, J. M. (1998). Teacher Education and Training in Japan. **Journal of In-service Education** , 24:3, 515-534
- Leestma, R. Bennett, W., August, L. ve diğ., (1987). **Study of Education in Japan ,Japanese Education Today**. (Ed.: C. H. Dorfman). Washington: Government Printing Office, U.S. Department of Education
- Malaty, G. (2006). What are the Reasons Behind the Success of Finland in PISA. **Gazette des mathématiciens**, 108, 59-66.
- Matriculation Examination Decree (915/2005) / Üniversiteye Giriş Sınavına İlişkin Kararname
- Memduhoğlu, H. B., Topsakal, C. (2008). Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Niteliği ve Programlarda Yaşanan Sorunlar. **Ege Eğitim Dergisi**, 9(1). 95-129
- Meriç, G. (2004). Fen Bilgisi Yetiştirme Programlarının Örnek Ülkeler Kapsamında Değerlendirilmesi (Türkiye, Japonya, Amerika ve İngiltere Örnekleri). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mete, A. (2013) Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya’da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları. **Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume: 8/12 Fall, p.859-878 Ankara, Turkey
- MEB, (1964) Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Yüksek ve Orta Dereceli Okullar Öğretmenleri ile İlkokul Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saatleri ile Ek Ders Ücretleri Hakkında Kanun 439
- _____(1965). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
- _____(1973). Milli Eğitim Temel Kanunu 1739
- _____(2001) Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı: 2002 Yılı Başında Milli Eğitim. 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası
- _____(2005) Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği 25905

- _____(2006a). Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı 11350
- _____(2006b). Meslek Dersleri Öğretmen Eğitimi Politika ve Strateji Raporu. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi
- _____(2011). 632 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- _____(2012). Yetiştirilmek ve Staj Yaptırılmak Üzere 2012 Yılında Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Genelge 20314
- _____(2013a). Hizmet İçi Eğitim Enstitüleri <http://oyegm.meb.gov.tr> adresinden 01.05.2016 tarihinde erişilmiştir.
- _____(2013b). Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik, 28793
- _____(2014). Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları
- _____(2015). Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği - 29329
- _____(2016a). Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Aday Öğretmen yetiştirme Sürecine İlişkin Yönerge 2702.
- _____(2016b) Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik 29790
- _____(2016c) Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- MEXT. (2008). **The Development of Education in Japan: 2005-2008 National Report of Japan.**
- Niemi, H. (2005). “Future Challenges for Education and Learning Outcomes”, Finland in PISA-Studies, The Reasons Behind Finland’s Performance in the OECD PISA Studies, **International Conference in Helsinki, 14-16 March 2005.**
- Nogay, S. (2007). Türkiye’de Meslek Eğitimi Sorunu ve Çözüm Önerisi. Ankara: Mesleki ve Teknik Öğretim Derneği Genel Merkezi.
- Numano, T., Nagata, Y. and Abumiya, M. İ. (2002). **Educational Research for Policy and Practice in Japan: With Particular Reference to Youth Education, Educational Research for Policy and Practice**, 1 (1), 35-50.
- OECD. (2001) “New School Managament Approaches: What Works In Innovation In Education Skills”. Organization for Economic Cooperation and Development. Paris
- _____(2008). Education At A Glance 2008: OECD Indicators. Paris, France: OECD Publications
- _____(2014). Education At A Glance

- Özen R., Akkutay, Ü., Cafoğlu, Z., Çeliköz, N. ve Erişen, Y. (1996). **“Japon Eğitim Sistemi: Avni Akyol’un Görüş ve Yorumu İle”**. İstanbul, Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı
- Özmen, F., Yasan, T. (2007). Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Avrupa Birliği Ülkeleri ile Karşılaştırılması. **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 204-210.
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. **Seta Analiz**, 17, 26.
- Parmaksız, R. Ş., Kısakürek, M. A. (2013), A Comparison of Essential Elements of Service Training Program for Teachers and Quality Control / Assurance in Turkey and Some European Countries. **Karaelmas Journal of Educational Sciences**, 1 112-129
- Pehkonen, E. Ahtee, M., and Lanoven, J. (2007). **“Explanations for the Finnish Success in PISA Evaluations”**, University of Helsinki, Helsinki, Finland. In Annual Meeting of the North American Chapter of the International Group for the Psychology of Mathematics Education, 36-43
- Saban, A. (2000). Hizmet içi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. **Milli Eğitim Dergisi**, 145(1), 25-27
- Sahlberg, P. (2007). Education Policies for Raising Student Learning: The Finnish Approach. **Journal of Education Policy**, 22(2), 147-171.
- ____ (2010). “The Secret to Finland’s Success – Educating Teachers”, SCOPE-Stanford Center for Opportunity Policy in Education – Research Brief, Stanford University School of Education, Stanford, CA, USA
- Saito, Y. (2012). **Distinctive Features of the Japanese Education System**. National Institute for Educational Policy Research (NIER). Retrieved March, 20.
- Saylan, N. (2014). Sürekli Değiştirilen Öğretmen Yetiştirme Sistemi International **Journal of Curriculum and Instructional Studies** 3(6)
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul Öncesi Öğretmenliği Okul Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. **Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt VII Sayı:I 128-152
- Semerci, N. (2000). Japonya ve Almanya Eğitim Sistemlerine Genel Bir Bakış: Öğretmen Eğitimi Açısından Türkiye İle Karşılaştırma. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 10 (1), 159-168
- Sözer, E. (1991). **Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünde Etkililiği**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Şahin, M. (2006). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması. Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya
- Şişman, M. (2013). **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, 7 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları

- Tabata, Y., Griek, L. (Ed.) (1999). Ensuring Opportunities for the Professional Development of Teachers. Innovation and Reform in Teacher Education for the 21st Century in the Asia-Pacific Region (Seminar Report). UNESCO, Bangkok.
- Takahashi, A., Yoshida, M. (2004). Lesson-Study Communities. **Teaching Children Mathematics**, 10(9), 436-437.
- Tekışık, H. H. (2006). Japonya’da Okulu Öğrenciler Temizliyor. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 31 (332). Ankara: Evren Yayıncılık ve Basım San. Tic. Aş. Akt: Kırıl, B., Kırıl, E. (2009). Japonya İlköğretim Sistemi ve Türkiye İlköğretim Sisteminin Karşılaştırılması. **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 12, s. 53-65).
- Telci, A. (2011). “Japonya Eğitim Sistemi”, (Ed. Balcı, A.), **Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri**, 3.bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, s. 348-361
- Tominaga, K. (1979) ed. **Nihon no kaiso kozo [Stratification System in Japan]**. Tokyo: Tokyo University
- Tozlu, N. (2003). **Eğitim Felsefesi Üzerine Makaleler**. Elis Yayınları.
- Tösten, R., Ekinci, İ. (2012). Japonya Eğitim Sisteminde Yükseköğretim. **The Journal of Academic Social Science Studies**, Volume:5 Issue:8, Page: 1185-1196, December, 2012
- Trelfa, D. (1998). The development and implementation of education standards in Japan. **The educational system in Japan: Case study findings**, 23-78. Akt: Telci, A. (2011). “Japonya Eğitim Sistemi”, (Ed. Balcı, A.), **Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri**, 3.bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, s. 348-361
- Tunçkaşık, H., Politika, S. (2007). **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde Öğretmen Maaşları**. TBMM Araştırma Merkezi
- Türk, A. (2004). **Türk ve Japon Eğitim Sistemlerinde İlköğretim Kademesinin Karşılaştırılması**.
- Türkoğlu, A. (1988). **Karşılaştırmalı Eğitim**. Adana: Baki Kitapevi. Japonya Eğitim Sistemi ve Üniversiteler Akt: Telci, A. (2011). “Japonya Eğitim Sistemi”, (Ed. Balcı, A.), **Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri**, 3.bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, s. 348-361
- Türkkorur, A. (2003). Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Almanya Eğitim Sistemleri’nde Eğitim Yöneticisi Yetiştirme ve Atama Politika ve Uygulamaları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uçar, R., Uçar, H.İ. (2004). Japon Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Çeşitli Açılardan Türk eğitim Sistemi ile Karşılaştırma. **Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1
- UNESCO, (1999). Education for All (EFA) The Year 2000 Assesment Country Reports. Finland.

_____(2011). World Data On Education, 7th edition <http://www.ibe.unesco.org/>.

Uygun, S., Ergen, G. ve Öztürk, İ. H. (2011). A Comparison Between Practical Training Programs in Teacher Education in Turkey, Germany and France **Elementary Education Online** 10(2) 389-405

Ünver, G. (2016). Türkiye’deki Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Kuram-Uygulama Bağlantısı. **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, Nisan, 61-70

Valijarvi, J., Kupari, P., Linnakyla, P., Reinikainen, P., Sulkunen, S., Törnroos, J. and Arffman, I. (2003). **The Finnish Success in PISA and Some Reasons Behind It 2**. Lyvaskyla: Institute of Educational Research.

Walko, G. J. (1995). Japanese Lower Secondary School Education: An Overview, **The Clearing House**, 68 (6), 363-366

Wu, L. E. E. T. (1993). Japanese University Entrance Examination Problems in Mathematics. **American Educator: The Professional Journal of the American Federation of Teachers**, 17(1), 25-35.

Yazıcı, Ö., Gündüz, Y. (2011). Gelişmiş Bazı Ülkeler İle Türkiye’deki Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerinin Karşılaştırılması. **Kuramsal Eğitimbilim**, 4 (2), 1-15

Yılmaz, K., Altinkurt, Y. (2011). Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri. **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi** 8 (1), 942-973

YÖK, (1981) 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu

_____(1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Ankara.

_____(2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007). Yükseköğretim Kurulu. Ankara.

_____(2015). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 30.04.2016 tarihinde erişilmiştir.

_____(2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği

İnternette Erişim Sağlanan Kaynaklar

Act on Basic Education in the Arts / Sanatta Temel Eğitim Yasası, <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Act on Central Government Transfers to Local Governments / Merkezi Yönetimden Yerel Yönetimlere Geçiş Yasası, <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

- Act on Certificates of Language Proficiency / Dil Yeterliği Ulusal Sertifikası Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Act on European Schooling Helsinki / Avrupa Helsinki Eğitimi Yasası.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Act on Liberal Adult Education / Genel Yetişkin Eğitimi Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Act on the Administration of Education and Training Provided by the State and Private Organisations / Devlet ve Özel Kuruluşların Eğitim Yöneticiliği Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Act on the Financing of the Provision of Education and Culture / Eğitim ve Kültürel Şartların Finanse Edilmesi Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Act on the Organisation of the Matriculation Examination (672/2005) Üniversite'ye Giriş Sınavının Düzenlenmesine İlişkin Yasa
- Act on Vocational Teacher Training / Meslek Öğretmenlerinin Eğitimi Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Basic Act on Education, (120/2006).
http://www.mext.go.jp/b_menu/kihon/about/06122123.htm, (10.12.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Basic Education Act of Finland / Temel Eğitim Kanunu (628/1998).
<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf>, (15.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Basic Education Decree of Finland / Temel Eğitim Kararnamesi (852/1998).
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/yleissivistavae_koulutus/Liitetiedostoja/basicedu_decree.pdf, (15.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Britton, E. D., Raizen, S. (Eds.). (2012). **Examining the examinations: An international comparison of science and mathematics examinations for college-bound students** (Vol. 44). Springer Science & (Business Media.
<https://books.google.com.tr/books?id=W0DyBwAAQBAJ&pg=PT293&lpg=PT293&dq> (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Children's Daycare Act & Decree / Çocuk Günlük Bakım Yasası ve Kararnamesi
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/lait_ja_ohjeet/?lang=en, (18.12.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Decree on Liberal Adult Education / Genel Yetişkin Eğitimi Kararnamesi,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Decree on the General National Objectives of Basic Education and the Distribution of Lesson Hours, 1435/2001 UlusalGenel Hedefler ve Temel Eğitimde Ders Saati Dağılımına Yönelik Kararname
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Decree on the Implementation of the General System of Recognition of Professional Qualifications of EC Citizens / Avrupa Birliği Vatandaşlarının Uzmanlık Niteliklerinin Farkındalığı Genel Sisteminin Uygulanması Kararnamesi,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Decree on the Labour Policy of Vocational Adult Education and Training / Mesleki Yetişkin Eğitimi ve Stajı İş Politikası Kararnamesi,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Eraslan, L. (2008). Yenilenen Öğretmen Yetiştirme Programı Bağlamında Sınıf Öğretmenliğinin Durumu. <http://www.memurlar.net/haber/105087/yenilenen-ogretmen-yetistirme-programi-baglaminda-sinif-ogretmenliginin-durumu.html> (05.06.2016 tarihinde erişilmiştir.)

Eurydice, (2005). “Avrupa’daki Eğitim Sistemleri ve Sürdürülmekte Olan Reformlar Üzerine Ulusal Özet Belgeleri: Finlandiya.”
[maol.meb.gov.tr/html_files/ulkeler/Finland%20\(TR\).doc](http://maol.meb.gov.tr/html_files/ulkeler/Finland%20(TR).doc): (18.11.2016 tarihinde erişilmiştir.)

_____(2008) Avrupa’daki Öğretmenlerin Sorumluluk ve Özerklik Düzeyleri
[http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/094 TR.pdf](http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/094_TR.pdf) (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)

_____(2017a) Finland: National Reforms in Early Childhood Education and Care

_____(2017b) Finland: Initial Education for Teachers Working in Early Childhood and School Education

_____(2017c) Finland: Conditions of Service for Teachers Working in Early Childhood and School Education

FBNE, (2013). (Finnish National Board of Education). Finnish Education in a Nutshell.- Education in Finland
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/Finnish_education_in_a_nutshell.pdf, (15.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

_____(2014) <http://www.minedu.fi> (02.12.2014 tarihinde erişilmiştir.)

F.M.E., (2016). <http://www.finlandeducation.info/Tests/Higher-Education-Tests/Finnish-Matriculation-Examination.html>, (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)

- Gedik, H. Ü. (2007). **Japon ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması.**
<https://harikaegitimprojeleri.tr.gg/Japon-ve-T.ue.rk-E%26%23287%3Bitim-Sistemleri.htm> (10.12.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- General Upper Secondary Schools Act /Genel Ortaöğretim Kurumları Yasası (General Upper Secondary Schools Act) (629/1998),
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- General Upper Secondary Schools Decree/ Genel Ortaöğretim Kurumları Kararnamesi'ne (810/1998),
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Government Decree on European Schooling Helsinki / Avrupa Helsinki Eğitimi Devlet Kararnamesi <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Government Decree on University Degrees / Yükseköğretimin Kademe Sistemine Yönelik Kararname, <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- JED, (2016). <http://www.members.tripod.com/h-javora/jed.htm> (07.02.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Juku, (2016). http://www.japantimes.co.jp/community/2013/03/05/issues/juku-an-unnecessary-evil-or-vital-steppingstone-to-success/#.VraB_vmLS01, (07.02.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- MEB, (2016d). <http://www.meb.gov.tr/bilgiedinme/SSS.html>, (03.06.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- MEXT, (2013). (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology in Japan), www.mext.go.jp (05.03.2013 tarihinde erişilmiştir.)
- _____(2015). www.mext.go.jp/english/introduction/1303952.htm (02.12.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Milliyet, (2015). <http://blog.milliyet.com.tr/egitim-cikmazi--turk-ve-japon-egitim-sistemlerinin-karsilastirilmesi--4-/Blog/?BlogNo=357106> (08.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Mmtaylor, (2016). http://mmtaylor.net/Literacy_Book/DOCS/pt3.html (07.02.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- NCEE, (2016). <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/finland-overview/finland-teacher-and-principal-quality/> (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- NCTUA, (2016).
https://en.wikipedia.org/wiki/National_Center_Test_for_University_Admissions, (28.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)

- Nippon, (2016). <http://www.nippon.com/en/features/jg00032/>, (28.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- OGYM, (2017). 2017 Yılı Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Planı, http://oygm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=28, (24.12.2017 tarihinde erişilmiştir.)
- ORAV, (2017). Öğretmen Akademisi Vakfı Projeleri <http://www.orav.org.tr/projects/> (24.12.2017 tarihinde erişilmiştir.)
- Öğretmenler, (2016). www.ogretmenler sitesi.com/haber/2016-ocak-ogretmen-maaslari-derece-derece-28776, (02.06.2016 tarihinde erişilmiştir)
- ÖSYM, (2016). (<http://www.osym.gov.tr/TR,8832/hakkinda.html> (06.06.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- _____(2017). KPSS A Grubu ve Öğretmenlik: Kılavuz ve Başvuru Bilgileri <http://www.osym.gov.tr> (06. 06. 2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Polytechnics Act (351/2003) / Politeknik Yasası (351/2003), <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Polytechnics Decree / Politeknik Kararnamesi, <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Statistics Finland, 2011. http://www.stat.fi/til/pop/2011/pop_2011_11-15_tie_001_en.html, (14.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Study Finland, (2015) www.studyinfinland.com, (20.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Teachers' Education Act / Öğretmen Eğitimi Yasası (1971), <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Teaching Qualifications Decree / Öğretmen Nitelikleri Kararnamesi, <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- The Constitution of Japan, (1946). <http://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c01.html>, (11.12.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- The Government Decree on The General National Objectives of General Upper Secondary Education and the Distribution of Lesson Hours / Genel Ortaöğretimin Genel Ulusal Hedefleri ile Ders Saatlerinin Dağılımına İlişkin Hükümet Kararnamesi (995/2002), <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)
- Tuzcu, G. (2006). **Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci.** <http://portal.ted.org.tr/genel/yayinlar/EgitimdeVizyon2023veAvrupaBirligineGirisSureci.PDF>, (16.12.2016 tarihinde erişilmiştir.)

Universities Act (315/2011) / Üniversiteler Yasası, (315/2011).
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Universities Decree / Üniversiteler Kararnamesi ,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Upper Secondary Schools Act, Ortaöğretim Kurumları Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Vocational Adult Education Act / Mesleki Yetişkin Eğitimi Yasası,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Vocational Adult Education Decree / Mesleki Yetişkin Eğitimi Kararnamesi,
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Vocational Education and Training Act and Decree/ Mesleki Eğitim ve Staj Yasası (630/1998),
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutuspolitiikka/lan=en>, (10.11.2015 tarihinde erişilmiştir.)

Webapp, (2016).
http://webapp1.dlib.indiana.edu/virtual_disk_library/index.cgi/4273355/FID3289/ADDTOOLS/pubs/124009/4009_044.htm (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir)

Yıldırım, K. (2011). Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması.
w3.gazi.edu.tr/kemaly/Calismalar/TMMOB.pdf. 24.12.2017 tarihinde erişilmiştir.

Ylioppilastutkinto, (2016). <https://www.ylioppilastutkinto.fi/se/english>,
(Üniversiteye Giriş Sınavı Resmi Web Sitesi) (29.05.2016 tarihinde erişilmiştir.)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Eda ABBASİOĞLU
Doğum Tarihi ve Yeri : 08.04.1984/Hakkari
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : eda_abbasioglu@yahoo.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	İngiliz Dilbilimi	Hacettepe Üniversitesi	2007
Lise	Yabancı Dil	Van Milli Piyango Anadolu Lisesi	2002

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2010-...	Yıldız Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu	Okutman
2007-2010	Bolu Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	İngilizce Öğretmeni